ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД

2021 – 2027

2021 г.

Приет с Решение № 3 392 от 03.11.2021 на Общински съвет - Златоград

Съдържание

Въведение ... 8
Правна рамка ... 8
Глобален, европейски и национален контекст ... 10
Институционална рамка ... 12
подход при разработването на ПИРО ... 12
Етапи на разработване на ПИРО на община Златоград за периода 2020 - 2027 ... 15
ЧАСТ ПЪРВА ... 17
Териториален обхват и анализ на икономическото, социално и екологично състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Златоград ... 17
I.1. Обща характеристика ... 18
I.1.1. Географско положение, граници и обща площ ... 18
I.1.2. Релеф ... 19
I.1.3. Климат ... 19
I.1.4. Води и водни ресурси ... 20
I.1.5. Почвени ресурси ... 22
I.1.6. Полезни изкопаеми ... 22
I.1.7. Растителност и животински свят ... 23
I.1.8. Основни изводи ... 25
I.2. Състояние на местната икономика ... 26
I.3. Развитие на социалната сфера и човешките ресурси ... 56
I.4. Инфраструктурно развитие, свързаност и достъпност на територията ... 79
I.5. Екологично състояние и рискове ... 87
I.6. Анализ на административния капацитет на общинската администрация за реализация на ПИРО, както и на необходимостта от укрепването му ... 99
I.7. Анализ на културно-историческото наследство, в т.ч. елементи на градско културно наследство ... 105
I.8. Анализ на състоянието на селищната мрежа и жилищния сектор ... 108
I.9. Анализ на връзката на общината със съседните територии извън административните й граници ... 112
I.10. Влияние на големи инфраструктурни проекти с регионално и национално значение, предвидени за реализация на територията на общината ... 114
I.11. SWOT-анализ ... 114
I.12. Взаимовръзки с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на района от ниво 2 ... 116
ЧАСТ ВТОРА ... 118
Цели и приоритети за развитие на Община Златоград за периода 2021-2027 г. ... 118
II.1. Обосновка на стратегическата рамка ... 118
II.2. Визия за развитието на Община Златоград и подход за нейното формулиране. 123
II.3. Цели, приоритети и мерки за развитието на Община Златоград ... 126
II.4. Принос към ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия ... 147

ЧАСТ ТРЕТА 152
Зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди ... 152
ЧАСТ ЧЕТВЪРТА 153
Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие 153
V.1. Описание на прилагания интегриран подход и предвидените мерки и дейности за реализация на плана 153
V.2. Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на програмата 154
V.3. Индикативна финансова таблица 154
ЧАСТ ПЕТА 160
Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО 160
V.1. Източници на информация 160
V.2. Индикатори за наблюдение 164
V.3. Органи за наблюдение, организация на работата по наблюдението и оценката, докладване и осигуряване на информация и публичност. Комуникационен механизъм за осигуряване на информация, отчетност и прозрачност относно постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за реализация 170
ЧАСТ ШЕСТА 171
Комуникационна стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност 171
VI.1. Целеви групи и заинтересовани страни 173
VI.2. Резюме на проведените обсъждания и приноса на партньорите при разработването на ПИРО на Община Златоград 175
VI.3. Бъдеща актуализация на програмата за реализация и идентифициране на нови проектни идеи в плана 180
Приложения 180

Списък на фигурите

Фигура 1 Глобални цели на ООН за устойчиво развитие в периода до 2030 г. 10
Фигура 2 Оси на развитие на България в периода до 2030 (Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030) 11
Фигура 3 Общини по степен на урбанизация 15
Фигура 4 Площ и гъстота на населението към 31.12.2019 г. 18
Фигура 5 Географско местоположение на община Златоград 19
Фигура 6 Териториален обхват на ЮЦР 26
Фигура 7 БВП в млн. лв. по региони от ниво 2 за периода 2016-2019 г. 27
Фигура 8 БВП за Южен централен регион за периода 2016-2019 г. (млн. лв.) 27
Фигура 9 БВП на човек от населението, по статистически райони (лв.) за периода 2014-2019г. 28
Фигура 10 БВП на човек от населението (лв. в текущи цени) на областно ниво за ЮЦР 2014-2019 г. 29
Фигура 11 Брутна добавена стойност (2014-2019) млн. лв. 29
Фигура 12 Средно годишна брутна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение (лв.) 31
Фигура 13 Средногодишен доход на лице от домакинството, лв. 31
Фигура 14 Относителен дял на населението, живеещо с материални лишения (%) 32
Фигура 15 Относителен дял на населението, живеещо под линията на бедността за страната (%) 32

Фигура 16 Нетни приходи от продажби на нефинансови предприятия в община Златоград спрямо тези в област Смолян (хил. лв.) за периода 2014-2019 г. 33
Фигура 17 Относителен дял на приходите от дейността на водещите икономически дейности за 2019 г. 38
Фигура 18 Относителен дял на заетите лица на водещите икономически дейности за 2019 г... 38
Фигура 19 Общ брой на предприятията в община 39
Фигура 20 Брой предприятия и заети лица в община Златоград за периода 2014 – 2019 г 39
Фигура 21 Брой микро предприятия в община Златоград и заетите в тях за периода 2014 - 2019 г. 39
Фигура 22 Относителен дял на видовете предприятия от всички видове в община Златоград за периода 2014 - 2019 г. 39
Фигура 23 Приходи от дейността на предприятията по групи за община Златоград (хил. лв.) за периода 2014 - 2019 г. 42
Фигура 24 Приходи от дейността на предприятията по групи за област Смолян за периода 2014 - 2019 г. (хил. лв.) 42
Фигура 25 Относителен дял на приходи от дейността на предприятията по сектори за община Златоград, област Смолян и за страната 2019 г. (%) 43
Фигура 26 Икономически показатели в сектор „Строителство“ за периода 2014-2019 г. 51
Фигура 27 Произведена продукция по икономически дейности в икономически сектор "Услуги" за 2019 г. 52
Фигура 28 Реализирани нощувки, пренощували лица и приходи от нощувки (лв.) в община Златоград за периода 2014-2019 г. 55
Фигура 29 Динамика в броя на населението на общината, общинският център и областта за 2014-2020 г. 57
Фигура 30 Динамика в естественото движение на населението за периода 2014-2019 г. в ‰ (на 1000 д.) 59
Фигура 31 Динамика в основните демографски процеси на община Златоград през 2014-2019 г. 59
Фигура 32 Полова структура на община Златоград за 2019 г. 60
Фигура 33 Възрастови групи за периода 2014-2019 г. 61
Фигура 34 Произведена продукция за периода 2014 - 2019 г., в хил. лв. 63
Фигура 35 Защитени територии по НАТУРА 2000, общ. Златоград 96
Фигура 36 Структура на Общинска администрация - Златоград 100
Фигура 37 Баланс на територията на община Златоград (дка) 109
Фигура 38 Структура на жилищата по броя на стаите в тях (като относителен дял в %) за 2019 г. 111
Фигура 39 Структурата на жилищните сгради в община Златоград, според материала, от който са изградени - 2019 г 111
Фигура 40 Урбанистичен модел "Умерен полицентризъм" 113
Фигура 41 Структура на ПИРО на община Златоград за периода 2021 – 2027 г. 125
Фигура 42 Логическа и йерархична структура при определяне на отделните компоненти на стратегическата рамка на ПИРО - Златоград 126
Фигура 43 Съответствие на ПИРО на Община Златоград с по-високите нива на регионално и пространствено планиране 127
Фигура 44 Основни проблеми за развитието на Община Златоград 128
Фигура 45 Основни проблеми на населените места 128
Фигура 46 Най-изявени социални проблеми 129
Фигура 47 Ограничения за развитие на успешен бизнес в общината, Анкетно проучване 132
Фигура 48 Най-сериозни икономически проблеми на Община Златоград, Анкетно проучване 142
Фигура 49 Оценка на факторите – двигател на развитието на Община Златоград, Анкетно проучване 143
Фигура 50 Най-изявени проблеми на техническата инфраструктура на територията на Община Златоград? Анкетно проучване 144

Фигура 51 Кои според вас са компонентите, нуждаещи се в най-голяма степен от подобрение, в които трябва да се насочат повече ресурси и мерки в Плана за интегрирано развитие на общината 2021-2027 г.? Моля, посочете степента на важност на всеки от тях. Анкетно проучване 144
Фигура 52 Относителен дял на приоритетите от общия бюджет 157
Фигура 53 Относителен дял на източниците на финансиране в общия бюджет 157
Фигура 54 Профил на респондентите в анкетното проучване 176

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1 Средна годишна температура на въздуха в °C, осреднена за периода 2014-2020 г. за община Златоград 20
Таблица 2 Средна месечна и годишна сума на валежите в mm (l/m2), осреднена за периода 2014- 2020 г. за община Златоград 20
Таблица 3 БВП на човек от населението (лв.) по области за периода 2014 - 2020 г. 28
Таблица 4 Икономическо развитие на област Смолян за периода 2014-2019 г. 30
Таблица 5 Нетни приходи от продажби на нефинансови предприятия по икономически дейности в община Златоград (хил. лв.) за периода 2014-2019 г. 33
Таблица 6 Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности в община Златоград за периода 2014 - 2019 г. 35
Таблица 7 Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по групи предприятия в община Златоград за периода 2014 - 2019 г. 40
Таблица 8 Земеделски стопани и площ на територията на община Златоград за периода 2014 - 2020 г. 44
Таблица 9 Основни отглеждани култури на територията на община Златоград за периода 2014 - 2020 г. 44
Таблица 10 Брой и видове селскостопански животни в община Златоград 45
Таблица 11 Площ по видове горски територии в община Златоград 46
Таблица 12 Основни икономически показатели на сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ по години 48
Таблица 13 Основни икономически показатели на сектор „Преработвателна промишленост“ по години 50
Таблица 14 Динамика на търговията в община Златоград за периода 2014 - 2019 г. 52
Таблица 15 Динамика на транспорта в община Златоград за периода 2014 - 2019 г. 53
Таблица 16 Динамика в броя на обектите за настаняване (с 10 и повече легла) в община Златоград - с основните им характеристики за периода 2014-2019 г. 54
Таблица 17 ЧПИ от нефинансовия сектор за община Златоград по години 55
Таблица 18 Население на територията на община Златоград за периода 2014 - 2020 г. 56
Таблица 19 Основни демографски процеси в община Златоград за периода 2014-2019 г. 58
Таблица 20 Население по възрастови групи в община Златоград за периода 2014-2019 г. 60
Таблица 21 Групи населени места в община Златоград според броя на населението към 2019 г. 61
Таблица 22 Безработни лица в община Златоград за периода 2014-2019 г. 62
Таблица 23 Образователни институции в община Златоград 64
Таблица 24 Детски градини на територията на община Златоград 64
Таблица 25 Брой завършили училище по степен на образование на територията на община Златоград 65
Таблица 26 Видове лечебни заведения на територията на община Златоград 66
Таблица 27 Обемни и качествени показатели за болнична помощ - Златоград 67
Таблица 28 Регистър на социалните институции и социалните услуги в община Златоград 71
Таблица 29 Текущи проекти в социалната сфера на територията на община Златоград 74
Таблица 30 Спортни имоти, обекти и съоръжения общинска собственост 76
Таблица 31 Изградени мощности по видове ВЕИ в община Златоград към 30.06.2018 г. 84

Таблица 32 Списък на обектите, формиращи отпадъчни води и заустващи във водни обекти, и включени в "Информационната система за разрешителни и мониторинг при управление на водите" на територията на община Златоград 88
Таблица 33 Типология категория "РЕКА" на територията на община Златоград 89
Таблица 34 Състояние на водните тела на територията на община Златоград 89
Таблица 35 Стопански субекти с изградени пречиствателни съоръжения, заустващи във водни обекти и по - значими заустващи чрез селищните канализационни системи на територията на община Златоград 90
Таблица 36 Състояние на сметищата 91
Таблица 37 Годишно количество битови отпадъци за периода 2014-2020 г. (тон) 92
Таблица 38 Мерки за управление на риска от наводнения на територията на община Златоград 95
Таблица 39 За 2019 г. в БД ИБР има данни за следните наводнения за територията на РИОСВ-Смолян 95
Таблица 40 Защитени зони по Натура 2000 опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна на територията на община Златоград 96
Таблица 41 Защитени вековни дървета на територията на община Златоград 97
Таблица 42 Усвоени средства по ОП 101
Таблица 43 Текущи проекти в партньорство на община Златоград 103
Таблица 44 Жилищата в община Златоград в периода 2014 - 2019 г. 110
Таблица 45 SWOT - анализ 114
Таблица 46 Принос на мерките в ПИРО на Община Златоград, допринасящи за постигане на Националната стратегия за АИК 150
Таблица 47 ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА (хил.лв.) 156
Таблица 48 Матрица на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО на Община Златоград за периода 2021 – 2027 г. 165
Таблица 49 Обобщени резултати от проведеното анкетно проучване 176

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

АИС	Автоматична измервателна станция
АГРС	Автоматичната газорегулаторна станция
АПИ	Агенция „Пътна инфраструктура“
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ГКПП	Граничен контролно-пропускателен пункт
ДВ	Държавен вестник
ДМА	Дълготрайни материални активи
ДГС	Държавно горско стопанство
ДГФ	Държавен горски фонд
ДСП	Домашен социален патронаж
ДФЗ	Държавен фонд земеделие
ЕАК	Етнографски ареален комплекс
ЕЕ	Енергийна ефективност
ЕС	Европейски съюз
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗНИ	Закона за насърчаване на инвестициите
ЗПКОНПИ	Закон за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество
ИАОС	Изпълнителна агенция „Околна среда“
ИТИ	Интегрирани териториални инвестиции
ИТС	Интегрирана териториална стратегия
ИПИ	Институт за пазарна икономика

ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020 г.
КАВ	Качество на атмосферния въздух
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МВЕЦ	Малка водноелектрическа централа
МИГ	Местна инициативна група
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МС	Министерски съвет
МСП	Малки и средни предприятия
НКЦ	Недвижими културни ценности
НИНКН	Национален институт за недвижимо културно наследство
НИРД	Научно-изследователска и развойна дейност
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСМОС	Националната система за мониторинг на околната среда
ОбА	Общинска администрация
ОбС	Общински съвет
ОП	Оперативна програма
ОПР	Общински план за развитие
ОПРЧР	Оперативна програма „Региони в растеж“
ОПРР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ОУП	Общ устройствен план
ППЗНИ	Правилник за прилагане на Закона за насърчаване на инвестициите
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПМС	Постановление на Министерски съвет
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПСПВ	Пречиствателна станция за питейна вода
ПУДООС	План за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПУРБ	Планове за управление на речните басейни
ПУРН	Планове за управление на риска от наводнения
РБУ	Район за басейново управление
РДМА	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи
РДНО	Регионално депо за неопасни отпадъци
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
СБДПЛРВБ	Специализирана болница за продължително лечение и рехабилитация по вътрешни болести
СВО	Сградни водопроводни отклонения
СКОС	Стандарти за качество на околната среда
СМР	Строително-монтажни работи
ТГС	Трансгранично сътрудничество
TEN-T	Трансевропейска транспортна мрежа
ЦНСТ	Център за настаняване от семеен тип
ФПЧ	Фини прахови частици
ЧПИ	Чуждестранни преки инвестиции
ЮЦР	Южен централен район

ВЪВЕДЕНИЕ

Планът за интегрирано развитие (ПИРО) на община Златоград е разработен в съответствие с нормативните изисквания в областта на регионалното развитие, като общата стратегическа рамка за развитие е насочена към определените национални и регионални цели и приоритети на развитието в България. Настоящият план представлява основен документ за стратегическо планиране на устойчивото интегрирано развитие на територията на общината за периода 2021 – 2027. ПИРО определя средносрочните цели и приоритети за развитие на общината и връзките ѝ с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на ЮЦР - региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината (ОУП).

Като инструмент на стратегическото планиране, планът съвместява в рамките на един документ елементите на общински план за развитие (ОПР) и интегриран план за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които действаха за периода 2014-2020 г., отчитайки спецификите на общинската територия и мястото на общинския център – град Златоград, определен в актуализираната Национална концепция за пространствено развитие (НКПР) 2013 – 2025 като един от 29-те опорни центрове от четвърто ниво (малки градове с микрорегионално значение за територията на групи общини) в Южен централен район (ЮЦР). ПИРО обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за развитие, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие на територията.

Планът за интегрирано развитие (ПИРО) на община Златоград е разработен за период от 7 години: 2021 - 2027.

Планът е разработен съгласно изискванията на Закона за регионално развитие (ЗРР) и в съответствие с Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., утвърдени от Министъра на регионалното развитие (от март 2020), определените национални и регионални цели и приоритети на развитието в България. ПИРО на община Златоград е съобразен със специфичните условия, ред и изисквания за прилагане на нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината.

ПРАВНА РАМКА

ПИРО е разработен в съответствие с приложимата правна рамка, която включва:

- Закон за регионалното развитие
- Закон за административно-териториалното устройство на Република България
- Закон за местното самоуправление и местната администрация
- Закон за администрацията
- Закон за достъп до информация
- Закон за общинския дълг
- Закон за общинските бюджети
- Закон за публичните финанси
- Закон за местните данъци и такси
- Закон за туризма
- Закон за опазване на околната среда
- Закона за водите

- Закона за водите
- Закона за концесиите
- Други приложими нормативни актове, посочени в съответните части на ПИРО

Закон за регионалното развитие

Съгласно настоящата нормативна рамка в Република България по отношение на регионалното планиране, основно регламентирана в Закона за регионално развитие, изм. и доп., ДВ, бр. 21 от 13.03.2020 г., в сила от 13.03.2020 г. и приетите законодателни промени, държавната политика за развитието на районите в България трябва да осигурява условия за насърчаване на инвестициите, конкурентоспособността и иновациите в тях. Наред с това регионалното управление трябва да е насочено към подобряването на състоянието на територииите с неблагоприятни характеристики, но и да е адаптирано към климатичните промени и намаляването на риска от бедствия. За изпълнението на тези задачи се предвижда управлението на *регионалното развитие да се осъществява съобразно принципа на координация и съгласуваност на секторни и хоризонтални политики*. Планирането на регионалното и пространственото развитие се обединява в една система от документи, която обхваща:

- Национална концепция за регионално и пространствено развитие;
- интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво;
- **план за интегрирано развитие на община (ПИРО).**

Тези документи се намират в йерархична съподчиненост. Наблюдението и оценката на регионалното развитие и на пространственото развитие са обединени и трябва да се осъществяват чрез географски информационни системи, официални статистически данни от НСИ и от Евростат и от други източници на официална информация.

Секторно законодателство

Закон за туризма

Изменението на Закона за туризма (изм. ДВ. бр.60 от 7 Юли 2020 г.) предвижда политиката за развитие на туризма на територията на общината, да бъде включена в самостоятелен раздел, съдържащ общинска програма за развитие на туризма в програмата за реализация на общинския план за развитие. Общинската програма за развитие на туризма следва да е в съответствие с:

- приоритетите на областната стратегия за развитие на туризма в Област Смолян (към момента не е разработена)
- Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегии за развитие на отделни видове туризъм, определящи държавната политика в областта на туризма.

ПИРО предвижда и действия в съответствие с изискванията на секторното законодателство, в т.ч. разработване на отделни секторни и тематични планови документи с цел изпълнение на нормативни изисквания. Такива изисквания са заложени в Закона за опазване на околната среда, Закона за управление на отпадъците, Закона за социалното подпомагане, Закона за защита при бедствията, Закона за младежта, Закона за закрила на детето, Закона за предучилищното и училищното образование, Закона за финансовото управление и контрол в публичния сектор, Закона за обществените поръчки, Закона за енергията от възобновяеми енергийни източници, Закона за енергийната ефективност, Закона за културното наследство и Закона за водите.

ГЛОБАЛЕН, ЕВРОПЕЙСКИ И НАЦИОНАЛЕН КОНТЕКСТ

Глобална рамка за устойчиво развитие в периода до 2030 г. на ООН (Програма за устойчиво развитие за периода до 2030 г. „Да преобразим света“)

Новата глобална рамка за устойчиво развитие в периода до 2030 г. е залегнала в Програмата на ООН, приета от световните лидери през 2015 г. Устойчивото развитие има за цел да отговори на потребностите на настоящото поколение, без да излага на риск способността на бъдещите поколения да посрещат собствените си нужди. То се базира на цялостен подход, обединяващ икономически, социални и екологични съображения, които се подсилват взаимно. Глобалните целите включват:

Фигура 1 Глобални цели на ООН за устойчиво развитие в периода до 2030 г.

Европейският съюз със своите държави членки ще допринася значително за постигане на глобалните цели, включвайки ги в политиките и инициативите на ЕС във всички области. Съветът на ЕС насърчава държавите членки активно да интегрират Програмата до 2030 г. в националните инструменти за планиране, политики, стратегии и финансови рамки.

Документ за размисъл „Към устойчива Европа 2030“

Последващо действие от страна ЕС, във връзка с ангажимента на Съюза за постигане на резултати по целите на ООН за устойчиво развитие е документ за размисъл, насочен към най-важните политически основополагащи елементи за прехода към устойчиво развитие, които включват преминаване от линейна към кръгова икономика, коригиране на дисбалансите на нашата продоволствена система, приспособяване на нашите сгради, енергетика и мобилност към бъдещето и гарантиране на справедливостта на този преход, при който никой и нищо не е оставено на заден план. Документът поставя акцент и върху хоризонталните способстващи фактори, които ще подкрепят прехода към устойчивост, сред които са образованието, науката, технологиите, научните изследвания, иновациите и цифровизацията, финансите, ценообразуването, данъчното облагане и конкуренцията, отговорното бизнес поведение, корпоративната социална отговорност и новите бизнес модели, отворената и регулирана търговия, както и управлението и съгласуваността на всички нива. Основите на политиката за устойчиво бъдеще, залегнали в документа „Към устойчива Европа 2030“ включват:

- от линейна към кръгова икономика
- устойчивост от фермата до трапезата
- енергетика, сгради и мобилност, ориентирани към бъдещето
- гарантиране на социално справедлив подход

Териториален дневен ред на ЕС 2030 „Бъдеще за всички места“

Основополагащият стратегически документ за провеждането на регионална политика в ЕС – Териториален дневен ред 2030 „Бъдеще за всички места“, интегрира глобалните цели на ООН в своите 6 основни приоритета, насочени към основните цели – Справедлива Европа и Зелена Европа:

1) *балансирано териториално развитие*
2) *функционални райони с по-малко неравенства*
3) *интеграция и сътрудничество извън административно-териториалните и националните граници*
4) *здравословна среда*
5) *кръгова икономика*
6) *устойчива цифрова и физическа свързаност.*

Стратегическият документ подчертава значението на стратегическото пространствено планиране, предоставя ориентация за осъществяването му и призовава за засилване на териториалното измерение на секторните политики на всички нива на управление. Целта е да се насърчи приобщаващо и устойчиво бъдеще за всички населени места и да се подпомогне постигането на целите за устойчиво развитие в Европа.

На неформални срещи на министрите от Европейския съюз, отговарящи за градската политика и териториалното сближаване, проведени на 30 ноември и 1 декември са приети Новата Лайпцигска харта „Трансформиращата сила на градовете за общото благо“ и документа за нейното прилагане „Чрез многостепенно управление: Следващи стъпки за Градския дневен ред на ЕС“. Новата Лайпцигска харта очертава бъдещото изпълнение на Градския дневен ред след 2020 г., включващо поддържане и засилване на сътрудничеството на много нива и с различни заинтересовани страни, постигане на по-добро регулиране, по-добро финансиране и съгласуваност на политиките, осигуряване на по-добро знание и по-силна комуникация и управление на Градския дневен ред с ефективни структури за вземане на решения и подкрепа.

Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030

Като държава членка България изцяло подкрепя Териториалния дневен ред 2030 като важна стъпка в справянето с предизвикателствата на устойчивото териториално развитие. В своя рамков стратегически документ от най-висок порядък в йерархията на националните програмни документи - Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030, страната ни поставя общи цели на политиките за развитие във всички сектори на държавното управление, определяйки три стратегически цели в пет области (оси) на развитие и 13 национални приоритета. При изготвянето на Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030 е отделено специално внимание на Програмата за устойчиво развитие за периода до 2030 г. на Организацията на обединените нации (ООН) „Да преобразим света“ и на включените в нея 17 глобални цели за устойчиво развитие, които са разгледани като рамка на националните политики за развитие. Петте оси на развитие на България в периода до 2030, резултатно обвързани с глобалните цели за устойчиво развитие (Програма на ООН) са:

Фигура 2 Оси на развитие на България в периода до 2030 (Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030)

ИНСТИТУЦИОНАЛНА РАМКА

Институционалната рамка за разработване и приемане на ПИРО е регламентирана в ЗРР и включва:

Кмет на общината:

- ✓ организира изработването на плана за интегрирано развитие на общината и го внася за обсъждане и приемане от общинския съвет;
- ✓ ръководи, организира и контролира дейността по изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината;
- ✓ представя годишен доклад за наблюдение на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината за одобряване от общинския съвет;
- ✓ осигурява публичност и прозрачност на плана за интегрирано развитие на общината, както и на действията по реализацията му

Общински съвет:

- ✓ обсъжда и приема плана за интегрирано развитие на общината по предложение на кмета на общината;
- ✓ контролира осигуряването на съответствие на общия устройствен план с плана за интегрирано развитие на общината;
- ✓ одобрява годишните доклади за наблюдение на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината по предложение на кмета на общината

Областен управител:

- ✓ подпомага общинските администрации на общините на територията на областта при разработването и прилагането на плановете за интегрирано развитие на общините чрез предоставяне на консултации и препоръки;
- ✓ оказва съдействие при изпълнението, наблюдението и оценката на съответната интегрирана териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2;
- ✓ координира изпълнението на секторни стратегически документи, засягащи развитието на областта;
- ✓ подпомага изготвянето на проекти в съответствие с целите и приоритетите на интегрираната териториална стратегия за развитие на съответния регион за планиране от ниво 2 и плановете за интегрирано развитие на общините на територията на областта;
- ✓ съдейства за осигуряване на информация и публичност на територията на съответната област относно изпълнението на интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2;
- ✓ сключва споразумения за сътрудничество с други области в страната и извън нея за осъществяване на съвместни дейности за постигане целите на регионалното развитие и териториалното сътрудничество

ПОДХОД ПРИ РАЗРАБОТВАНЕТО НА ПИРО

При разработване на ПИРО на Община Златоград, планирането и управлението на територията са разгледани като единен и непрекъснат процес, свързан с установяването и експлоатацията на логически обоснована интегрирана система, чрез която да се постигне адекватно на нуждите и съобразено с обективните дадености усвояване на територията и свързаните с нея ресурси и потенциали. Разглеждано в този смисъл, усвояването се припокрива с понятието *интегрирано развитие*, което от своя страна представлява пространствено детерминиран динамичен процес, основаващ се от една страна на природите дадености и социално-икономически процеси, протичащи на територията, а от друга на желанията и нуждите на обществото, изразени чрез формулираната и прилагана регионална и местни политики.

ПИРО като стратегически документ обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво с ясно дефинирана визия, цели и приоритети за развитие, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие на територията. План за интегрирано развитие на община (ПИРО) на община Златоград за периода 2021 – 2027 г. представлява целеви инструмент за интегрирано развитие, осигуряващ пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия, мобилизация на ресурси и инструментариум за постигането целите на плана. Основна цел на плана е постигането на комплексно, интегрирано решаване на проблемите на средата, усвояване на нейните сравнителни географски предимства и адекватно и устойчиво използване на наличните териториални ресурси. ПИРО определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките и с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината.

В този смисъл, ПИРО интегрира на първо място документите, служещи като стратегическа и планова рамка, следвайки йерархичната съподчиненост, съгласно ЗРР от 13.03.2020 в системата от документи, свързани с регионалното планиране:

- **Национална концепция за регионално и пространствено развитие:**
  - определя дългосрочните перспективи, цели и приоритети на държавната политика за намаляване на дисбаланса в развитието на националната територия и съответствието ѝ с другите секторни и хоризонтални политики.
  - определя стратегията за развитие на националната територия и връзките ѝ със съседни страни и региони.
  - отчита действащите стратегически документи на международно равнище в областта на регионалното и пространственото развитие, Морския пространствен план на Република България и националните стратегически документи за развитие на секторните и хоризонталните политики.
- **Интегрирана териториална стратегия за развитие на Южен централен регион:**
  - определя средносрочните цели, приоритети и перспективи за устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на съответния регион за планиране в съответствие с предвижданията на НКРПР и другите секторни и хоризонтални политики, както и връзките му с други региони за планиране от ниво 2 в страната и в съседните държави в макрорегиона
  - координира предвижданията на секторните стратегии и документи на регионално равнище в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда и отчита регионалните им специфики и териториалните им измерения
- **План за интегрирано развитие на община Златоград:**
  - определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината
  - осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия

Логиката на интегрираното планиране и управление на територията се основава от една страна на наличния потенциал на територията, а от друга е в съответствие с очакванията, желанията на местните общности, изразени чрез формулирането и прилагането на определена стратегическа, планова и управленска рамка, конкретизирани в установяването и експлоатацията на територията.

Плановият документ на Община Златоград за периода 2021 – 2027 г. интегрира предвижданията на останалите стратегически планови документи, свързани с регионалното развитие и устройството на територията и способства за постигането на синергичен ефект при усвояването на територията, наличните условия и ресурси, на основата на устойчиви модели. В тази насока, в ПИРО на Община Златоград са взети предвид предвижданията на **Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен район (ЮЦР) и Общия устройствен план на общината (ОУП) на Община Златоград,** който създава планова рамка за дългосрочно устройствено развитие на територията, обвързано с документите за стратегическо планиране и програмиране на регионалното развитие и с документите за стратегическо планиране на пространственото развитие, регламентирани в Закона за регионалното развитие (ЗРР).

При разработването ПИРО е отчетена демаркацията на ПИРО с ОУП на Община Златоград, а именно:

- ✓ *Докато ОУП се разработва в съответствие със Закона за устройство на територията, правната база за разработването на ПИРО е Закона за регионалното развитие.*
- ✓ *Докато ОУП е документ с дългосрочна визия за развитие от 15-20 години напред, ПИРО е средносрочен планов документ с хоризонт от 7 години.*
- ✓ *ОУП определя преобладаващото предназначение и начин на устройство на отделните структурни части на територията, обхватата от плана, а ПИРО следва да бъде разработен като стратегически и програмен документ, който определя средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината (и нейния център) и връзките ѝ с други общини, в съответствие с другите документи за планиране на регионалното развитие, като съдържа конкретни параметри за развитието на територията и планира ресурсната обезпеченост на изпълнението.*

ПИРО на Община Златоград е разработен в съответствие с целите на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г., за да допринесе към постигането на цел 5 „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“.

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион от ниво 2 за периода 2021–2027 година, определяща общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в годините на новия програмен период 2021–2027 е разработена в съответствие с Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013–2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на секторните стратегии на регионално ниво в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда. В нея са използвани и резултати от изготвения Социално-икономически анализ на районите в Република България (след актуализация на информацията по налични нови данни към края на 2019 г.).

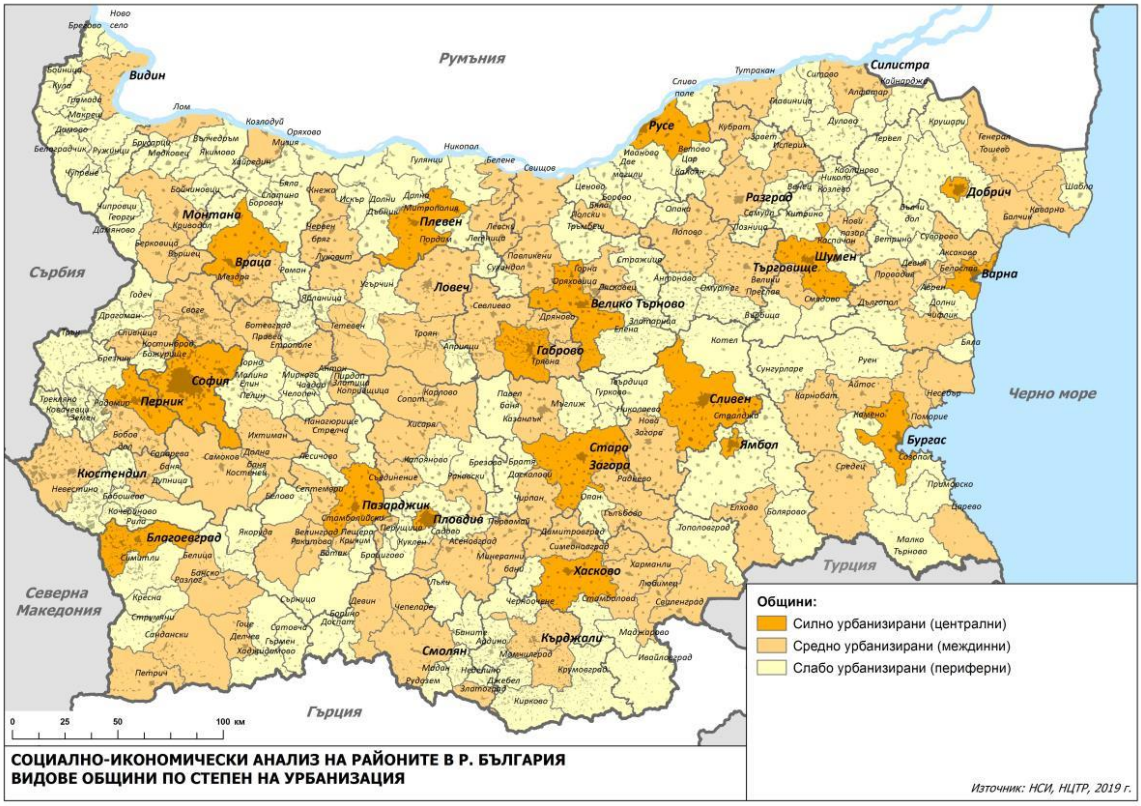
Визията, която определя рамката на Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион, поради своя дългосрочен характер остава непроменена от

заложената в Регионалния план за развитие на ЮЦР 2014–2020 г. и е следната:

„Южен централен регион – привлекателно място за живеене, бизнес и туризъм, с по-добри условия за комуникация и съхранено природно и културно наследство“

Място на Община Златоград в териториалната структура на ЮЦР[1] - попада в категорията „междинна“ - средно урбанизирана община, отъждествявана с „периферна община **с изявен град център**“, заедно с още 25 общини с центрове в ЮЦР, като в Област Смолян, в същата категория попадат още общините Девин, Смолян и Чепеларе.

Фигура 3 Общини по степен на урбанизация

Източник: Социално-икономически анализ на районите в Р. България, 2019 г.

Гр. Златоград е определен за един от малки градове с микрорегионално значение за територията на групи общини в ЮЦР, какъвто е и през предходния програмен период. Тази роля на града предполага инициативи и интервенции в териториалното му развитие, съобразени както с ролята на града като „двигател на растеж“, така и с неговия потенциал, възможности и налични ресурси.

ЕТАПИ НА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПИРО НА ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД ЗА ПЕРИОДА 2020 - 2027

Със Заповед на кмета на Община Златоград, на основание чл.44, ал.2 от ЗМСМА, чл.23, ал.1 от ЗРР и Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община /ПИРО/ за периода 2021-2027 година, утвърдени със заповед на министъра на регионалното развитие и благоустройството е сформирана Работна група със задача да извърши необходимата подготовка и организира изготвянето и одобряването на План за интегрирано развитие на общината /ПИРО/ за

[1] Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион от ниво 2 за периода 2021 - 2027

периода 2021-2027 година, като осигурява непрекъснат публичен достъп за информация и възможност за излагане на становища на всички етапи от разработването на ПИРО.

За представяне на максимален брой засегнати страни при планирането е осигурен непрекъснат публичен достъп за информация и възможност за излагане на становища на всички етапи от разработването и реализацията на ПИРО, чрез създадена секция на официалната страница на Община Златоград на адрес: https://zlatograd.bg/aktualno/piro. В условията на COVID-19, включването на заинтересованите страни в процеса на планиране на интегрираното развитие на Община Златоград за периода до 2027 г. се осъществи основно в он-лайн среда. За дейностите по разработване на ПИРО е използвана външна експертна помощ.

Етапите, включени в процеса по разработване и съгласуване включват:

Подготвителна фаза: Информационно осигуряване

- ✓ идентифициране на източниците на информация, въз основа на обхвата на ПИРО, залегнал в Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., утвърдени от Министъра на регионалното развитие (от март 2020);
- ✓ подготовка на писма до местни и регионални органи/ институции, с искания за информация, в т.ч.:
  - ✓ ДИРЕКЦИЯ "БЮРО ПО ТРУДА" – СМОЛЯН
  - ✓ РЕГИОНАЛНАТА ИНСПЕКЦИЯ ПО ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ – СМОЛЯН
  - ✓ РЕГИОНАЛНО УПРАВЛЕНИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО – СМОЛЯН
  - ✓ РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ ГР. СМОЛЯН
  - ✓ ДЪРЖАВНО ГОРСКО СТОПАНСТВО – ЗЛАТОГРАД
  - ✓ НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУР ПО МЕТЕРЕОЛОГИЯ И ХИДРОЛОГИЯ
  - ✓ НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ ЗА НЕДВИЖИМО КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО
  - ✓ ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ „ЗЕМЕДЕЛИЕ“ – СМОЛЯН
- ✓ ЕВН БЪЛГАРИЯ Електроразпределение Юг
- ✓ Заявка за статистическа информация на ниво община до НСИ (в структурата на националната статистика не се поддържат данни на по-ниско териториално ниво, каквото са населените места)
- ✓ Събиране на информация и документи от публични официални източници, както и от общинската администрация по предварително изготвен списък
- ✓ Създаване на подходяща среда за комуникация със заинтересованите страни и привличането им в процеса по планиране на интегрираното развитие на Община Златоград за периода 2021 – 2027 – секция на официалната страница на общината;
- ✓ Провеждане на анкетно проучване с цел включването на максимално широк кръг от заинтересовани страни в процеса на планирането. Он-лайн анкетата, проведена през месец март-април 2021 се намира на следния линк: https://www.surveymonkey.com/r/PIRO-Zlatograd
- ✓ Осигуряване на възможност на всички заинтересовани страни за мнения, предложения и представяне на проектни идеи, които да бъдат включени в програмата за реализация на плана – по e-mail, чрез попълване на проектен фиш.

Фаза „Анализ“:

- ✓ Структуриране на информационната база (статистическа информация, документи, имащи отношение към планирането, в т.ч. общински, регионални и национални)

- ✓ Изготвяне на аналитичната част на ПИРО 2021 – 2027 (Социално-икономическия анализ)

Фаза „Стратегия“:

- ✓ Оценка на нуждите и очакванията на заинтересованите страни, обобщение на проведеното анкетно допитване и получени мнения и предложения
- ✓ Разработване на стратегическата рамка на ПИРО
- ✓ Идентифициране на проектни идеи;
- ✓ Разработване на програма за реализацията на ПИРО
- ✓ Разработване на система от индикатори за наблюдение и контрол на изпълнението на ПИРО

Фаза „Приемане и одобрение на ПИРО“:

- ✓ Обществено обсъждане на проекта на ПИРО на Община Златоград за периода 2021 – 2027 г. – неприсъствено (в електронна среда, поради усложнената епидемиологична обстановка в страната)
- ✓ Приемане на ПИРО на Община Златоград за периода 2021 – 2027 г. от Общински съвет – Златоград. ПИРО и решението на Общински съвет – Златоград за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.
- ✓ Одобреният план за интегрирано развитие на Община Златоград 2021 – 2027 се представя от кмета на общината пред областния съвет за развитие на в срок до три месеца от неговото приемане от Общински съвет - Златоград.

ЧАСТ ПЪРВА ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНО И ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД

В тази част на документа е разгледан и анализиран териториалният обхват на общината. Направен е анализ на състоянието на местната икономика, развитието на социалната сфера и човешките ресурси, инфраструктурното развитие, свързаност и достъпност, екологичното състояние и рискове, анализ на административния капацитет на общинската администрация, анализ на културно-историческото наследство, анализ на състоянието на селищната мрежа и жилищния сектор, анализ на връзката на общината със съседните територии извън административните й граници, анализирано е влиянието на големите инфраструктурни проекти с регионално и национално значение. Представен е SWOT-анализ като качествен аналитичен и прогностичен метод, който дефинира действието на вътрешните и външните фактори за развитие на съответната територия и възможностите за избор на подходяща стратегия за постигане на целите на развитието. Описана е взаимовръзката на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите от национално ниво, изготвен от „Национален център за териториално развитие“ ЕАД. Направени са съответните изводи, като са изведени основните проблеми, предимства и недостатъци на общината.

I.1. Обща характеристика

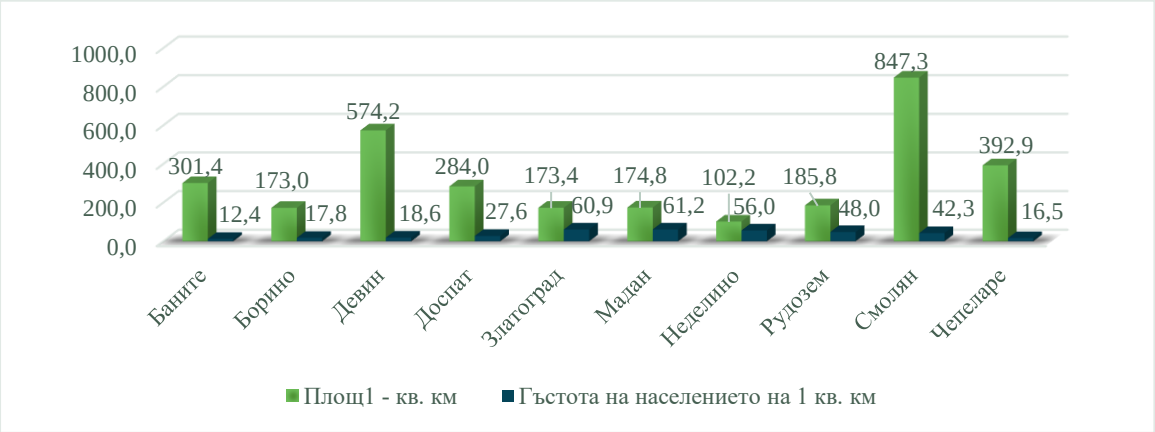
I.1.1. Географско положение, граници и обща площ

Община Златоград е разположена в южна България, на границата между ридовете на Западни и Източни Родопи. Намира се на около 300 км от столицата - София, на около 70 км от международно-известния курортен комплекс Пампорово и на 55 км югоизточно от областния център град Смолян. Общината е разположена на площ от 173 440 дка, което е 5.4% от територията на областта.

В община Златоград са разположени общо 9 населени места – 8 села (Аламовци, Долен, Ерма река, Кушла, Пресока, Старцево, Страшимир, Цацаровци) и град Златоград. Градът е административен център и е най-южният български град, разположен само на 4 км от българо-гръцката граница и на 75 км от Бяло море.

Гъстотата на населението в общината към 31.12.2019 г. е 60.9 души на кв. км., което е много над средното за областта (32.3 души на кв. км), близо до средното за страната – 63.0 души на кв. км.

Фигура 4 Площ и гъстота на населението към 31.12.2019 г.

Източник: НСИ

Границите на общината са следните:

- на изток - общините Кирково и Джебел (област Кърджали);
- на север - община Неделино;
- на запад - общините Мадан и Рудозем;
- южната й землищна граница съвпада с границата на Република България с Република Гърция.

На 15.01.2010 г. е отворен за преминаване четвъртият гранично-контролно пропускателен пункт между Република България и Република Гърция „Златоград-Термес-Ксанти“. Тази транспортна комуникация дава възможност за достъп освен до Беломорието, но и до редица съоръжения на техническата инфраструктура в Северна Гърция, в т.ч. летища, автомагистрали и пристанища.

Фигура 5 Географско местоположение на община Златоград

Източник: БГ Уикипедия (https://bg.wikipedia.org/)

I.1.2. Релеф

Релефът в община Златоград е с ясно изразен масивен нископланински и средно планински характер и с хълмист облик, разчленен е от широки долини, в които се редуват проломни стеснения. Теренът е силно пресечен, което се обуславя от добре развитата и гъста хидрографска мрежа. Билата на планинските масиви са по-слабо разкъсани и имат заравнен облик. Преобладаващите геоморфолжки форми са дълбоки долове със стръмни скалисти брегове и многобройни притоци. Отпечатъци върху формирането на релефа са дали вида, напукаността, хидротермалните изменения, изветряването и многобройните тектонски-разломни нарушения на метаморфните скали. Главният фактор е бил интензивното издигане на скалния масив. Вследствие на външните релефообразуващи сили са се образували причудливи скални форми близо до територията на община Златоград./ с. Бенковски /.

Най високата точка на територията на общината е връх Бучовица 1406,6 м, разположен на границата с община Мадан, а минималната 380 м, в коритото на р. Върбица, на границата с община Кирково.

I.1.3. Климат

Община Златоград се намира в континентално-средиземноморската климатична област, в южнобългарска подобласт. Климатът в общината се характеризира със сравнително мека, валежна зима и умерено топло и сухо лято.

През почти всички години от периода 2014 – 2020 г. се наблюдава положително отклонение на температурите спрямо климатичната норма, като на годишна база тези отклонения достигат до +2.6 °C. През втората половина на лятото и началото на есента се наблюдава ясно очертан период на засушаване.

Количеството на валежите в община Златоград надвишава значително средните стойности за страната. Валежите се характеризират със зимен максимум (декември - януари) и вторичен максимум през юни, като валежите през студеното полугодие са с около 10-15% по-големи от тези през топлото полугодие. Годишната сума на валежите

за общината е средното около 900-1200 mm (l/m2). Най-голямата годишна сума на валежите през разглеждания период е регистрирана през 2014 г. – 1364 mm.

Таблица 1 Средна годишна температура на въздуха в °C, осреднена за периода 2014-2020 г. за община Златоград

Сезон	Зима XII-II	Пролет III-V	Лято VI-VIII	Есен IX-XI	Год.
Температура °C	**3.6**	**11.8**	**21.5**	**16.0**	**13.2**

Източник: НИМХ

Таблица 2 Средна месечна и годишна сума на валежите в mm (l/m2), осреднена за периода 2014- 2020 г. за община Златоград

Месец	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Год.
Валеж, mm (l/m2)	**135**	**88**	**124**	**84**	**90**	**100**	**82**	**27**	**59**	**92**	**131**	**146**	**1158**

Източник: НИМХ

Средногодишната относителна влажност на въздуха е 68%, с максимум през ноември - 85% а минимума е през август, 13 са дните с относителна влажност на въздуха - равна или по-малка от 30%, което е показателно за добри растежни условия на горската и тревната растителност в района.

Средната месечна скорост на вятъра е в границите 0.9 до 1.2 м/сек, а средногодишната скорост е 1.1 м/сек, което е значително под възприетата като горна граница за рекреационни занимания. През пролетта се наблюдават силни ветрове , които достигат до 17 м/сек и представляват ограничител за практикуване на природно ориентирани дейности на туризма и отдиха. Други неблагоприятни атмосферни явления са наличието на мъгли и температурни инверсии в долинните разширения на реките. Средният брой на дните с мъгла е 11.5 дни, като месецът с най-много дни с мъгла е декември, докато през лятото такива не се наблюдават. Проявлението на климатичните елементи през различните сезони очертава лятото като най-благоприятно за практикуване на всички видове рекреационно-туристически дейности. Лятото не е горещо, поради охлаждащото действие на реките в общината. На следващо място се нареждат пролетта и есента и на последно - зимата, когато климатичните ограничители се проявяват най-силно.

I.1.4. Води и водни ресурси

ПОВЪРХНОСТНИ ВОДИ

Основна водна артерия на община Златоград е река Върбица (десен приток на Арда) с обща дължина 98,1 км и с водосборна площ 1202,8 кв. км. Тя се образува от сливането на двете съставящи я реки Голяма река (лява съставяща) и Малка река (дясна съставяща) в центъра на град Златоград. След Златоград долината на Върбица се разширява, става по-слабо залесена и с множество меандри и след около 9 км навлиза в община Кирково. Нейни основни притоци на територията на община Златоград са: Балалийска река (ляв), Хасидере (десен) и Неделинска река (Узундере, ляв). Неделинска река преминава през общината с долното си течение, като тече от север-северозапад на юг-югоизток в дълбока и слабо залесена долина.

На територията на общината на 3,5 км западно от гр. Златоград се намира язовир „Златоград". Въведен е в експлоатация през 1968 година. Изграден е за осигуряване на промишлено водоснабдяване на „Родопи екопроджектс" ЕООД и за питейни нужди на с.

Ерма река. Завиреният обем на язовира е 38,20. 106 m3. Първоначално язовирът е имал много по-малка от настоящата стена, отстояща на разстояние около 300 метра от нея, под риболовната хижа. В последствие се изгражда внушителна каменна стена със стъпаловидна структура и преливник. Самото изграждане на стената е атракция, огромните камъни са вклинявани един в друг със силна струя вода, а в основата й има глинен пояс.

Хвостохранилище (ХХ) „Ерма река" се намира на 8 км от гр. Златоград и на 5 км на изток от с. Ерма река. Стената му преграждa р. Ерма на двеста метра от вливането и в Голяма река. Въведено е в експлоатация през 1964 г., непосредствено след пускане на флотационната фабрика. То е язовирен тип. Хвостът от флотационната фабрика се изпуска директно в реката, която го транспортира до опашката на хвостохранилището и от там започва неговото отлагане с естествено придвижване към района на стената. За пречистване на водата през стената се подържа утаечно езеро в дължина най-малко 300 метра. Короната на стената е с дължина 300 м, ширина 20 м и височина 75 м. Котата на короната е 582.5 м, котата на водното ниво на преливника е 577.5м. Дължината на опашката е 3 км с дължина на утаечното езеро 450 м. Денивелацията между кота корона и кота преливник е 5 м. Завиреният обем на ХХ е 13.5.106 m3.

ПОДЗЕМНИ ВОДИ

Генетично подземните води в района могат да се разделят на две:

- Подземни води, привързани към метаморфните скали;
- Подземни скали, разпространени в алувиалните отложения на околните долинни системи.

Към първия тип води се отнасят изворите в скатовете на долинната система проявени като пукнатинно грунтови води. Вторият тип води са акумулирани в по-ниските части на долината. Те са безнапорни, с ниво на водоносния хоризонт, пряко и хидравлически свързани с валежите и нивото на водите в дренажната овражна система.

ГЕОТЕРМАЛНИ ВОДИ

Изключително богатство за региона са термалните водоизточници. Най-значимото находище на гореща минерална вода е в землището на с. Ерма река. Геотермалното находище Ерма река е уникално и перспективно енергийно и балнеоложко находище в България. Собствеността му е общинска и заема площ от 30 км2. То няма естествен излаз на територията на България и добивът на термални води може да се реализира с помпи.

Открито е по време на проучването на оловно - цинковите руди в района на с. Ерма река и с. Аламовци - община Златоград. За изясняването на тази аномалия са прокарани 60 дълбоки структурни сондажа с дължина около 1500 m. В резултат на изследването е установен дебел мраморен хоризонт в района на реките Ерма и Малка на площ от около 30 km2 от кота +360 m до кота -2000 m. В горнището на мраморния хоризонт е установена кварц кавернозна зона с променлива дебелина от 1,4 m-52 m, където са акумулирани геотермалните води. Някои сондажи установяват каверни с неуточнена дълбочина вероятно 500 до 1250 m, пълни с термоминерална вода с температура от 92°C. Термалната вода в региона има постоянно пиезометрично ниво на кота +485 m. В дълбочина температурите се увеличават като в западната част на аномалията сондаж № 13 е измерена температура от 128°C. На територията на България, геотермалната вода няма самоизлив на земната повърхност, докато на територията на съседна Гърция, геотермалната вода дренира на кота +430 m в долината на река Елидже, с температура до 53°C. Термо-минералната система Ерма река - Елидже е трансгранична геотермална система. Геотермалната вода в региона на Златоград е общинска собственост и не е

включена в списъка на находищата на минералните води - изключителна държавна собственост по силата на Приложение 2, чл. 14, т. 2 от Закона за водите.

Общата минерализация на водата е 1,377 гр./л. Характеризира се като хипертермална, минерализирана, карбонатно-сулфатна натриево-калциева, флуорна и силициева, съдържаща въглероден диоксид, без сантирано-химични и микробиологични признаци за замърсяване.

I.1.5. Почвени ресурси

Най-характерни за община Златоград са: Канелени горски излужени (9 758,9 ха), кафяви горски -тъмни (1 175,7 ха), кафяви горски – преходни (8 337,1 ха), горски-светли (11 758,9 ха), алувиално-делувиални (5,9 ха), хумусно – карбонатни (1 107 ха).

- **Канелените горски излужени почви.** Формирането им протича при преходно-континентален и преходно-средиземноморски климат и при участието на топлолюбива широколистна, горска растителност, разнообразен почвен субстрат /силно натрошени и изветрели гранити, гранитогнайси, гнайси, слюдени шисти и др./
- **Типичните горски канелени почви** заемат обширни пространства на територията на общината. Развити са върху карбонатна основа и се характеризират с плитък профил, малка мощност, плътен строеж. По механичен състав са леко до тежко глинести с хумусно съдържание /3-5% /.
- **Плитките и неразвити почви** така ясно изразени при наклонените и разчленени терени, също заемат голяма част от територията на общината, като се характеризират като бедни на органично вещество и с ниско естествено плодородие.
- **Хумусно-карбонатните почви** са по-малко разпространени. Образувани са върху карбонатна скална основа. Характеризират се с добре оформен хумусен хоризонт и съдържание на хумус от 3 до 7%.
- **Алувиални и алувиално-делувиални почви** се намират в долината на река Върбица и притоците. Образувани са върху порьозни алувиални наслаги и при постоянно и достатъчно овлажнение и ливадна растителност. Характеризират се с дебел хумусен хоризонт, като ежегодно се натрупват минерални вещества в почвените хоризонти.

I.1.6. Полезни изкопаеми

На територията на Община Златоград се намират находища на оловно - цинкова руда. Запасите, които се разработват, се намират в южната част на маданското рудно поле, като експлоатационни работи се провеждат на три участъка - "Мързян", "Гюдюрска" и "Андроу - Шумачевски дол", обособени в един рудник ”Ерма река”. В дълбочина е установен мраморен хоризонт с дебелина над 800 м, известен като първи мраморен хоризонт. Оловно-цинковите руди се обогатяват в Обогатителна фабрика ”Ерма река” и се добиват оловни и цинкови концентрати.

На територията на община Златоград има залежи от нерудни изкопаеми, използвани в строителството, като гранитогнайси и кварцопорфири, широко разпространени в землището на с. Долен, Община Златоград. Разработването на местните полезни изкопаеми оказва благоприятно въздействие на развитието на местната икономика.

I.1.7. РАСТИТЕЛНОСТ И ЖИВОТИНСКИ СВЯТ

РАСТИТЕЛНОСТ

В по-ниските части на общината са разпространени ксеротермни гори от Quercus frainetto, Q. cerris, а в по-високите, до границата с Република Гърция има гори от Pinus sylvestris. Растителните съобщества в дъбовите гори са силно видоизменени под въздействието на човешката дейност. Поради ксерофитизацията след унищожаването на естествените гори, много по-високо са се изкачили някои топлолюбиви видове: Juniperus oxycedrus, J. communis, Fraxinus ornus, Carpinus orientalis и др. Храсталаци от Quercus coccifera (пърнар) заемат най-долните части на склоновете. Общата характеристика на растителността се определя от разпространението на предимно ксерофитна растителност, с участието на средиземноморски елементи. Характерни средиземноморски видове са Scleropoa rigida, Osyris alba, Asparagus acutifolius, Genista anatolica, Orchis provincialis.

Средиземноморските и субсредизимноморски цветни растения са: Colutea arborescens, Lagoeciacuminoides, Phyllirea latifolia, rifolium subterraneum, Trifolium speciosum, Rubus sanguneus, Pistacia terebinthus, Cistus sp., Pyrus amigdaliformis, Ranun ulus chios и др.

Интразоналната растителност е представена най-добре от крайречните гори, главно от Platanus orientalis. На места те са чисти съобщества, а на други са примесени от Populus alba, Salix alba и Alnus glutinosa. В ниските части – по долината на река Върбица се срещат някои представители на средиземноморския елемент: Quercus coccifera, Phyllirea latifolia, Juniperus excelsa и техните съобщества.

Широко представен е преходно средиземноморският елемент. Към него се отнасят съобществата на Quercus pubescens, Carpinus orientalis, Ostrya carpinifolia, Platanus orientalis, Castanea sativa и др., които показват близост със средиземноморския елемент. Преходни, но с по-голяма връзка със средноевропейския елемент, са съобществата на Quercus cerris, Q. Frainetto и др. От тревистите съобщества, по-значителни площи заемат тези с доминант Dichanthium ischaemum с участие на средиземноморски елементи. Следват съобщества с доминант Poa bulbosa с още по-богат състав от видове. Върху сухи екотопи са разпространени още съобщества от Psilurus sp. и др. На влажни екотопи са формирани съобщества с доминантни видове Festuca platensis, Cynodon dactylon, Carex sp., Juncus effusus, Crocus olivieri, Asplenium tricbomanes. Pteridium aquilinum е сред найразпространените плевели в естествените пасища и ливади и в окрайнините на горите (особено буковите и боровите). В състава на храстова растителност на сухи екопоти почести са съобществата на Rosa canina, Juniperus oxycedrus, J. communis и Cornus mas. В община Златоград се наблюдават следните пояси на горската растителност:

- Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0-800м н.в.)
- Подпояс на крайречните и лонгозни гори (0-800 m н.в.): Естествена растителност предимно от чисти и по-рядко от смесени насаждения Salix alba, Populus alba и Platanus orientalis.
- Подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори (150-600м н.в.): Естествена растителност предимно от смесени и по-рядко от чисти съобщества от Quercus frainetto, Q. petraea, Q. pubescens и Carpinus orientalis. В състава им се срещат Platanus orientalis и Quercus coccifera, който се среща само в тази част на България.
- Подпояс на хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори (200-400м н.в.): Основни дървесни видове от род Quercus, като най-често се среща Q. petraea. В по-високите части на подпояса се появява Fagus sylvatica. Carpinus orientalis се явява като основен дървесен вид на бедни и ерозирани месторастения.
- Среден пояс на горите от Fagus sylvatica и иглолистни (600-800м н.в.)

- Подпояс на нископланинските гори Quercus polycarpa, Fagus sylvatica и Abies alba (800-1000 m н.в.).
- В по-високите части естествено се среща Pinus sylvestris и P. nigra, които образуват предимно чисти и по-рядко смесени насаждения с естествено срещащи се широколистни дървесни видове. Повечето борови култури са създадени на типични букови месторастения. На много места, поради това, че почвите са с по-тежък механичен състав, тези видове съхнат или страдат от снеголоми и снеговали.

Ендемичните видове са от особен интерес за науката и за опазване на генетичния фонд. Такива Ендемични и редки видове на територията на Община Златоград са: Lilium rhodopaeum, Lathraea rhodopaea, Haberlea rhodopensis, Fritillaria graeca, Silene velenovskyana, Chamaecytisus frivaldszkyanus, Medicago rhodopaea, Marrubium friwaldskyanum.

Повечето находища Lilium rhodopaeum се намират в Източните Родопи. Само в Източните Родопи се срещат южните видове Verbascum nobile, Veronica grisebachii, Agrostis capillari, Geranium macrostylum. Редки видове са: Crocus olivieri, Delphinium halteratum, Alchemilla erythropoda, Daphne cneorum, Oenanthe pimpinelloides. В Червената книга на България са споменати следните видове, характерни за тази част на Родопите: Fritillaria graeca, Crocus olivieri, Silene velenovskyana, Delphinium halteratum, Alchemilla erythropoda, Chamaecytisus frivaldszkyanus, Medicago rhodopaea, Daphne cneorum, Oenanthe pimpinelloides, Marrubium friwaldskyanum.

ЖИВОТИНСКИ СВЯТ

Община Златоград се характеризира с изключително запазено биологично разнообразие, непокътнати и до момента природни местообитания за редица животни.
Антропогенният фактор, който е най-голямата заплаха за биологичното разнообразие на територията на общината, не е оставил сериозно отражение върху нея. Изключение правят районите, свързани с минно-добивната дейност на „Родопи екопроджектс" ЕООД, където е нанесено безвъзвратно отрицателното му въздействие върху околната среда. Животинският свят в района се отнася към централния високопланински фаунистичен район. Изключителното
биологично разнообразие тук включва: 291 вида птици, 40 вида риби, 39 вида земноводни, 26 вида влечуги, в това число 2 вида сухоземни костенурки, 13 вида змии, 11 вида гущери.
Характерни представители на **орнитофауната** са:

- Черен кълвач (Driocopus martius);
- Черен синигер (Parus ater);
- Зелен кълвач (Picus viridis);
- Голям синигер (Parus major);
- Голям пъстър кълвач (Picoides major);
- Сойка (Garrulus glandarius);
- Обикновена чинка (Fringilla coelebs);
- Сокерица (Nucifrada cariocatactes);
- Елхова скатия (Carduelis spinus);
- Сива врана (Corvus corone);
- Обикновена кръсточовка (Loxia curvirostra);
- Полско врабче (Passer montanus);
- Кос (Turdus merula);

- Домашно врабче (Passer domesticus);
- Елов певец (Phylloscopus collibitus);
- Градска лястовица (Delichon urbica);
- Качулат синигер (Parus cristatus);
- Селска лястовица (Hirundo rustica);

Влечуги:

- Зелен гущер (Lacetra viridis);
- Усойница (Vipera berus);
- Ливаден гущер (Lacetra agilis);
- Пепелянка (Vipera ammodites);
- Стенен гущер (Lacetra muralis);
- Обикновена водна змия (Natrix natrix);

Земноводни:

- Голяма водна жаба (Rana ridibunda);
- Планинска водна жаба (Rana temporaria);
- Земна кръстава жаба (Bufo viridis);
- Дъждовник (Salamandta salamandra);

Най-разпространени представители на ихтиофауната са: бяла риба, шаран, мряна, речен *кефал, блескач /уклейка/, каракуда, червеноперка и щука. От бозайниците са разпространени: дива свиня, лисица, вълк, кафява мечка, катерица, див заек, дива коза, златка, бялка, видра, невестулка, таралеж и др., като от животинския свят включени в Червената книга на България е дъждовникът, а с категория застрашени от изчезване - черен и бял щъркел, дива коза, златка и видра.*

I.1.8. Основни изводи

Предимства:

- Ключовото географско положение
- Наличието на Геотермално находище - Ерма река, което е изключителен потенциал за развитието на територията, уникално и перспективно енергийно и балнеоложко находище не само на местно, но и на национално ниво
- Благоприятни компоненти на околната среда, мек климат, планински въздух и чисти водоизточници
- Налице са добри възможности за развитие на селското стопанство и производството на екологично чисти продукти
- Екологично чистите ливадни треви и лечебни растения са предпоставка за нарастващо развитие на пчеларството
- Възможности за различни видове туризъм в това число винен, селски, културно-исторически, фестивален и др.
- Физикогеографските условия (преобладаващия планински характер на релефа) и структурата на поземлените ресурси, както и регулираната горскостопанска дейност, са значителен потенциал за развитието на горското стопанство
- Възможности за развитие на водните ресурси (р. Върбица и нейните притоци) за развитие на водни спортове и спортен риболов
- Полупланинският и планински релеф са предпоставка за силно развитото пасищно животновъдство в миналото и условие за високопланинско животновъдство и в настоящия момент
- Богати ресурси от подземни и повърхностни води

Недостатъци:

- Отдалеченост от основните административни центрове на страната, липса на въздушен и ж.п. транспорт;
- Висока степен на ерозия на почвите около зоните на добив на полезни изкопаеми, незалесени територии и речни корита;
- Рискове от наводнения, предизвикани от екстремни валежи през есента и пролетта

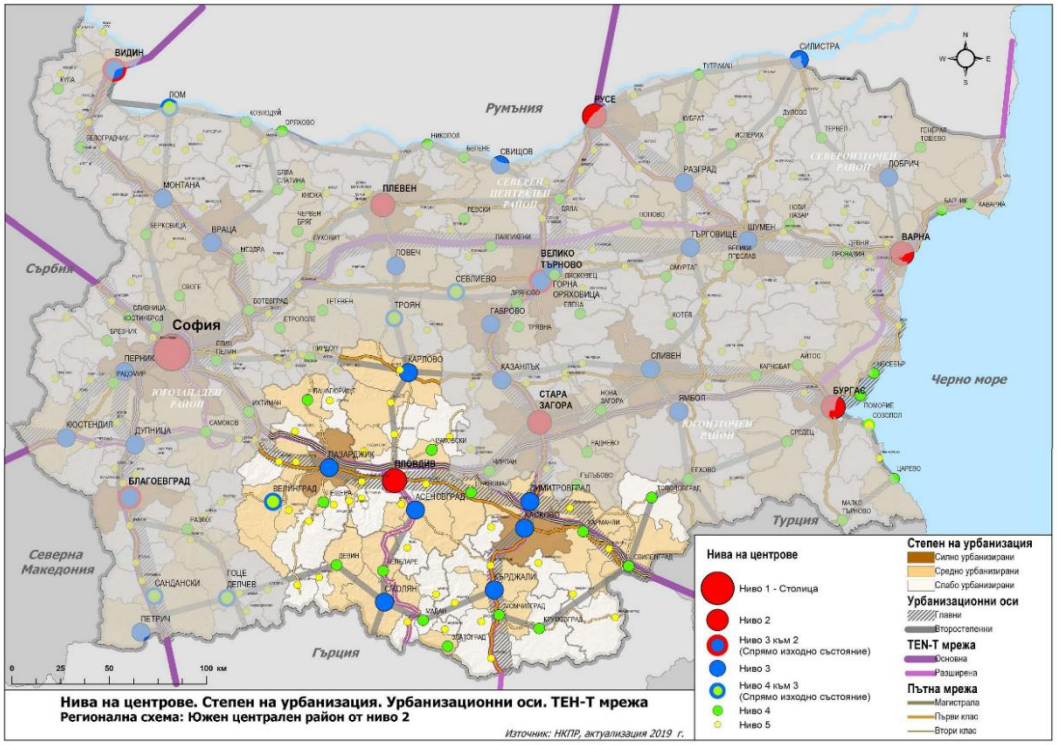
I.2. СЪСТОЯНИЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

I.2.1. Характеристика на националната, регионалната и областната икономика

Национална и регионална икономика

Териториалният обхват на районите от ниво 2 (NUTS 2) в България е определен в съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) № 1059/2003, който формира единната правна рамка на регионалните статистики в Европейския съюз. Създадените шест района у нас, които не са административно-териториални единици, имат за цел да подпомогнат „планирането, програмирането, управлението, ресурсното осигуряване, наблюдението и оценката на регионалното развитие“ (чл. 4 ал. 1 на ЗРР). Изменение на границите на районите е извършено по повод членството на страната в Европейския съюз през 2007 г. Южният централен район обхваща областите Кърджали, Пазарджик, Пловдив, Смолян и Хасково с общо 58 общини.

Фигура 6 Териториален обхват на ЮЦР

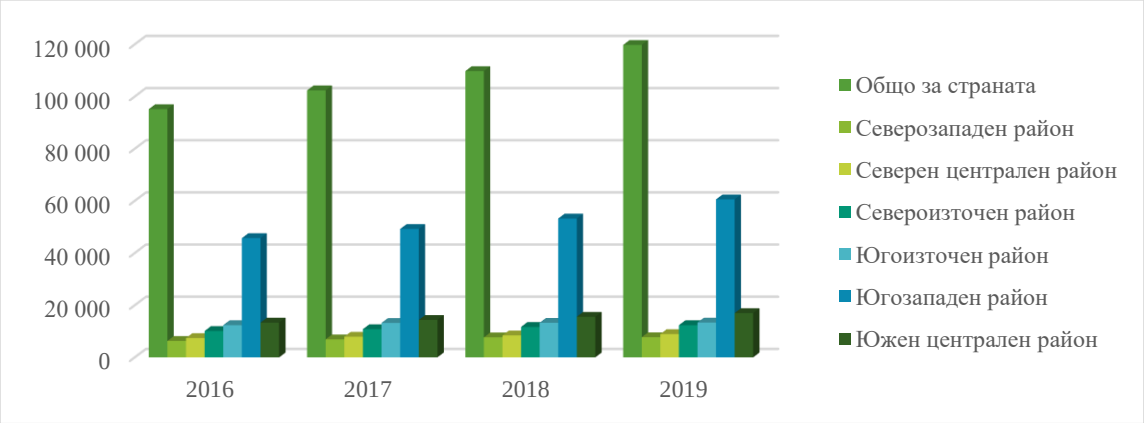

Източник: НКПР Актуализация 2019

Икономиката на ЮЦР за периода 2016-2019 г. генерира средно около 14.07% (2016 – 14 %, 2019 – 14.02%) от БВП на страната и по този показател той се нарежда на второ място след Югозападния район за развитие (ЮЗР), който за същия период генерира средно 48.8% от БВП. Въпреки постоянния ръст на показателя, междурегионалните различия в

регионите от ниво 2 остават големи. Стойността на БВП в ЮЦР за 2019 г. е 16 949 млн. лв. в сравнение със стойността на БВП в ЮЗР, където за същата година показателя е на стойност 60 534 млн. лв. Най-малък е делът на показателя в района от ниво 2, където неговата стойност за 2019 г. е едва 7 703 млн. лв.

Фигура 7 БВП в млн. лв. по региони от ниво 2 за периода 2016-2019 г.

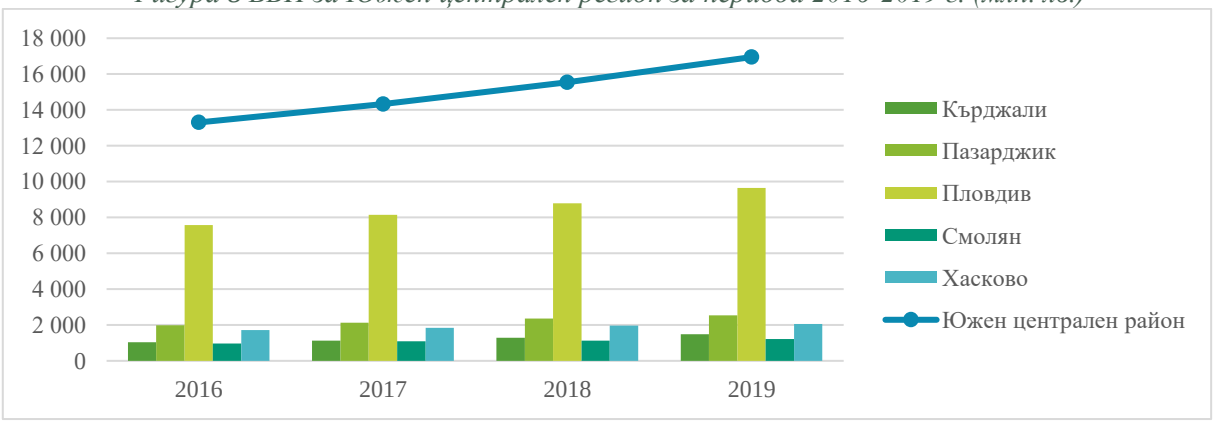

Източник: НСИ

Както междурегионалните така и вътрешнорегионалните различия са ясно изразени по отношение на приноса на областите в БВП. Данните на НСИ за 2019 г. показват най-висок размер на БВП по текущи цени за ЮЦР в област Пловдив - 9 653 млн. лв., което е 57 % от БВП за района.

Най-ниска стойност на БВП бележи област Смолян – 7 % или 1 220 млн. лв. През последните две десетилетия БВП в областта нараства с по-бавен темп от общия за националната икономика, което увеличава изоставането спрямо средното ниво в страната от 20% през 2002 г. до над 32% през 2018 г.

Фигура 8 БВП за Южен централен регион за периода 2016-2019 г. (млн. лв.)

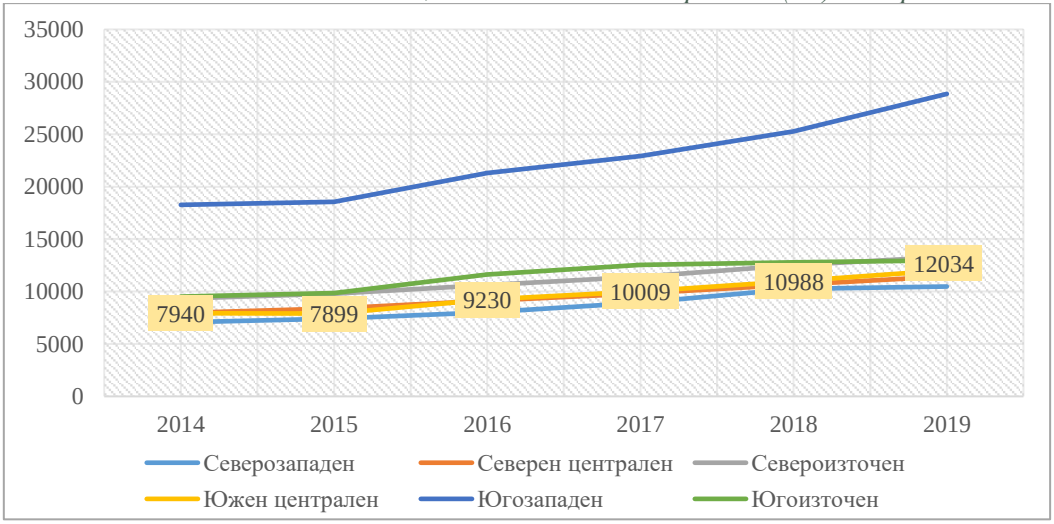

Източник: НСИ

Разликите между област Пловдив и по-просперитащите области Пазарджик и Хасково също се запазват с незначително колебание.

БВП на човек от населението в ЮЦР през 2019 г. е 12 034 лв., при средна стойност от 17 170 лв. в страната, което нарежда района на трето място сред останалите региони за планиране от ниво 2.

Фигура 9 БВП на човек от населението, по статистически райони (лв.) за периода 2014-2019г.

Източник: НСИ

Таблица 3 БВП на човек от населението (лв.) по области за периода 2014 - 2020 г.

	Области	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Северозападен район	**Видин**	6 066	6 258	6401	7283	7926	8734
	Враца	9 520	9 305	9579	11684	15018	13278
	Ловеч	7 666	7 759	8674	8804	9653	10284
	Монтана	6 642	7 270	7801	8659	9033	9522
	Плевен	6 734	7 039	7300	7884	8795	9813
Северен централен район	**Велико Търново**	7 832	8 288	8611	9254	10434	11071
	Габрово	9 833	10 358	11152	12363	13510	14444
	Разград	8 182	7 778	8379	8985	9709	10416
	Русе	9 694	9 912	10523	11152	11769	12771
	Силистра	5 852	5 933	6080	6687	7029	7687
Североизточен район	**Варна**	12 113	12 589	12879	13809	15479	16340
	Добрич	7 827	8 002	8332	8925	9176	10009
	Шумен	7 397	7 577	8060	8829	9397	10177
	Търговище	7 138	7 821	8867	9148	9981	10470
Югоизточен район	**Сливен**	5 961	5 921	6392	7046	7600	8130
	Ямбол	7 773	8 159	8445	8881	9694	10142
	Бургас	8 714	10 310	11372	12240	12585	13437
	Стара Загора	14 366	13 555	16248	17550	17273	16276
Южен централен район	**Кърджали**	6 067	6 472	6854	7485	8472	9606
	Смолян	**7 583**	**8 557**	**8636**	**9742**	**10597**	**11681**
	Пазарджик	6 864	7 929	7493	8123	9213	9965
	Пловдив	9 295	10 173	11222	12112	13141	14460
	Хасково	6 412	7 001	7276	7807	8545	9036
Югозападен район	**Благоевград**	7 589	7 889	8290	8792	9736	10329
	Кюстендил	6 683	7 274	7440	7989	9285	9468
	Перник	5 936	6 021	6895	7735	9153	9356
	София (столица)	24 890	26 690	28465	30295	33437	38603
	София	11 563	12 983	13203	15527	15654	16998
	България	**11 577**	**12 339**	**13206**	**14280**	**15615**	**17170**

Източник: НСИ

Наблюденията върху показателя ясно показват, че БВП на човек от населението в ЮЦР плавно нараства. Водещ център на растежа в региона е област Пловдив, който със стойност на показателя от 14 460 лв. през 2019 г. се подрежда на 5 място сред всички останали области в страната. Следващата област, която се доближава до средната стойност за региона и показва ускорен растеж спрямо средния за ЮЦР е област Смолян. През 2018 г. БВП на човек от населението в областта се увеличава с 8,8% и достига 10 597 лв., а през 2019 г. достига 11 681 лв.

Най-малък принос към показателя в региона има област Хасково средно 7 680 лв. за периода 2014 - 2019 г., като най – висок е неговия дял през 2019 г. - 9 036 лв. Средната стойност на показателя за същия период в област Пловдив е 11 734 лв.

Фигура 10 БВП на човек от населението (лв. в текущи цени) на областно ниво за ЮЦР 2014-2019 г.

Източник: НСИ

Показателят брутна добавена стойност (БДС), характеризира секторната структура на икономиката. Нейната динамика в годините е проследена в следващата фигура.

Фигура 11 Брутна добавена стойност (2014-2019) млн. лв.

Източник: НСИ

Най-голям е делът на БДС в област Пловдив – 8 332 млн. лв., а най – малък в област Смолян - 1 053 млн. лв. или 7 % от БДС на ЮЦР (14 629 млн. лв.)

Областна икономика

За изследване на икономическото развитие в област Смолян са използвани основите икономически показатели за брой предприятия, заети лица, нетни приходи от продажби,

брутен вътрешен продукт, производителност на труда, дълготрайни материални активи (ДМА) и разходи за придобиване на ДМА (РДМА), инвестициите в НИРД и т.н.

След направен анализ за периода 2014-2019 г. може да се заключи, че данните от последните години показват положителни тенденции и покачване на стойностите във всички показатели.

Развитието на нефинансовите предприятия в област Смолян бележи увеличение на продукцията с 40 % към 2019 г. спрямо 2014 г., което от своя страна води до увеличение на нетните приходи от продажби с 35 % за 2019 г. Въпреки благоприятната тенденция на увеличение на стойността на произведената продукция, нейният ръст през 2018 г. е с по-бавни от средните темпове за страната (едва 6,9%), което задълбочава изоставането от средния размер в националната икономика. Броя на предприятия в областта бележи колеблива тенденция, като техният брой към 2019 г. е със 129 броя повече спрямо 2014г. Заетите лица са се увеличили с 985 към 2019 г., спрямо 2014 г., когато техният брой е бил 29 390.

Таблица 4 Икономическо развитие на област Смолян за периода 2014-2019 г.

Показатели	Мярка	2014	2015	2016	2017	2018	2019	дял от ЮЦР в % 2019 г.	Дял от страната в % 2019 г.
Предприятия	брой	5 162	5 207	5 323	5 181	5 233	5 291	**7.16%**	**1.26%**
Заети лица	брой	29 390	30 007	30 223	30 753	30 469	30 375	**8.01%**	**1.37%**
Нетни приходи от продажби	хил. лв.	1 451 637	1 614 567	1 662 608	1 799 930	1 898 899	1 958 254	**4.80%**	**0.63%**
ДМА	хил. лв.	944 877	990 137	1 003 490	1 006 334	1 029 592	1 038 239	**5.30%**	**0.75%**
Произведена продукция на промишлените предприятия	хил. лв.	1 163 314	1 264 439	1 370 223	1 512 123	1 572 212	1 629 600	**10.01%**	**2.05%**
Разходи за придобиване на ДМА	хил. лв.	204 252	203 648	383 865	163 755	183 232	266 158	**7.05%**	**1.22%**
Разходи за научноизследователска и развойна дейност (НИРД)	хил. лв.	…	1 578	1 292	…	…	…	-	-
Персонал зает с научноизследователска и развойна дейност (НИРД)	брой	…	71	86	…	263	218	**4.95%**	**0.62%**
Чуждестранни преки инвестиции	хил. евро	75 175	83 064	83 761			91 260	**3.20%**	**0.36%**
БВП	млн. лв.	839	873	954	1 056	1 127	1 220	**7.20%**	**1.02%**
БВП на човек	лв.	7 940	7 583	8 636	9 742	10 597	11 681	**97.07%**	**68.03%**
Места за настаняване	брой	275	281	295	305	**330**	339	**47.35%**	**9.25%**
Реализирани нощувки	брой	568 013	593 350	648 281	677 549	724 056	802 026	**28.81%**	**2.95%**

Източник: НСИ, Собствени изчисления *".." Конфиденциални данни*

От началото на разглежданият период ДМА в областта бавно се покачва, но въпреки това тяхната стойност от 1 038 239 хил. лв. през 2019 г. е едва 5.30% от общата стойност на показателя за ЮЦР и 0.75 % от този за страната.

Инвестиционната активност в областта се наблюдава чрез показателите – РДМА и чуждестранни преки инвестиции (ЧПИ). В периода 2014 г. – 2019 г. средната стойност на показателя е 234 152 хил. лв., най – висока е тяхната стойност през 2016 г. – 383 865 хил. лв., а най – ниска през 2017 г. 163 755 хил. лв. Въпреки, че РДМА се увеличават, стойността им все още е далеч от тази преди световната финансова и икономическа криза.

ЧПИ отбелязват ръст през разглеждания период, тяхната средна годишна стойност е 83 315 хил. евро., което е едва 3.2% от общата стойност на показателя за ЮЦР и 0.36% от този за страната. През 2018 г. показателя е едва 860 евро/човек от населението и остават четири пъти по-ниски от средните за страната.

Средната годишна брутна заплата нараства с над 11% и достига 10,1 хил. лв. при 13,8 хил. лв. в страната.

Фигура 12 Средно годишна брутна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение (лв.)

Източник: НСИ

Доходите на домакинствата остават по-високи от средните за страната, но отчитат леко относително намаление през 2019 г. до 6354 лв. /лице от домакинството при 6013 лв. в страната.

Фигура 13 Средногодишен доход на лице от домакинството, лв.

Източник: НСИ

Икономическата активност в област Смолян се задържа на сравнително високо ниво и през 2019 г. – 75,3% (при 74,3% за страната), като се наблюдава намаление както на заетостта, така и на безработицата. Коефициентът на заетост остава сравнително нисък (66,5% при 70,1% за страната), а на безработицата спада до 8,8%, но остава повече от два пъти по-висок от средния за страната.

Смолян е областта с най-нисък коефициент на демографско заместване като отношение на населението на 15–19 години към това на 60–64 години и през 2019 г. спада до 41,8% при 65,9% за страната като цяло.

Бедността в областта също се запазва по-ниска от средната за страната през 2019 г. Делът на населението, живеещо с материални лишения, е изключително нисък – с 12,8% областта се нарежда на второ място след столицата. Делът на населението, живеещо под националната линия на бедност, е 21,2% при 22,6% средно за страната.

Фигура 14 Относителен дял на населението, живеещо с материални лишения (%)

Източник: НСИ

Фигура 15 Относителен дял на населението, живеещо под линията на бедността за страната (%)

Източник: НСИ

Географското местоположение на област Смолян като гранична област и планинският характер на територията обуславят и сравнително слабото развитие на инфраструктурата. В областта липсват железопътни линии, автомагистрали и първокласни пътища, поради което придвижването е затруднено. Пътната мрежа е с гъстота 16,9 км/100 кв. км територия при средно за страната 17,9 км. Качеството на пътната настилка е сравнително високо и се подобрява през 2019 г., като делът на пътищата в добро състояние достига 53,8% (при 41,4% за страната). Достъпът на домакинствата до интернет се разширява значително през последните години и през 2019 г. достига 82,4% при 75,1% общо за България.

Смолян е сред областите с най-ниски местни данъци и през 2020 г. Най-големи разлики – близо 40%, спрямо средните за страната нива се наблюдават при търговията на дребно и таксиметровите услуги.

I.2.2. Обща икономическа характеристика на община Златоград

Икономиката на общината е с многопрофилна структура. По-съществена концентрация на икономически субекти е налична в град Златоград.

Важен показател за икономическия потенциал на общината, са данните за нетните приходи от продажби на нефинансовите предприятия и съпоставимостта им с показателите за областта. Видно от Фигура 16 Нетни приходи от продажби на нефинансови предприятия в община Златоград спрямо тези в област Смолян (хил. лв.) за периода 2014-2019 г. относителния дял на община Златоград е едва 9% от общият размер за област Смолян. През разглеждания период показателят в областта отчита ръст

от около 35%. Данните за община Златоград обаче показват колебливо покачване от едва 8% към 2019 г., спрямо данните от началото на разглеждания период.

Фигура 16 Нетни приходи от продажби на нефинансови предприятия в община Златоград спрямо тези в област Смолян (хил. лв.) за периода 2014-2019 г.

Източник: НСИ

Таблица 5 Нетни приходи от продажби на нефинансови предприятия по икономически дейности в община Златоград (хил. лв.) за периода 2014-2019 г.

Икономически дейност (A21)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД	165242	140640	156060	166743	169540	178888
Селско, горско и рибно стопанство	..	..	..	..	487	679
Добивна промишленост	..	..	..	..	..	..
Преработваща промишленост	33752	38260	42236	49319	54369	65862
Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива	..	..	..	..	..	20
Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване	..	-	..	..	..	..
Строителство	8926	7282	4902	5892	3546	14575
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	74913	45794	47601	48475	51588	56342
Транспорт, складиране и пощи	9005	8491	12087	4662	5554	5898
Хотелиерство и ресторантьорство	2226	1753	1657	1852	1869	1958
Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения	858	1353	966	1017	1046	1246
Операции с недвижими имоти	128	71	64	94	114	115
Професионални дейности и научни изследвания	791	608	1771	1037	903	1131
Административни и спомагателни дейности	469	263	560	686	283	2133
Образование	..	..	..	..	..	68
Хуманно здравеопазване и социална работа	2154	2246	2289	2478	2807	2809
Култура, спорт и развлечения	95	146	141	195	184	201
Други дейности	83	82	130	172	157	182
(..) Конфиденциални данни.						

Източник: НСИ

В отрасловата структура на икономиката на община Златоград от 2014 г. до 2018 г. най-голям абсолютен дял по нетни приходи от продажби на нефинансовите предприятия заема сектор услуги, като единствено през 2019 г. стойността му е по ниска от тази на сектор индустрия – 72 083 хил. лв. спрямо 80 457 хил. лв.

Стойността на показателя в сектор индустрията се е увеличила с 89% (2014 – 42678 хил. лв., 2019 – 80457 хил. лв.) за разглежданият период , като през 2019 г. нейния относителен дял в общината е 45 %.

Таблица 6 Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности в община Златоград за периода 2014 - 2019 г.

год.	Икономически дейности (A21)		ОБЩО ЗА ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД	СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	СТРОИТЕЛСТВО	ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	ОБРАЗОВАНИЕ	ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	ДРУГИ ДЕЙНОСТИ
2014	Предприятия	Брой	**466**	3	..	69	..	..	32	200	23	53	5	6	29	7	..	20	3	11
	%			1%	..	15%	..	..	7%	43%	5%	11%	1%	1%	6%	2%	..	4%	..	2%
	Приходи от дейността	хил. лв.	**175 947**	..	..	36 217	..	..	9 687	80 993	9 172	2 355	863	380	850	474	..	2 379	95	84
	%			..	..	21%	..	..	6%	46%	5%	1%	0%	0%	0%	0%	..	1%	0%	0%
	Заети лица[2]	Брой	**2 860**	6	..	1 263	..	..	117	478	145	137	26	4	64	32	..	137	5	15
	%			0%	..	44%	..	..	4%	17%	5%	5%	1%	0%	2%	1%	..	5%	..	1%
2015	Предприятия	Брой	**464**	..	..	69	..	-	27	210	23	47	6	6	26	8	..	20	4	11
	%			..	..	15%	..	..	6%	45%	5%	10%	1%	1%	6%	2%	..	4%	..	2%
	Приходи от дейността	хил. лв	**147 080**	..	..	41 813	..	-	7 464	46 571	8 718	1 862	1 399	74	655	268	..	2 463	146	83
	%			..	..	28%	..	..	5%	32%	6%	1%	1%	0%	0%	0%	..	2%	..	0%
	Заети лица[2]	Брой	**2 878**	..	..	1 251	..	-	130	566	113	113	35	5	39	21	..	137	5	12
	%			..	..	43%	..	..	5%	20%	4%	4%	1%	..	1%	1%	..	5%	..	0%

год.	Икономически дейности (А21)		ОБЩО ЗА ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД	СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	СТРОИТЕЛСТВО	ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	ОБРАЗОВАНИЕ	ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	ДРУГИ ДЕЙНОСТИ
2016	Предприятия	Брой	**490**	..	..	66	..	..	28	223	29	46	5	6	34	7	..	21	4	13
	%			..	..	13%	..	..	6%	46%	6%	9%	1%	1%	7%	..	..	4%	..	3%
	Приходи от дейността	хил. лв.	**164 705**	..	..	46 187	..	..	5 050	48 515	12 342	1 783	994	64	1 847	568	..	2 531	141	133
	%			..	..	28%	..	..	3%	29%	7%	1%	1%	0%	..	0%	..	2%	..	0%
	Заети лица[2]	Брой	**2 935**	..	..	1 215	..	..	134	561	166	109	27	5	71	25	..	136	7	17
	%			..	..	41%	..	..	5%	19%	6%	4%	1%	..	2%	1%	..	5%	..	1%
2017	Предприятия	Брой	**473**	3	..	64	..	..	28	210	23	44	6	7	29	7	..	23	5	17
	%			1%	..	14%	..	..	6%	44%	5%	9%	1%	1%	6%	..	..	5%	..	4%
	Приходи от дейността	Хил. лв.	**174 662**	..	..	52 113	..	..	6 344	49 060	4 770	1 922	1 377	2 068	1 121	745	..	2 641	199	239
	%			..	..	30%	..	..	4%	28%	3%	1%	1%	1%	1%	0%	..	2%	..	0%
	Заети лица[2]	Брой	**2 986**	..	..	1 281	..	..	138	628	67	116	24	7	40	31	..	143	8	25
	%			..	..	43%	..	..	5%	21%	2%	4%	..	0%	1%	1%	..	5%	0%	1%

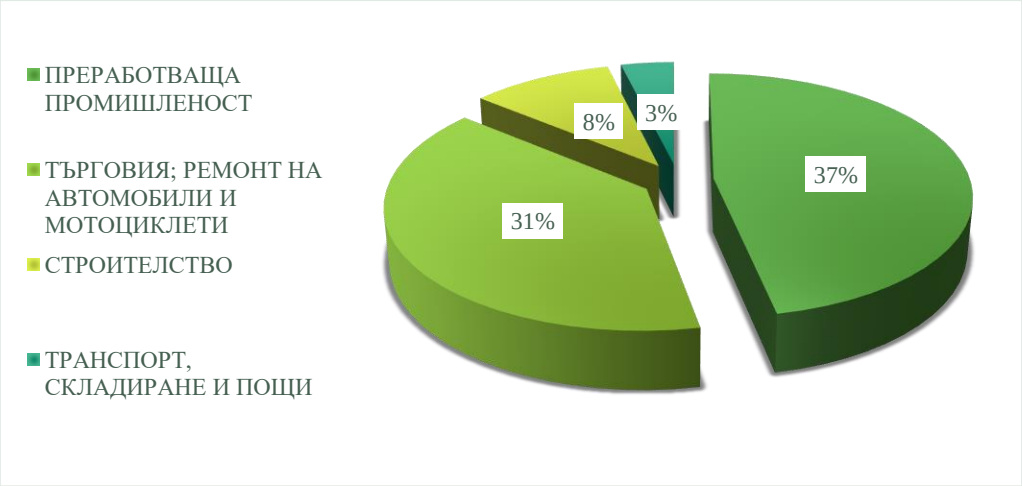
год.	Икономически дейности (А21)		ОБЩО ЗА ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД	СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО	ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ	ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ	ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА	ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ	СТРОИТЕЛСТВО	ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ	ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ	ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЬОРСТВО	СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ	ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ	ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ	АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ	ОБРАЗОВАНИЕ	ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА	КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ	ДРУГИ ДЕЙНОСТИ
2018	Предприятия	Брой	**477**	4	..	67	..	..	24	205	27	47	5	8	30	7	..	23	7	17
	%			1%	..	14%	..	-	5%	43%	6%	10%	1%	2%	6%	1%	..	5%	1%	4%
	Приходи от дейността	хил. лв.	**177 595**	548	..	58 838	..	..	4 045	52 809	5 746	1 912	1 062	115	994	288	..	3 055	192	161
	%			0%	..	33%	..	-	2%	30%	3%	1%	1%	0%	1%	0%	..	2%	..	0%
	Заети лица[2]	Брой	**2 865**	12	..	1 234	..	..	79	600	77	111	27	..	41	20	..	141	8	18
	%			0%	..	43%	..	-	3%	21%	3%	4%	1%	..	1%	1%	..	5%	0%	1%
2019	Предприятия	Брой	**473**	4	..	73	3	..	29	191	23	48	5	7	26	11	..	23	7	18
	%			1%	..	15%	1%	-	6%	40%	5%	10%	..	1%	5%	2%	..	5%	1%	4%
	Приходи от дейността	хил. лв.	**186 341**	889	..	68 342	46	..	14 906	56 995	6 145	2 052	1 253	115	1 223	2 137	72	3 167	205	187
	%			0%	..	37%	0%	-	8%	31%	3%	1%	1%	..	1%	1%	..	2%	0%	0%
	Заети лица[2]	Брой	**2 888**	..	..	1 163	..	..	139	606	86	113	25	6	43	43	..	141	8	21
	%			..	..	40%	..	-	5%	21%	3%	4%	1%	0%	1%	1%	..	5%	..	1%

Източник: НСИ

".." Конфиденциални данни

Водеща роля в местната икономика имат **преработващата промишленост** (37% от приходите и 40% от заетите за 2019 г.) **и търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети** (31% от приходите и 21% от заетите за 2019 г.), следвани от строителството и транспорт, складиране и пощи.

Фигура 17 Относителен дял на приходите от дейността на водещите икономически дейности за 2019 г.

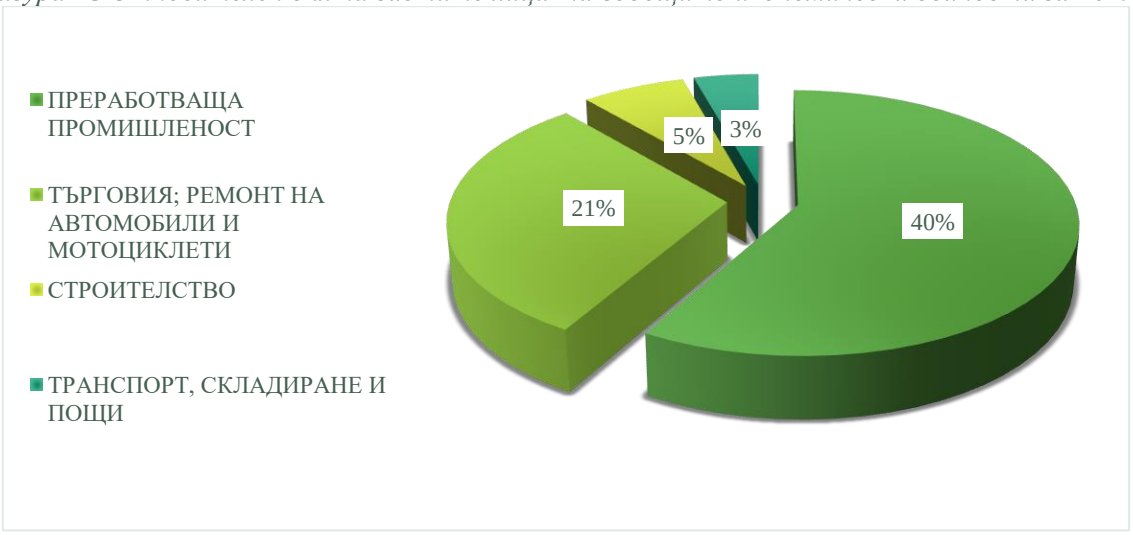

Източник: НСИ

Относителният дял на приходите от дейността в преработващата промишленост бележи ръст през разглеждания период. Стойността на показателя през 2014 г. е 36 217 хил. лв., а през 2019 г. е 68 342 хил. лв. или приходите от дейността са нараснали почти два пъти. Делът на показателя в дейност търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети бележи негативна тенденция – техният дял намалява от 46 % през 2014 г. на 31 % през 2019 г.

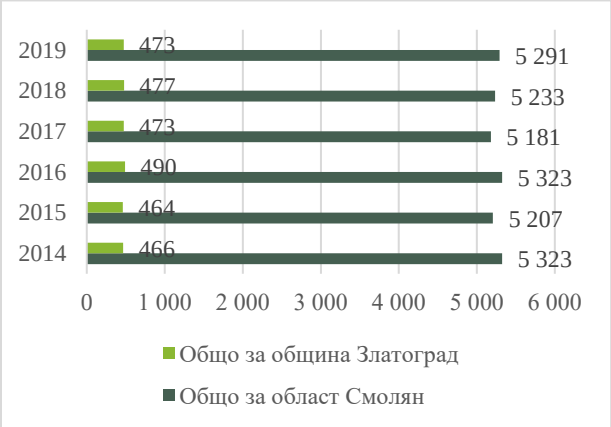
Заетите в преработвателната промишленост намаляват от 44% през 2014 г. до 40% през 2019 г. Броят на заетите в сектора през 2014 г. е 1 263 лица, а през 2019 г. - 1 163 лица. Броят на заетите лица в сектор търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети се увеличава от 17% на 21% или техният брой се е увеличил с 128 души.

Фигура 18 Относителен дял на заетите лица на водещите икономически дейности за 2019 г.

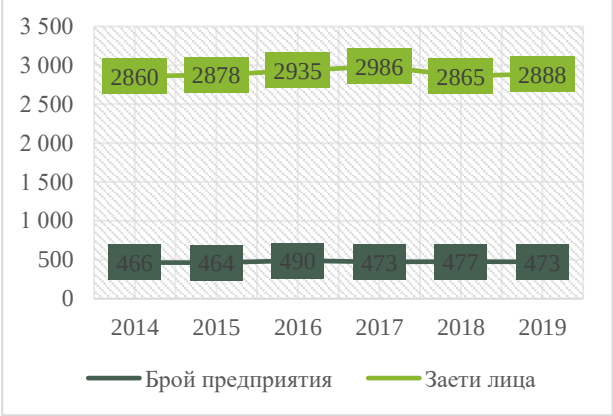

Източник: НСИ

Фигура 19 Общ брой на предприятията в община Златоград спрямо тези в област Смолян, за периода 2014 - 2019 г.

Фигура 20 Брой предприятия и заети лица в община Златоград за периода 2014 – 2019 г

Източник: НСИ

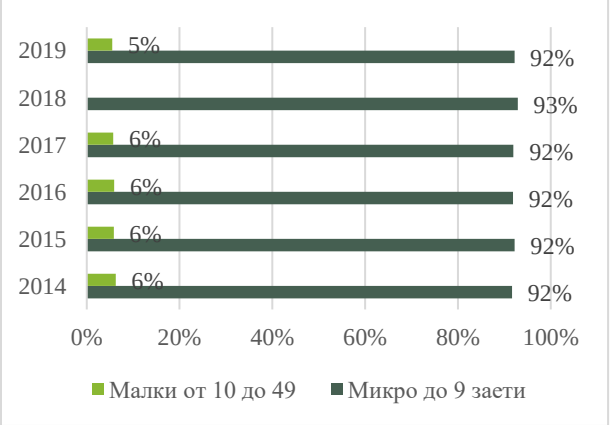
Важен показател е броя на активните предприятия, извършващи дейности в отделните сектори. Регистрираните предприятия на територията на общината през изследвания период слабо се покачва, докато в областта техният брой намалява спрямо данните от 2014 г. Видно от Фигура 19 в община Златоград се намират само 9 % от стопанските субекти в областта.

Подобно на тенденциите на национално ниво, в община Златоград най-голям е броят на микро предприятията (с до 9 заети), които през 2019 г. са 436, или 92 % от всички предприятия в общината. Тази тенденция се приема за неблагоприятна, тъй като производителността на труда в микро предприятията традиционно е по-ниска, както и възможностите за инвестиции и иновации в развитието. В същото време обаче микро предприятията се характеризират с по-голяма гъвкавост и адаптивност. Към същата година малките предприятия са 5 % (26 предприятия).

За периода 2014 - 2019 г. микро предприятията са се увеличили едва с 9 броя, а малките са намалели с 3 броя. През годините, броят на стопанските субекти бележи колеблива тенденция. Най-висок е броят им през 2016 г. – 490, а най-нисък през 2015 г. – 464 броя.

Числеността на заети лица в предприятията на община Златоград остава с колебливи тенденции. В началото на разглеждания период налице е повишаване – между 2014 и 2017 г. заетите в общината са се увеличили с 126 броя, след което, през 2018 и 2019 г., заетите намаляват и техният брой в края на разглеждания период е 2 888 или само с 28 повече от 2014 г.

Фигура 22 Относителен дял на видовете предприятия от всички видове в община Златоград за периода 2014 - 2019 г.

Източник: НСИ

Фигура 21 Брой микро предприятия в община Златоград и заетите в тях за периода 2014 - 2019 г.

Таблица 7 Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по групи предприятия в община Златоград за периода 2014 - 2019 г.

Групи предприятия според заетите в тях лица	Предприятия	Произведена продукция[1]	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица[2]	Наети лица[2]	Разходи за възнаграждения	ДМА	Добавена стойност по факторни разходи	Оборот
	Брой	Хиляди левове						Брой		Хиляди левове			
2014													
ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД	**466**	**95 474**	**175 947**	**165 242**	**168 814**	**9 315**	**2 762**	**2 860**	**2 493**	**15 879**	**48 275**	.	.
Микро до 9 заети	427	18 561	69 373	62 818	68 318	3 201	2 247	837	500	2 631	7 890	.	.
Малки от 10 до 49	29	16 024	29 336	28 052	28 458	1 468	391	611	591	3 150	7 824	.	.
Средни от 50 до 249	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	.	.
Големи над 250	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	.	.
2015													
ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД	**464**	**102 557**	**147 080**	**140 640**	**129 466**	**16 917**	**1 104**	**2 878**	**2 523**	**17 371**	**47 341**	**46 246**	**142 358**
Микро до 9 заети	428	14 907	31 967	31 020	29 274	3 058	473	852	522	..	8 981	..	31 051
Малки от 10 до 49	27	19 943	44 018	43 246	41 707	2 402	..	635	616	3 606	7 544	7 326	43 332
Средни от 50 до 249	..	..	..	..	..	..	..	..	..	4 954	..	23 215	..
Големи над 250	..	..	..	..	..	..	-	..	..	..	..	..	..
2016													
ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД	**490**	**117 142**	**164 705**	**156 060**	**151 196**	**13 630**	**1 383**	**2 935**	**2 533**	**20 371**	**49 773**	**44 269**	**157 941**
Микро до 9 заети	450	15 776	32 974	31 892	29 979	3 311	509	857	495	3 062	8 489	7 469	31 892
Малки от 10 до 49	29	..	32 185	31 347	29 886	..	..	..	..	..	6 606	..	31 514
Средни от 50 до 249	..	62 078	..	..	..	6 245	..	842	835	6 813	..	18 415	..
Големи над 250	..	..	..	..	..	..	-	..	..	..	..	..	..
2017													
ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД	**473**	**128 085**	**174 662**	**166 743**	**148 039**	**25 593**	**1 228**	**2 986**	**2 617**	**22 120**	**52 263**	**61 052**	**168 129**

Групи предприятия според заетите в тях лица	Предприятия	Произведена продукция[1]	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица[2]	Наети лица[2]	Разходи за възнаграждения	ДМА	Добавена стойност по факторни разходи	Оборот
	Брой	Хиляди левове						Брой		Хиляди левове			
Микро до 9 заети	435	..	39 498	36 074	32 921	6 892	566	918	581	..	10 786	11 786	36 096
Малки от 10 до 49	27	17 886	31 222	30 460	28 697	2 613	..	..	..	3 889	6 906	..	30 461
Средни от 50 до 249	..	68 498	..	..	..	..	..	835	830	6 834	..	30 025	..
Големи над 250	..	..	..	..	..	..	-	..	..	..	..	..	..
2018													
ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД	**477**	**126 283**	**177 595**	**169 540**	**166 371**	**11 581**	**1 524**	**2 865**	**2 496**	**24 009**	**58 315**	**51 472**	**170 757**
Микро до 9 заети	443	21 536	38 747	37 546	34 704	4 373	597	859	515	3 810	12 891	9 645	37 568
Малки от 10 до 49	..	17 584	31 828	30 681	28 942	2 931	321	495	481	3 789	6 684	8 084	30 781
Средни от 50 до 249	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
Големи над 250	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
2019													
ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД	**473**	**130 182**	**186 341**	**178 888**	**171 785**	**15 829**	**2 443**	**2 888**	**2 515**	**26 909**	**53 981**	**57 338**	**179 979**
Микро до 9 заети	436	29 177	51 841	50 226	45 208	6 879	511	871	524	4 506	14 308	13 774	50 245
Малки от 10 до 49	26	25 066	34 044	33 491	29 539	4 600	519	499	..	4 294	..	10 441	33 623
Средни от 50 до 249	..	..	..	..	..	..	..	..	776	..	..	..	..
Големи над 250	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..

[1] Показателят са изчислен по методология на Структурна бизнес статистика

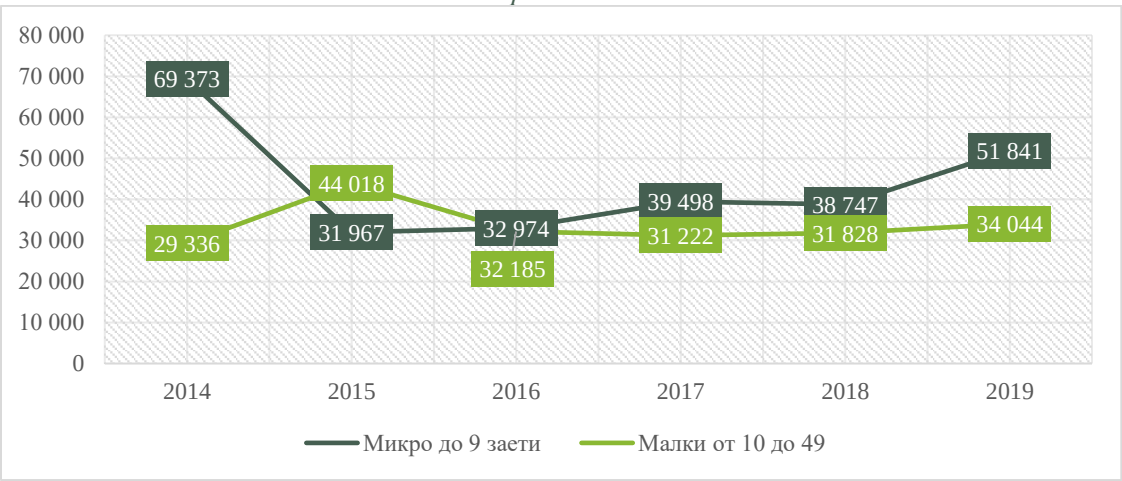
[2] Данните са изчислени в еквивалент на пълна заетост

".." Конфиденциални данни

"-" Няма случай

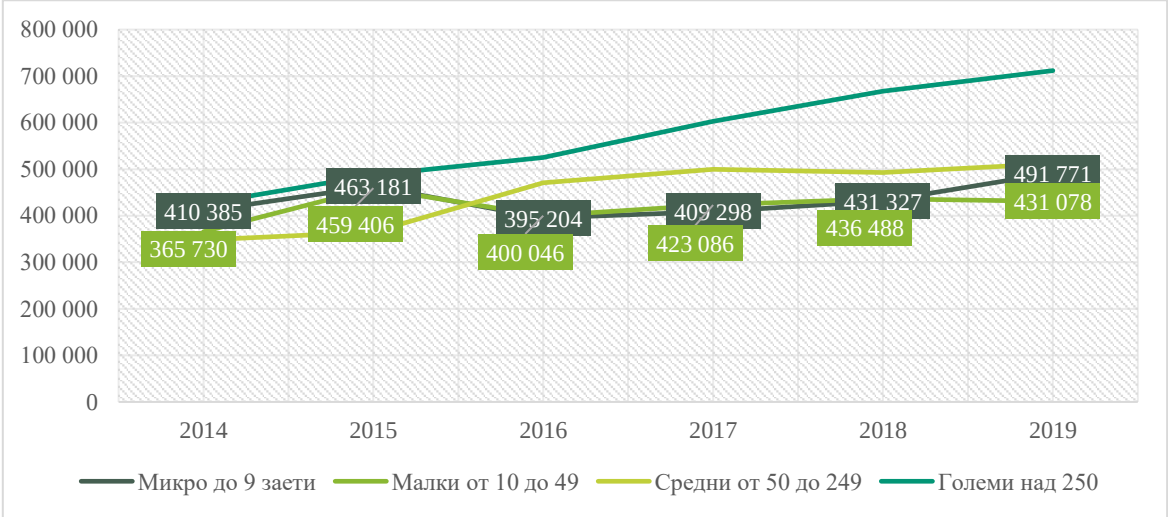
Източник: НСИ

Фигура 23 Приходи от дейността на предприятията по групи за община Златоград (хил. лв.) за периода 2014 - 2019 г.

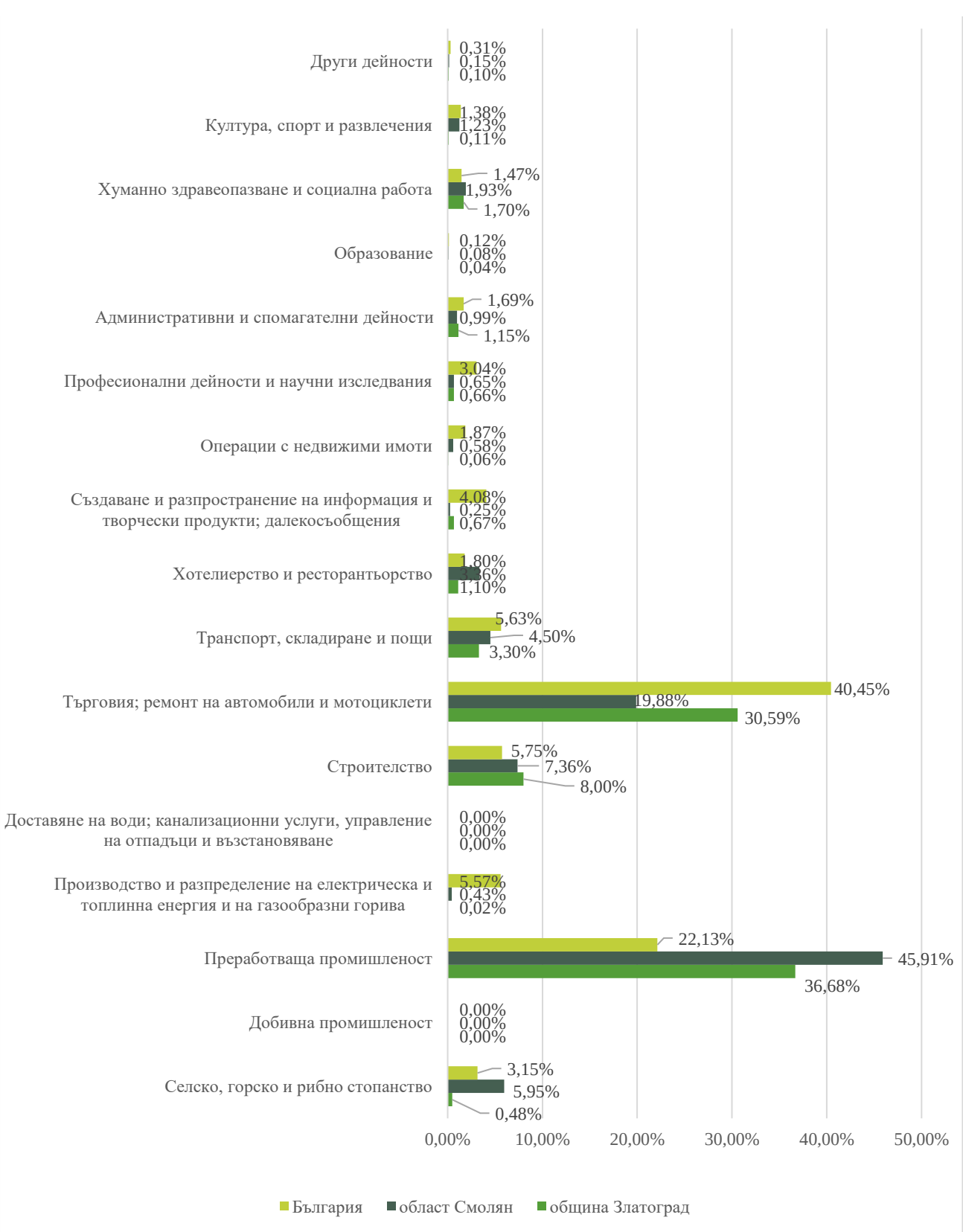
Източник: НСИ

Фигура 24 Приходи от дейността на предприятията по групи за област Смолян за периода 2014 - 2019 г. (хил. лв.)

Сравнението с показателите на областно ниво показва незадоволителното състояние на микро и малките предприятията в община Златоград. Приходите на малките предприятията се увеличават от началото на изследвания период, подобно на областно ниво, но остават далеч под средното за областта. При микро предприятията се наблюдава колебливо покачване на стойността, която през 2014 г. бележи най-високата си стойност - общо 98 709 хил. лв., за сметка на приходите от 2016 г. – 65 159 хил. лв. Към 2019 г. приходите от дейността на микро предприятията е 51 841 хил. лв., която е и най – високата стойност от 2015 г. до 2019 г., но все още много по малка от тази, достигната в началото на разглеждания период. Въпреки колебливите тенденции микро предприятията заемат основния дял от общите приходи на предприятията в общината, техният дял в областта обаче е 11% за 2019 г.

Фигура 25 Относителен дял на приходи от дейността на предприятията по сектори за община Златоград, област Смолян и за страната 2019 г. (%)

Източник: НСИ

Приходите на предприятията на територията на община Златоград по сектори на икономическа дейност за 2019 г. показват силна доминация на две основни икономически дейности – Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети – 30.59 %; и

Преработваща промишленост – 36,68 % или общо 67.26 % от всички сектори за общината. Същата е и структурата на областно и национално ниво. На трето място се подрежда сектор строителство – 8 % относителен дял, което е малко над средното за областта (7.36 %) и за страната (5.75 %). Делът на дейност Транспорт, складиране и пощи е 3.30 % в сравнение със средният за областта (4.50 %) и този за страната (5.63 %), следван от хуманитарно здравеопазване и социална работа – 1.70 %.

I.2.3. Секторна икономическа характеристика на община Златоград

Първичен сектор (селско, горско и рибно стопанство)

Селско стопанство

Това е икономическата дейност, в която ЮЦР е водещ в национален мащаб с 20.5% от БДС, като тези резултати са характерни за периода 2010-2017 г. Резултатите са плод на потенциалът на района – 16.5 % от земеделските и 26.7% от горските територии на страната. Приносът в произведената продукция от област Смолян е 9.9%, секторът обаче е слабо изразен на територията на община Златоград.

Основен ресурс, за развитие на селското стопанство и на неговия основен подотрасъл – растениевъдство, е земеделската земя, почвено-климатичните условия, традициите и производствения опит на населението в отглеждане на определени селскостопански култури.

В баланса на територията на общината, земеделските земи са 27 265 дка., което е 16 % от общата територия на общината. Обработваемите земи са 23 694 дка[2] или 13,8%. Ниският процент обработваеми земи се дължи на ниско и средно планинския релеф и климатичните особености на общината.

Таблица 8 Земеделски стопани и площ на територията на община Златоград за периода 2014 - 2020 г.

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Земеделски стопани	74	177	188	188	185	162	153
Площ - дка	118,123	5515,338	689,127	704,419	913,204	1615,159	1836,38

Източник: Областна дирекция „Земеделие“ - Смолян

Основните отглеждани култури за периода 2014 – 2020 г. са картофи, фасул, ръж и царевица.

Таблица 9 Основни отглеждани култури на територията на община Златоград за периода 2014 - 2020 г.[3]

Култура/Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Царевица за зърно	100	200	200	200	200	200	200
Ечемик	-	100	-	-	-	-	-
Ръж	400	400	200	200	200	200	-
Фасул	300	300	300	300	300	300	7
Картофи	2000	2000	3500	2000	2000	2000	2000
Домати	100	100	100	100	100	100	100
Пипер	100	100	100	100	80	80	100

[2] По Баланс на територията към 31.12.2000 г. (Агенция по геодезия, кадастър и картография към МРРБ)
[3] Данни от оперативна информация, която не е верифицирана и служи само за проследяване на тенденциите през годините

Култура/Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Градински грах	50	50	50	50	50	50	-
Ягоди	20	20	20	20	20	20	20
Тютюн	150	550	150	150	50	50	25
Ябълки	-	10	10	10	10	15	3,5
Сливи							8,8
Череши							4,9

Източник: Областна дирекция „Земеделие - Смолян

Отглежданите животни в общината за периода 2014 - 2020 г. са представени в *Таблица 10 Брой и видове селскостопански животни в община Златоград*. Подотрасъл животновъдство също няма голям дял в икономиката на общината.

Таблица 10 Брой и видове селскостопански животни в община Златоград[4]

Животни/Година	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Говеда	1390	1500	1625	1450	1400	1150	1100
в т.ч. крави	755	755	795	740	650	510	470
Овце - общо	648	800	700	655	555	800	900
в т.ч. овце - майки	510	530	430	425	525	750	800
Кози - общо	661	581	600	582	632	550	350
в т.ч. кози - майки	509	519	519	519	569	500	300
Птици - общо	2500	2500	2500	2500	2500	2500	2500
в т.ч. пчелни семейства	420	600	607	920	920	925	1002
Зайци - общо	800	960	300	300	300	300	300
Еднокопитни	327	327	327	327	327	300	300
Щрауси	7	7	5	5	5	5	5
Свине	30	160	-	-	-	-	-

Източник: Областна дирекция „Земеделие - Смолян

Незначителният дял на селското стопанство в икономиката на общината, определя сектора като възможност за развитие, въпреки наличието на неблагоприятни за интензивно земеделие територии и слабо представеното животновъдство. Полупланинският и планински релеф са предпоставка за силно развитото пасищно животновъдство в миналото и условие за високопланинско животновъдство и в настоящия момент. Екологично чистите ливадни треви и лечебни растения са предпоставка за нарастващо развитие на пчеларството. Производството на екологично чисти продукти в южните склонове от територията, където релефните и почвените условия благоприятстват такова развитие. В контекста на за Зелената сделка и в частност проекта на Стратегията на ЕК за постигане на целите на ООН за устойчиво развитие „От фермата до трапезата “ е залегнал справедлив екологичен преход, в т.ч. чрез осигуряване на устойчив поминък на производителите, по-къси вериги на доставка, насърчаване на биоземеделието и др. Насърчаването развитието на биоземеделие и биологичното животновъдство, е част от Приоритет 5 на ПИРО – Златоград.

С приемането на Общата селскостопанска политика на Европейския съюз се създаде възможност за земеделските производители да кандидатстват по Схемата за единно

[4] Данни от оперативна информация, която не е верифицирана и служи само за проследяване на тенденциите през годините

плащане на площ и да получат финансово подпомагане за развитието на земеделието и конкурентоспособността на земеделските стопани, с което се повиши интереса за ползването на земя от общинския поземлен фонд.
В Закона за собствеността и ползването на земеделските земи се регламентира процедурата по предоставяне на пасища, мери и ливади за общо и индивидуално ползване. Тя протича в два основни етапа – разпределение на пасищата за нуждите на животновъдите и предоставяне под наем чрез търгове на животновъди и лица с ангажимент за тяхната поддръжка в добро земеделско и екологично състояние. Поради непроявен интерес за общо ползване, пасищата, мерите и ливадите от Общински поземлен фонд се предоставят за индивидуално ползване на земеделски стопани, регистрирани съгласно чл. 7 от Закона за подпомагане на земеделски производители (ЗПЗП).
Община Златоград отдава под наем земи от Общинския поземлен фонд на основание чл. 24а, ал.5 от ЗСПЗЗ и чл.6 ал.4 от Наредба № 20 за управление, стопанисване и ползване на земите и горите от общинския поземлен фонд. Договорите се сключва за срок от 10 стопански години.
От данните в таблицата се виждат сключените договори за отдаване под наем

№ по ред	Начин на управление	Общо	
		Бр. договори	Предоставена площ, дка
1.	**Договори за отдаване под наем на земи от общински поземлен фонд по чл. 24, ал.5 от ЗСПЗЗ** - За отглеждане на земеделски култури	2	3. 358
2.	**Договори за отдаване под наем на земи от общински поземлен фонд по чл. 24, ал.5 от ЗСПЗЗ** - За отглеждане на трайни насаждения	1	2. 285
3.	**Договори за предоставяне на пасища по чл. 37и, ал. 12 от ЗСПЗЗ**	1	201.07
ОБЩО:		4	206.713

Бъдещата политика на общината следва да продължи в посока за дългосрочното отдаване под наем на земеделските земи. Това ще даде сигурност на земеделските производители и ще доведе до поддържането им в добро екологично и земеделско състояние.

Горско стопанство

В териториалния баланс на общината на първо място по размер на площта се нареждат горските територии. Те заемат 80 % от общата площ на община Златоград. Горите и другите земи, включени в горския фонд на общината се стопанисват от Държавно горско стопанство (ДГС) Златоград.

Таблица 11 Площ по видове горски територии в община Златоград

	2019	2020
Обща площ на горските територии /ха/	13 940	13 951
в т.ч. залесена	13098	13104
незалесена	851	847
Държавни горски територии	13028	13039
Общински горски територии	1	1
Горски територии на частни физически лица	903	903
Горски територии на юридически лица	1	1

	2019	2020
Горски територии на религиозни организации	7	7
Защитни	1640	1640
Специални	3505	3505
Стопански	8795	8806
Иглолистни	6578	6588
Широколистни високостълбени	2385	2386
Издънкови за превръщане	4399	4399
Нискостълбени	578	578
Общ дървесен запас /м3/		2312700

Източник: ДГС - Златоград

Рибно стопанство не е представено на територията на община Златоград.

Таблица 12 Основни икономически показатели на сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ по години

	Предприятия	Произведена продукция[1]	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица[2]	Наети лица[2]	Разходи за възнаграждения	ДМА	Добавена стойност по факторни разходи	Оборот
	Брой	Хиляди левове						Брой		Хиляди левове			
2014													
Общо за община Златоград	466	95474	175947	165242	168814	9315	2762	2860	2493	15879	48275	.	.
Селско, горско и рибно стопанство	3	..	..	..	..	8	-	6	..	..	..	.	.
2015													
Общо за община Златоград	464	102557	147080	140640	129466	16917	1104	2878	2523	17371	47341	46246	142358
Селско, горско и рибно стопанство	..	..	..	..	..	..	..	..	-	..	..	..	..
2016													
Общо за община Златоград	490	117142	164705	156060	151196	13630	1383	2935	2533	20371	49773	44269	157941
Селско, горско и рибно стопанство	..	..	..	..	..	..	-	..	..	..	..	..	..
2017													
Общо за община Златоград	473	128085	174662	166743	148039	25593	1228	2986	2617	22120	52263	61052	168129
Селско, горско и рибно стопанство	3	410	..	..	374	36	-	..	..	..	..	..	..
2018													
Общо за община Златоград	477	126283	177595	169540	166371	11581	1524	2865	2496	24009	58315	51472	170757
Селско, горско и рибно стопанство	4	541	548	487	477	68	-	12	8	41	37	124	487
2019													
Общо за община Златоград	473	130182	186341	178888	171785	15829	2443	2888	2515	26909	53981	57338	179979
Селско, горско и рибно стопанство	4	911	889	679	852	34	-	..	..	..	23	..	679

Източник: НСИ

[1] Показателят е изчислен по методология на Структурна бизнес статистика.

[2] Данните са изчислени в еквивалент на пълна заетост.

(-) Няма случаи.

(..) Конфиденциални данни.

(.) Липсват данни.

Вторичен сектор (добивна и преработваща промишленост, производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива; доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване и строителство)

Промишленост

В община Златоград отрасълът е с дългогодишни традиции, базирани първоначално на силно развитото занаятчийско производство. Златоград се формира като процъфтяващ занаятчийски център в началото на XX-ти век. Наред с промишлените производства, основани на традиционното занаятчийско производство, се появяват и промишлени производства със стратегически характер в национален мащаб. Десетилетия наред община Златоград е с развита и работеща промишленост със завоювани позиции в отраслите: минно-добивна промишленост; текстилна промишленост; шивашка промишленост; машиностроене и металообработване; дърводобивна и дървопреработваща промишленост; мебелна промишленост; хранително-вкусова промишленост.

Най-големите промишлени предприятия, които са гръбнак на общинската икономика са: „Родопи екопроджектс" ЕООД и „Белотекс 95" АД. „Родопи екопроджектс" ЕООД е предприятие от отрасъл минно-добивна промишленост. Второто голямо предприятие, попадащо в групата на големи работодатели е „Белотекс 95" АД, което е с предмет на дейност в текстилната и шивашката промишленост. Важно за отбелязване е, че това предприятие преминава през 2011 година от групата на средните предприятия към големите. Към момента „Белотекс 95" АД е най-голямата компания в България със собствени тъкачни фабрики, ориентирана в производство на сурова тъкан - основна суровина в текстилната промишленост, както и в производство на спално бельо и работно облекло. „Миладом" ООД е на българския пазар от 2012 г. Развива дейността си в производство на текстил.

През 2019 г. прави инвестиции за разширяване на бизнеса си. Вложени са средства за закупуване на машини, оборудване и съоръжения за иновации, подобрение и модернизация на работния процес. „Миладом " ООД е насочила своите производствени възможности, предимно, в изпълнение на поръчки от големи търговски вериги, с доказани и разпознаваеми марки. За да е възможно произвеждането на тези изделия са закупени нови машини, което пък е предпоставка за разкриване на няколко нови работни места. През 2019 г. стартира производството на изцяло нова група произвеждани продукти - различни по вид подови настилки- дигитални пътеки и килими, стелки за баня със специфичен състав- мемори пяна, дунапрен. На пазара успешно се продават и новите кожени постелки с разнообразни цветове, форми и предназначения, които перфектно наподобяват истинска животинска кожа. Фирмата реализира продукцията си предимно в Република Турция.

В преработваща промишленост в община Златоград към 2019 г. работят 73 предприятия, които обхващат 1 163 заети лица. Дейността е със съществен принос в общинската икономика и формира 40% от заетостта през 2019 година, 47% от произведената продукция и 37% от приходите от дейността.

Таблица 13 Основни икономически показатели на сектор „Преработвателна промишленост“ по години

	Предприятия	Произведена продукция[1]	Приходи от дейността	Нетни приходи от продажби	Разходи за дейността	Печалба	Загуба	Заети лица[2]	Наети лица[2]	Разходи за възнаграждения	ДМА	Добавена стойност по факторни разходи	Оборот
	Брой	Хиляди левове						Брой		Хиляди левове			
2014													
Общо за община Златоград	466	95474	175947	165242	168814	9315	2762	2860	2493	15879	48275	.	.
Преработваща промишленост	69	33 905	36 217	33 752	33 179	3 297	287	1 263	1 205	6 113	8 313	.	.
2015													
Общо за община Златоград	464	102557	147080	140640	129466	16917	1104	2878	2523	17371	47341	46246	142358
Преработваща промишленост	69	38 333	41 813	38 260	38 658	3 057	154	1 251	1 206	6 770	8 895	12 678	39 733
2016													
Общо за община Златоград	490	117142	164705	156060	151196	13630	1383	2935	2533	20371	49773	44269	157941
Преработваща промишленост	66	40 384	46 187	42 236	40 831	5 047	130	1 215	1 162	8 074	11 093	15 572	43 802
2017													
Общо за община Златоград	473	128085	174662	166743	148039	25593	1228	2986	2617	22120	52263	61052	168129
Преработваща промишленост	64	47 006	52 113	49 319	45 152	6 675	24	1 281	1 234	8 821	12 833	19 918	50 273
2018													
Общо за община Златоград	477	126283	177595	169540	166371	11581	1524	2865	2496	24009	58315	51472	170757
Преработваща промишленост	67	50 829	58 838	54 369	53 594	5 074	..	1 234	1 181	9 662	12 931	17 595	55 083
2019													
Общо за община Златоград	473	130182	186341	178888	171785	15829	2443	2888	2515	26909	53981	57338	179979
Преработваща промишленост	73	61 625	68 342	65 862	64 180	5 414	..	1 163	1 107	10 276	12 989	19 546	66 693

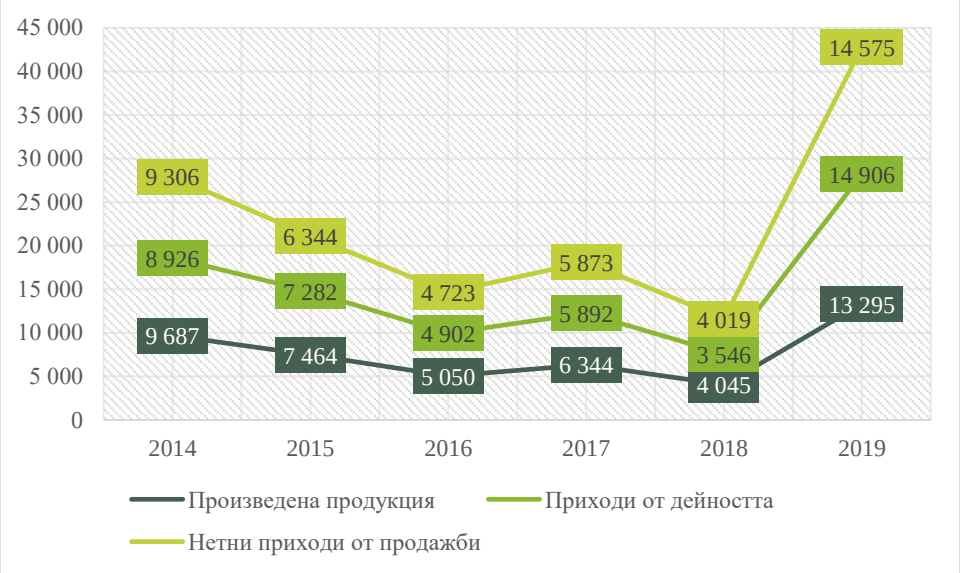
Източник: НСИ

[1] Показателят е изчислен по методология на Структурна бизнес статистика.
[2] Данните са изчислени в еквивалент на пълна заетост.
(-) Няма случаи.
(..) Конфиденциални данни.
(.) Липсват данни.

Строителство

Към вторичния сектор спада и отрасъл Строителство. На територията на общината има 29 фирми, в които са ангажирани 139 лица (2019 г.) или 12 % от заетите в община Златоград. Произведената продукция за същата година е на стойност 13 295 хил. лв., а приходите 14 906 хил. лв.

Фигура 26 Икономически показатели в сектор „Строителство“ за периода 2014-2019 г.

Източник: НСИ

Строителството отбелязва спад в показателите – произведена продукция, приходи от дейността и нетни приходи от продажби в периода 2016-2018 г. През 2019 г. показателите се увеличават с много висок темп и достигат стойности много над тези от началото на разглеждания период.

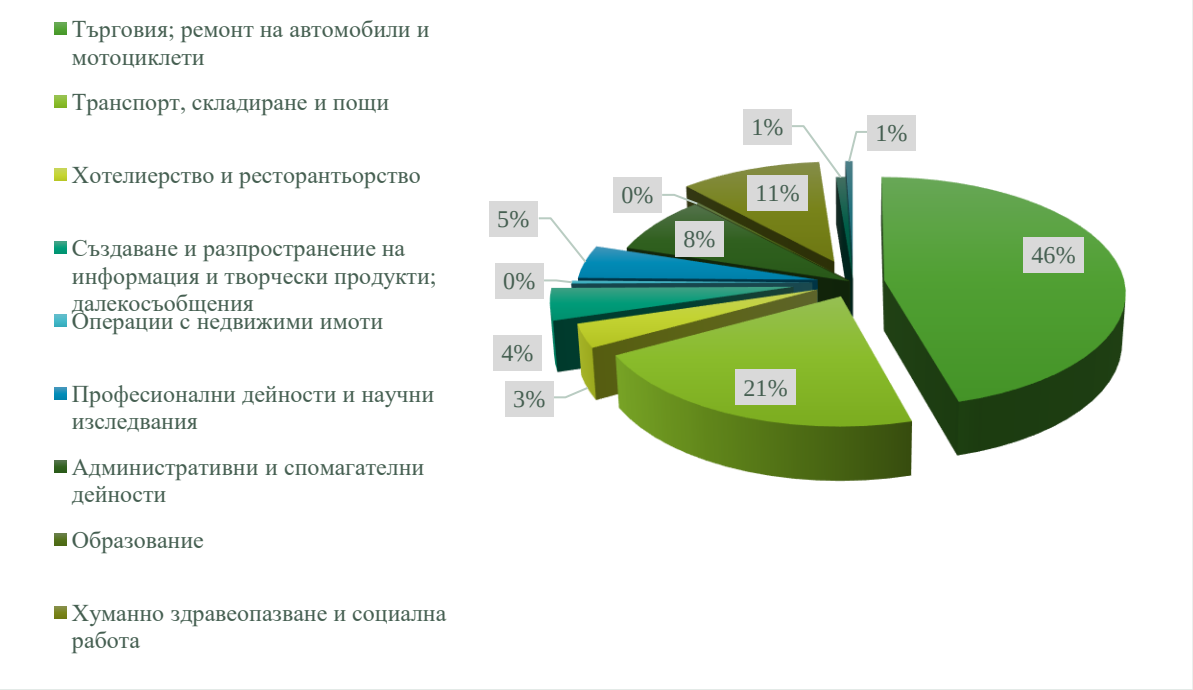
Третичен сектор

Третичният сектор, според Националната класификация на икономическите дейности (НКИД) включва отрасли от обслужващата сфера (услуги). В последните години той се изявява като най-адаптивен в съвременните условия.

Неговото развитие е свързано с подобряване на позициите му в икономическия комплекс, което се потвърждава от анализираните икономически показатели. В този сектор са включени отрасли, свързани с т.нар. публични („бюджетни“) услуги и отрасли с обслужващ характер, които се развиват на пазарен принцип.

Сферата на услугите е добре развита на територията на община Златоград. Най-силно представен тук е подсекторът търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети, следван от транспорт, складиране и пощи.

Фигура 27 Произведена продукция по икономически дейности в икономически сектор "Услуги" за 2019 г.

Източник: НСИ

Секторът на услугите като цяло показва устойчивост и растеж в периода след 2014 г., като произведената продукция е нараснала с 11 % до 2019 г.

Търговия

В общината тази икономическа дейност е определяща в третичния сектор. Данните на НСИ за 2019 г. показват, че в отрасъла са 40 % от общия брой предприятията, 21 % от заетите лица, с принос от 31 % от нетните приходи от продажби, 27 % от ДМА и 9 % от произведената продукция.

Таблица 14 Динамика на търговията в община Златоград за периода 2014 - 2019 г.

	Предприятия - брой	Произведена продукция (хил. лв.)	Нетни приходи от продажби (хил. лв.)	Заети лица - брой	ДМА - хил. лв.
2014	200	10 425	74 913	478	4 450
2015	210	8 982	45 794	566	5 823
2016	223	10 165	47 601	561	4 244
2017	210	11284	48 475	628	5 675
2018	205	12427	51 588	600	7 003
2019	191	12188	56 342	606	14 524

Източник: НСИ

Транспорт

Това е втория по важност отрасъл при третичния сектор в рамките на общинската икономика. Данните на НСИ за 2019 г. показват, че предприятията в отрасъла са 5 % от общия брой, а ангажираните лица са около 3 % от общия брой заети в отрасъла. Приносът от нетните приходи от продажби, ДМА и произведената продукция е 3 %.

Таблица 15 Динамика на транспорта в община Златоград за периода 2014 - 2019 г.

	Предприятия - брой	Произведена продукция (хил. лв.)	Нетни приходи от продажби (хил. лв.)	Заети лица - брой	ДМА - хил. лв.
2014	23	7 776	9 005	145	3 982
2015	23	8 312	8 491	113	2 764
2016	29	11 380	12 087	166	4 854
2017	23	4 647	4 662	67	1 410
2018	27	5 567	5 554	77	1 476
2019	23	5 696	5 898	86	1 756

Източник: НСИ

Туризъм

Ресурсите на общината се характеризират със съчетание на уникални природни забележителности, културно-историческо наследство, благоприятен климат, води и географско положение.

Допълнителен фактор, имащ положително влияние върху нарастването на туристическия поток към общината е отварянето на ГКПП Златоград- Ксанти.

Основен притегателен туристически център е Етнографския комплекс на гр. Златоград - най-големият архитектурен резерват в Родопите. В него са разположени множество работилници, пресъздаващи и демонстриращи традиционните местни занаяти по атрактивен и самобитен начин.

Комплексът предлага на туристите СПА-услуги, пешеходни маршрути по местните екопътеки. Особен интерес предизвиква и старото килийно училище. Разработени и експонирани са и тракийско светилище „Белите камъни" и археологически пътеки около с. Бенковски. Наблизо са и популярните туристически дестинации Перперикон и Татул, които могат да станат повод за лъчеви маршрути и удължаване на престоя в Златоград.

Туристическото предлагане в общината се разнообразява и от други атрактивни услуги - конна езда, посещения на ферма за щрауси, шофиране на АТВ, риболовен туризъм, велосипедни маршрути и др.

След отварянето на ГКПП „Златоград-Ксанти" е провокиран сериозен интерес от близостта до плажовете на Бяло море. Златоград е най-близката точка на българска територия до Беломорието. Предлагат се разнообразни туристически пакети с посещения и екскурзии в съседна Гърция.

Наличните природни дадености осигуряват потенциал за развитие на алтернативни форми на туризъм – селски туризъм, екотуризъм и балнеология, съчетани с биоземеделие и биоживотновъдство.

Едно от неоползотворените богатства на общината е геотермалното находище в землището на с. Ерма река. То е с най-голям дебит и съответен потенциал. Ефектите от експлоатацията на водата ще разширят сериозно възможностите за туризъм, ще осигурят целогодишна посещаемост и продължителен престой на туристи в нов сегмент - здравен и балнео туризъм. Усилията на общината са насочени за оползотворяване на ресурса на геотермалното находище, като топлинна енергия и лечебни свойства, като за целта е изградена геотермална станция в УПИ V – 2388 – гео-термична централа, кв.4 по ПУП на гр.Златоград. .

В община Златоград се провеждат редица туристически фестивали и събития[5]:

- ПРАЗНИК НА ЗЛАТОГРАДСКОТО ЧЕВЕРМЕ
- ДЕЛЮВИ ПРАЗНИЦИ; ЕДИН ПАЗАРЕН ДЕН В СТАРИЯ ЗЛАТОГРАД
- ТРИФОНИАДА
- ТОДОРОВ ДЕН
- БАЛКАНСКА СКАРИАДА
- ПРАЗНИК НА ЗЛАТОГРАД

В регистъра на Министерство на туризма[6] като туристически атракции са вписани следните обекти:

- ЕТНОГРАФСКИ МУЗЕЙ
- МУЗЕЙНА СБИРКА НА СЪОБЩЕНИЯТА
- ВЗАИМНО УЧИЛИЩЕ - МУЗЕЙНА СБИРКА ПРОСВЕТНОТО ДЕЛО В СРЕДНИТЕ РОДОПИ
- КИЛИЙНО УЧИЛИЩЕ
- СТАРОТО УЧИЛИЩЕ С КАМБАНАРИЯТА
- ВУНЦОВА ВОДЕНИЦА
- ЧАЛЪКОВА КЪЩА

Таблица 16 Динамика в броя на обектите за настаняване (с 10 и повече легла) в община Златоград - с основните им характеристики за периода 2014-2019 г.

Година	Брой места за настаняване	Легла-брой	Стай-брой	Реализирани нощувки - бр.	Пренощували лица-бр.	Приход от нощувки - лв.
2014	18	436	217	19076	10897	513151
2015	18	451	223	26272	11353	698214
2016	23	579	278	29177	15153	799409
2017	23	525	267	31701	14997	854828
2018	23	565	289	26558	13987	776793
2019	26	649	331	30930	15118	909562

Източник: НСИ

Данните от Таблица 16 Динамика в броя на обектите за настаняване (с 10 и повече легла) в община Златоград - с основните им характеристики за периода 2014-2019 г. показват ръст в сектора туризъм по всички показатели. Броят на местата за настаняване (с 10 и повече легла) е нараснал през последните години (26 броя към 2019 г.), съответно и легловата база се е увеличила до 649 легла в края на отчетния период. Реализираните нощувки са се увеличили с 62% спрямо 2014 г. Приходите от нощувки са нараснали почти двойно – 909 562 лв. или ръст с 77 %.

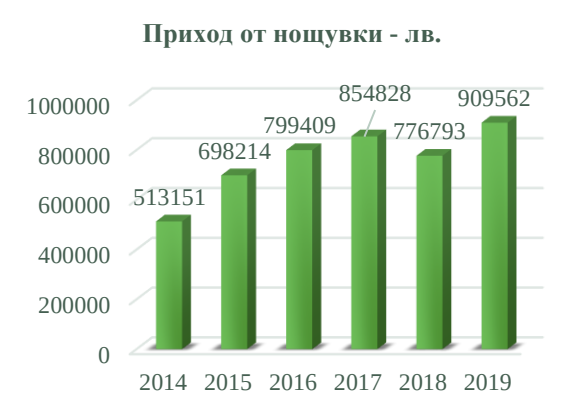
[5] По данни от „Регистър на туристическите фестивали и събития“, http://rta.tourism.government.bg/TFRegister.aspx

[6] По данни от „Регистър на туристическите атракции“, http://rta.tourism.government.bg/TARegister.aspx

Фигура 28 Реализирани нощувки, преноцували лица и приходи от нощувки (лв.) в община Златоград за периода 2014-2019 г.

Предприятията в отрасъла, които НСИ отчита като „Хотелиерство и ресторантьорство“ са общо 48 броя за 2019 г. с общо 113 заети лица. Произведената продукция е на стойност 892 хил. лв., нетните приходи от продажби 1958 хил. лв., а ДМА - 1 582 хил. лв.

Освен местата за настаняване в община Златоград има и добре развита мрежа от **заведенията за хранене и развлечения**. В Консолидирания национален туристически регистър към м. март 2021 г. са категоризирани общо 58 обекта.

Благоприятен момент за икономиката на община Златоград е драстичното увеличаване на размера на акумулираните преки чуждестранни инвестиции в общината. През 2014 г. те са 1 478.6 хил. евро, докато през 2019 г. - 5 939.5 хил. евро или бележат ръст от 302%.

ЧПИ в предприятията от нефинансовия сектор в общината имат следните измерения:

Таблица 17 ЧПИ от нефинансовия сектор за община Златоград по години

Години	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Община Златоград	1 478.6	2 546.8	3 263.5	4 282.2	5 128.1	5 939.5

Източник: НСИ

I.2.4. Основни изводи

Проблеми:

- Недостатъчна конкурентоспособност на общинската икономика.
- Незначителен дял на селското стопанство в икономиката на общината.
- Превес на отрасли с ниска производителност и ефективност

- Отдалеченост от основните административни центрове на страната, липса на въздушен и ж.п. транспорт
- Неоползотворен потенциал по отношение на геотермалното находище в с. Ерма река

Предимства:

- Стратегическо географско положение на града, който изпълнява функции на изявен локален икономически център, както и близостта до границата с Гърция и отварянето на ГКПП Златоград-Ксанти, които стимулират трансграничните икономически връзки
- Основен икономически двигател е промишлеността, която показва положително развитие в периода 2015-2019 г.
- Наличие на природни и културно-исторически дадености за развитие на туризъм, с висок потенциал за създаване на устойчиви туристически атракции, подобряваща се туристическа инфраструктура
- Изразена устойчива тенденция към нарастване на основните икономически показатели в икономиката на общината
- Традиции в миналото, тъкачното и шивашко производство и потенциал за развитие на традиционни отрасли
- Добре развит туризъм
- Висок обем на инвестициите
- Наличие на геотермално находище на територията на с. Ерма река

I.3. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНАТА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

I.3.1. Демографска характеристика

Населението в област Смолян е едно от най-застаряващите в страната. През 2019 г. се наблюдава както намаление на раждаемостта, така и по-голямо изселване на населението като цяло. Коефициентът на естествен прираст се увеличава до –9,7‰ (при –6,7‰ в страната), а на механичен прираст – до –8,4‰.

Брой и динамика на населението на община Златоград

По данни на ГРАО, към 31.12.2020 г. община Златоград заема второ място по брой на населението по постоянен адрес след областният град Смолян. Данните от текущата демографска статистика показват, че в общината към 2020 г. населението по постоянен адрес е 12 486 жители, което е с 6.3% по малко от броя на населението през 2014 г. - 13 324 жители.

Във всички населени места, включително и гр. Златоград, числеността на населението (за разглежданият 7 годишен период), показва тенденция към намаляване на броя на населението в общината, което е характерно за почти всички общини в страната. Естественият прираст към 2019 г. е - 116 души.

Таблица 18 Население на територията на община Златоград за периода 2014 - 2020 г.

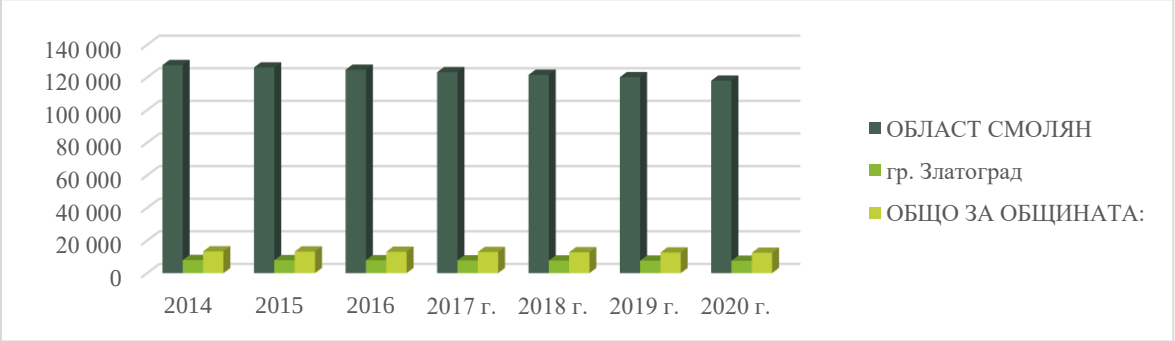
	2014	2015	2016	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	Ръст 14/20 %
ОБЛАСТ СМОЛЯН	***127 582***	***126 098***	***124 728***	***123 215***	***121 613***	***120 179***	***118 032***	***-7.5%***
гр. Златоград	***8 010***	***7 955***	***7 892***	***7 839***	***7 739***	***7 649***	***7 563***	-5.6%
с. Аламовци	*327*	*320*	*314*	*310*	*307*	*303*	*298*	-8.9%
с. Долен	*1 277*	*1 266*	*1 254*	*1 243*	*1 222*	*1 210*	*1 193*	-6.6%
с. Ерма Река	*970*	*960*	*945*	*921*	*919*	*896*	*885*	-8.8%

	2014	2015	2016	2017 г.	2018 г.	2019 г.	2020 г.	Ръст 14/20 %
с. Кушла	*53*	*51*	*46*	*44*	*41*	*41*	*36*	-32.1%
с. Пресока	*48*	*47*	*46*	*43*	*39*	*36*	*34*	-29.2%
с. Старцево	*2 439*	*2 412*	*2 404*	*2 380*	*2 366*	*2 334*	*2 315*	-5.1%
с. Страшимир	*110*	*110*	*107*	*103*	*103*	*102*	*100*	-9.1%
с. Фабрика	*1*	*1*	-	-	-	-	-	-
с. Цацаровци	*89*	*88*	*82*	*79*	*72*	*68*	*62*	-30.3%
ОБЩО ЗА ОБЩИНАТА:	***13 324***	***13 210***	***13 090***	***12 962***	***12 808***	***12 639***	***12 486***	*-6.3%*

Източник: Население по постоянен адрес, ГРАО

Разпределението на населението на общината по типа на населените места (град-села) показва, че по голямата част от него е съсредоточено в общинския център – гр. Златоград. Към 2020 г. броят на градското население е 7 563 души, което е 61% от общият брой на населението в общината.
Динамиката в броя на населението на общината и на общинския център за анализирания период е показана графично на Фигура 29 Динамика в броя на населението на общината, общинският център и областта за 2014-2020 г.

Фигура 29 Динамика в броя на населението на общината, общинският център и областта за 2014-2020 г.

Източник: Население по постоянен адрес, ГРАО

Освен общинския център с относително по-висок брой на населението са само селата Долен и Старцево, останалите населени места са с брой на население под 1000 д., като има три селища (с. Кушла, с. Пресока и с. Цацаровци) с население под 100 д. Тази демографска характеристика на населените места дава основания по-голямата част от тях да бъдат определени като селища с ниска демографска жизненост.

Гъстота на населението на община Златоград

Гъстотата на населението на община Златоград е 60.9[7] души на кв. км., което е почти два пъти над средното за областта (32.3 души на кв. км.), доближавайки се до средната гъстота на населението за страната - 63.0 души на кв. км.

Основни демографски процеси в общината

Броят на населението и промените в него са резултат от комбинираното влияние на естественото и механичното движение. Демографската характеристика на общината очертава неблагоприятна тенденция в състоянието и развитието както на естественото,

[7] Към 31.12.2011 г.

така и на механичното движение на населението. Израз на това са и неблагоприятните коефициенти на естествен и на механичен прираст на населението (с отрицателен знак).

Таблица 19 Основни демографски процеси в община Златоград за периода 2014-2019 г.

Демографски показатели	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Брой население в община Златоград, ГРАО	**13324**	**13 210**	**13 090**	**12 962**	**12 808**	**12639**
Живородени (брой)	71	87	91	83	72	49
Умрели (брой)	153	157	143	164	158	165
Естествен прираст (брой)	-82	-70	-52	-81	-86	-116
Заселени (брой)	99	86	153	125	152	121
Изселени (брой)	305	238	265	230	206	209
Механичен прираст (брой)	-206	-152	-112	-105	-54	-88

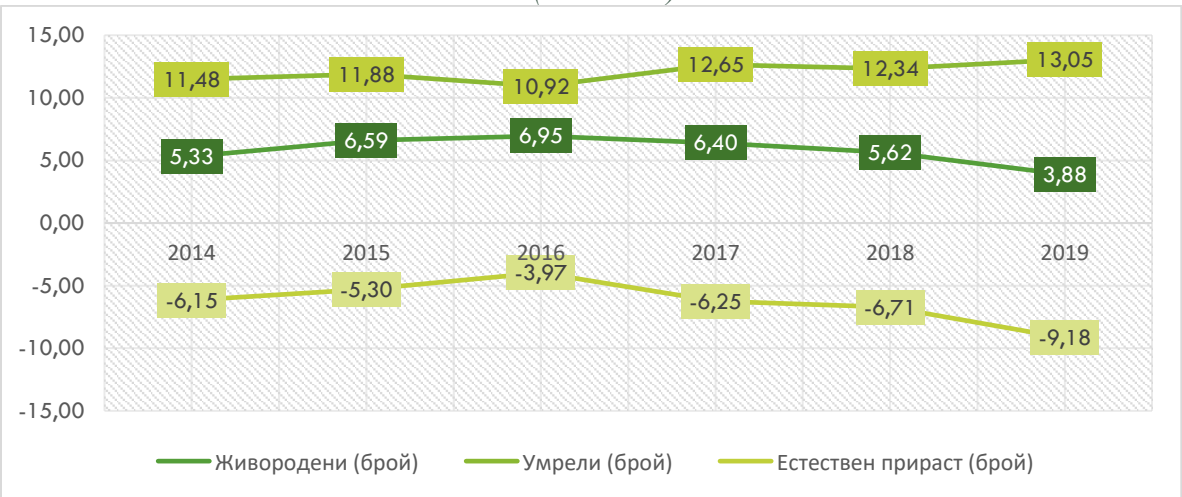
Източник: НСИ

Естествено движение на населението се характеризира със състоянието на раждаемостта и смъртността, от които се формира и естествения прираст на населението.
Състоянието на ***раждаемостта*** е един от индикаторите за демографската характеристика на населените места и териториалните единици. Демографските данни на НСИ за периода 2014-2019 г. показват, че в община Златоград живо родените деца са общо 453, или средногодишно 75 деца. Най-висок е броят на ражданията през 2016 г. (91 случая), а най-нисък през 2019 г. – 49 случая. Тревожна е тенденцията за намаляване на раждаемостта на територията на общината. За разглежданият период броят на живородените деца е намалял с 31%. През 2014 г. коефициентът на раждаемост е 5.33 ‰, а през 2019 г. – 3.88 ‰.

Като резултат от застаряването на населението и влошаване на заболеваемостта е налице и повишаване на ***смъртността*** (съответно коефициентът на смъртност). За разлика от раждаемостта, смъртността на населението е с по-високи стойности, което обуславя и отрицателния естествен прираст. Общо за периода 2014-2019 г. смъртните случаи в общината възлизат на 940 души, или средногодишно 156 души. Най-висок е броя на починалите през 2017 г. (164 случая), а най-нисък през 2016 г. (143 случая). Смъртността на населението бележи тенденция на нарастване, което от своя страна води до по-високо ниво на коефициента на смъртност като през 2018 г. той е 13.05 ‰, в сравнение с 2014 г., когато коефициента на смъртност е 11.48 ‰.

Естественият прираст на населението (като абсолютен брой) средно за общината е отрицателен. Средногодишният брой на естествен прираст за периода 2014-2019 г. е - 81. В началото на изследвания период коефициентът на естествен прираст е - 6.15 ‰ (-82), при -9.18 ‰ (-116) през 2019 г.

Фигура 30 Динамика в естественото движение на населението за периода 2014-2019 г. в ‰ (на 1000 д.)

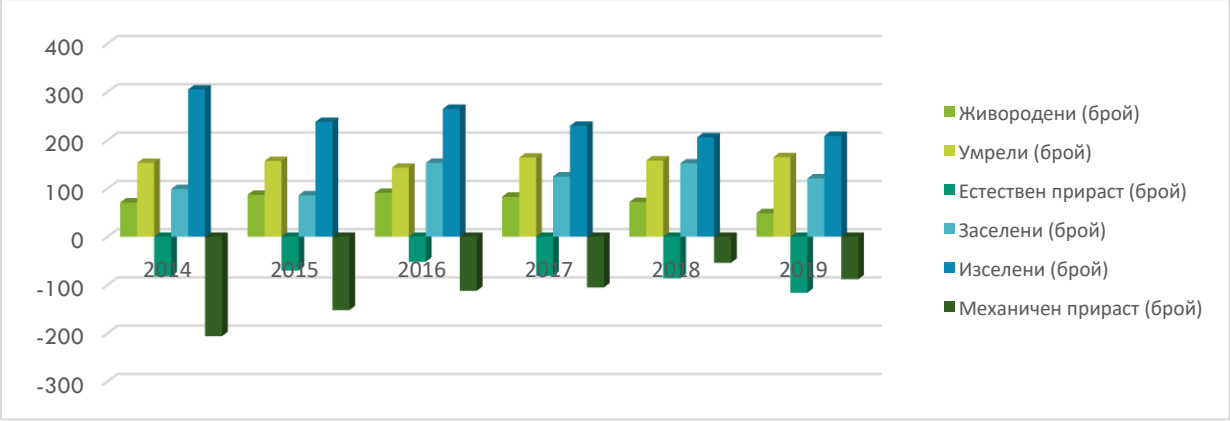

Източник: НСИ

Механично движение на населението се формира от броя на заселените и изселените лица. Данните за община Златоград показват, че през анализирания период общината губи повече население, от това, което привлича, т.е. налице е отрицателен механичен прираст. За посочения период общият брой изселили се от общината е 1 453 души, а на заселилите се лица 736 д. Отрицателният механичен прираст в комбинация с отрицателните стойности на естествения прираст влияят населението на общината да намалява по брой.

На Фигура 31 Динамика в основните демографски процеси на община Златоград през 2014-2019 г. представена и графично динамиката в основните демографски процеси.

Фигура 31 Динамика в основните демографски процеси на община Златоград през 2014-2019 г.

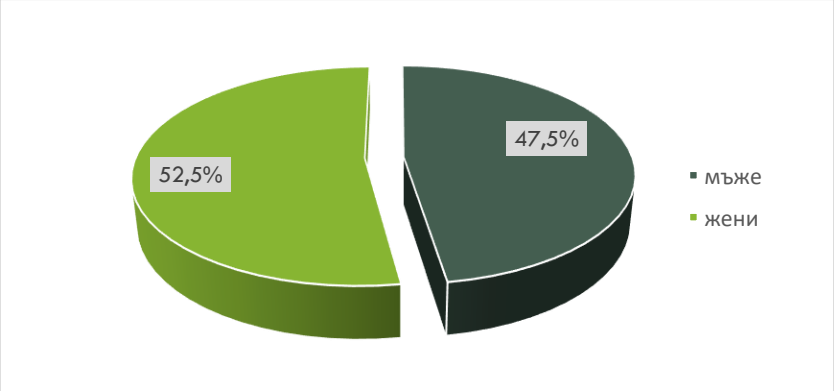
Източник: НСИ

Демографска структура в община Златоград

Показателите, свързани с качествените характеристики на населението засягат отделни негови структури – полова, възраства, образователна, етническа. Някои от тези структури като възрастова и образователна определят и качествата на населението като работна сила.

Половата структура на населението на община Златоград е с пропорции, които са характерни за област Смолян и за страната. В общината преобладава броят на жените, които през 2019 г. са 5 540 д., или 52,5 % от общия брой на населението на общината. Общият брой на мъжете за 2019 г. е 5 015 д. (47.5%).

Фигура 32 Полова структура на община Златоград за 2019 г.

Източник: НСИ

Важен индикатор за качествените характеристики на населението на общината е неговата ***възрастова структура.*** Този показател се анализира и оценява в два аспекта по отношение на така наречените „стандартни“ възрастови структури на населението (под трудоспособна, трудоспособна и над трудоспособна възраст) и „специфични“ възрастови структури на населението.

Стандартните възрастови структури на населението, включват лицата в конкретни възрастови контингенти. Те имат отношение към характеристиките на населението като работна и извънработна сила т.е. трудовия потенциал на общината.

Данните за стандартните възрастови структури на населението на община Златоград за анализирания период (2014 – 2019 г.) показват, че общината е с относително проблемна възрастова структура.

Таблица 20 Население по възрастови групи в община Златоград за периода 2014-2019 г. показва, че възрастовата структура на населението на общината е нарушена. Броят на населението в над трудоспособна възраст надвишава значително броя на населението в под трудоспособна възраст, което е един от проблемите за нормално естествено възпроизводство.

Таблица 20 Население по възрастови групи в община Златоград за периода 2014-2019 г.

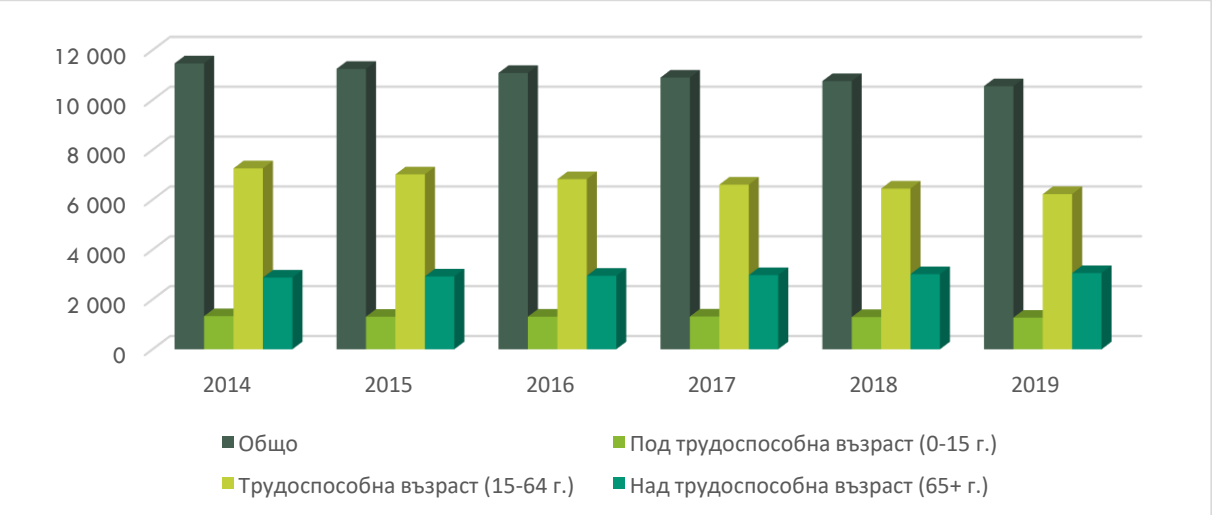
Година/Показател	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Общо	**11 471**	**11 249**	**11 085**	**10 899**	**10 759**	**10 555**
Под трудоспособна възраст (0-15 г.)	1 332	1 307	1 309	1 316	1 295	1 269
Трудоспособна възраст (15-64 г.)	7 260	7 018	6 825	6 607	6 448	6 227
Над трудоспособна възраст (65+ г.)	2 879	2 924	2 951	2 976	3 016	3 059

Източник: НСИ

Населението по показателите *под трудоспособна възраст (0-15г.) и трудоспособна възраст (15-64г.)* намалява, като най-голяма е степента за трудоспособната възраст. По-високата смъртност на населението, която е характерна за високите възрастови групи е причината за намаляване както на абсолютния брой, така и на относителния дял на населението в над трудоспособна възраст.

През 2019 г. населението в под трудоспособна възраст е около 12% от населението на общината. Възрастните в над трудоспособна възраст са 29%, а делът на хората в трудоспособна възраст на 15 и повече години е около 59%.

Фигура 33 Възрастови групи за периода 2014-2019 г.

Източник: НСИ

При преброяването на населението на България през 2011 година само 4875 души от Община Златоград са определили своето вероизповедание. Лицата, самоопределили се към източноправославното християнско вероизповедание в Община Златоград са 1161, като мюсюлманско са се определили 1251 души, докато други 39 са се определили като протестанти. Прави впечатление, че 1714 души не са определили а 710 души нямат вероизповедание, което е 49,7% от отговорилите на въпроса за определяне на своето вероизповедание. Интересен факт за отбелязване е, че от 9519 души отговорили на въпроса за етническа принадлежност 9352 или 98,31% са се определили като българска етническа група, а само 0,40% са се определили към турската етническа група. В групата на „не се самоопределят" попадат 0,65%, а в групата на „Друга етническа група" 0,70%.

Таблица 21 Групи населени места в община Златоград според броя на населението към 2019 г.

Община Населено място	Брой лица отговорили на доброволния въпрос за етническа принадлежност общо	Етническа група				
		Българска	Турска	Ромска	Друга	Не се самоопределям
община Златоград	**9519**	**9352**	**38**	**-**	**67**	**62**
с. Аламовци	282	282	-	-	-	-
с. Долен	858	803	-	-	44	11
с. Ерма река	748	744	..	-	..	..
гр. Златоград	5271	5185	30	-	17	39
с. Кушла	73	73	-	-	-	-
с. Пресока	51	51	-	-	-	-
с. Старцево	2054	2040	..	..	..	9
с. Страшимир	103	97	..	-	-	-
с. Цацаровци	61	59	-	..	..	..

„ .." – Данните са анонимизирани в съответствие с чл. 25 от Закона за статистиката

Източник: НСИ, Преброяване на населението 2011 г.

I.3.2. Икономическа активност на населението, пазар и производителност на труда

Показателите за ***заетостта и безработицата*** са важни индикатори за икономическото развитие, тъй като човешкия фактор е свързващо звено между останалите фактори на

производството и от него зависи тяхното пълно използване. Тенденциите в изменението на коефициентите на заетост и безработица сменят посоката на своето развитие в зависимост от икономическите цикли, тъй като при криза започва процес на свиване на производството и освобождаване на персонал, поради намаленото вътрешно и външно търсене на произвежданите стоки и услуги.

Важен индикатор за потенциала на работната сила в общината е броят на ***икономически активното население***. Показателят по същество определя параметрите на работната сила. В тази категория от населението попадат лицата във възрастовите групи от 15 до 64 години. По последните данни на НСИ от 2019 г. общия брой на икономически активното население (заети и безработни лица) в община Златоград е 3 411 д. Коефициентът на икономическа активност представлява съотношението между броя на икономически активното население във възрастовата група 15-64 години (трудоспособна възраст). Към 2019 г. този коефициент е 55%.

Данните показват, че за периода 2014-2019 г. броят на регистрираните ***безработни лица*** и съответно равнището на безработица (9.66 % към 2019 г.) в общината намаляват.

Таблица 22 Безработни лица в община Златоград за периода 2014-2019 г.

	Регистрирани безработни лица - бр.			Равнище на безработица - %
	Общо	от тях:		
		на възраст до 29 г. вкл.	с регистрация повече от една година	
2014	968	106	281	17.9
2015	966	112	332	17.8
2016	733	85	275	13.5
2017	705	60	233	13.2
2018	563	45	155	10.4
2019	523	56	102	9.66

Източник: НСИ

Заетите лица, които работят на територията на община Златоград през 2019 г. в нефинансовите предприятия са 2 888 д. Разпределението на заетите по сектори показва, че най-висок е делът на заетите във вторичния сектор.

Коефициентът на заетост, представя разликата между броя на икономически активното население и броя на безработните лица. По данни за 2019 г. коефициентът на заетост на община Златоград се увеличава до 46% в сравнение с 2014 г., когато е бил 39%.

Производителността на труда е един от компонентите на конкурентоспособността за който според наличните данни на ниво община може да се определи чрез съотношението между произведената продукция и броя на заетите в съответния сектор.

Данните за общината показват, че производителността на труда в местната икономика се увеличава и през 2019 г. общата стойност на произведената продукция е 130 182 хил. лв. за разлика от 2014 г., когато общата стойност на произведената продукция е 95 474 хил. лв. Въпреки положителните темпове на нарастване, произведената продукция в общината е едва 8% от общата произведена продукция в областта.

Фигура 34 Произведена продукция за периода 2014 - 2019 г., в хил. лв.

Източник: НСИ

Икономически неактивни са лицата под 15 - годишна възраст, както и лицата на 15 и повече навършени години, които не са нито заети, нито безработни (през наблюдавания период), например учащи, пенсионери, лица, ангажирани с домашни или семейни задължения. Към 2019 г. броят им е значителен – 2 816 д.

Основната причина за неактивност са липсата на работни места, подходящи за образователното и квалификационното равнище, липсата на квалификация, умения или трудов опит на неактивните лица и др.

I.3.3. Образование

Развитието на образованието е един от основните ангажименти на местната власт. Общият брой на училищата в Община Златоград съответства на потребностите. Основните проблеми на съществуващата училищна мрежа са свързани с демографската криза в общината.

В малките населени места продължава поддържането на маломерни и слети паралелки, в които обучението не отговаря на интересите на децата и не гарантира равен достъп до съизмеримо по качество образование. Поддържането на училища в големите населени

места е трудна задача за общината и води до по-високи разходи и забавя процеса на инвестиции в повишаване на качеството на образование.

С цел по-пълно обхващане на децата и учениците се осигуряват средства по национални програми, както и средства за: транспорт на децата и учениците в задължителна училищна възраст; защитени и средищни училища; целодневна организация на учебния ден; подпомагане храненето на децата и учениците; безплатни учебници и учебни помагала; стипендии на ученици и специална закрила на деца с изявени дарби; интегрирано обучение на деца и ученици със специални образователни потребности.

Непрекъснато се повишава квалификацията и компетентността на педагогическите специалисти.

На територията на община Златоград са разположени общо 5 училища, 5 детски градини и 1 детски комплекс Център за подкрепа за личностно развитие /ЦПЛР/.

Таблица 23 Образователни институции в община Златоград

	ОБРАЗОВАТЕЛНАТА ИНСТИТУЦИЯ	Физическо състояние на сградния фонд
С. Старцево	ДГ „Щастливо детство“, с. Старцево	Изпълнени мерки по енергийна ефективност
	СУ „Св. Княз Борис I“, с. Старцево	Изпълнени мерки по енергийна ефективност
С. Ерма река	ДГ „Детелина“, с. Ерма река	Добро
	ОУ „Васил Левски“ , с. Ерма река	Не са изпълнени мерки по енергийна ефективност
С. Долен	ДГ „Детски свят“, с. Долен	Изпълнени мерки по енергийна ефективност
	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Долен	Изпълнени мерки по енергийна ефективност и извършени ремонтни дейности
Гр. Златоград	ДГ „Снежанка“, гр. Златоград	Изпълнени мерки по енергийна ефективност
	ДГ „Радост“, гр. Златоград	Изпълнени мерки по енергийна ефективност
	СУ „Антим I“, гр. Златоград	Изпълнени мерки по енергийна ефективност, извършен е ремонт на покрив и подмяна на дограма, реконструкция на котелно и отоплителни системи
	ОУ „Васил Левски“, гр. Златоград	Изпълнени мерки по енергийна ефективност, извършен е ремонт на спортни площадки, реконструкция на котелно и отоплителни системи

Източник: Общинска администрация Златоград

На територията на общината функционира само едно детско заведение тип детски ясли – детски ясли „ Мир”. Към детските ясли, функционира и детска кухня, която обслужва жителите на общината. Материалната база в детските ясли и детската кухня е на сравнително добро ниво, като ремонти се извършват само при необходимост. През 2015г. Община Златоград изпълни проект „Ремонтни работи по фасади на сграда на Детска ясла „Мир”, гр. Златоград”, по проект „Красива България”. Общата стойност на проекта е 107 968,00 лв. основната цел бе да се постигнат изискваните санитарно-хигиенни норми, да се подобри енергийната ефективност, както и цялостния облик на Детска ясла „Мир”.

Всички детски градини разполагат със собствени сгради, на които е извършен ремонт във връзка с въвеждането на енергоефективни мерки.

За разглеждания период броят на децата във всички детски заведения намалява, което се дължи отчасти на ниската раждаемост и отрицателния естествен прираст в общината. Детските градини са добре осигурени с педагогически персонал, като на един учител се падат средно по 10 деца.

Таблица 24 Детски градини на територията на община Златоград

	Общо		
	детски градини	**детски учители**	**деца**
учебната 2014/2015 г.	5	28	347
учебната 2015/2016 г.	5	28	329
учебната 2016/2017 г.	5	31	317
учебната 2017/2018 г.	5	28	278

	Общо		
	детски градини	детски учители	деца
учебната 2018/2019 г.	5	27	261
Учебната 2019/2020 г.	5	29	282

Източник: НСИ

На територията на община Златоград са разположени общо 5 общо-образователни училища.

Таблица 25 Брой завършили училище по степен на образование на територията на община Златоград

Населено място	Име на училището	Учебна година	Начално образование (I - IV клас, МСКО - 1)	Прогимназиално образование (V - VIII клас, МСКО - 2)	Средно образование (IX - XIII клас, МСКО - 3)
Старцево	СУ " Св. Княз Борис I "	2014/2015	59	63	32
		2015/2016	57	51	32
		2016/2017	56	56	31
		2017/2018	57	37	29
		2018/2019	66	28	25
		2019/2020	56	37	13
Долен	ОУ "Св. Св. Кирил и Методий"	2014/2015	7	4	
		2015/2016	5	8	
		2016/2017	10	17	
		2017/2018	10	2	
		2018/2019	6	4	
		2019/2020	14	8	
Златоград	ОУ "Васил Левски"	2014/2015	214	111	-
		2015/2016	207	104	-
		2016/2017	206	115	-
		2017/2018	229	103	-
		2018/2019	225	106	-
		2019/2020	214	95	-
Ерма река	ОУ "Васил Левски"	2014/2015	6	8	-
		2015/2016	8	6	-
		2016/2017	10	4	-
		2017/2018	8	4	-
		2018/2019	8	6	-
		2019/2020	8	7	-
Златоград	СУ "АНТИМ I"	2014/2015	-	30	69
		2015/2016	-	60	70
		2016/2017	-	54	49
		2017/2018	-	44	58
		2018/2019	-	17	62
		2019/2020	-	15	57

Източник: РУО „Смолян“

На територията на учебните заведения няма изградена инфраструктура за хора с увреждания. В СУ „Антим I” Златоград има рампа, с която първи етаж от сградата е достъпен за лица с увреждания.

Неблагоприятна е тенденцията за трайно намаляване на броя на учениците в прогимназиалното и средното образование. От началото на разглеждания период до учебната 2019/2020 г. броят на учениците в общото образование е намалял с 54, а техният брой в средното образование с 31. Основен фактор за тази тенденция е неблагоприятното демографско развитие.

От друга страна се наблюдава плавно увеличение в броя на учениците в началното образование. За разглежданият период няма ученици, които да са напуснали учебно заведение.

На територията на община Златоград **няма и висши учебни заведения**.

В Смолян функционират два филиала на висши учебни заведения – на Варненския свободен университет и на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, и областта отчита 14 студенти на 1000 души от населението при 32 на 1000 средно за страната.
Наличието на висши учебни заведения и професионални училища с национално и областно значение са предпоставка за развитието на научен и практико-приложен потенциал, както и за развитието на областта като цяло.

I.3.4. Здравеопазване

Област Смолян се представя добре в сферата на здравеопазването. Делът на здравноосигурените е сред най-високите в страната и през 2019 г. достига 97% при 89% средно за България. Детската смъртност е близо четири пъти по ниска от средната за страната, като по този показател областта е на второ място. Достъпът до общопрактикуващи лекари е сравнително висок, но все още броят на специалистите е значително по-нисък от средния за страната.

Легловата база в многопрофилните болници в областта се повишава и през 2019 г. вече надхвърля средната за страната, достигайки 562 легла на 100 хил. души от населението. Относителният брой на преминалите за лечение болни остава сравнително нисък – 220 на 1000 души от населението при 254 на 1000 души в страната през 2019 г.

Здравната структура в община Златоград се състои от лечебни заведения за болнична помощ, заведения за извънболнична помощ и звено за бърза и неотложна медицинска помощ.

Спешната медицинска помощ на населението на общината се извършва от Филиал на Центъра за спешна медицинска помощ – Смолян. Филиалът на ЦСМП – Златоград обслужва населението общините Златоград и Неделино.

Таблица 26 Видове лечебни заведения на територията на община Златоград

Видове лечебни заведения	брой
МБАЛ Златоград	1
МЦ Златоград	1
АПМП - ОП-ОПЛ	6
АПМП-ИП-Дентална медицина	9
АСМП-ИП (извънболнична помощ)	5
Филиал Златоград към ЦСМП Смолян	1
Детска ясла Златоград	1
Аптеки	4
Дрогерии	1
Детски градини	5

Източник: РЗИ - Смолян

Болничната помощ в общината се предоставя от МБАЛ „Проф. Д-р Асен Шопов“ ЕООД. През 2014 година се реализира проект, с който се модернизира здравната инфраструктура. С неговото успешно изпълнение се въведе в експлоатация специализирано, модерно и ефективно медицинско оборудване за прилагане на високотехнологични болнични дейности и предоставяне на висококачествено болнично обслужване на населението. Основните дейности на проектното предложение включват доставка на модерно, специализирано медицинско оборудване за осигуряване висококачествена диагностика, лечение и долекуване - доставка на 68 различна по вид медицинска апаратура; строително-монтажни работи за привеждане на помещенията за инсталация на апаратурата към необходимите изисквания и осигуряване на достъп до здравна помощ на всички групи в неравностойно положение, чрез ремонт на съществуващи подходи и реализиране на нови с доставка на необходимите съоръжения за достъп до здравна инфраструктура на МБАЛ. Всички тези дейности осигуряват разширяване на предлаганите здравни услуги чрез разкриването на отделение за долекуване и подобряват в достатъчна степен материално-техническата база на МБАЛ „Проф. д-р Асен Шопов“ ЕООД, гр. Златоград“. Към 2019 г. болницата разполага с общо 75 легла.

От скоро в детското отделение на болницата има стая за солна терапия за най-малките пациенти.

Таблица 27 Обемни и качествени показатели за болнична помощ - Златоград

	Среден брой легла	Проведени легло дни	Преминали болни	Използваемост		Среден престой	оборот на леглата	леталитет
				в дни	%			
2014	70	17361	2659	238	65.2	6.5	36	0.7
2015	70	18182	2816	260	71.2	6.5	40	0.9
2016	75	17920	2880	239	65.5	6.2	38	0.6
2017	75	18325	3034	244	66.8	6	40	0.5
2018	75	18649	3246	249	68.2	5.7	43	0.4
2019	75	16798	2935	224	61.4	5.7	39	0.5
2020	75	14005	2170	187	51.2	6.5	29	0.7

Източник: РЗИ - Смолян

Извънболничната медицинска помощ се осъществява от „Медицински център Златоград” ООД. На територията на общината развиват дейност и три самостоятелни медико-технически лаборатории.

Към 2019 г. населението на общината се обслужва от 25[8] лекари (в т.ч. 5 общопрактикуващи), 9 лекаря по дентална медицина и 50 медицински специалисти по здравни грижи.

I.3.5. Социални услуги

Социалната политика на Община Златоград е една от приоритетните дейности на местното управление. Основна цел на местната власт е да създаде условия и да осигури достъпни и качествени социални услуги за широк кръг потребители, както и да утвърди общинската социална политика като ефективна система от социални услуги, която

[8] Източник: Национална здравноосигурителна каса.

поставя в своя център потребителя, отговаря на нуждите на общността, осигурява равен достъп и непрекъснато подобрява своето качество.

Предоставяните интегрирани социални услуги на територията на Община Златоград са в отговор на установени потребности. Чрез тях се осигурява повишаване качеството на живот на потребителите и техните семейства и се създават условия за пълноценно участие в обществения живот на хората в неравностойно положение и в риск от социално изключване.

Добре ориентираните и качествени социални услуги, предоставяни в Община Златоград, са насочени към подпомагане и разширяване възможностите на потребителите да водят самостоятелен начин на живот и са свързани със задоволяване на определени жизнени потребности на деца, лица и семейства, които поради здравословни, възрастови и други причини не могат сами или с помощта на своите близки да ги осъществяват.

Основните приоритети на общинската политика в сферата на социалните услуги са:

- Повишаване качеството на предлаганите социални услуги;
- Създаване на достойни условия за живот на хората от общността;
- Превенция и подкрепа за децата в риск и техните семейства;
- Социално включване за хората с увреждания и предотвратяване на тяхната социална изолация;
- Достоен живот за старите хора;
- Разкриване на нови социални услуги на база установени потребности.

На територията на Община Златоград, функционират следните социални заведения:

№	Социална услуга	Местоположение	Вид	Финансиране	Капацитет
1.	Дневен център за деца и младежи с увреждания „Зора“	общ. Златоград, гр. Златоград, ул. ”Беловидово” № 35	социална услуга в общността, мобилна услуга	Делегирана от държавата дейност, доставчик Община Златоград	25 потребители
2.	ЦСРИ	общ. Златоград, гр. Златоград, ул. ”Славей” № 1	социална услуга в общността, предоставят се мобилни услуги по домовете	Делегирана от държавата дейност, доставчик Община Златоград	50 потребители
3.	ЦОП	общ. Златоград, гр. Златоград, ул. ”Славей” № 1	социална услуга в общността	Делегирана от държавата дейност, доставчик Община Златоград	35 потребители

На територията на общината се предоставят социални услуги, като държавно-делегирана дейност, финансирани от републиканския бюджет и социални услуги по проекти финансирани от Министерство на труда и социалната политика и Оперативна програма „Развитие на човешки ресурси“, чрез ЕСФ и др.

- Социални услуги на територията на Община Златоград – държавно делегирана дейност, финансирани от републиканския бюджет:

- **Дневен център за деца и младежи с увреждания „Зора“**
  Дневен център за деца и младежи с увреждания „Зора” предлага комплекс от социални услуги за цялостно обслужване на потребителите – деца и младежи с увреждания, през деня, свързани с предоставянето на храна, задоволяване на ежедневните, здравните и рехабилитационните потребности, организация на свободно време и лични контакти, семейно консултиране и подкрепа, социални консултации, специализирани консултации, както и подкрепа на родителите на потребителите. Дневният център предоставя услугата и мобилно, с цел предотвратяване процеса на социална изключване на нуждаещи се потребители.
- **Център за социална рехабилитация и интеграция**
  ЦСРИ гр. Златоград е комплекс от социални услуги, за почасово обслужване на лица с увреждания, свързани с извършване на социално консултиране, психологическа подкрепа, двигателна рехабилитация, трудотерапия, арт – терапия, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за социално включване. ЦСРИ гр. Златоград предоставя услугата и мобилно, с цел по-широко обхващане на целевите групи и предотвратяване процеса на социално изключване.
- **Център за обществена подкрепа**
  ЦОП гр. Златоград предоставя широк кръг услуги. Услугите, които предлага ЦОП гр. Златоград са свързани с превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище и превенция на отклоняващото се поведение. В Центъра се осъществява социално – педагогическо и психологическо консултиране на деца с поведенчески проблеми, деца, отпаднали или в риск от отпадане от училище, както и на техните родители. ЦОП гр. Златоград предоставя обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви, както и логопедична работа с потребителите.
- **Асистентска подкрепа**
  От 2021г., на територията на Община Златоград функционира социалната услуга „Асистентска подкрепа“ като държавно делегирана дейност, с капацитет 29 потребители.
  Социалната услуга „Асистентската подкрепа“ е специализирана социална услуга, чрез която се предоставя ежедневна почасова подкрепа в домашна среда на деца и лица с трайни увреждания и на лица в над трудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване. Услугата се предоставя от лица назначени на длъжност „Социален асистент“ и „Домашен помощник“.

➢ Социални услуги на територията на Община Златоград, финансирани по проекти от МТСП и ОПРЧР чрез ЕСФ и др.

- **Приемна грижа**
  Социалната услугата „Приемна грижа“ се предоставя по проект „Приеми ме 2015“, който се осъществява чрез ОП „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020г. Услугата се предоставя на деца в риск и е свързана с подбор и утвърждаване на приемни семейства и настаняване на деца в тях, включително дейности по набиране и оценяване на кандидати за приемни семейства, настаняване и отглеждане на дете в приемно семейство, подкрепа и наблюдение.
- **Обществена трапезария**
  Социалната услуга „Обществена трапезария“ обхваща голям брой потребители на територията на общината и е финансирана от ОП Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане. Услугата е насочена към задоволяване на потребностите от храна на хора, които не могат да си я осигуряват сами и попадат в рискови целеви групи: лица и семейства на месечно социално подпомагане, самотно живеещи хора с минимални пенсии, хора с увреждания с

ниски доходи и др. Намерението на местната власт е услугата да продължи да функционира и през новия програмен период като се предвижда капацитетът да бъде увеличен на 250 потребители.

- **Механизъм "Лична помощ"**
  В Община Златоград функционира Механизмът „Лична помощ“, който се финансира от републиканския бюджет. Чрез него се предоставя социалната услуга „Личен асистент“ на потребители от територията на общината на база направления, издадени от Дирекция „Социално подпомагане – Златоград“. Социалната услуга в домашна среда, включва предоставяне на почасови услуги на лица с увреждания и възрастни хора, насочени към подпомагане и подкрепа на лицата за осъществяване на ежедневните им дейности.
- **Патронажна грижа**
  Община Златоград предоставя социалната услуга "Патронажна грижа" по проект по ОП „Развитие на човешките ресурси“. Чрез услугата се осигурява почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги в домашна среда.

През програмен период 2014 – 2020г. Община Златоград реализира няколко проекта със социална насоченост с цел задоволяване потребностите на местното население от социални услуги, превенция от социално изключване и подобряване качеството на живот:

- Проект “Нови възможности за грижа”- предоставена е социална услуга „Личен асистент“;
- Център за услуги в домашна среда - интегрирани услуги за качествен живот";
- Проект "С грижа за хората в нужда" по ОП „Развитие на човешките ресурси 2014-2020г.“ - предоставяне на социалната услуга „Патронажна грижа“, възрастни хора над 65 години с увреждания;
- „Социални и здравни услуги в домашна среда – интегрирани услуги за качествен живот“, по процедура на МИГ „Кирково-Златоград“, по ОП „Развитие на човешките ресурси 2014-2020г.“ – предоставено медицинско обслужване и психологическа подкрепа на потребители от територията на Община Златоград;
- Проект „Надграждане на компетентностите и квалификацията на специалисти по палиативни грижи, чрез създаването на ECVET самооценка на компетентности на Европейско ниво“, по програма Еразъм +;
- Проект „Обучение за разпознаване на злоупотребата с възрастни (сексуална, физическа) и оказване на подкрепа”, реализиран по програма Еразъм +;

Община Златоград успешно реализира Проект „e - Social Health Care“ („Обществено здравеопазване”), с акроним eSOHECA, по Програма за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция – България 2014-2020г., в рамките на който се ремонтира здравната служба в с. Старцево, закупи се линейка, мамограф, специализиран софтуер за внедряване на телемедицина и медицинско оборудване.

На територията на Община Златоград функционират четири сдружения с нестопанска цел на хора с физически и сетивни увреждания и два клуба на пенсионера - един в гр. Златоград и един в с. Старцево. Ежегодно Община Златоград подпомага финансово тяхната дейност, като целта е осигуряване на социални контакти и психо-социална подкрепа, което да спомогне за намаляване риска от тяхната социална изолация.

Основните демографски проблеми (застаряване на населението, миграцията и безработица) са и факторът определящ рисковите групи сред населението: възрастните самотно живеещите лица, деца на самотно живеещи родители и такива, на които родителите са в чужбина. Сред най-уязвими са самотно живеещите които се увеличават,

както и нуждите им от подкрепа в ежедневието, особено в изолирани малки населени места, с крайно ограничен достъп до здравни грижи и услуги.
Местната власт на база заявени потребности е предприела мерки за разкриване на нови услуги:

- Дневен център за пълнолетни лица с увреждания, която заедно със съществуващия Дневен център за деца и младежи с увреждания да оформят **Комплекс от социални услуги:** Дневен център за пълнолетни лица с увреждания с капацитет 15 потребители и Дневен център за деца и младежи с увреждания, с капацитет 10 потребители.

Занапред ще се търси възможност и за разкриване и на други социални услуги:

- Резидентна грижа за лица в надтрудоспособна възраст без увреждания,
- Център за палиативни грижи

Таблица 28 Регистър на социалните институции и социалните услуги в община Златоград

Социална институция/услуга	Описание на дейността/целева група	Местоположение (нас. място)/Адрес
Дневен център за деца и младежи с увреждания „Зора“	Дневният център за деца и младежи с увреждания „Зора” предлага комплекс от социални услуги за цялостно обслужване на потребителите, през деня, като предоставяне на храна, здравни грижи, рехабилитационни процедури, организация на свободно време, семейно консултиране и подкрепа, социални консултации, специализирани консултации, мобилна социална услуга, както и подкрепа на родителите. Осигурен е транспорт за потребителите на социалните услуги.	общ. Златоград, гр. Златоград, ул. ”Беловидово” № 35
Център за социална рехабилитация и интеграция	ЦСРИ гр. Златоград предоставя подкрепящи дейности с краткосрочна и дългосрочна продължителност. Под дейности за подкрепа се разбират структурирани и целенасочени конкретни дейности, предоставяни на определено лице с увреждане (над 18-годишна възраст, освидетелствани от ТЕЛК/НЕЛК). Дейностите са свързани с предоставяне на рехабилитация и интеграция, терапии (дейности за развитие), психологическа подкрепа, социални консултации, специализирани консултации, мобилна социална услуга.	общ. Златоград, гр. Златоград, ул. ”Славей” № 1
Център за обществена подкрепа	ЦОП гр. Златоград предоставя широк кръг услуги за деца и семейства, свързани с превенция на изоставянето, превенция на насилието и отпадане от училище, превенция на отклоняващото се поведение. Социално – педагогическо и психологическо консултиране на деца с поведенчески проблеми и техните семейства. Работа с деца, отпаднали или в риск от отпадане от училище и техните семейства. Логопедична работа. Услуги по превенция на рисково поведение на деца и младежи от общността, обучение на бъдещи приемни родители и осиновители, консултиране и подкрепа на деца с противообществени прояви. Мобилна социална работа.	общ. Златоград, гр. Златоград, ул. ”Славей” № 1

Социална институция/услуга	Описание на дейността/целева група	Местоположение (нас. място)/Адрес
Приемна грижа	Услугата се предоставя на деца в риск, свързана с подбор и утвърждаване на приемни семейства и настаняване на деца в тях, включително дейности по набиране и оценяване на кандидати за приемни семейства, настаняване и отглеждане на дете в приемно семейство, подкрепа и наблюдение.	общ. Златоград, гр. Златоград, ул. ”Ст. Стамболов” № 1
Обществена трапезария	Социална услуга цели превенция на социалното изключване, насочена към задоволяване на потребностите от храна за хора, които не могат да си я осигуряват сами и попадат в рискови целеви групи: лица и семейства на месечно социално подпомагане, самотно живеещи хора с минимални пенсии, хора с увреждания с ниски доходи и др.	общ. Златоград, гр. Златоград, ул. ”Славей” № 1
Социално предприятие – гр. Златоград	Улесняване на достъпа до заетост и осигуряване на подкрепа за социално включване на уязвими групи, чрез създаване на подходящи условия за тяхната професионална интеграция в сферата на социалната икономика.	общ. Златоград, гр. Златоград
Механизъм "Лична помощ" (предоставяне на социалната услуга "Личен асистент)	Социална услуга в домашна среда. Предоставяне на почасови услуги на лица с увреждания и възрастни хора, насочени към подпомагане и подкрепа на лицата за осъществяване на ежедневните им дейности.	Територията на Община Златоград
Асистентска подкрепа (социална услуга "Социален асистент", социална услуга "Домашен помощник"	Социалната услуга „Асистентската подкрепа“ е специализирана социална услуга, чрез която се предоставя ежедневна почасова подкрепа в домашна среда на деца и лица с трайни увреждания и на лица в над трудоспособна възраст в невъзможност за самообслужване.	Територията на Община Златоград
Патронажна грижа	Община Златоград предоставя социалната услуга "Патронажна грижа" по проект „Патронажна грижа + за Община Златоград“. Социалната услуга "Патронажна грижа" осигурява почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги в домашна среда.	Територията на Община Златоград

Източник: Регистър на Общинска администрация Златоград

Голям брой проекти финансирани с европейски средства[9] през периода 2014 – 2020 г. са тези в социалната сфера и предоставянето на социални услуги в общността:

- **Проект “Нови възможности за грижа”**- предоставена е социална услуга „Личен асистент“.
- **"Център за услуги в домашна среда - интегрирани услуги за качествен живот":**
  - Предоставяне на услугата "Социален асистент";
  - Предлагане на услугата "Домашен помощник";

[9] Източник: Данни от Общинска администрация Златоград и Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020 г. /ИСУН/

- Предоставяне на социално-консултантски услуги, в областта на социалната закрила, психологическа и мотивационна подкрепа, консултации, подкрепящи терапевтични дейности в дома на потребителя.

- **Проект „Топъл обяд на нуждаещите се жители на Община Златоград“** - По проекта 120 потребителя получиха топла храна.
- **Проект "С грижа за хората в нужда"** - Община Златоград - водеща организация по проекта, Община Чепеларе - партньор. Проектът осигури почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги по домове, като се изгради и съответен материален и кадрови капацитет за предоставянето им. Дейностите по проекта включиха подбор и наемане на персонал за предоставяне на почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги и предоставяне на мобилни, интегрирани, здравно-социални услуги в Общините Златоград и Чепеларе; Обучение и супервизия на персонала; Предоставяне на психологическа подкрепа, консултиране на потребителите и техните семейства; Закупуване на транспортни средства, за извършване на мобилната работа, на територията на двете общини. Потребители – 33.
- **Проект "С грижа за хората в нужда"** - Проектът осигури почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги по домове, като се изгради и съответен материален и кадрови капацитет за предоставянето им. Потребители по проекта – 73 потребители.
- **Проект "Социални и здравни услуги в домашна среда – интегрирани услуги за качествен живот"** - Основната цел на проекта - подобряване качеството на живот и достъпа до услуги за социално включване на хора с увреждания и хора над 65 години с невъзможност за самообслужване. Намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване. Повишаването на достъпа до услуги, които са устойчиви и висококачествени, включително здравни и социални услуги от общ интерес. По проекта бяха наети – социален работник, медицинска сестра, психолог, 15 лични асистенти и 15 домашни помощника.

Към момента на територията на община Златоград се изпълняват четири проекта в социалната сфера, както следва:

Таблица 29 Текущи проекти в социалната сфера на територията на община Златоград

Име на проекта	Източник на финансиране	Кратко описание на дейностите	Периода на реализация	Обща стойност (лева)
Проект „e - Social Health Care“ („Обществено здравеопазване”), с акроним eSOHECA	Програма за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция – България 2014-2020г.	Водеща организация по проекта е Община Нестос, Р Гърция и партньори Община Топирос, Р Гърция и Община Златоград, България. Предвижда се ремонтиране на здравната служба в с. Старцево, закупуване на линейка, мамограф, специализиран софтуер за внедряване на телемедицина и необходимото медицинско оборудване. В рамките на проекта ще бъдат проведени обучения за работа със закупеното оборудване.	Срокът за реализиране на проекта е 10.2017 – 20.09.2021г.	Общ бюджет на проекта - 764 751.16 евро. Бюджет за Община Златоград в размер на 403 751,42 евро, от които 15% национално съфинансиране.
Проект “Приеми ме 2015”	ОП „Човешки ресурси“ 2014-2020г.	В рамките на проекта Община Златоград предоставя социалната услуга “Приемна грижа”. С реализиране на проекта се осигурява по-добро качество на живот на уязвимите групи деца, насърчава се тяхното пълноценно включване в живота на обществото, а чрез приемните семейства, Община Златоград доразвива на по-ефективно специализирано ниво професията „Приемен родител“.	Срок за реализация на дейностите по проекта 2017- дек. 2021г.	
Проект "С грижа за хората в нужда"	Оперативна програма ”Развитие на човешките ресурси” 2014-2020 г., Процедура: BG05M9OP001-2.040 „Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания – Компонент 4”	Проектът цели осигуряване на почасови мобилни интегрирани здравно-социални услуги по домове, като се изгради и съответен материален и кадрови капацитет за предоставянето им. Потребители по проекта – 33 потребители.	Срок на изпълнение, от 02.09.2020г. до 02.03.2021 г.	Стойност на проекта – 56 034,72 лв.

Име на проекта	Източник на финансиране	Кратко описание на дейностите	Периода на реализация	Обща стойност (лева)
Проект „Обучение за разпознаване на злоупотребата с възрастни (сексуална, физическа) и оказване на подкрепа”	Програма „Еразъм +“,мярка „Стратегически партньорства за иновации в професионалното образование и обучение”	Община Златоград е координатор на проекта в партньорство с „Национална асоциация на работещите с хора с увреждания”, България; „Център за психологическа подкрепа” гр. Сливен, България, „Институт за социално включване”, гр. Истанбул, Турция и „Консултантски център по ПОО – ФениксКМ”, Белгия. Основните дейности в проектното предложение са фокусирани върху подкрепа на социалните работници и полагащите грижи за: разпознаване малтретирането на възрастни хора в тяхната общност или сред клиентите си и повишаване на осведомеността в обществото. В рамките на проекта се предвижда създаване на Обучителна програма за социални работници и полагащи грижи; Наръчник за обучители за прилагане на програмата; Мобилно приложение с база данни за добри практики; Провеждане на Кампания по разпространение на резултатите и Финална международна конференция.	Срокът за реализация на проекта окт.2019-окт.2021г.	Общата стойност на проекта- 145 832 евро, средствата за Община Златоград в размер на 35 322 евро.

Източник: Регистър на Общинска Администрация Златоград

I.3.6. Култура

Културната инфраструктура на общината обхваща местните музеи, Етнографски ареален комплекс, библиотеки, заедно с традиционните и специфични за българския културен живот читалища и религиозните храмове.

Повечето елементи на културната инфраструктура са съсредоточени в общинския център, като изключение са читалищата и религиозните храмове, които функционират както в общинския център, така и в големите села от общината. Основните културни институции в общината са читалищата, които са съхранили своята роля на културни и образователни центрове, развиващи библиотечната дейност и различни форми на любителското творчество (художествената самодейност). В селата това са единствените центрове на културни прояви и културен живот.

В културния календар на общината има редица събития и празници, част от които са:

- 3 март - Ден на освобождението на България от османско иго;
- Златоградското чеверме – традиции и гостоприемство и Гайдарско надсвирване;
- 24 май - Ден на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност;
- 6 септември – Ден на Съединението;
- Делюви празници;
- 22 септември - Ден на независимостта на България;
- 21 ноември - Празник на Златоград;
- Скариада – традиционна скара на балканските народи;
- Тодоров ден – Кушия, народно веселие на мегдана на Етнографския ареален комплекс.

На територията на община Златоград **няма налични театри, кино и опера.**

I.3.7. Спорт

Община Златоград подкрепя развитието на масовия детско-юношески спорт, чрез финансово подпомагане и стимулиране на клубната дейност. Усилията са насочени към подобряване на съществуващата материална база и създаване на условия за пълноценното й използване.

Таблица 30 Спортни имоти, обекти и съоръжения общинска собственост

Функционално предназначение	*Размери – обща площ, застроена площ*	*Действие на разпореждане и управление в момента*
Спортен център - Златоград – стадион с лекоатлетическа писта и обслужваща сграда и зала за спорт на закрито. **Спортният център е реконструиран през 2013 година – на игралното поле на стадиона е подменена дренажната система, нова напоителна система, ново затревяване, футболни врати, размери на затревената част с осигурителна линия - 100 м/70 м** Четири лентова лекоатлетическа писта с тартанова настилка, сектори за висок, дълъг и овчарски скок, тласкане на гюле и хвърляне на чук.	Обща площ на спортния център – 19 428 кв. м. Застроена площ на обслужващата сграда и залата за спорт на закрито – 241 кв. м.	Стопанисване на базата се осъществява от община Златоград.

Функционално предназначение	*Размери – обща площ, застроена площ*	*Действие на разпореждане и управление в момента*
Седалков сектор с дървени пейки с капацитет 2000 места. Обслужваща сграда състояща се от две големи съблекални за домакини и гости с бани и тоалетни, съблекалня за силови спортове с баня и тоалетна, съдийска стая, медицински кабинет, складови помещения и стая за озвучителна уредба. Зала за спорт на закрито с тепих за борба 10 м/10 м, фитнес уреди и две тенис маси. Спортният център разполага с осветление подходящо за водене на вечерен тренировъчно-състезателен процес. Спортната база е подходяща за професионален и аматьорски спорт, масов спорт и спорт за всички.		
Спортна площадка „Червено игрище” е в отлично функционално състояние, с нова, специална настилка подходяща за баскетбол, волейбол и тенис на корт. Седалков сектор от дървени пейки и осветление. Подходяща за провеждане на общински и областни състезания по баскетбол, волейбол и тенис на корт, както и спорт в свободното време за всички желаещи.	Общо размери 941 кв.м.	Стопанисва се от община Златоград.
Спортен център при ОУ „Васил Левски” Златоград. Спортният център включва баскетболна зала в отлично състояние, оборудвана с табло за време измерване и резултат, както и табла за „24” секунди, подходяща за провеждане на качествен учебен процес тренировъчен и състезателен процес. Игрище за хокей на трева. Открита спортна площадка с едно баскетболно и едно хандбално игрище. Спортният комплекс предлага отлични условия за провеждане на качествен учебен процес спорт в свободното време и провеждане на тренировъчен и състезателен процес.	1.Баскетболна зала 2.Открита спортна площадка	Стопанисва се от ОУ „Васил Левски” гр. Златоград
Физкултурен салон и открита спортна площадка при СУ „Антим I” гр. Златоград. **Физкултурният салон е в добро функционално състояние, добри условия за провеждане на качествен учебен процес, ползва се за спорт в свободното време.** Откритата площадка е с две баскетболни игрища, подходящи за спорт в свободното време, в задоволително функционално състояние..	1.Физкултурен салон – 18/9 м, ЗП 162 кв.м. 2.Игрище 1 – 25/14м, 350 кв.м. Игрище 2 – 25/14 м, 350 кв.м.	Стопанисва се от СУ „Антим I” гр. Златоград
Спортна зала на два етажа и открита спортна площадка при СУ „Св. Княз Борис I” с. Старцево. **Спортната зала е в добро функционално състояние, състояща се от физкултурна зала и зала за тенис на маса и фитнес.** Ползва се за провеждане на учебния процес и спорт в	Спортна зала 1 етаж -ЗП 576 кв.м., 2 етаж ЗП 576 кв.м.	Стопанисва се от СУ „Св. Княз Борис I” с. Старцево

Функционално предназначение	*Размери – обща площ, застроена площ*	*Действие на разпореждане и управление в момента*
свободното време, подходящо е за провеждане на общински състезания. Откритата площадка е в отлично функционално състояние, състои се от комбинирано баскетболно, волейболно и футболно игрище, подходящи за спорт в свободното време и провеждане на качествен учебен процес.	Открита площадка - обща площ - 2 400 кв.м.	Стопанисва се от Кметство с. Старцево
Открита спортна площадка при ОУ „Васил Левски” с. Ерма река, състояща се от баскетболно игрище с асфалтова настилка, в **добро функционално състояние, подходящо за спорт в свободното време.**	Открита спортна площадка - общ размер 861 кв.м.	Стопанисва се от ОУ „Васил Левски” с. Ерма река
Многофункционална спортна площадка при ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” с. Долен, състояща се от комбинирано баскетболно и футболно игрище. **Много добро функционално състояние, подходяща за провеждане на качествен учебен процес и спорт в свободното време за всички желаещи.**	Открита спортна площадка - Игрище 1 30/25м, 750 кв.м. Игрище 2 – 16/8м, 128 кв.м.	Стопанисва се от ОУ „Св. Св. Кирил и Методий” с. Долен
Многофункционална спортна площадка „Златоград” за футбол, хандбал, тенис на корт и хокей на трева. **Лошо функционално състояние. Ползва се за спорт в свободното време от всички желаещи. Необходим е ремонт на оградната мрежа, подмяна на изкуствената трева и освежаване на футболните врати**	Открита спортна площадка с размери 40,50/20,25м, 820,125 кв.м.	Стопанисва се от община Златоград
Плувен басейн при ОУ „Васил Левски” гр. Златоград, с размери 25м./12,5м., пет плувни коридора, съблекални, бани и санитарни помещения, в много добро функционално състояние. Провежда се общински, областни и национални състезания, води се качествен учебен процес.	**Закрит плувен басейн -35,5/17,4 м, ЗП 618 кв.м.**	Стопанисва се от община Златоград

Източник: Регистър на Общинска администрация Златоград

I.3.8. Основни изводи

Предимства:

- Безработицата в общината намалява
- Увеличава се производителността на труда
- В общината е налична достатъчна осигуреност с болнични легла и персонал и материално-техническата база е в задоволително състояние
- Учебните заведения и детските градини са в добро състояния
- Устойчиво развитие на социални услуги в общността
- Многобройни и разнообразни събития на културно развитие, богато недвижимо културно наследство
- Добре развити условия за спорт и спортни състезания
- Богат културен и спортен календар, атрактивен за местните жители

Недостатъци:

- Населението на общината намалява с по-бързи темпове от населението в областта и общото население в страната
- Отрицателният естествен и механичен прираст, съчетан с ниска раждаемост е основния фактор за негативни демографски прогнози
- Налице е тенденция на продължаващо застаряване на населението на общината.
- Относителният дял на работоспособното население 14-60 години намалява
- Трудовият потенциал на общината е с незадоволителни качествени характеристики
- Задълбочаване на различията в териториалното разпределение на населението и процесите на обезлюдяване на определени райони и села
- На територията на учебните заведения няма изградена инфраструктура за хора с увреждания
- Липсата на театър, кино и опера ограничава възможностите на жителите за пълноценно включване в културния живот
- Няма висши учебни заведения на територията на общината

I.4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

I.4.1. Транспортна мрежа и достъпност

Пътната мрежа на общината е сравнително добре развита и има изградена транспортна инфраструктура, свързваща всички населени места с общинския център.

Списъкът на пътищата от републиканската пътна мрежа е определен с Решение No 945 на МС от 2004 година, обн., ДВ, бр.109 от 14 декември 2004 година.
На територията на община Златоград преминава третокласните републикански пътища:

- **III - 867 Средногорци - Мадан - Златоград - Бенковски - Подкова - (Момчилград-Маказа), с обща дължина на територията на общината от 23+450 км**
- **III - 8652 (П.к. Стояново - Ардино) - Бял извор - Падина - Неделино - (Мадан – Златоград), с обща дължина на територията на общината 4,803 км.**

Дължината на републиканската пътна мрежа на територията на общината е 28,253 км.

Характерно за общината е, че по-голямата част от населените места се обслужват с пътища от републиканската пътна мрежа, които обхващат над 97 % от населението. Това се отнася за селата Старцево, Долен, Ерма река, Страшимир, Цацаровци, Пресока, Кушла. Единствено пътната връзка с. Аламовци-Златоград преминава изцяло по общински пътища.

Общата дължина на републиканската мрежа на територията на областта се състои от второкласни и третокласни пътища с обща дължина 539 км. Републиканските пътища на територията на общината са едва 5,2% от дължината на републиканската мрежа в Смолянска област.

Общинската пътна мрежа е с дължина 84,392 км. В списъка на общинските пътища са включени следните пътни отсечки:

- Път /Мадан-Златоград/ - с. Страшимир-махала Боево – SML2100 с дължина 4,000 км.
- Път /Мадан-Златоград/ - Фабрика – махала Гюдюрска - SML 3101 с дължина 5,100 км.

- Път /Мадан-Златоград/ - махала Равно бърце - SML 3104 - местен път с дължина 2,139 км. Строи се от 1983 г.
- Път /Златоград-Мадан/ - с. Юруковци, SML 3105, местен път с дължина 1,103 км.
- Път /Мадан-Златоград/ - с. Ерма река-Мързян – SML 1102, с дължина 12,600 км.
- Път /Златоград-Неделино/ - с. Старцево - мах. Белите камъни-граница с общ. Неделино-Дуня-Печинско-SML 2103- 5,200 км.
- Път с. Старцево - м. Оловото, SML 3106-местен път с дължина 0,700 км.
- Път /Златоград-Неделино/ - с. Пресока - Читакови колиби, SML 3107, местен път с дължина 6,000 км.
- Път /Златоград-Пресека/граница община Кирково - разклон с. Долен, KRZ2103, с дължина 8,100 км. Строителството на пътя е започнало през 1972 г.
- Път п.к. Долен - Станкова махала-Доганица, SML3108, местен път с дължина 3,900 км. Строителството на пътя е започнато през 1996 г. Участъкът от Станкова махала до Дуганица е без положена трайна настилка.
- Път гр. Златоград - с. Аламовци, SML2109, местен път с дължина 12,350 км. Строителството му е започнало през 1982 г. Построени са част от пътните съоръжения.
- Път (Златоград- с. Аламовци) - махала Кубилин дол, SML3110, местен път с дължина 3,200 км.
- Път Граница община Кирково /с. Горски извор/ - с. Кушла, местен път с дължина 6,000 км. Пътят се строи от 1983 г. Построени са по-голяма част от пътните съоръжения.
- Път Златоград - параклис "Свети Атанас"- яз. Хасидере, SML 3111, с дължина 10,000 км местен път с културно-историческо значение, без положена трайна пътна настилка.
- Път Златоград - Заставата, местен път с дължина 4,000 км с важно значение за трансграничното сътрудничество с Република Гърция, минаващ през историческа местност "Свети Костадин". Пътят е асфалтиран, но поради сериозната му натовареност е компрометиран и с леки пропадания в определени участъци.

Представа за степента на изграденост на пътната мрежа в общината дават данните за нейната гъстота – измервана дължина на пътищата (км) на 1000 км2 територия. За община Златоград тези показатели са със следните параметри: Обща гъстота – 640,0 км/1000 км2 при среден за страната показател – 336,0 км/1000 км2; в това число:

- Гъстота на републиканската пътна мрежа 159,98 км/1000 км2, при средна за страната – 173,2 км/1000 км2;
- Гъстота на местната пътна мрежа – 480,4 км/1000 км2 при средна за страната 162,0 км/1000 км2;

Състоянието на пътната мрежа в общината е добро. Самите пътища изобилстват с хоризонтални и вертикални криви поради особеността на релефа (пресечен високо - и средно - планински), а поддържането им в зимни условия е затруднено. Експлоатацията на републиканската и местната пътна мрежа създава сериозни затруднения за общината във финансов аспект, особено с увеличаването на транспортния трафик след разкриването на ГКПП „Златоград - Ксанти”.

Пространствената организация на общинските пътища позволява сравнително удобен достъп на населението от отделните населени места до центъра, а от там и връзка с останалата част на областта и страната. Определени затруднения в осъществяването на пътните връзки има по отношение обслужването на малките отдалечени села в

планинската част – Пресока, Кушла, Страшимир, на туристическите обекти в тези райони.

По проект „Рехабилитация и реконструкция на общински път SML 2109 /III 867/ Златоград – Аламовци и общински път SML 2100 /III 867, Мадан – Цацаровци/ - Страшимир – махала Боево и на съоръженията и принадлежностите към тях“, в периода 2018 - 2021 г. е извършена рехабилитация и реконструкция на общински пътища: общински път Златоград – с. Аламовци и общински път Мадан – Цацаровци – Страшимир – махала Боево, както и съоръженията и принадлежностите към.

По проект "Реконструкция и доизграждане на водопроводните мрежи на с. Ерма река и с. Аламовци, община Златоград и реконструкция и рехабилитация на общински път № SML3107/III-8652, Неделино-Старцево/ - Пресока - мах. Читакови колиби" е рехабилитиран и реконструиран общински път SML 3107/III- 8652, Неделино-Старцево / Пресока-мах. Читакови колиби с дължина, около 4 км.

I.4.2. Водоснабдителна и канализационна мрежа

Област Смолян все още изостава по отношение на свързването на канализационните мрежи с пречиствателни станции за отпадъчни води – покритието е едва 43,1% от населението в областта при 63,9% за страната.

На територията на община Златоград са локализирани 9 населени места, които имат сравнително добра или по-слабо изградена външна и вътрешна водоснабдителна и канализационна система. Подредени по големина на населеното място и по степен на изграденост на ВиК структурата това са: гр. Златоград, с. Старцево, с. Долен, с. Ерма река, с. Аламовци, с. Страшимир, с. Кушла, с. Цацаровци, с. Пресока.

Всички населени места на територията на общината са водоснабдени. Жителите на гр. Златоград, с. Старцево, с. Ерма река и с. Долен се захранват от централната водоснабдителна система, поддържана и експлоатирана от ВиК оператора.
Процентът на свързаност на населението е :

- за гр. Златоград:
  - към водоснабдителната мрежа – 95%;
  - към канализационната мрежа – 75%;
  - към ПСОВ - 55%.
- за с. Старцево:
  - към водоснабдителната мрежа – 100%;
  - към канализационната мрежа –25%.
- за с. Долен:
  - към водоснабдителната мрежа – 90%.

Останалите селища се захранват от собствени водоизточници. Водоснабдителната система е изпълнявана от различни по вид и размери тръби , като преобладаващите са етернитовите тръби, на второ място стоманените и вече използваните последните години полиетиленови тръби, с които се изграждат новите и се реконструират старите водопроводи.

С изключение на гр. Златоград канализационната система за всички населени места, е слабо изградена, като основен проблем е липсата на главни канализационни колектори, които да извеждат фекално-битовия-отпадъчен поток извън населените места и пречиствателни съоръжения за пречистването на водата. По-съвместно е заустването на

битово-отпадъчните води в съществуващи полусухи дерета или в преминаващата през населеното място река , в локални септични и по-рядко в изгребни ями.

Основният водоизточник за водоснабдяването на гр. Златоград и с. Старцево - е вододайната зона в терасата на река Върбица и изградените в нея бункерни помпени станции, в близост до село Пресека, община Кирково, област Кърджали.

Село Долен се водоснабдява от вододайна зона в терасата на река Неделинска, чрез 2 бр. бункерни помпени станции, изградени при разклона за село Крайна, община Неделино. От този водоизточник, също се подават и допълнителни водни количества към село Старцево. Останалите използвани водоизточници за водоснабдяването на населените места са подземни водоизточници – каптажи, каптаж-дренажи, сондажи, всичките на територията на община Златоград.

гр. Златоград - Основен водоизточник е речната тераса на река Върбица, при с. Пресека, разположена западно от гр. Златоград, с Q=60,00-до 40,00 l/s; Има разрешение за водоползване; Водата се подава от три бункерни помпени станции в Помпена станция „Пресека“. Чрез напорен външен водопровод от 8 км, водата от ПС „Пресека“ постъпва в резервоари – Водоем НЗ 1500 м3, водоем ВЗ 1000 м3 гр. Златоград и водоем „Гудева усойка 200 м3. Водата не се пречиства.

с. Старцево - Водоснабдява се главно от речната тераса на р. Върбица чрез гравитачен водопровод от резервоар ВЗ 1500 м гр. Златоград до ПС Ерма река и напорен водопровод до резервоар ВЗ 200 м3 с. Старцево без пречистване.

с. Долен - Водоизточник за питейно-битовото водоснабдяване на селото е терасата на река Неделинска, от която чрез ПС и напорен водопровод с дължина над 2,5 км водата постъпва в новоизграден резервоар ВЗ 600 м без пречистване на водата.

с. Ерма река – Водоизточниците, водоснабдяващи селото са извор „Белевци“ /Бельовица/ и извор „Главата “. Водоснабдяването е гравитачно, без пречистване постъпва по външен водопровод в новоизграден резервоар от 500 м.

Водоснабдяването на останалите населени места - селата Аламовци, Кушла, Страшимир, Цацаровци и Пресока се осъществява от собствени каптирани водоизточници в близост до населените места. Водоизточниците са подземни, естествено дренирани , като водата се подава гравитачно към резервоарите или постъпва директно в мрежата, без да се пречиства. Село Кушла се водоснабдява от два броя сондажа , в самото село.

Неусвоени водоизточници на територията на община Златоград има незначителен брой каптирани извори, които не са включени във водоснабдителните системи на населените места. Съществуват обаче непроучени и не включени във водоснабдителните системи извори и каптажи, около ново обособяващите се зони за туризъм и отдих. Такива са водоизточниците в землищата на селата Пресока, Старцево, Аламовци и Кушла.

За обезпечаване на питейно-битовите нужди на ново формираните туристически зони /западно над град Златоград, по посока язовир Златоград , както и около самия язовир/, зоните на новите промишлено-застроителните територии е необходимо съществуващите неизползвани извори да бъдат проучени и съответно по надлежния законово установен ред да се използват за водоснабдяване

Централна канализационната система има частично изградена в гр. Златоград, около 85%, с. Старцево около 22% и с. Долен под 20% .

В гр. Златоград през 2007 година е въведена в експлоатация градска пречиствателна станция за отпадъчни води (ГПСОВ). Състоянието на съоръжението е добро. Резултатите от проведения емисионен контрол на РИОСВ - Смолян и собствен мониторинг на ГПСОВ през 2019 г., показват ефективна работа с много добър пречиствателен ефект и не са установени превишения на индивидуалните емисионни ограничения (ИЕО) по разрешителните за заустване.

Предстои да се доизгради и главния градски колектор, съставен от седем главни канализационни клона, които следват естествения наклон на терена към реките Малка, Голяма и р. Върбица.

В периода между 2014 – 2015 г. по проект "Реконструкция и доизграждане на водопроводните мрежи на с. Ерма река и с. Аламовци, община Златоград и реконструкция и рехабилитация на общински път № SML3107/III-8652, Неделино-Старцево/ - Пресока - мах. Читакови колиби" е реконструирана и доизградена водопроводната мрежа (2702 м) на с. Ерма река, община Златоград, реконструирана е и водопроводната мрежа на с. Аламовци (1151 м).

През 2019 г. по проект „Доизграждане, реконструкция и рехабилитация на водопроводна и канализационна мрежа на улици в гр. Златоград“ се изпълни доизграждане, реконструкция и рехабилитация на водоснабдителна и канализационна мрежа (битова и дъждовна) в гр. Златоград по улиците „Миньорска, „Албена", „Бяло море", „Връх Костадин", „Яков Змейкович", „Боровец" и „Ерма". Реконструкция и рехабилитация на водоснабдителна мрежа ще се изпълни по улиците „Ангел Кънчев", „Бор, „Христо Ботев", „Пейо Яворов", „Рила", „Акация", „Рожен", „Здравец", „Стефан Стамболов" и „Виктор Юго". Към този момента се подменя водопроводна мрежа на част от ул. „Ст. Стамболов“ , ул. „Младост и ул. „Еделвайс“.

В момента се изпълнява проект „Изграждане на Главен колектор ІА в гр. Златоград. Главният канализационен колектор е с дължина 371 метра, а подпорната стена към него - 355 метра. Предстои въвеждане в експлоатация на обекта

I.4.3. Енергийна мрежа в т.ч. енергийна ефективност (ЕЕ) и възобновяеми енергийни източници (ВЕИ)

Енергийна мрежа

Обслужваната мрежа се състои от подземна и надземна инфраструктура. Електрозахранването се осъществява от две подстанции-„Златоград” и „Конски дол. Въздушните електропроводи средно напрежение са с дължина 91,185 метра, а подземните кабелни линии с дължина 7,821 метра. С тях са захранени две възлови станции и 64 броя трафопостове с общо инсталирана мощност 19 442 kWA (киловолтампера). Електропроводите са изградени в енергиен пръстен, който позволява при различни аварии, електрозахранването да се осигурява от алтернативен източник.

Електроснабдяването на населението на територията на общината се осъществява от ЕВН България Електроразпределение Юг, което извършва дейността си в рамките на предоставената му лицензия. Разпределението се изкършва на базата на общи публично известни условия и под регулативния режим, осъществяван от ДКЕВР. Електрифицирани са всички населени места на територията на общината, като липсват такива с режим на тока.

ВЕИ и ЕЕ

За производството на алтернативна електрическа енергия в страната се използват водна, вятърна и слънчева енергия в зависимост от специфичните природни условия за всеки регион.

На територията на общината са изградени 5 броя фотоволтаични централи с обща мощност 130 kWA и един брой МВЕЦ, с мощност 400 kWA. Слаб е интересът към инвестиции в този тип енергийни обекти, въпреки че потенциалът на общината е висок и произтича от това, че територията на Златоград попада в район с добри показатели на слънчева радиация и подходящи атмосферни условия, увеличаващи рентабилността на фотоволтаични централи.

Таблица 31 Изградени мощности по видове ВЕИ в община Златоград към 30.06.2018 г.

	ВЕЦ Мощност MW	ФтЕЦ Мощност MW	ВИ Общо брой	ВИ общо мощност MW	Плътност MW/1 000 km2
Община Златоград	**0,5**	**0,1**	**6**	**0,6**	**3,5**

Източник: АУЕР https://www.veiregistar.bg , обработка НЦТР

Непрекъснато увеличаващото се потребление на енергия и неговата концентрация в урбанизираните територии предизвиква значителни замърсявания на околната среда и ускорено отделяне на парникови газове, предимно въглероден диоксид, което води до глобални негативни въздействия върху климата и налага вземането на неотложни мерки за решаване на въпроса за енергийната ефективност. Проблемът има и значими икономически и социални измерения за нашата страна от гледна точка на бедните енергийни ресурси и високия дял на вносни енергоносители. По тези причини, енергийната ефективност става приоритет на националната политика.

Оптималното използване на енергийните ресурси, предоставени от възобновяеми енергийни източници е средство за достигане на устойчиво енергийно развитие и минимизиране на вредните въздействия върху околната среда от дейностите в енергийния сектор. Въвеждането на повече ВЕИ в общината е в отговор на поетия ангажимент на страната за изпълнение целите на „Стратегия Европа 2020” по пакет енергетика/климат за достигане на 16% енергия от ВЕИ в крайното енергийно потребление.

На територията на общината са предприети мерки за подобряване на енергийната ефективност на сградния фонд, чрез изпълнени проекти за ЕЕ във всички образователни и публични сгради.

Община Златоград има разработен План за действие за устойчиво енергийно развитие 2015 - 2020 г. и Програма за насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници за периода 2014 – 2020 г.

Изпълнени проекти за енергийна ефективност на територията на община Златоград:

- "Енергийно ефективна модернизация на уличното осветление в град Златоград" в град Златоград и всички населени места в Община Златоград
- "Реконструкция на котелно и отоплителна система в сградата ОУ "В. Левски" гр. Златоград"
- "Реконструкция на котелно и отоплителна система в сградата СУ "Антим I" гр. Златоград"
- "Реконструкция на котелно и отоплителна система в сградата Общинска администрация гр. Златоград"
- „Обновяване и внедряване на мерки за енергийна ефективност в сградата на Районна служба „Пожарна безопасност и защита на населението” град Златоград”

- „Обновяване и внедряване на мерки за енергийна ефективност в сградата на Районно управление град Златоград”
- „Обновяване и внедряване на мерки за енергийна ефективност в сградата на Гранично полицейско управление град Златоград”
- „Обновяване и внедряване на мерки за енергийна ефективност в сградата на Районен съд Златоград и Районна прокуратура Златоград”
- Проект "Прилагане на мерки за повишаване на енергийната ефективност в ОУ "Св. Св. Кирил и Методий" с. Долен, общ. Златоград
- Проекти "Прилагане на мерки за повишаване на енергийната ефективност в сгради: ДГ “Радост“ гр. Златоград, ДГ “Снежанка“ гр. Златоград, ДЯ “Мир“ гр. Златоград, ДГ “Щастливо Детство“ с. Старцево, ДГ “Детски свят“ с. Долен
- Прилагане на мерки за ЕЕ на 20бр.жилищни блока и 24 бр. жилищни сгради.

I.4.4. Комуникационни мрежи и широколентов достъп

Наложилата се през последните години тенденция на намаление на фиксираната телефонна плътност и увеличение на мобилната продължава, като стойността на показателят „фиксирана телефонна плътност по домакинства” бележи постоянно намаление, подобно на процесите в цялата страна, докато за показателя „мобилна телефонна плътност” се наблюдава непрекъсната тенденция на увеличение.

Трите национални мобилни оператора А1, Теленор и Виваком осигуряват 100% покритие със сигнал на територията на населените места от общината. Това осигурява пълен спектър на техните услуги.

Територията на общината има почти 100% покритие на лицензираните национални ефирни телевизии, като отскоро се приема изцяло цифров сигнал. В града функционира една кабелен телевизионен оператор, покриващ 100% от територията на града и осъществява услугата и в село Старцево. В Долен и Ерма река осъществяват дейност местни оператори. В над 90% от територията на общината се приема и националното радио. Покритието със сателитен сигнал е на 100% за територията на цялата община от сателитите от системата EUTELSAT, INTELSAT, СПУТНИК, IRIDIUM, TELENOR, част от ASIASAT и ARABSAT.

Всички куриерски фирми на територията на България предоставят услугите си на територията на община Златоград. В гр. Златоград функционира постоянно действащ офис на „Еконт“ и „Спиди” посещават общината три пъти в седмицата.

Технологичен възел Далекосъобщения – гр. Смолян осъществява експлоатацията и поддържането на далекосъобщителната мрежа на територията на община Златоград. На територията на общината има изградени автоматични телефонни централи, обслужващи всички населени места в общината. Общия капацитет на номерата е напълно достатъчен да задоволи нуждите на общината.

Приоритет на ЕС и безспорен фактор за жизнен стандарт и конкурентоспособност е **достъпът до Интернет** и развитието на информационното общество, с което се намаляват препятствията от разстоянието и проблемите на отдалечеността, характерни за много периферни райони.

Към юни 2018 г. 97.77 % от населението в община Златоград има достъп до бърз широколентов интернет, а 98.57 % от населението има достъп до свръх бърз широколентов интернет, като 1.43 % попада в бяла зона, а 0.80 % в сива зона по данни на МТИТС чрез публикувани данни в *„Социално-икономически анализ на районите в Република България, Втори етап. Част I. Приложения“.*

I.4.5. Градска среда (улично осветление, зелени площи, дребно мащабна инфраструктура)

Уличното осветление е едно от значимите по обем разходни пера в бюджета на общината. Качественото улично осветление е едно от условията за създаване на добри условия за живот в населените места и предпоставка за опазване живота и здравето на жителите им.

По проект „Рехабилитация на улична мрежа с. Старцево, община Златоград – ул. Миньорска, ул. Граничар, ул. Балканска е извършена рехабилитация на 3 улици в с. Старцево, общ. Златоград на обща стойност 490 214,51 лв..

По проект „Рехабилитация на улична мрежа с. Старцево, община Златоград – ул. Миньорска, ул. Граничар, ул. Балканска е извършена рехабилитация на 3 улици в с. Старцево, общ. Златоград на обща стойност 490 214,51 лв.

Благоустроен и обновен е площада на село Долен.

По проект "Обичам природата - и аз участвам" през 2016 г. са оформени зелени площи за отдих и рекреация в гр. Златоград.

В рамките на проект „Благоустрояване и подобряване естетическия облик на град Златоград“ са изпълнени благоустроителни мероприятия за подобряване естетическия облик на града.

Към момента се изпълнява проект „Изграждане на паркова среда за широко обществено ползване в град Златоград" - Проектното предложение предвижда интервенции в гр. Златоград. В града ще се изгради нова паркова среда. В нея ще се обособят нови зелени площи, зони за рекреация и детска площадка в имота – обект на интервенцията – който представлява естествено продължение на вече изградения градски парк и допълва новата визия на централната градска част. Предвижда се оформяне на диагонална алея от цветна дървесна растителност, оформяне на декоративен парков павилион, заобиколен от кътове за почивка с дървени перголи и пейки, както и реконструкцията на съществуваща чешма и оформянето й като кът за почивка. Също така ще се изградят детски площадки, площадки за фитнес и други елементи на парковия дизайн. Съществуващият терен ще се залеси с различни по видове дървета, храсти и цветя. Общата стойност на проекта е 391 063,46 лв. без ДДС.

I.4.6. Основни изводи

Проблеми:

- Липса на железопътен, воден и въздушен транспорт
- Недостатъчно изградена водопроводна мрежа, особено в малките населените места
- Ограничено използване на ВЕИ в бита и икономиката и ниска енергийна ефективност

Предимства:

- Стратегическо разположение в регионален план
- Добре изградена пътна мрежа с пространствена организация за удобен достъп на населението от отделните населени места до центъра, областта и страната; достатъчна гъстота на пътната мрежа

- Добра трансгранична свързаност и достъп до международната техническа инфраструктура
- Подобрена градска среда и улична мрежа, гарантираща по-добро качество на живот
- Водоснабдяване във всички населени места, почти без сезонни режими
- Изградена ГПСОВ в Златоград
- Добре структуриран и балансиран енергиен сектор
- Много добро състояние на електропреносната и комуникационната мрежа, гарантираща непрекъснато електрозахранване и допълнителна натовареност.

I.5. Екологично състояние и рискове

Контролът върху състоянието на околната среда се провежда по компоненти на средата и фактори в съответствие с инструментариум от специализирани закони за управление на околната среда и поднормативни актове, приети през последните години в контекста на синхронизиране на законодателството ни с това на ЕС. Състоянието на околната среда в общината е пряко свързано с урбанизацията на територията, използването на ресурсите й, релефните особености, развитието на промишлеността, дългогодишните дейности в селското и горското стопанство, степента на влаганите инвестиции в инфраструктурата и пречистването на отпадъчните води.

Територията на община Златоград попада в обхвата на РИОСВ – Смолян. Във връзка със състоянието на околната среда в общината синтезирана информация от последният публикуван доклад за околната среда по компоненти през 2019 г. е представена по-долу (Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2019 г. на РИОСВ - Смолян).

I.5.1. Качество на атмосферния въздух

Съгласно утвърденият от министъра на околната среда и водите списък на районите за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ), област Смолян е в РОУКАВ-Югозападен. Предвид изискванията на чл. 11, Приложение № 6 от Наредба № 12 от 2010 г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици, олово, бензен и озон в атмосферния въздух (обн. ДВ бр. 58/2010 г.), АИС – Смолян е градски фонов/транспортен пункт, разположен в застроената част на града - площадката на Регионална библиотека - Смолян. Обхватът на АИС – Смолян, съгласно утвърдената класификация е 100 м - 2 км, като градски фонов и 10-15 м, като транспортен пункт.
На територията на инспекцията се намира и Комплексна Фонова Станция /КФС/- “Рожен”. Функционирането на станцията дава възможност да се получава пълна, обективна и комплексна информация за състоянието на компонентите и обектите на околната среда на фоново ниво. Целта е да се осигури провеждането на системни и комплексни наблюдения на компонентите на околната среда в райони, с малки антропогенни въздействия. Нивото на фоновото замърсяване и динамичното му изменение е важна първична информация, необходима за оценка и прогноза на състоянието на околната среда, а оттук за създаване на екологични норми за допустимо антропогенно натоварване и разработване на стратегии на национално и международно ниво.

В АИС-Смолян се извършват измервания за определяне нивата на фини прахови частици /ФПЧ10/. Прахът е основен атмосферен замърсител на въздуха. Вредният му здравен ефект, зависи главно от размера и химичния състав на суспендираните прахови частици. Основни източници на прах са промишлеността, транспорта, енергетиката и битовото отопление. През отоплителния сезон, на локално ниво, основен източник на замърсяване

с прахови частици е изгарянето на твърди и течни горива в бита и зимното опесъчаване. Причина за значителният брой превишения през зимния сезон, са географското разположение на града, специфичните метеорологични условия /ниска скорост на вятъра, наличие на инверсии и др./ и невъзможност за разсейване на атмосферните замърсители. Фините прахови частици се емитират в атмосферата директно (първични емисии) или се образуват от емитираните в атмосферата газове - прекурсори на фини прахови частици (вторични емисии).
На АИС - Смолян през 2019 г. са извършени 334 измервания за ФПЧ10, от които наднормените стойности са 56 бр. или 17 % от всички анализи. Наднормените стойности по месеци са, както следва: през м. януари – 19 бр.; м. февруари – 12 бр.; м. март – 5 бр.; м. април – 4 бр.; м. октомври – 2 бр.; м. ноември - 4 бр. и м. декември - 10 броя.
В община Златоград няма пунктове за постоянен мониторинг на атмосферните замърсители. За град Златоград основни целогодишни източници на емисии са автомобилите, а през зимния сезон и битовите отоплителни инсталации.

В заключение може да се отбележи, че чистият планински въздух в общината привлича много туристи и е предпоставка за здравословен начин на живот на местните жители.

I.5.2. Качество на водите

Замърсяването на водоприемниците с битови отпадъчни води се дължи на факта, че не са изградени напълно канализационните системи и липсват ПСОВ. До момента единствената функционираща ГПСОВ е в град Златоград.
Оператора, които експлоатира канализационните мрежи на населените места и пречиствателните станции (пречиствателни съоръжения) на територията на община Златоград е „ВиК ЕООД – гр. Смолян.

По възлагане на Националната система за мониторинг на околната среда (НСМОС) се извършва емисионен контрол на обекти, формиращи отпадъчни води, които заустват в повърхностни водни тела, включени в „Информационна система за разрешителни и мониторинг при управлението на водите". Съгласно утвърден списък със Заповед № РД-788/20.12.2018 г. на министъра на околната среда и водите, през 2019г. на територията на община Златоград са проверени следните обекти, подлежащи на задължителен контрол:

Таблица 32 Списък на обектите, формиращи отпадъчни води и заустващи във водни обекти, и включени в "Информационната система за разрешителни и мониторинг при управление на водите" на територията на община Златоград

НАИМЕНОВАНИЕ	НАСЕЛЕНО МЯСТО	РЕКА	ПОРЕЧИЕ	БРОЙ ЗАУСТВАНИЯ
„ВиК" ЕООД Смолян-ГПСОВ Златоград	**гр. Златоград**	**р. Върбица**	**АРДА**	**1**
„Родопи екопроджектс" ЕООД Златоград – Ерморечeнска обогатителна фабрика (ЕОФ) с пречиствателно съоръжение ХХ "Ерма река"	**с. Ерма река**	**р. Голяма**	**АРДА**	**1**

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2019 г., РИОСВ-Смолян

На територията на РИОСВ-Смолян са идентифицирани 3 типа води от категория „Река" – планински реки, пресъхващи реки и полупланински реки. На територията на община Златоград попадат само реки от типа пресъхващи.

Таблица 33 Типология категория "РЕКА" на територията на община Златоград

ТИП	ИМЕ НА ТИПА	ВОДОСБОР
R14	Пресъхващи реки	- Извор на р. Върбица до гр. Златоград; - Река Върбица и притоците от гр. Златоград до устие; - Река Неделинска (Узундере) - ляв приток на р. Върбица; - Река Ерма река.

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2019 г., РИОСВ-Смолян

Пунктове за оперативен мониторинг се поставят в онези водни тела, които са в лошо състояние и съществува риск да не постигнат добро състояние. През 2019 г. на територията на РИОСВ - Смолян са определени 16 пункта за оперативен мониторинг – 15 на реки и 1 на язовир, сред които попада и р. Върбица, преди гр. Златоград, р. Ерма - преди пром. с. Ерма река - мост преди заустване на „Родопи екопроджектс" ЕООД и яз. Златоград – стена.

През 2019 г. след извършен анализ за наличие на приоритетни вещества в три водни тела - „Река Манастирска и река Джурковска до р. Белишка", „Река Маданска" и „Извор на р. Върбица до гр. Златоград" се констатира превишаване на стандартите за качество на околната среда (СКОС) по показателите кадмий, олово и никел, което определя и лошото им химично състояние.

Таблица 34 Състояние на водните тела на територията на община Златоград

Водно тяло	Екологично състояние/потенциал			Химично състояние
	Биологични елементи	ФХ елементи	Екологично състояние/потенциал	
Извор на р. Върбица до гр. Златоград	Умерено	Умерено Mn, Zn	Умерено	Лошо Pb, Cd, Ni
Река Върбица и притоците от гр. Златоград до устие	Добро	Добро	Добро	Добро

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2019 г., РИОСВ-Смолян

Извор на р. Върбица до гр. Златоград – този участък е в лошо химично и умерено екологично състояние, като основни емитери са Ерморечeнска обогатителна фабрика и хвостохранилище „Ерма река", стопанисвани от „Родопи Еко Проджектс" ЕООД, гр. Златоград, както и изтичане на руднични води от изоставени рудници в района. През 2019 г. в пункт Река „Ерма" преди промишлено селище Ерма, от мост преди заустване на ЕОФ се констатира превишаване на стандартите за качество на околната среда по показатели: манган 1060 µg/l при СКОС 50 µg/l, цинк 2310 µg/l при СКОС 100 µg/l, кадмий 8,71 µg/l при СКОС 0,25 µg/l и олово 6,2 µg/l при СКОС 1,2 µg/l.

Средногодишните стойности за 2019 г. в пункта на р. Върбица преди гр. Златоград по показатели са: за манган 810 µg/l при СКОС 50 µg/l, цинк 1106 µg/l при СКОС 100 µg/l, кадмий 5,52 µg/l при СКОС 0,25 µg/l и олово 2,83 µg/l при СКОС 1,2 µg/l.

На територията на общината има обекти с изградени локални пречиствателни съоръжения за отпадъчни води, заустващи в повърхностни водни обекти, с издадени разрешителни за заустване или заустващи в канализационни мрежи на населените места. Те са както следва:

Таблица 35 Стопански субекти с изградени пречиствателни съоръжения, заустващи във водни обекти и по - значими заустващи чрез селищните канализационни системи на територията на община Златоград

Наименование на фирмата извършваща стопанска дейност	Наименование на обекта, населено място, дейност
"Родопи Еко Проджектс" ЕООД, гр. Златоград	ЕОФ с ХХ "Ерма река", гр. Златоград, рудопреработка
“Строител” ЕООД - гр. Златоград	бетонов възел Златоград

Хвостохранилищата са съоръжения, чието предназначение е за пречистване на отпадъчния пулп, формиран от преработката на оловно-цинкови руди при процес на флотация и депониране на твърдия отпадък, съдържащ се в „хвостовия шлам“.

При извършеният му контрол е установено, че съоръжението към хвостохранилището са в нормално експлоатационно състояние.

Най-голям натиск върху водните тела, оказва заустването на непречистени отпадъчни води от канализационните мрежи на населените места без изградени пречиствателни станции.

На територията на общината е проверен обект "Родопи Еко Проджектс" ЕООД, гр. Златоград, които е емитер на отпадъчни води с приоритетни и приоритетно опасни вещества. За 2019 г. са наложени две имуществени санкции на обекта.

На територията на общината се намират следните хидрогеоложки пунктове за мониторинг:

- BG3G00000PTMP190 - Галерия травербан №1, с. Аламовци, общ. Златоград
- BG3G00000PTMP200 - Каптиран извор - чешма, Мадан – Златоград
- BG3G00000PTMP201 - Каптиран извор - чешма, Мадан – Златоград
- BG3G000A+PtMP101 - Извор "Главата", с. Ерма река, общ. Златоград
- BG3G00000PTMP202 - Кладенец, гр. Златоград, общ. Златоград

През 2019г., мониторинговият пункт с код и име BG3G00000PTMP200 – Каптиран извор - чешма, Мадан – Златоград не е пробонабиран, поради това, че е пресъхнал.

Измерени са стойности над стандарт за показателя арсен в мониторингов пункт: „Каптиран извор – чешма“, гр. Мадан – гр. Златоград, BG3G00000PTMP201 – измерените стойности за този показател през второ и трето тримесечие са съответно: 14,5µg/l и 15,3µg/l, но средногодишната концентрация в този мониторингов пункт е под стандарт - 7,88 µg/l. Мониторинговият пункт представлява крайпътна чешма на автомобилен път от гр. Мадан за гр. Златоград.

I.5.3. Качество на почвите

Почвите, като един от основните компоненти на околната среда, са предмет на опазване, възстановяване и устойчиво ползване, за което е създадена съвременна, съобразена с Европейските изисквания и стандарти нормативна база, както структури и схеми за нейното прилагане.

Съществените проблеми са свързани с ерозията на почвите, локалното замърсяване с тежки метали и съществуването на обширни територии с нарушена почвена покривка от дейността на добивните предприятия. Очертава се трайна тенденция почвите да са вкисляват.

Основните източници на замърсители в почвите са свързани с добивната и обогатителната дейност на „Родопи екопроджектс” ЕООД. В районите, в които е концентриран добива в резултат на антропогенните фактори се наблюдава отлагания на

олово, цинк, кадмий в малки концентрации. По-сериозни са пораженията около хвостохранилище „Ерма река".

Процеса на изграждане на хвостохранилищата е съпроводен с частично или пълно унищожаване на почвената и растителна покривка на територията на обекта. На практика тези площи не подлежат на възстановяване с изключение на повърхностната част, плажните ивици и откосите на стените на хвостохранилищата, те обаче само в известна степен могат да възстановят своето плодородие.

През 2019 г., не са постъпвали сигнали и не е констатирано наднормено замърсяване с устойчиви органични замърсители, включително нефтопродукти.

Другите източници на замърсяване на почвите вследствие на нерационално торене, използване на пестициди и инсектициди, замърсяване от животновъдни обекти и малките промишлени предприятия е много ограничено в сравнение с замърсяването, причинено от рудодобива и обогатяването

I.5.4. Управление на отпадъците

Таблица 36 Състояние на сметищата

Сметище	Състояние	Оборудване	Управление
На територията на Община Златоград няма сметища. Отпадъците от общината се депонират на РД за ТБО - Мадан	Въпреки добрата експлоатация и спазване стриктно на технологията за депониране на отпадъците, към момента клетка 1 е с изчерпващ се капацитет, което налага предприемане на конкретни мерки за възлагане на проектиране на клетка 2, както и варианти за нейното финансиране.	Регионалното депо за ТБО е с добра инфраструктура, отговаряща на Европейското и национално законодателство. Реализиран е регионален проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и на инсталация за предварително третиране на битови отпадъци на територията на РДБО Мадан, за общините Мадан, Златоград и Неделино", финансиран от Оперативна програма „Околна среда 2014 - 2020г". Предстои обучение на персонала и въвеждане в експлоатация на обекта.	РД за ТБО – Мадан се управлява от Регионално сдружение за управление на отпадъците за регион Мадан, съгласно Правилник за вътрешния ред на Регионалното депо за ТБО. Оператор на депото е Община Мадан, с ръководител Кмета на Община Мадан и председател на РСУО. Съгласно проведена процедура по ЗОП е избран оператор на компостиращата инсталация и на инсталацията за предварително третиране на битови отпадъци

Източник: Данни предоставени от Общинска администрация Златоград

Предстои изготвянето на Общинска програма за управление на отпадъците за периода 2021-2028 год. Целта на програмата е да осигури екологосъобразно управление на отпадъците чрез предотвратяване, намаляване или ограничаване на вредното им въздействие върху човешкото здраве и околната среда.

В съответствие с нормативните изисквания Общинския съвет в община Златоград е приел Наредба № 5 за управление на отпадъците на територията на община Златоград (в сила от 01.06.2015 година).

Управлението на отпадъците в Община Златоград се извършва, следвайки йерархията, определена от Закона за управление на отпадъците – предотвратяване, подготовка за повторна употреба, рециклиране, друго оползотворяване и депониране. Общинската система обхваща всички дейности, които произтичат като задължение на общината, съгласно разпоредбите на ЗУО и подзаконовите нормативни актове към него.
Управлението управление на отпадъците в Община Златоград, се състои от две системи: смесена и разделна.

СМЕСЕНА СИСТЕМА ЗА СЪБИРАНЕ, ТРАНСПОРТИРАНЕ И ОБЕЗВРЕЖДАНЕ НА БИТОВИ ОТПАДЪЦИ

Системата за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци е осигурена с необходимата инфраструктура и функционира добре, като в нея е обхванато цялото население на общината.
Организация, изпълнение и контрол на събиране и временно съхранение, в специални съдове за съхраняване, на смесени, негодни за повторна употреба битови отпадъци от жилищните и обществени сгради, търговски обекти, заведение за обществено хранене , фирми и предприятия и транспортирането им за крайно обезвреждане до Регионално депо - Мадан.
Системата за събиране и транспортиране на смесените битови отпадъци е осигурена с необходимата инфраструктура и функционира добре, като в нея е обхванато цялото население на общината
С цел създаване на по-добра организация за събиране на отпадъците, маршрутните графици на специализираната техника се актуализират периодично.

РАЗДЕЛНА СИСТЕМА - Организация, изпълнение и контрол на интегрираната система за разделно събиране на отпадъци в Община Златоград.

В изпълнение задълженията на местната власт, през м. февруари 2016 г., в гр. Златоград стартира система за разделно събиране от типа „От врата на врата” , на отпадъчни материали, включително опаковки от хартия, пластмаса и стъкло, от домакинства, производствени, търговски и административни сгради в гр. Златоград.
Изготвената технологична схема за разделно събиране на отпадъците, определя конкретните ангажименти на Община Златоград и фирмите, с които общината има сключени договори, за предаването им за последващо оползотворяване. Тя се състои от следните елементи:
- разпределение на домакинствата по райони в гр. Златоград.
- предварително разделяне по компоненти в чували, на мястото на образуване;
- събиране на чувалите с разделно събрани отпадъци по установен график и транспортиране до специализирана площадка:

Обезвреждането на утайките от ГПСОВ в градовете Смолян, Мадан, Златоград, Рудозем и КК Пампорово се осъществява чрез депониране на регионалните депа на територията на РИОСВ - Смолян.

Таблица 37 Годишно количество битови отпадъци за периода 2014-2020 г. (тон)

	Общо	Битови отпадъци	Биоразградими	Строителни	Разделно събрани отпадъци
2014	3308	2486	260	562	-
2015	2838	2336	184	318	-
2016	3139	2087	313	551	188

	Общо	Битови отпадъци	Биоразградими	Строителни	Разделно събрани отпадъци
2017	3332	2101	338	708	185
2018	3166	2239	350	487	90
2019	3175	2232	294	582	67
2020	3215	2215	221	466	161

Източник: Общинска администрация Златоград

Планирани и изпълнени проекти в областта на отпадъците, в т.ч. проекти на Регионално сдружение за управление на отпадъците (РСУО) на община Златоград:

- *Системата за управление на община Златоград е оптимизирана през 2016 г., с реализацията на проект* ***„Оптимизиране на системата за управление на отпадъците в община Златоград”****, финансиран със средства от ПУДООС.* Проектните дейности включваха доставка на съдове за временно съхранение на битови отпадъци, специализирани чували за разделно събиране на годните за рециклиране отпадъци и 16 м3 специализиран автомобил.
- *През 2017 г. Регионалното сдружение успешно разработи и кандидатства по приоритетна ос 2 „Отпадъци“ на Оперативна програма „Околна среда 2014 - 2020 г.“ с проект* ***„Изграждане на компостираща инсталация и на инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за общините Мадан, Златоград и Неделино.*** *Реализацията на проекта стартира през 2020г. и приключва през м. май 2021 г.*

Дейност „Чистота” извършва дейностите по поддържане чистотата на териториите за обществено ползване, в т.ч. миене на улиците, метене на улици, тротоари и паркове, почистване на наноси, почистване на дъждоприемни шахти и водостоци, почистване на нерегламентирани сметища.

Община Златоград ежегодно организира кампании за почистване на пътни отсечки, речно корито и дерета, горски площи и междублокови пространства от отпадъци.

В резултат от осъществения от страна на РИОСВ – Смолян засилен контрол по отношение управлението на отпадъците и недопускане на нерегламентираното им изхвърляне, през 2019 г. се наблюдава стриктно спазване на дадените от инспекцията предписания за почистване на речните корита и прилежащите територии от нерегламентирани замърсявания. Активното участие на общините в кампанията „Да изчистим България заедно“, която през 2020 г. не се проведе във връзка с пандемичната обстановка още веднъж показват волята както на общините, така и на обществеността за намаляване на отпадъците и почистване на замърсените площи. По време на кампанията (14- 15.09.2019 г.) на територията на община Златоград са събрани 16 840 т. отпадъци, от общо 11 замърсени места

I.5.5. Шумово замърсяване

Основен източник на шумово замърсяване в община Златоград е транспорта. Това се отнася най-вече до основните пътни артерии в района на гр. Златоград, където инцидентно се констатират превишения на пределно допустимите нива на шум за градска среда с 5-8 децибела. Актустичната обстановка на гр. Златоград се предпоставя от следните фактори:

- Състояние на пътната настилка

- Гъстота на населението и пренаселеност около шумни пътни артерии
- Интензивен автомобилен трафик

Липса на противошумови екрани.

I.5.6. Рискове от природни бедствия и аварии

На територията на община Златоград периодически възникват природни бедствия, които причиняват различни по размер щети и водят до човешки жертви. Най характерни от тях са наводненията, земетресенията, снегонавяванията, обледяванията, масовите горски пожари.

Водите на р. Върбица се формират от притоците на р. Малка река и Голяма река. Рискови участъци са:

- р. Малка река се влива в р. Върбица в самия град. Създава реална опасност от заливане на сградите от двете страни на коритото от началото на града след язовир Златоград;
- р. Голяма река – създава предпоставки за рязко увеличение нивото на реката след водосбора с р. Малка река в р. Върбица от центъра до края на града. Застрашени населени места и обекти от язовирите и хвостохранилищата
- Язовир “Златоград” застрашава гр. Златоград отстоящ на 4 км;
- Хвостохранилището “Ерма река” – застрашава гр. Златоград отстоящ на 8 км.

Според разработения План за управление на риска от наводнения (ПУРН) на Дирекция Източнобеломорски район за потенциални бъдещи наводнения в пределите на община Златоград се посочва под номер 23 Ерма река, приток на р. Върбица не Арда , застрашен град е Златоград 1042ж, като засегнати ще бъдат индустриални обекти, рудник и хвостохранилище.
В резултат на влошаване на метеорологичните условия през есенно-зимния сезон са възможни обилни снеговалежи със снегонавявания, а при резки промени в температурите и до обледяване на пътищата на територията на общината. Пътищата от републиканската пътна мрежа осигуряват транспорта на населението и обектите от националното стопанство. Най-тежка пътна обстановка и с по-тежки последици от тези природни бедствия, ще бъде създадена по пътищата от републиканската пътна мрежа - особено през високопланинските проходи - пр. "Печинско" на път III-867 - Мадан-Златоград.

На територията на община Златоград са установени следните свлачища, според Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България и Допълнение към националната програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на република България с нововъзникналите до 15.04.2015 г. свлачища:

- Свлачище с № SML11.69756-01. Намира се по път SML 11.69759-0 за с. Страшимир. 1 Установено 2010 г. Съвременно и потенциално, клас - IV. Застрашава земеделска територия и път. Размери 30 м на 50 м с обща площ 1,5 дка.
- Свлачище SML 11.00196-01. Установено през 2015 г. от трети клас Съвременно и активно, разположено но пътя Златоград–Аламовци – път SML 2109 /III-867/ в земеделска територия и засягащо ел. провод и път. Размери – 65 м на 55 м с площ 3,58 дка.

Ежегодно през летните месеци на територията на общината се разразяват гръмотевични бури, съпроводени с градушки, породени от пролетната и лятната атмосферна неустойчивост, които причиняват значителни материални щети.

По цялата територия на общината могат да възникнат пожари, които могат да се разделят на две основни групи:

- Първа група - пожари възникнали в жилищни и обществени сгради (хотели, магазини, детски и учебни заведения, музеи, кина), промишлени предприятия и промишлени обекти с отделяне на отровни вещества. При възникване на пожари в жилищни и обществени сгради, промишлени предприятия работещи с изкуствени материали, химически суровини и други, ще се отделят различни по състав отровни вещества-въглероден окис, серен двуокис, азотни окиси, ацетон и други.
- Втора група - горски пожари. Горските пожари представляват разпространение на огън на големи територии, съпроводено с унищожаване или сериозно повреждане на горите.

От определените в Програмата от мерки на утвърден в края на 2016 г. от Министерски съвет ПУРН в Източнобеломорски район 2016-2021 г. за територията на РИОСВ - Смолян към 31.12.2019 г., са стартирали следните мерки:

Таблица 38 Мерки за управление на риска от наводнения на територията на община Златоград

Изпълнени дейности по ИН	Име на мярката	Описание на мярката
Изграждане на подпорна стена на ул. „Стефан Стамболов” – десен бряг на река Голяма между ос.т. 9 и ос.т. 11, , l=37.6 0м” в ПИ с идентификатор 31111.31.11 по КККР на гр. Златоград, община Златоград, област Смолян	Изграждане на нови корекции	Изграждане на стоманобетонни защитни (крилни) стени по двата бряга на р. Голяма река - дължина (2*25) = 50 м, широчина 0,50м и 47 височина 2,5 м

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2019 г., РИОСВ-Смолян

Таблица 39 За 2019 г. в БД ИБР има данни за следните наводнения за територията на РИОСВ-Смолян

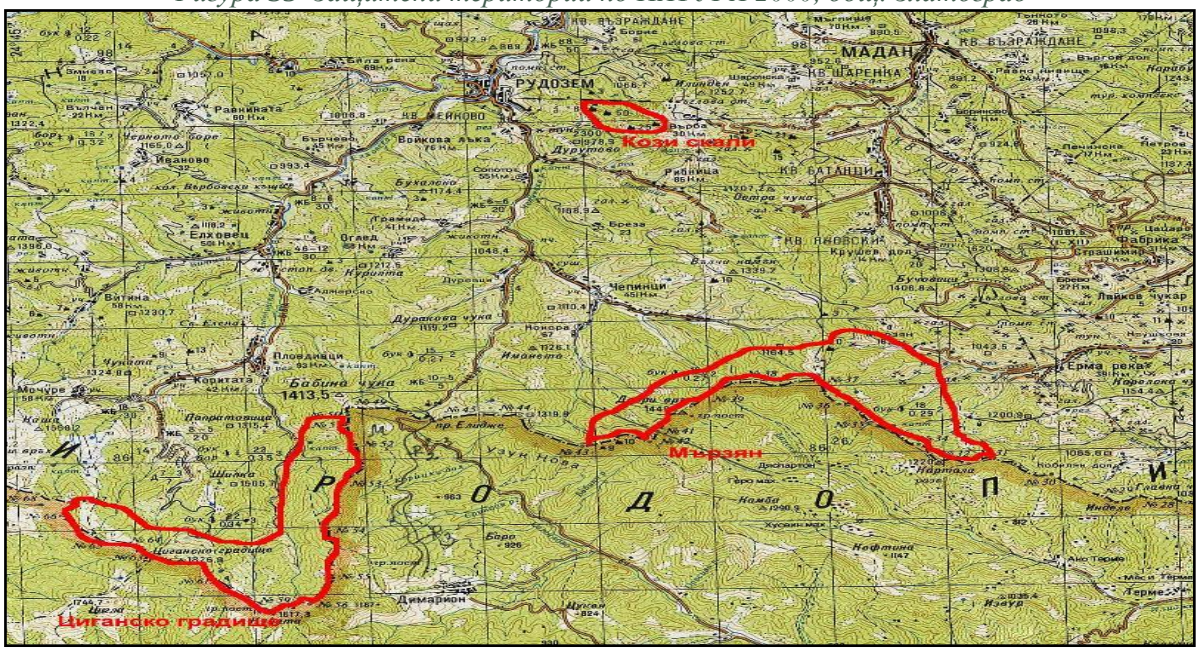
Дата	Източник на наводнението	Местоположение	Описание на щетите
30.01.2019 г.	Дъжд	С. Долен, общ. Златоград	Вследствие на проливни дъждове е нарушена конструкцията на съществуваща бетонна стена на ул. „Изгрев”, от о.т. 240 към о.т. 242, между кв. 19 и кв. 27 по плана на с. Долен

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2019 г., РИОСВ-Смолян

I.5.7. Защитени територии, защитени зони и биоразнообразие

Защитени територии и защитени зони

Фигура 35 Защитени територии по НАТУРА 2000, общ. Златоград

Изключително значение за биологичното разнообразие има НАТУРА 2000. Като екологична мрежа от защитени зони, тя се явява основен инструмент на Европейската общност за запазване на природни местообитания и видове от интерес за Общността. Изграждането на тази екологична мрежа е задължение на всяка страна членка на Европейския съюз, съгласно Директивата за хабитатите и Директивата за птиците. Приносът на НАТУРА 2000 в цялостния процес на опазване на биологичното разнообразие се изразява в предотвратяване на деградирането, фрагментирането и унищожаването на естествени и полу-естествени хабитати, както и хабитати на редки и застрашени видове. Екологичната мрежа като такава, гарантира свободното географско разпространение на видовете, осъществяването на генетичен обмен и мигриране.

В община Златоград защитените територии към м. юни 2021 г. са:

Таблица 40 Защитени зони по Натура 2000 опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна на територията на община Златоград

Наименование	Обща площ в ха	Общини на територията на РИОСВ – Смолян	Забележка
„Циганско градище”	9555,741	Смолян, Златоград, Рудозем и Мадан, област Смолян	Изцяло на територията на РИОСВ – Смолян.
„Родопи Източни”	217446,8895	Златоград, област Смолян	Попада почти изцяло на територията на РИОСВ–Хасково. Тази зона обхваща една малка част в землището на с. Кушла, община Златоград, област Смолян (РИОСВ-Смолян).

Източник: Регионален доклад за състоянието на околната среда през 2019 г., РИОСВ-Смолян

- **„Циганско градище - Мързян”** - защитената територия обхваща част от землището на с. Ерма река. Защитената зона вече е включена в Натура 2000, по Директивата за местообитанията на дивата флора и фауна. Характерното за нея са

запазените вековни дъбови и букови гори. Площ от около няколкостотин хектара попадат в землището на с. Ерма река, Община Златоград.

На територията на общината има две защитени вековни дървета:

Таблица 41 Защитени вековни дървета на територията на община Златоград

Дървесен вид	Местоположение	Възраст, години	Височина, м	Обиколка, м
Питомен кестен	гр. Златоград, м. Баломийската река, град Златоград	250	22	3,50
Бук	с. Цацаровци, м. Печинско, ГС Златоград подотд.375-б л.пр.1971г	170	20	-

Източник: Регистър на вековните дървета в България ***http://eea.government.bg/v-trees/bg/***

Биоразнообразие

В по-ниските части на общината са разпространени ксеротермни гори от Quercus frainetto, Q. cerris, а в по-високите, до границата с Република Гърция има гори от Fagus sylvestris. Растителните съобщества в дъбовите гори са силно видоизменени под въздействието на човешката дейност. Поради ксерофитизацията след унищожаването на естествените гори, много по-високо са се изкачили някои топлолюбиви видове: Juniperus oxycedrus, J. communis, Fraxinus ornus, Carpinus orientalisи др. Храсталаци от Quercus coccifera (пърнар) заемат най-долните части на склоновете. Общата характеристика на растителността се определя от разпространението на предимно ксерофитна растителност, с участието на средиземноморски елементи. Характерни средиземноморски видове са Scleropoa rigida, Osyris alba, Asparagus acutifolius, Genista anatolica, Orchis provincialis.

Средиземноморските и субсредизимноморски цветни растения са: Coluteaarborescens, Lagoeciacuminoides, Phyllirealatifolia, rifoliumsubterraneum, Trifoliumspeciosum, Rubussanguneus, Pistaciaterebinthus, Cistussp., Pyrusamigdaliformis, Ranun uluschiosи др.

Интразоналната растителност е представена най-добре от крайречните гори, главно от Platanus orientalis. На места те са чисти съобщества, на други примесени от 21 Populus alba, Salix alba и Alnus glutinosa. В ниските части - по долината на река Върбица се срещат някои представители на средиземноморския елемент: Quercus coccifera, Phyllirea latifolia, Juniperus excelsa, и техните съобщества.

Широко представен е преходно средиземноморският елемент. Към него се отнасят съобществата на Quercus pubescens, Carpinus orientalis, Ostrya carpinifolia, Platanus orientalis, Castanea sativa и др., които показват близост със средиземноморския елемент. Преходни, но с по-голяма връзка със средноевропейския елемент, са съобществата на Quercus cerris, Q. frainetto и др. От тревистите съобщества, по значителни площи заемат тези с доминант Dichanthium ischaemumc участие на средиземноморски елементи. Следват съобщества с доминантPoa bulbosac още по-богат състав от видове. Върху сухи екотопи са разпространени още съобщества от Psilurus sp. и др. На влажни екотопи са формирани съобщества с доминантни видове Festuca platensis, Cynodon dactylon, Carex sp., Juncus effusus, Crocus olivieri, Asplenium tricbomanes. Pteridium aquilinume сред най-разпространените плевели в естествените пасища и ливадии в окрайнините на горите (особено буковите и боровите). В състава на храстова растителност на сухи екопо-ти по-чести са съобществата на Rosa canina, Juniperus oxycedrus, J. communis и Cornus mas.
В община Златоград се наблюдават следните пояси на горската растителност:

- Долен равнинно-хълмист и хълмисто-предпланински пояс на дъбовите гори (0-800 м н.в.):

- Подпояс на крайречните и лонгозни гори (0-800 м н.в.): Естествена растителност предимно от чисти и по-рядко от смесени насаждения Salix alba, Populus alba и Platanus orientalis.
- Подпояс на равнинно-хълмистите дъбови гори (150-600 м н.в.): Естествена растителност предимно от смесени и по-рядко от чисти съобщества от Quercus frainetto, Q. petraea, Q. pubescens и Carpinus orientalis. В състава им се срещат Platanus orientalis и Quercus coccifera, който се среща само в тази част на България.
- Подпояс на хълмисто-предпланинските смесени широколистни гори (200- 400 м н.в.): Основни дървесни видове от род Quercus, като най-често се среща Q. petraea. В по-високите части на подпояса се появява Fagus sylvatica. Carpinus orientalis се явявакато основен дървесен видна бедни и ерозирани месторастения.

➢ Среден пояс на горите от Fagus sylvaticaи иглолостни (600-800 м н.в.):
- Подпояс на нископланинските гори Quercus polycarpa, Fagus sylvatica и Abies alba (800-1000 м н.в.).
- В по-високите части естествено се среща Pinus sylvestris и P. nigra, който образуват предимно чисти и по-рядко смесени насаждения с естествено срещащи се широколистни дървесни видове. Повечето борови култури са създадени на типични букови месторастения. На много места, поради това, че почвите са с по-тежък механичен състав, тези видове съхнат или страдат от снеголоми и снеговали.

Ендемични и редки видове на територията на Община Златоград са: Lilium rhodopaeum, Lathraearhodopaea, Haberlearhodopensis, Fritillaria graeca, Silene velenovskyana, Chamaecytisus frivaldszkyanus, Medicago rhodopaea, Marrubium friwaldskyanum.

Община Златоград се характеризира с изключително запазено биологично разнообразие, непокътнати и до момента природни местообитания за редица животни. Антропогенният фактор, който е най-голямата заплаха за биологичното разнообразие на територията на общината, не е оставил сериозно отражение върху нея. Изключение правят районите свързани с минно-добивната дейност на „Родопи екопроджектс" ЕООД, където е нанесено безвъзвратно отрицателното му въздействие върху околната среда. Животинският свят в района се отнася към централния високопланински фаунистичен район. Изключителното биологично разнообразие тук включва: 291 вида птици, 40 вида риби, 39 вида земноводни, 26 вида влечуги, в това число 2 вида сухоземни костенурки, 13 вида змии, 11 вида гущери.

Характерни представители на **орнитофауната** са:
- Черен кълвач (Driocopus martius); Черен синигер (Parus ater);
- Зелен кълвач (Picus viridis); Голям синигер (Parus major);
- Голям пъстър кълвач (Picoides major); Сойка (Garrulus glandarius);
- Обикновена чинка^т^Пк coelebs); Сокерица (Nucifrada cariocatactes);
- Елхова скатия (Carduelis spinus); Сива врана (Corvus corone);
- Обикновена кръсточовка (Loxia curvirostra); Полско врабче (Passer montanus);
- Кос (Turdus merula); Домашно врабче (Passer domesticus);
- Елов певец (Phylloscopus collibitus); Градска лястовица (Delichon urbica);
- Качулат синигер (Parus cristatus); Селска лястовица (Hirundo rustica);

Влечуги:
- Зелен гущер (Lacetra viridis); Усойница (Vipera berus);
- Ливаден гущер (Lacetra agilis); Пепелянка (Vipera ammodites);
- Стенен гущер (Lacetra muralis); Обикновена водна змия (Natrix natrix); Земноводни:

- Голяма водна жаба (Rana ridibunda); Планинска водна жаба (Rana temporaria);
- Земна кръстава жаба (Bufo viridis); Дъждовник (Salamandta salamandra)

Най-разпространени представители на **ихтиофауната** са: бяла риба, шаран, мряна, речен кефал, блескач (уклейка), каракуда, червеноперка и щука. От бозайниците са разпространени: дива свиня, лисица, вълк, кафява мечка, катерица, див заек, дива коза, златка, бялка, видра, невестулка, таралеж и др., като от животинския свят включени в Червената книга на България е дъждовника, а с категория застрашени от изчезване - черен и бял щъркел, дива коза, златка и видра.

I.5.8. Основни изводи

Проблеми:

- Липса на предупредителни системи при замърсяване на въздуха над критичните нива.
- Увеличаване на емисиите на вредни вещества и замърсяването от транспорта
- Увеличаване на шум от засиления транспортен трафик
- Висока степен на ерозия на почвите около зоните на добив на полезни изкопаеми, незалесени територии и речни корита.
- Рискове от наводнения, предизвикани от екстремни валежи през есента и пролетта
- Наличие на промишлени замърсители на водата, почвите и въздуха.

Предимства:

- Цялото население е обхванато от системата за сметосъбиране
- Изпълнени са нормативните изисквания по разделното събиране на отпадъци в Златоград
- Развива се инфраструктурата за управление на отпадъците.
- Благоприятни компоненти на околната среда, мек климат, планински въздух и чисти водоизточници
- Липсват ярко изразени екологични проблеми, замърсявания и увреждания на околната среда, което е предпоставка за високо качество на живот.
- Изградена ГПСОВ
- Добра организация по управление на отпадъците, обхващаща цялата община

I.6. Анализ на административния капацитет на общинската администрация за реализация на ПИРО, както и на необходимостта от укрепването му

Общинската администрация осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове, решенията на общинския съвет, подпомага кмета на общината при осъществяване на правомощията му, осигурява технически дейността му, подпомага Общинския съвет и осигурява дейността му, извършва дейност по административното обслужване на гражданите, физическите и юридическите лица.

I.6.1. Административна структура и организация на общинската администрация

Структурата, функциите и числеността на общинската администрация са дефинирани от действащия в общината „Устройствен правилник на Общинската администрация - Златоград“, утвърден със Заповед на Кмета на Община Златоград.

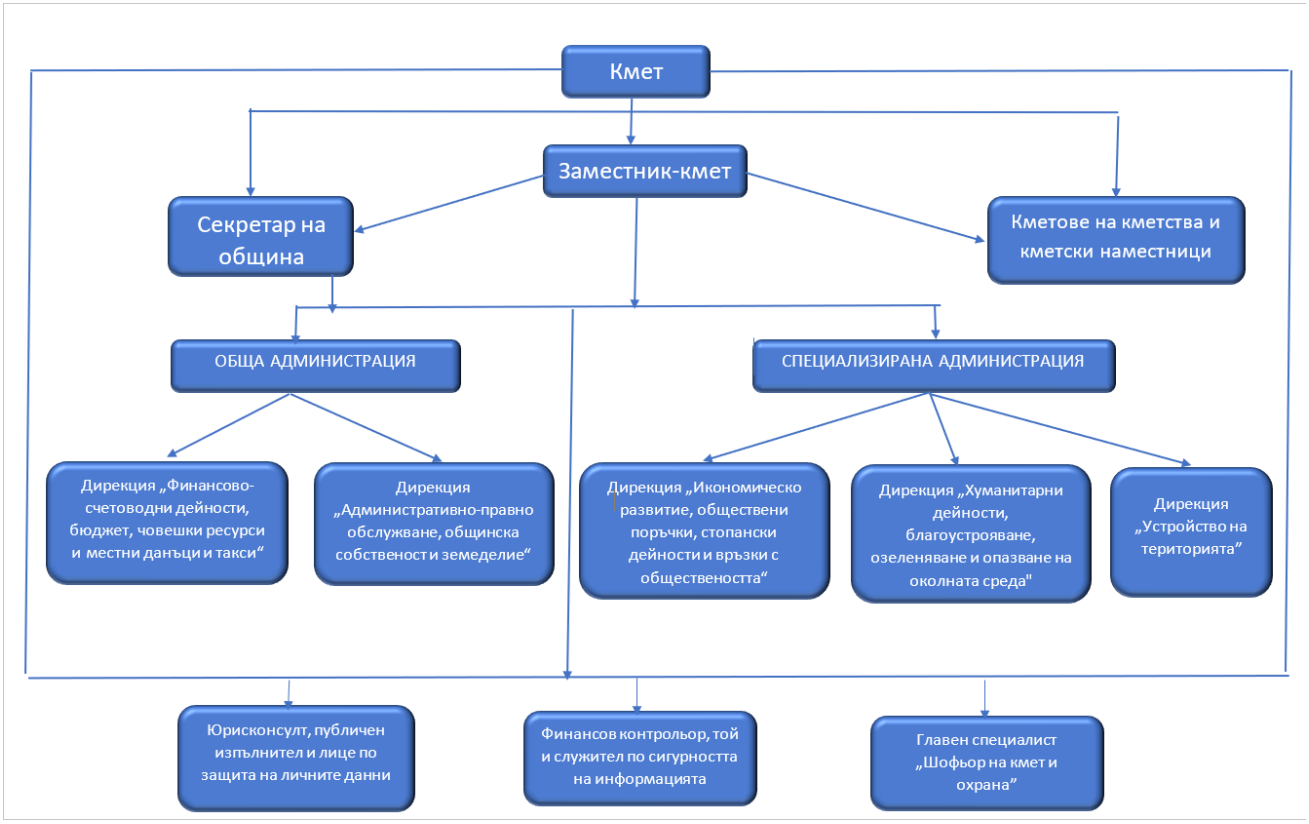
Общинска администрация Златоград е институцията, която олицетворява органите на местната власт и местното самоуправление. Изпълнителният орган на държавната и местна политика е **Кметът на общината**, който е избран с мандат от 4 години. Кметът

осъществява общо ръководство и контрол на общинската администрация, ръководи цялата изпълнителна дейност на общината и представлява общината пред трети лица. Ръководството на община Златоград се състои от кмет, заместник кмет, секретар на общината и кметове на кметства и кметски наместници.

Общински съвет (ОбС) се ръководи от председател и заместник-председател. ОбС Златоград се състои от *17 общински съветници* – представители на различни политически партии.

Общата администрация на общината е структурирана в пет дирекции: „Административно-правно обслужване, общинска собственост и земеделие“, „Финансово-счетоводни дейности, бюджет, човешки ресурси и местни данъци и такси“, „Икономическо развитие, обществени поръчки, стопански дейности и връзки с обществеността“, „Хуманитарни дейности, благоустрояване, озеленяване и опазване на околната среда“ и „Устройство на територията“.

Фигура 36 Структура на Общинска администрация - Златоград

Източник: Общинска администрация - Златоград

В състава на общината влизат 3 кметове на кметства (с. Старцево, с. Ерма река, с. Долен) и петима кметски наместници.

Общината има много добра обезпеченост с компютърна техника и софтуер, необходим за изпълнение и контрол на ежедневната работа и предоставяне на административни услуги на гражданите.

Осигурено е унифицирано, бързо и качествено извършване на деловодните операции, възможен е и контрол на сроковете.

В Община Златоград действа интегрирана система за управление на качеството и сигурността на информацията (ISO 9001:2008 и ISO/IEC 27001:2005). Наличието на интегрирана система за управление на качеството и информационната сигурност и свързаните с двата стандарта периодични одити за проверка на съответствието на работата на общината с изискванията на стандартите и набелязване на коригиращи мерки, в случай, че такива се налагат са предпоставка за предоставянето на административни услуги на високо ниво надгражданите на общината. Предоставяните административни услуги са подробно разписани от гледна точка на необходими документи, дължими такси и срок за предоставянето им на интернет страницата на общината. Освен това на страницата са публикувани и необходимите заявления за предоставянето на услугите, както и информация за начините на плащане, в случай, че за конкретната услуга се дължи такса. Всичко това спестява на гражданите необходимото време за подготовка на документите и им позволява да ограничат ходенето до общинската администрация в търсене на дадена услуга.

Във фоайето на сградата на общинска администрация е обособен Център за информация и административно обслужване на гражданите. Общината е една от първите в страната, възприела този подход за подобряване на административното обслужване. Чрез него се въвежда принципа за обслужване „на едно гише" , където гражданите заявяват и заплащат нужната им услуга и след определения срок, получават от същото място готовите документи.

I.6.2. Човешки ресурси

Един от основните показатели за измерване на административен капацитет на администрацията е размерът на усвоените средства по европейски и други програми.

Таблица 42 Усвоени средства по ОП

Оперативна програма	Стойност (хил. лв.)	Дял от ОП (%)	Стойност на човек (лв.)
ОП „Регионално развитие" 2007 – 2013г.	2 873.2	0.14	244.3
ОП „Иновации и конкурентоспособност " 2014-2020г.	3 372.20	0.10	-
ОП „Развитие на човешките ресурси" 2007 - 2013	-	0.15	69.3
ОП „Развитие на човешките ресурси" 2014 – 2020	743.3	0.06	68.2
ОП „Административен капацитет" 2007-2013	193.2	-	16
Програма за развитие на селските райони 2007-2013 г.	9876.8	-	-

Източник: Социално-икономически анализ на районите в Р. България. Втори етап. Част 1. Приложения

Общината полага усилия за привличането и усвояването на средства от Европейския съюз и други финансови инструменти, в т.ч. от оперативните програми.

Златоград се нарежда сред общините с най – много сключени договори към 15.06.2020 г. по Приоритетна ос 2 „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните региони, Оперативна програма „Региони в растеж" 2014-2020 г. Договорираната БФП е над 100 % от първоначално предвидения общ размер.

Дейностите за подобряване на административния капацитет на община Златоград трябва да са насочени към интегрирана, ефикасно действаща единна система за предоставяне на съвременни висококачествени публични електронни услуги за гражданите и бизнеса.

Високият административен капацитет на общинските служители се поддържа от постоянните обучения, на които те присъстват. В тази връзка общината може да използва възможности за финансиране с безвъзмездна финансова помощ на необходимите дейности за обучения и развитие на електронните услуги. Към момента не може да се определят точните източници за финансиране на такива дейности, тъй като по оперативните програми все още не е приключил процеса на програмиране за периода 2021 – 2027 , но индикативно може да бъде „Оперативна програма за електронно управление и техническа помощ 2021-2027“.

I.6.3. Политики, програми, проекти и инициативи

Общинската администрация, както и Общинския съвет поддържат актуализирана база данни с приетите стратегически, програмни и управленски документи, съответно на сайта на Община Златоград (https://www.zlatograd.bg/).

Действащи стратегии и програми към момента:

- Общ устройствен план на община Златоград
- Харта на клиента
- Програма за ПЧП за реализация на малки благоустройствени проекти на община Златоград
- Стратегия за ВОМР на местна инициативна група Кирково - Златоград

I.6.4. Прозрачност и партньорство

Община Златоград е участник в работата на организациите на местните власти в Република България. Освен в работата на Националното сдружение на общините в Република България (НСОРБ), представители на администрацията и Общински съвет участват активно в комисиите и форумите към НСОРБ. Общината е член на Асоциацията на родопските общини, в която членуват 21 общини от четирите области, разположени в Родопите-Смолянска, Кърджалийска, Пловдивска и Пазарджишка.

Рейтингът за активна прозрачност на органите на местното самоуправление на Фондация „Програма достъп до информация“ се базира на резултатите от ежегодно проучване на фондацията чрез оценяване на интернет страниците и подаване на електронни заявления до административните структури в системата на изпълнителната власт. В картата на прозрачността за община Златоград този показател е оценен на 71.8 %.

За периода 2014-2020г. няма изпълнени съвместни проекти с бизнеса, реализирани в условията на публично частни партньорства.

През месец декември 2015 г. Сдружение с нестопанска цел „Местна инициативна група Кирково - 2010”, в партньорство с неформалното обединение на публичния, стопански и нестопански сектор от община Златоград „Местно партньорство – Златоград “ подписа договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № РД 50-154/07.12.2015 г. по подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности” на мярка 19 „Водено от общностите местно развитие” от Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г. (ПРСР). В резултат на проекта Сдружение с нестопанска цел „Местна инициативна група Кирково - 2010” е преобразувано в Сдружение с нестопанска цел „Местна инициативна група Кирково - Златоград” , като териториалният обхват на дейност на сдружението е разширен с територията на община Златоград.

За периода от април 2018 до момента, МИГ Кирково-Златоград изпълнява многофондова Стратегия за ВОМР с общо осем мерки по три Оперативни програми / фонда – ПРСР 2014-2020 (ЕЗФРСР), ОПИК 2014-2020 (ЕФРР), ОП РЧР 2014-2020 (ЕСФ). Към 26 април 2021 г, МИГ Кирково-Златоград е обявил приеми на проекти по всички планираните мерки, Постъпили са общо 73 проектни предложения, от които по ПРСР - 59, по ОПРЧР – 7, по ОПИК – 7. Стойността на подадените в МИГ проекти е **10 млн. лв**. От тях МИГ е одобрил 44 проекта, в т.ч. по ПРСР – 31, по ОПРЧР-6, по ОПИК-7. Стойността на одобрените от МИГ проекти е 7,4 млн., лв., от които безвъзмездна помощ – **6,0 млн. лв**. Това представлява **95%** от наличния бюджет по Стратегията. Подписани са 22 договора за финансиране, чиято безвъзмездна помощ е **4,4 млн. лв.** (**68%** от наличния бюджет).

По отношение на междуобщинското партньорство, общината използва възможностите за трансгранично сътрудничество с партньори от Р. Гърция.

Таблица 43 Текущи проекти в партньорство на община Златоград

Текущ проект	Източник на финансиране	Описание на дейностите	Период на реализация	Стойност
Проект „Защита на биоразнообразието в НАТУРА 2000 и други защитени територии от природни бедствия чрез сертифицирана мрежа за трансгранично образование, обучение и подкрепа на доброволци за гражданска защита въз основа на иновативни и нови технологии“ с акроним eOUTLAND”	Програма за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция – България 2014-2020 г., съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие.	Водеща организация по проекта е НПО „Мрежа за оперативна подкрепа и образование на доброволчески асоциации в областта на гражданската защита срещу природни бедствия” - Гърция и партньори: Център за изследвания и технологии Hellas/ Институт за информационни технологии” - Гърция, Регионална общинска асоциация „МАРИЦА” (България), Институт за информационни и комуникационни технологии/Българска академия на науките (България) и Община Златоград.	Срок за реализиране на проекта - 25.10.2017 – 02.12.2021г.	Общ бюджет на проекта - 1 670 413,38 €. Бюджет за Община Златоград в размер на 241 778,87 евро, от които 15% национално съфинансиране.
Проект „e - Social Health Care“ („Обществено здравеопазване”), с акроним eSOHECA	Програма за трансгранично сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A Гърция – България 2014-2020 г., съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския фонд за регионално развитие	Водеща организация по проекта е Община Нестос, Р Гърция и партньори Община Топирос, Р Гърция и Община Златоград, България.	Срокът за реализиране на проекта е 10.2017 – 20.09.2021г.	Общ бюджет на проекта - 764 751.16 евро. Бюджет за Община Златоград в размер на 403 751,42 евро, от които 15% национално съфинансиране.
Проект „Обучение за разпознаване на злоупотребата с възрастни	Програма „Еразъм +“,мярка „Стратегически партньорства за	Община Златоград е координатор на проекта в партньорство с „Национална асоциация	Срокът за реализация на проекта	Общата стойност на проекта- 145 832 евро, средствата

Текущ проект	Източник на финансиране	Описание на дейностите	Период на реализация	Стойност
(сексуална, физическа) и оказване на подкрепа”,	иновации в професионалното образование и обучение”	на работещите с хора с увреждания”, България; „Център за психологическа подкрепа” гр. Сливен, България, „Институт за социално включване”, гр. Истанбул, Турция и „Консултантски център по ПОО – Феникс КМ”, Белгия.	окт.2019-окт.2021г.	за Община Златоград в размер на 35 322 евро.

Източник: Регистър с текущи проекти на община Златоград

I.6.5. Местни данъци и такси

Нивата на местните данъци и такси в Златоград са умерени и поносими за бизнеса и гражданите, като нивата на почти всички са под средните за областта и страната. Патентният данък за търговия на дребно в община Златоград е между 4 и 8 лв. на кв.м., в зависимост от зоната, при среден размер за страната 12,93 лв. на кв.м. Данъкът върху недвижимите имоти в Златоград е 1,5 на хиляда върху данъчната оценка на недвижимия имот, при средна стойност за област Смолян 1.95 лв. и за страната 2.01 лв. Данък върху превозните средства - 1,20 лв. за 1 kw за община Златоград, при средна стойност за Област Смолян от: 1,28 лв. за 1 kw и средно за страната: 1,51 лв. за 1 kw.

Туристически данък за хотел с три звезди – 0,50 лв. на нощувка

Такса битови отпадъци за нежилищни имоти на юридически лица:

- в районите, в които общината е организирала събиране и извозване на отпадъците: 12,8 ‰
- Старцево, Аламовци, Долен, Ерма река, Кушла, Пресока -19,3 ‰
- Страшимир, Цацаровци - 17,9 ‰

В Община Златоград за нежилищни имоти на юридически лица извън районите, в които общината е организирала събиране и извозване на отпадъците и за които има подадени декларации по смисъла на чл.71, т.1 от ЗМДТ – 5,5 ‰ върху по-високата между отчетната стойност и данъчната оценка на активите на юридическите лица в Община Златоград. Средна стойност за Област Смолян: 8.34 ‰.

I.6.6. Основни изводи

Проблеми:

- Недостатъчни собствени средства за едромащабни инвестиции
- Необходимост от по-добра комуникация с бизнеса
- Липса на висококачествени публични електронни услуги за гражданите и бизнеса

Предимства:

- Балансирана и устойчива административна структура
- Изграден значителен капацитет за управление на европейски проекти
- Подобряващи развитието на общината дейности
- Функциониращa МИГ и изпълнение на подхода ВОМР на територията на общината;
- Възможност за трансгранично сътрудничество с Р. Гърция

I.7. Анализ на културно-историческото наследство, в т.ч. елементи на градско културно наследство

I.7.1. Недвижими културни ценности

Културната инфраструктура на община Златоград обхваща местните музеи, Етнографски ареален комплекс, библиотеки, заедно с традиционните и специфични за българския културен живот читалища.

Със Заповеди № РД9Р-50 от 18.09.2019г. и № РД9Р-51 от 18.09.2019г. на Зам.-министър на културата бе предоставен статут на обект „Възрожденски ансамбъл „Динко Чолака", гр. Златоград, общ. Златоград, обл. Смолян, с класификация на архитектурно-строителна групова недвижима културна ценност от Възраждането и с категория „местно значение"" и обект „Възрожденски ансамбъл „Беловидово", гр. Златоград, общ. Златоград, обл. Смолян, с класификация на архитектурно-строителна групова недвижима културна ценност от Възраждането и с категория „местно значение"". С тях са определени режимите за опазване на недвижимите културни ценности. Посочени са общи изисквания към териториите на ансамблите и охранителните зони: предназначение, урегулиране, застрояване, улична мрежа, озеленяване, техническа инфраструктура, речни легла.

Музейна сбирка „Просветното дело в Средните Родопи"

Създадена е през 1976 година. Разположена е в сградата на Взаимното училище, построено през 1852 година. Експозицията е разположена в някогашните класни стаи, на двата етажа на училището. Притежава богата сбирка, с оригинални учебни пособия-карти, учебници, глобус, каменни плочи за писане, калеми, чинове.
Обособено е жилище на учителя, което показва автентична уредба на възрожденска уредба на Златоградска стая-бита от 19-20 век. Има и учителска стая, с оригинални виенски мебели. Разполага с богат снимков материал.

Музейна сбирка на съобщенията

Тя е единствената в България от този род. Музеят е обявен през 1987 година и се намира под управлението на Български пощи. Експозицията е разположена на 200 кв.м в реставрирана къща в ЕАК, обявена за паметник на културата. Съдържа много богат снимков материал и документи, касаещи историята и поминъка на града от създаването на първата българска поща.
В нея се помещават над 300 музейни единици: марки, стари телефонни и телеграфни апарати, фотоси, морзови апарати, кантари, ръчни пощенски теглилки, ведомост за заплати от 1913 година, пощенски трактове. Включва и документи, богат библиотечен архив, фотоархив. Пощенският музей приема туристически и местни групи, работи и като редовна пощенска станция, която извършва всички видове услуги.

Етнографски музей – 2001 година

Историко-етнографската музейна експозиция се намира в една от двете сгради, съставляващи своеобразен архитектурен ансамбъл - от втората половина на XIX век, който носи името на някогашните си стопани „Александрови къщи". В уводната зала са експонирани археологически находки от Златоградския етно-културен ареал. Те са от четири исторически епохи - на **траките** (първото историческо засвидетелствано население по нашите земи); **на Римското владичество**; **на Ранна Византия** и **на Българската държава**. Първата част на следващата зала е посветена двата традиционни поминъка на българите: земеделие и скотовъдство (главно овцевъдство и козевъдство).

Представени са сечива за ръчна обработка на почвата и традиционни оръдия на труда и съдове за млекопреработване, както и предмети, свързани с бита (включително и отдиха) на скотовъдците.

Основна тенденция в развитието на Етнографски ареален комплекс (ЕАК) е увеличаване броя на обектите му, обогатяване на съдържанието и повишаване качеството на услугите. Неговата структура обхваща:

- Културно-исторически обекти;
- Места за настаняване;
- Заведения за хранене и развлечения, където има възможности да се прилагат подходите на туристическата анимация.

През 2004 година ЕАК е включен в списъка на 100-те национални туристически обекта в Република България. В началото на 2006 година е обявен за „най-добър уникален етнографски комплекс в България през 2005 година".

По ОП „Регионално развитие" община Златоград е реализирала проект за повишаване на туристическата атрактивност. Дейностите по проекта включват консервация, реставрация и ремонтни дейности на Взаимно училище, музейна сбирка на просветното дело; на Пачилова къща, музейна сбирка на съобщенията; на Чалъкова къща, туристическа атракция за представяне на българския бит и култура от втората половина на XIX век, демонстрации и обучение; изпълнение на туристическа маркировка – поставяне на указателни табели на ключови места по основни туристически маршрути.

Читалищата на територията на Община Златоград са четири:

- Читалище „Образцово народно читалище Просвета – 1908" гр. Златоград;
- Читалище „Прогрес - 1939" село Старцево;
- Читалище „Орфей-1947" село Ерма река;
- Читалище „Искра-1947" село Долен.

Те са традиционни самоуправляващи се български културно-просветни сдружения. Всички са регистрирани в Регистъра на народните читалища към Министерство на културата. Общата численост на заетите лица е 16 души.
Освен това, към читалището развиват дейност и множество индивидуални изпълнители. Общинската администрация, съвместно с читалищата и други институции на територията на Община Златоград, организира и провежда различни културни събития, оформени като културен календар на Община Златоград.

ОНЧ "Просвета - 1908", гр. Златоград – Читалището е първоприемник на учреденото през 1908 г. културно средище и от същата година носи името "Просвета".
Дейности: Мъжка битова група; Дамска певческа формация "Надежда"; Група за стари градски песни "Златен полъх"; Юношески танцов състав "Акрани"; Клуб "Първи на хорото"; Детски танцов състав "Звънче"; ПТГ „Кокиче"; Младежка фолклорна група; Школа по гайда; Читалищен вестник; Библиотека - 39 899 тома литература.

НЧ „Прогрес – 1939", с. Старцево - Читалището е основано 1939 г. по инициатива на главните учители Коста Георгиев от Ловеч и Иван Пушкаров от Старозагорско, които притежавали отлично умение да приобщават обикновените хора на обич към книгата. През годините читалището се е утвърдило като активен участник в съхранението и популяризирането на българското нематериално културно наследство.
Дейности: Смесена група за автентичен фолклор; Женска фолклорна група; Библиотека.

НЧ „Орфей – 1947", с. Ерма река

Дейности: Детска група за народни песни и танци, Танцов състав; Вокална група; Библиотека - 13 230 тома.

НЧ „Искра – 1997“, с. Долен – Читалището е основано през 1997 г. и се помещава в част от сградата на кметството в селото.

Църквите на територията на града са две. Мюсюлманските храмове в град Златоград са също два. Най-старата църква в Родопите „Успение Богородично” е построена през 1834 година, според преданието, за 40 нощи. Вкопана е близо метър и половина, с наклонен терен, трикорабна, четирискатна, леко разстлана. С влизането в нея човек слиза с няколко стъпала. Добре организираното вътрешно пространство е очертано с обли колони, които завършват с капители при сключване на аркадата. На иконостаса има ценни икони, като една от тях е на Захари Зограф. На редица икони личи отпечатък на отомански боздуган, дръзнал да оскверни християнската обител, разсичайки очите на светците, изобразени на иконите. Другата църква - „Св. Георги Победоносец” е построена през 1871 година. И двата храма са своеобразни архитектурни паметници, с богата история и обаятелност. Множество параклиси са изградени в околностите на града, главно по върховете на планинските масиви.

Религиозни храмове - Църквите на територията на община Златоград са три. В землището на Златоград има и 4 параклиса – Параклис „Св. Атанас“, Параклис „Св. Неделя“, Параклис „ Св. Равноапостоли Константин и Елена“, Параклис „Св. Екатерина“. Мюсюлмански храмове има в гр. Златоград, с. Старцево, с. Долен, с. Ерма река, с. Страшимир, с. Цацаровци.

Храм „Успение Богородично“ е най-старата църква в Родопите. Построена през 1834 г., според преданието, за 40 нощи. Вкопана е близо метър и половина, с наклонен терен, трикорабна, четирискатна, леко разстлана. С влизането в нея човек слиза с няколко стъпала. Добре организираното вътрешно пространство е очертано с обли колони, които завършват с капители при сключване на аркадата. На иконостаса има ценни икони, като една от тях е на Захари Зограф. На редица икони личи отпечатък на отомански боздуган, дръзнал да оскверни християнската обител, разсичайки очите на светците, изобразени на иконите.

Храм „Св. Георги Победоносец” е построен през 1871 г. Златоградчани наричат църквата „Св. Георги Победоносец" - "новата църква", тъй като тя е изградена 37 години след старата църква в града - „Свето Успение Богородично“. Според каменния надпис храма „се огради в името на св. Великомъченик Георги с всеобщи усилия, по времето на Св. митрополит Антим, от ръката на майстор Георги, през 1871 година”. Високата камбанария свидетелства за голямата победа на българите в обществения живот на Османската империя. Храмовата икона на Св. Георги е изписана от образописеца Нестор - представител на Дебърската школа. Много от иконите са от Света гора и имат ктиторски надпис. Тук човек може да се поклони и на две чудотворни икони на Света Богородица. Едната е „Св. Богородица Ватопедска”, а другата е рисувана през 1904 година – „Св. Богородица Скоропослушница”, което ще рече, че бързо чува молитвите. На една друга от иконите в храма пък пише, че през 1877 г. част от мощите на св. Петка, св. Модесий и св. Харалампий са били положени в олтара на храма „Св. Георги” в Златоград. В църковния двор се намира Взаимно училище, в което се помещава музейната сбирка „Просветното дело в Средните Родопи".

Храмът „Свети Атанасий Велики” в Старцево е открит и осветен през 1998 г. от тогавашният пловдивския митрополит Арсений. Освен храма църковният ансамбъл включва още магазин, музей и жилище за свещеника на обща площ 250 кв.м. Три икони са дар от НИМ, както и уникалната камбана, принадлежала на Гложенския манастир.

Иконостасът е дело на тревненски майстори, а 37-те икони – на софийското семейство Лазаров и Сарова. В музея на християнството са изложени кръст, кандило и икона, намерени при ремонта на джамията в Старцево през 1916 година. Експонирани са още монети, глинени съдове от тракийския период. Съществува и така наречената „Музейната сбирка към църквата „Св. Атанасий Велики" в село Старцево".

Тракийско светилище – „Белите камъни", светилище посветено на Бога-Слънце, над с. Старцево. - Късна бронзова епоха, Ранна желязна епоха, Късна желязна епоха, Античност. Най-внушителният исторически обект, разположен в местността "Белите камъни", е светилището, посветено на Бога-Слънце. То е най-голямото между уникалните светилища, разположени край пътя между Перперикон и Златоград.

Тракийска крепост м. Градище - около 2 км югозападно от село Страшимир - Ранна желязна епоха Светилище ,Късна бронзова епоха, Късна желязна епоха, Римска епоха.

В местността „Клисе дере" между селата Пресека и Добромирци са разкрити останките на градската църква на място, където е бил разположен вероятно Златоград през Средните векове. Църквата е била построена вероятно през XIII век.

Две паметни плочи – в Златоград и с. Ерма река почитат загиналите в Балканската, Първа и Втора световни войни от Златоградската околия.

I.7.2. Обобщени изводи

Проблеми:

- Продължаващ процес на обезлюдяване на територията на общината
- Тенденция за намаляване на дела на младо население
- Недобро състояние на част от обектите
- Нерегламентирана комуникация и недостатъчна координация между туристическите структури, бизнес сектора и общинските структури
- Квалификацията на персонала в сферата на обслужването на туризма не отговаря на високите изисквания на съвременния туризъм
- Липса на туроператорска и турагентска туристическа дейност
- Слаба социализация на обектите с потенциал за туристическо предлагане
- Липса на систематични проучвания на културното наследство
- Липса на стратегия и визия за опазването на недвижимото културно богатство на територията

Предимства:

- Благоприятен за туризъм климат през цялата година
- Уникални природни забележителности.

I.8. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА СЕЛИЩНАТА МРЕЖА И ЖИЛИЩНИЯ СЕКТОР

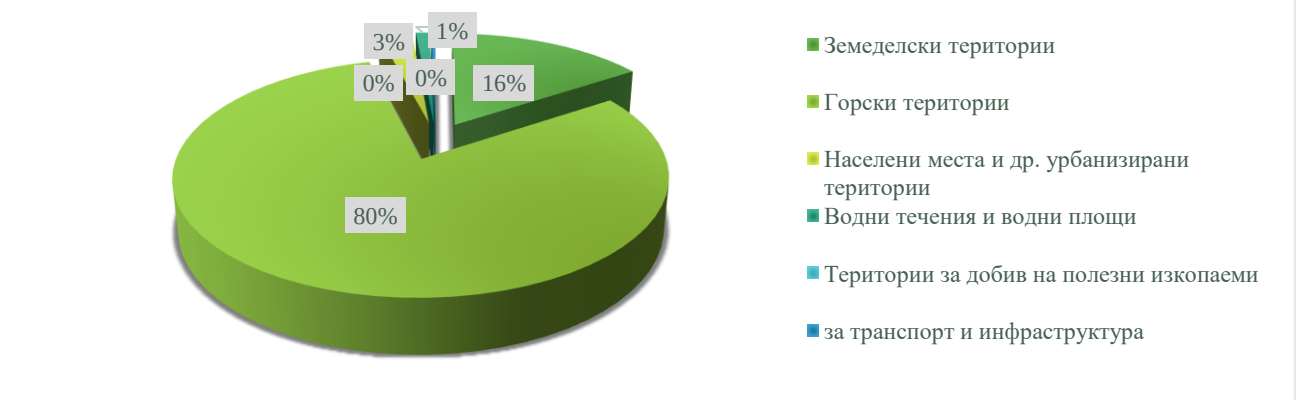
I.8.1. Баланс на територията

Площта на територията на община Златоград е 173 440 дка. От тях земеделската земя е 27 265 дка. Площта, заета от гори е 139 097 дка, а от водни течения и водни площи 1 935 дка. Населените места и други урбанизирани територии са с площ 4 576 дка, а тези за транспорт и инфраструктура са 521 дка.

Най-голямата част от територията на общината е заета от горски територии (80 %). Значителна част представляват и земеделските територии – 16 %. Площта, обхванатата от

населени места и други урбанизирани територии, транспорт и инфраструктура е 3 % от територията на общината, което я прави много слабо урбанизирана.

Фигура 37 Баланс на територията на община Златоград (дка)

Източник: НСИ

I.8.2. Селищна мрежа

В сравнителен план, сред населените места по степента на развитост на селищните си функции, се откроява единствено общинския център гр. Златоград.

На територията на община Златоград няма изграден жп транспорт, населението разчита само на автомобилен транспорт, което не благоприятства тяхното социално-икономическо развитие.

Пътната мрежа на общината е сравнително добре развита, имайки предвид затрудненията, които възникват от пресечения релеф.

Важна транспортна артерия, имаща голямо значение за транспортните и икономически връзки за общината е път I-5 Кърджали-Подкова-ГКПП Маказа, който е част от Трансевропейски коридор №9. Пътят преминава на територията на съседната Кърджалийска област. Пътната отсечка дава възможност за бързо транспортиране на произведените в общината и областта стоки, предвидени за износ по направление на ЕС или Централна Азия, като същевременно представлява и предпоставка за развитие на услугите и създаването на малки и средни предприятия в Община Златоград.

По степен на благоустроеност, селата имат сходни характеристики – всички са електрифицирани и водоснабдени, разполагат със значителни зелени площи. Сравнима е и благоустроеността на уличната мрежа – няма канализация и изградената улична мрежа е в лошо състояние.

I.8.3. Жилищен сектор

Анализите и оценките на жилищния фонд се извършват по няколко основни показателя, които са:

- брой жилищни сгради;
- брой жилища;
- брой обитавани и брой необитавани жилища;
- размер на жилищната площ и др.

Жилищни сгради

Освен като брой жилищните сгради в общината се анализират и по отношение на тяхната конструкция и материал, от който са изградени. Общият брой на сградите в общината към 2019 г. е 3 351 бр. Тяхното териториално разпределение по населени места до голяма

степен е съобразено с броя на населението, респективно на домакинствата в отделните селища.
Териториалното разположение на жилищните сгради до голяма степен започва да влиза в дисбаланс с териториалното разпределение на населението. В най- голяма степен това се отнася за селата, които са по-силно засегнати от миграцията. Причина за това е, че жилищните сгради са изграждани в миналото при наличието на по-голям брой население в отделните населени места. С намаляване на броя на населението се получава посочената по-висока осигуреност с жилищни сгради.

Жилища

За жилищната задоволеност на населението по-обективни са показателите, характеризиращи самостоятелните жилища, които се намират както в еднофамилните, така и в многофамилните жилищни сгради. За характеризиране на жилищата се използват следните показатели: „брой жилища“; „жилища по брой на стаите“; „жилищна площ“ и др.
Броят на жилищата в община Златоград към 2019 г. (6 150 бр.) е по-висок от броя на жилищните сгради (3 351 бр.). Причината за това, е че част от жилищните сгради са многофамилни, т.е. в тях са обособени повече от едно самостоятелно жилище.

Броят на жилищата с техните основни характеристики в община Златоград е показан в Таблица 44 Жилищата в община Златоград в периода 2014 - 2019 г.

Таблица 44 Жилищата в община Златоград в периода 2014 - 2019 г.

	Жилища (брой)	Брой на стайте	Полезна площ (м2)	Жилищна площ (м2)	Жилища на 1 000 души от населението	Среден брой лица на едно жилище
2014	6 182	18 260	481 314	372 178	538.92	1.86
2015	6 180	18 262	481 437	372 310	549.38	1.82
2016	6 173	18 242	480 885	372 036	556.88	1.80
2017	6 169	17 949	480 693	371 913	566.02	1.77
2018	6 157	18 225	479 888	371 420	572.27	1.75
2019	6 150	18 212	479 514	415 297	582.66	1.72

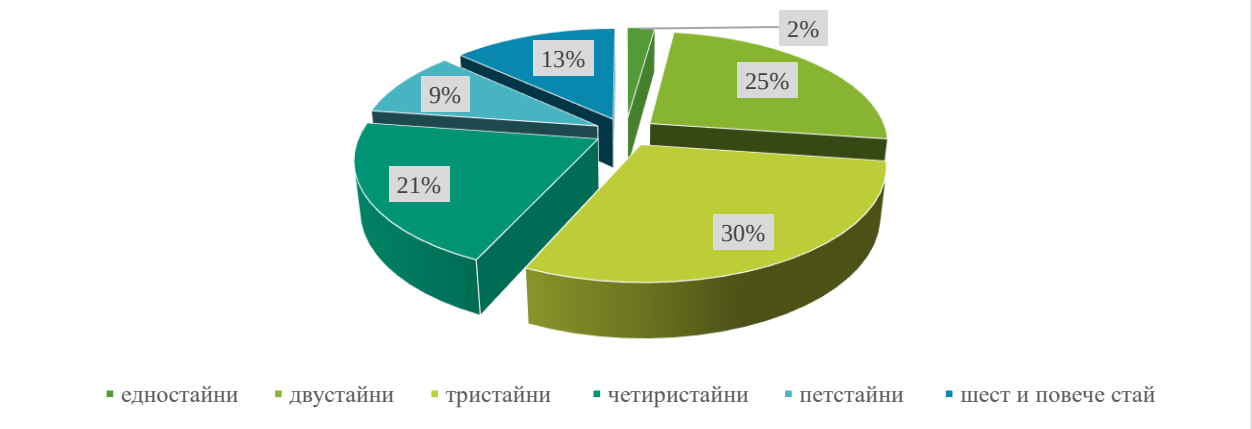
Източник: НСИ

Общият размер на полезната площ през 2019 г. в целия жилищен фонд на общината възлиза на 479 514 м2. Жилищната (чиста жилищна) площ е 415 297 м2.

Брой на стаите

Жилищата – 6 150 жилища бр. разполагат с общо 18 212 стаи. Средният брой лица на едно жилище през 2019 г. е 1.72 или на 1000 души от населението се падат средно по 582.66 жилища.

Фигура 38 Структура на жилищата по броя на стаите в тях (като относителен дял в %) за 2019 г.

Източник: НСИ

Форма на собственост

С най-много жилища разполагат физическите лица, следвани от жилищата държавна/общинска собственост. Най-малко са жилищата, собственост на юридическите лица в областта.

Преобладаващата част от жилищата в общината са частна собственост, което е характерно за жилищния фонд в страната. От целия жилищен фонд 98.9% са собственост на частни физически лица. Останалият един процент от жилищата са общинска и държавна собственост и незначителна част на частни юридически лица.

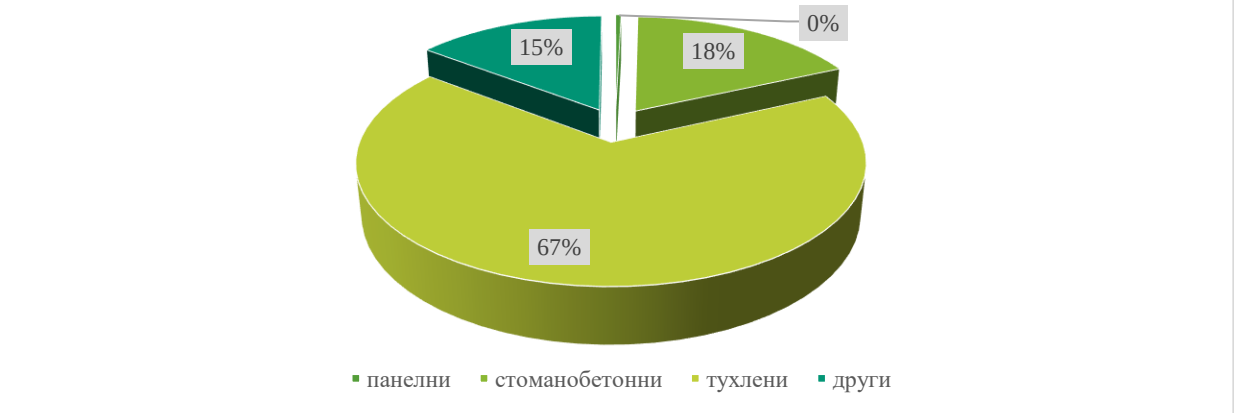
Качествена характеристика на жилищния фонд

Основните параметри, които имат отношение към качествата на жилищния фонд са конструкцията (материала от който са изградени отделните жилищни сгради) и благоустроеността им.

Характеристиката на жилищните сгради, по отношение на материала, от който са изградени определя до голяма степен и тяхната конструкция.

От данните е видно, че преобладават тухлените сгради, както и двустайните и тристайните жилища.

Фигура 39 Структурата на жилищните сгради в община Златоград, според материала, от който са изградени - 2019 г

Източник: НСИ

I.8.4. Основни изводи

Проблеми:

- През последните години е формиран значителен контингент необитавани жилища, на първо място – поради отрицателния естествен и механичен прираст;
- Част от жилищния фонд е компрометиран физически и напълно морално остарял;

Предимства:

- Общинският център град Златоград е административен, функционален и пространствен център на общината.

I.9. Анализ на връзката на общината със съседните територии извън административните й граници

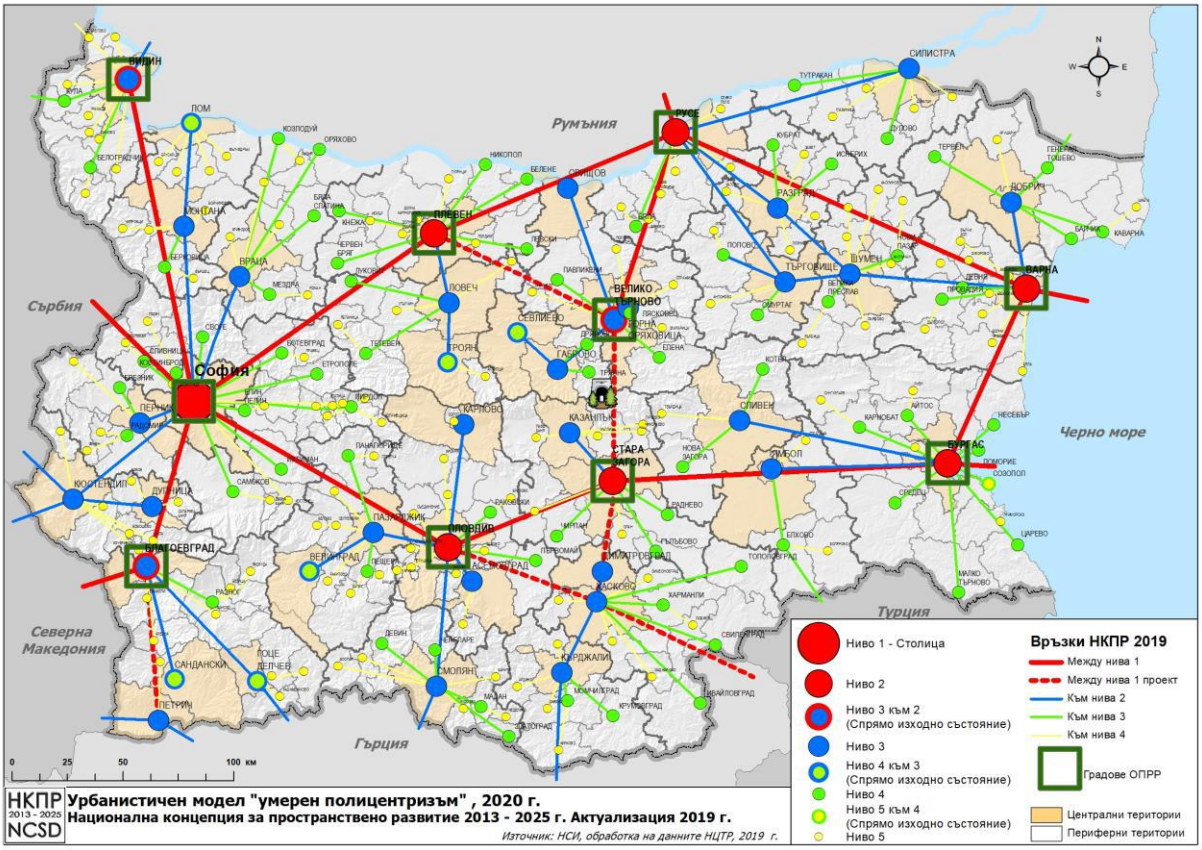
I.9.1. Връзка със Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен район от ниво 2

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен район от ниво 2 е стратегически планов документ, определящ общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в годините на новия програмен период 2021–2027.

Според Националната концепция за пространствено развитие (НКПР) гр. Златоград попада в четвърто йерархично ниво – малки градове с микрорегионално значение в територията на групи общини.). Градовете от това ниво са избрани с оглед подходящото им местоположение в територията на областите, демографската им големина, наличните им функции в сферата на икономиката и социалната сфера, въпреки заниженитe им социално - икономически показатели.

Градовете от четвърто йерархично ниво са разположени равномерно по територията на района и достъпността до тях от околните села е гарантирана в рамките средно на 15 – 20 км разстояние. Те осигуряват обслужването на населението на селата не само в собствените си общини, но и в съседни на тях по-малки общини. По този начин те са в състояние да подпомагат областните центрове от трето ниво и да играят ролята на вторични центрове в областите.
В териториалната урбанистична структура на региона, община Златоград се класифицира като средно урбанизирана община (междинна). Категория „междинна“ се отъждествява с „периферна община с изявен град център“.

Фигура 40 Урбанистичен модел "Умерен полицентризъм"

Източник: НКПР, Актуализация 2019 г.

В урбанистичния модел „умерен полицентризъм“ община Златоград попада под влиянието на втория по големина град в страната Пловдив.

Характерно за този сценарий е интензивното развитие на гр. Пловдив (единствен град от 2-ро йерархично ниво в ЮЦР), съпроводено от развитието на не голям брой урбанистични центрове от 3-то йерархично ниво (Хасково, Смолян, Кърджали, Пазарджик Асеновград, Димитровград и Карлово).

I.9.2. Съвместни проекти със съседни общини

Предвид географското местоположение на общината, транспортната инфраструктура и достъпността, могат да се поставят възможности за кооперирane с други общини (включително извън границите на страната) за изпълнение на съвместни проекти.

Подходящи оси за съвместно сътрудничество и кооперирane на община Златоград, идентифицирани в процеса на изготвяне на ПИРО Златоград:

Междуобластни: Пловдив - Смолян, Смолян - Кърджали

Вътрешнообластни: Девин – Чепеларе – Смолян – Мадан. Това могат да бъдат проекти с цел опазване на културно-историческото наследство, за развитие на селското стопанство и др. Изпълнението на проекти и инициативи между общините в областта може да подобри качеството на живот и работната среда, достъпността до основните услуги и да увеличи конкурентоспособността на региона като цяло.

Между общински: Кирково – Златоград, Неделино – Златоград, Златоград – Мадан, Рудозем - Златоград

Трансгранично сътрудничество: Република Гърция – кооперирание с общини и организации за трансфер на добри практики в сферата на социалните и здравни услуги, както и интегрирането в образованието и социалния живот на необлагодетелствани групи.

I.10. ВЛИЯНИЕ НА ГОЛЕМИ ИНФРАСТРУКТУРНИ ПРОЕКТИ С РЕГИОНАЛНО И НАЦИОНАЛНО ЗНАЧЕНИЕ, ПРЕДВИДЕНИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНАТА

На територията на община Златоград не се предвижда изпълнението на големи инфраструктурни проекти с регионално и/или национално значение.

I.11. SWOT-АНАЛИЗ

SWOT анализ е класически метод за стратегическо планиране и в същото време и абревиатура, зад която стоят следните думи:

- **Силни страни** (Strengths);
- **Слаби страни** (Weaknesses);
- **Възможности** (Opportunities);
- **Заплахи** (Threats).

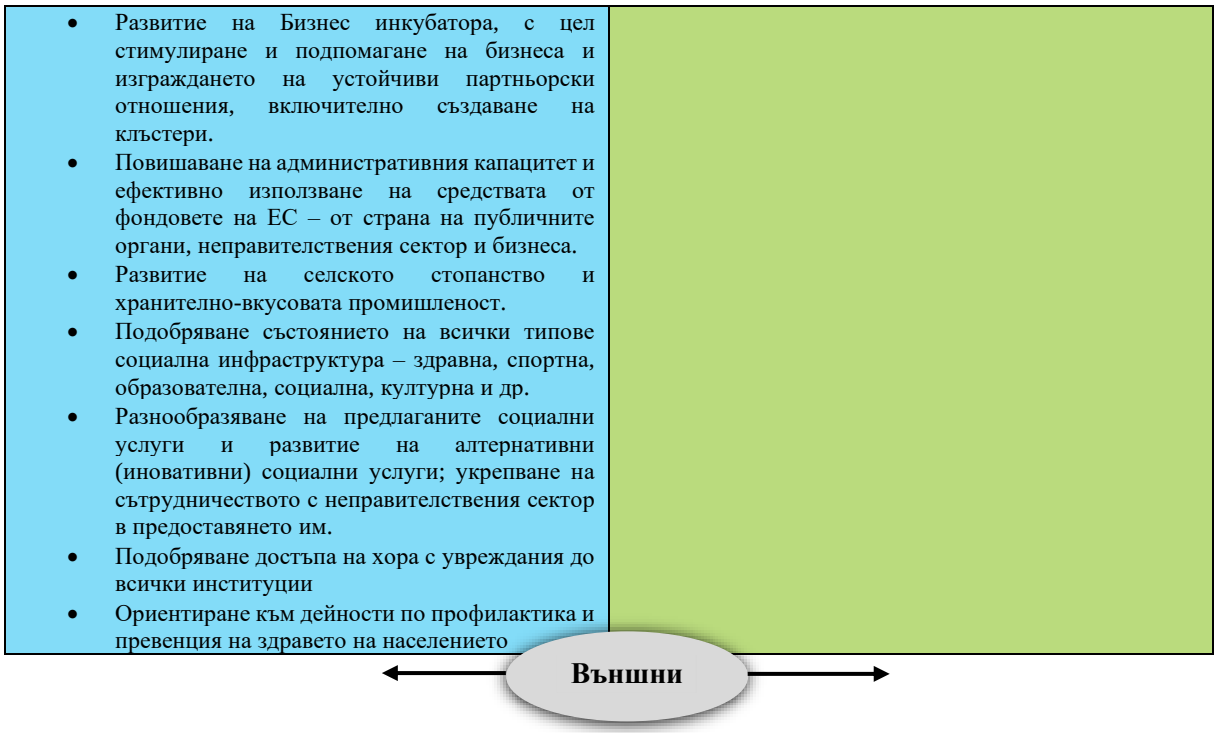
SWOT анализът е изключително полезен инструмент за разбиране на различни ситуации и вземане на решения. Той дава необходимата рамка за преглед на организационната стратегия и посока на развитие.

Таблица 45 SWOT - анализ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
Вътрешен	
• Ключово географско положение. • Природни, културни и исторически предпоставки за развитие на туризъм и за предлагане на разнообразен туристически продукт. • Наличието на Геотермално находище - Ерма река. • Богати ресурси от подземни и повърхностни води. • Изразена устойчива тенденция към нарастване на основните икономически показатели в икономиката на общината. • Наличие на свободен сграден фонд и терени на територията, подходящ за инвестиции. • Екологично чист район - На територията на община Златоград като цяло не се наблюдават сериозни замърсявания, както и извънормени екологични показатели. • Добре развит туризъм • Добре развита интернет и телекомуникационна мрежа. • Балансирана и устойчива административна структура. • Изграден капацитет за управление на европейски проекти.	• Отдалеченост от основните административни центрове на страната, липса на въздушен и ж.п. транспорт. • Незначителен дял на селското стопанство в икономиката на общината. • Превес на отрасли с ниска производителност и ефективност. • Неоползотворен потенциал по отношение на геотермалното находище в с. Ерма река. • Липсата на театър, кино и опера ограничава възможностите на жителите за пълноценно включване в културния живот. • Липса на висококачествени публични електронни услуги за гражданите и бизнеса. • Богатото недвижимо културно наследство на общината не е използвано в достатъчна степен за развитие на устойчив културен туризъм. • Няма висши учебни заведения на територията на общината. • Липса на предупредителни системи при замърсяване на въздуха над критичните нива. • Незадоволително състояние на част от уличната инфраструктура. • Рискове от наводнения, предизвикани от екстремни валежи през есента и пролетта.

• Коефициента на заетост се увеличава. • Безработицата на територията на общината намалява. • В общината е налична достатъчна осигуреност с болнични легла и персонал и материално-техническата база е в задоволително състояние. • Устойчиво развитие на социални услуги в общността. • Многобройни и разнообразни събития на културно развитие, богато недвижимо културно наследство. • Развива се инфраструктурата за управление на отпадъците. • Изградена ГПСОВ. • Наличие на МИГ. • Увеличава се производителността на труда. • Наличие на добре изградена мрежа от защитени природни територии в общината. • Наличие на недвижими културни ценности от категория с „национално значение “. • Съхранени културни традиции и институции, богат културен календар съобразен с традиционните прояви и празници на местната общност. • Разкрити нови социални услуги, вкл. по проекти, финансирани от ЕС.	• Липса на професионални училища/ паралелки, отговарящи на нуждите на бизнеса • Амортизиран сграден фонд и материално-техническа база на част от публичните сгради. • Бизнесът не отделя достатъчно средства за иновации и НИРД. • Недостатъчно използване на местния кадрови потенциал, поради липса на сектори, базирани на знанието. • Недостатъчни собствени средства за едромащабни инвестиции. • В община Златоград се наблюдава тенденция на намаление на броя на населението, което се явява проблем за социално - икономическото развитие на общината. • Ниска раждаемост и висока смъртност, което води до отрицателен естествен и механичен прираст. • Влошени полово - възрастова, и образователна структура на населението, довеждащи до повишаването на демографския натиск върху населението. • Липса на болници и аптеки в малките населени места от общината. • Недостатъчно изградена канализационна мрежа в малките населени места в региона • Доминиране и увеличаване на дела на микро и малкия бизнес в градската икономика, които са по-слабо ефективни и конкурентоспособни, с по-ниска производителност на труда и експортна ориентираност.
ВЪЗМОЖНОСТИ	**ЗАПЛАХИ**
• Наличие на потенциал за сътрудничеството между МСП чрез създаването на клъстери и други форми за целенасочена бизнес подкрепа, чрез финансиране от Структурните фондове. • Възможности за ефективно сътрудничество между бизнеса и местните власти за бизнес инициативи и публично-частни партньорства. • Възможности за различни видове туризъм в това число винен, селски, културно-исторически, фестивален и др. • Възможностите за развитие на туризъм с комбиниране на туристически пакети със съседни населени места и общини. • Оползотворяване потенциала на културно-историческото наследство и природните дадености за развитие на туризма. • Подобряване качеството на човешкия капитал. • Повишаване на иновационния потенциал. • Наличие на възможности за усвояване на средства от европейски фондове. • Развитие на трансгранично и териториално сътрудничество чрез ефективни проекти, подкрепящи развитието на ЮЦР. • Развитие на транспортната инфраструктура от регионално и национално ниво. • Внедряване на мерки за енергийна ефективност и използване на алтернативни източници на енергия от бизнеса. • Интензивен инвестиционен маркетинг чрез стимулиране на инвестициите в отрасли с висока добавена стойност и експортен потенциал, включително чрез адекватно градоустройство и инфраструктура за реализация на инвестициите.	• Продължаващо негативно развитие на демографските процеси. • Задълбочаващите се междурегионални различия на национално ниво, междуобщински различия, както и вътре общностни (между общинския център и останалите населени места). • Ограничаване на възможностите за усвояване на природния и друг териториален потенциал на региона поради намаляващия капацитет на човешкия ресурс. • Задълбочаване дефицитите на пазара на труда, свързани с ограничени възможности за заетост. • Нарастване на безработицата в рамките на COVID – 19 кризата. • Замърсяване на околната среда. • Неефективно използване на възможностите за трансгранично и териториално сътрудничество. • Зависимост на общините от централния бюджет и липса на финансови ресурси за съфинансиране на проекти. • Засилваща се конкуренция в туризма в страната и света. • Приоритет и инвестиране в морските курорти и по-малък интерес към вътрешността на страната. • Намаляващ брой на децата в детски градини, както и на учениците в училищата. • Недостиг на финансови средства от общинския и националния бюджет за реализация на проекти, местни планове и стратегии за развитие

Положителни **Отрицателни**

I.12. Взаимовръзки с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на района от ниво 2

Социално-икономическият анализ на районите на Република България представя настъпилите промени и тенденции за периода 2014-2020 г. в икономическо, социално, демографско, инфраструктурно развитие и състоянието на околната среда и очертава основните тенденции в тях. Също така дава прогнози за развитието им до 2027 г.

Териториален обхват на Социално-икономическият анализ на регионите от ниво 2 на Република България включва територията на цялата страна. В различните части на анализа се извършва сравнение на развитието на общините, областите, регионите и страната, както и сравнение спрямо аналогичните административно-териториални, териториални и статистически единици в Европейския съюз.

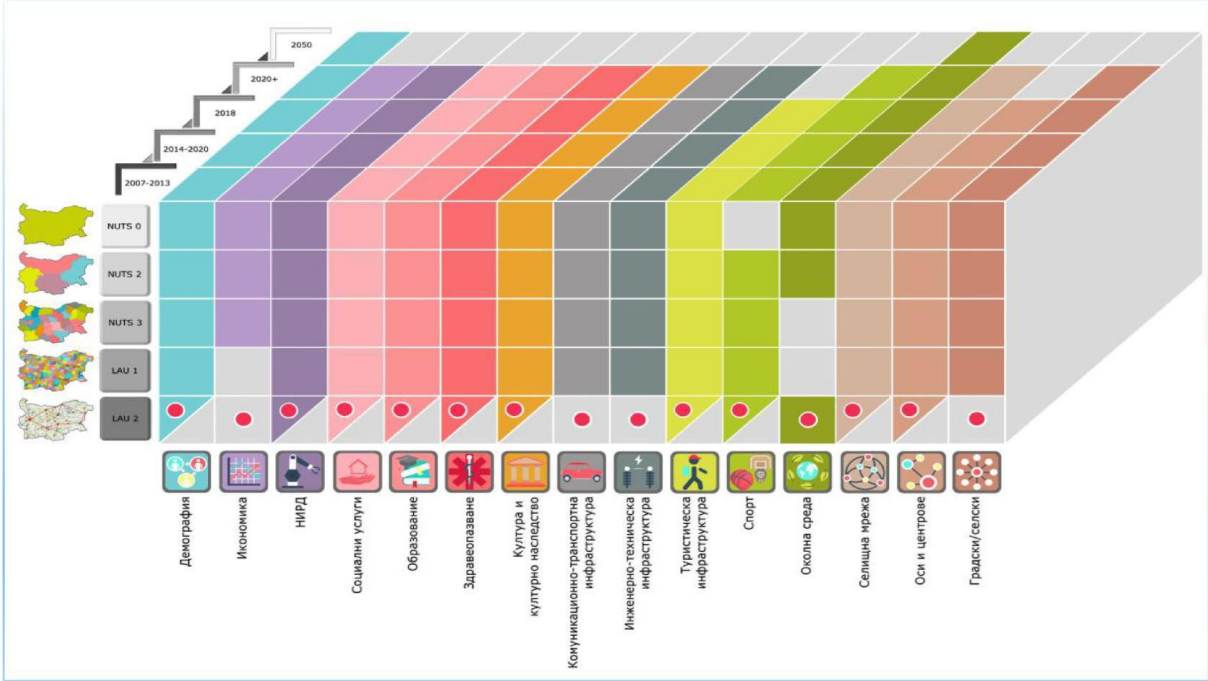
Времеви обхват на социално-икономическия анализ покрива предходния програмен период 2007–2013 г. и периода от 2014 до 2020 г. и зависи от наличната информация по определени показатели. За анализа на цялата територия на страната се установяват настъпилите промени в общото икономическо, социално, демографско, инфраструктурно развитие и състояние на околната среда за периода 2014-2020 г.

Тематичен обхват на социално-икономическия анализ покрива следните основни тематични направления:

- Икономическо развитие (малки и средни предприятия, чуждестранни преки инвестиции, научноизследователска и развойна дейност); туризъм (туристически ресурси и инфраструктура, специализация);
- Социално развитие (демография, образование, здравеопазване, социални услуги, заетост и безработица), пазар на труда;
- Жилищен сектор – идентифицирани потребности, състояние на жилищния фонд, социални жилища;
- Култура и културно наследство;
- Пространствено и градско развитие;

- Транспортна (пътен, железопътен, въздушен и воден транспорт) и инженерно-техническа инфраструктура (енергийни системи и мрежи, водоснабдяване и канализация, газоснабдяване, телекомуникации, управление на отпадъците);
- Околна среда, изменения на климата и риск от бедствия;
- Управление и административен капацитет;
- Ефективност на проектите и усвоените фондове по оперативните програми, съфинансирани от Европейските фондове и от други финансови инструменти.

Обобщените изводи за резултатите от проведеното изследване очертават основните насоки за развитие след 2020 г. във всички тематични направления, свързани с онези сектори, които имат най-ясно изразени въздействия върху националното пространство и чрез интегрирането на политиките и инвестиционните приоритети ще спомогнат за постигането на устойчив и приобщаващ растеж.

Настоящият анализ на социално-икономическото състояние на община Златоград показва силни взаимовръзки с проведения през 2019 г. хоризонтален социално-икономически анализ на районите от Националния център за териториално развитие. Темите, разглеждани в Анализа на районите се припокриват с тези разгледани при разработването на ПИРО в т.ч. разгледани са ключови показатели в областта на демографията, социалното развитие и икономиката. Анализираният период е между 2014-2020 г. в зависимост от наличната информация. Така изследваните показатели на територията на общината спомагат за сравнението на част от направените изводи в Анализа на районите с разработените за целите на ПИРО.

Видно от SWOT анализа направен, налице са множество прилики между изведените резултати в следствие на социално-икономическия анализ на Община Златоград и изводите направени в Анализа на районите. По-долу са изведени основните взаимовръзки:

- Демографската ситуация в страната се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност, отрицателен естествен и механичен прираст.

- Намалява дела на населението в трудоспособна възраст.
- Коефициентът на икономическа активност нараства.
- Коефициентът на безработица намалява.
- БВП и БВП на глава от населението нараства.
- Нараства производителността на труда.
- Най-голям брой МСП са в групата на микропредприятията (от 0 до 9 заети).

Наличието на административен капацитет в местните власти за усвояване на средства по оперативни програми и натрупването на инвестиции с икономически и социален характер, подкрепени от оперативните програми, са важно условие за растежа на териториалните единици.

ЧАСТ ВТОРА Цели и приоритети за развитие на Община Златоград за периода 2021-2027 г.

В настоящата втора част на ПИРО на община Златоград е определена стратегията за реализация на плана, която обхваща и проследява взаимовръзката между формулираните визия, определените стратегически цели на развитието и свързаните с тях приоритети за действие, които ще бъдат реализирани посредством изпълнението на програмата за реализация (предвидения пакет от мерки и дейности, включващ подготовката, финансирането и изпълнението на конкретни проекти).

В навечерието на новия програмен период 2021 – 2027 г. за страните – членки на Европейския съюз (ЕС) темата за местните политики в областта на устойчивото възстановяване и развитие е особено актуална. Планът за интегрирано развитие на общината обвързва сравнителните предимства и потенциал за развитие на местно ниво, изведени в рамките на анализа на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Златоград (ЧАСТ ПЪРВА Териториален обхват и анализ на икономическото, социално и екологично състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Златоград) с ***ясно дефинирана визия, цели и приоритети за постигане на стратегически цели, свързани общо от стремежа към по-висок жизнен стандарт на хората в общината и устойчиво развитие***.

II.1.Обосновка на стратегическата рамка

Стратегическата рамка на ПИРО на Община Златоград е разработена в съответствие с целите на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г. и има за цел да допринесе към постигането на цел на политиката 5 „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“.

Стратегическата част на ПИРО е фокусирана и конкретна и ясно показва избраната посока на развитие на община Златоград и областите, към които приоритетно да бъдат насочени усилията и основната част от инвестициите. Целта е да се постигне концентрация и осезаем ефект на база на конкретните потенциали и местни специфики.

1.1. Подход и принципи при разработването на стратегическата рамка

Основен подход в планирането на новия стратегически документ на общинско ниво е **интегрираният подход**, който изисква целите и приоритетите да бъдат съгласувани и да предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм, аграрни дейности и др.), залегнали в ОУП за развитие на територията.

При разработването на ПИРО са съчетани следните водещи принципи:

- **„Мисли глобално, действай локално”** - интегрирането на цели в планирането на регионално развитие следва да отразява съществуващите специфични проблеми, възможности и ресурси на съответното ниво за планиране в контекста на глобалните проблеми по опазване на околната среда и устойчивото развитие.
- **Реалистичност и ефективност** - планиране на изпълними приоритети и мерки за тяхното постигане в периода до 2027 г. Всички заложени цели, мерки и дейности, имат пряко отношение към проблемите и спецификата на община Златоград, както са отчетени проблемите, които зависят от външни фактори или изискват сериозни усилия, ресурси или време.
- **Ресурсна обезпеченост** – планираните мерки, дейности и проекти са съобразени с възможностите за финансиране, ресурсната обезпеченост, законодателните норми и ограничения, наличните капацитет и компетенции на общинско ниво. Важно е да се отбележи, че ПИРО е разработен преди приемането на програмите за финансиране от ЕС през новия програмен период 2021 – 2027 г.
- **Публичност.** Важен принцип на базата на който е разработен ПИРО. Осигурен непрекъснат публичен достъп за информация и възможност за излагане на становища от всички заинтересовани страни на всички етапи от разработването на ПИРО. От съществена важност при формирането местната политика за интегрирано устойчиво развитие на Община Златоград в периода до 2027 г. е включването на заинтересованите страни и гражданското общество в процеса на идентифициране на проектни идеи, които са в основата на програмата за реализация на плана.
- **Съгласуваност.** ПИРО на община Златоград е съгласуван с европейските, националните и регионалните стратегически документи.
- **Съсредоточеност.** Местните усилия и местните ресурси се съсредоточават в оптимален брой допълващи се направления на общинското развитие.
- **Обвързаност**. Прилага се интегриран подход в планирането, който обвързва отделните дейности с цел комплексното подобряване на определени направления от общинското развитие.
- **Аргументираност.** Всички предложения са направени на базата на обобщеното обществено мнение и синтезираните резултати от проведения анализ, както и на закономерностите в местното развитие.
- **Оперативност.** Набелязаните мерки и проекти, определят ясно Програмата за реализация на ПИРО през следващите седем години. В нея са описани отговорностите на партньорите и източниците на финансиране.

Основен момент при разработването на стратегическата част на ПИРО на община Златоград е хармонизацията на общата рамка за развитие в с общия европейски контекст на политиката за балансирано и устойчиво развитие на регионите и местните общности в ЕС. Най-общо стратегическите цели са насочени към **намаляване на икономическите, социалните и териториалните неравновесия и подобряване на жизнения стандарт**.

В тази връзка, при дефинирането на **стратегическата рамка – визия, цели, приоритети и мерки/ дейности** е търсена съгласуваност на целите и приоритетите на местно ниво в контекста на регионалната политика на ЕС, **с ясен принос към целите на регионално и национално ниво** и има за цел да допринесе към постигането на цел на политиката 5 „Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“.

За подбора на аргументирани, изпълними и съответстващи на местните ресурси и специфика проектни предложения е приложен специфичен подход, включващ компонентите на SWOT анализа, проучените обществени потребности и препоръки,

както и насоките на стратегическите документи от по-високо ниво. Стратегическата част е съобразена с изводите от общата характеристика на общината и съществуващите проблеми, чието решение е част от предмета на стратегическото планиране.

ПИРО на община Златоград е разработен като част от общата система от стратегически документи, установена със законодателните разпоредби и в рамките на националната политика за регионално развитие, като интегрира регионалното и пространственото развитие. Чрез прилагането на единен поход на планиране на регионалното и пространствено развитие взаимната обвързаност и йерархична съподчиненост на системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие, чрез използването на механизми за широко партньорство и координация между органите и институциите, бизнеса и гражданското общество, както и на общи инструменти за финансово подпомагане, се постига по-значим ефект и ефикасност за реализация на целите на местното развитие.

Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013 - 2025 г. (НКПР), заедно с Националната стратегия за регионално развитие 2012 – 2022 г. е основен документ в законодателството на страната и инструмент за интегрирано планиране и устойчиво пространствено, икономическо и социално развитие. НКПР дава насоките за устройство, управление и опазване на националната територия, маркирайки следните основни задачи пред националната политика за пространствено развитие, които обхващат най-важните елементи на националното пространство, от които зависи и качеството на живот:

- ✓ *Стимулиране развитието на полицентрична мрежа от градове-центрове – чрез подобряване на свързаността им и повишаване на икономическата им мощ;*
- ✓ *Подобряване качеството на урбанизираната среда в основните опорни центрове на полицентричната мрежа - чрез интегрирано възстановяване и развитие;*
- ✓ *Създаване на повсеместни условия за икономически растеж - чрез оптимално оползотворяване на местните ресурси, стимулиране на алтернативна заетост и развиване на нови умения и знания;*
- ✓ *Подобряване на качеството и поддържане на пространствената цялост на системите на образованието, здравеопазването, на социалните и културни услуги, чрез сътрудничество и кооперирание на общини;*
- ✓ *Реконструкция и доизграждане на транспортната и инженерно-техническата инфраструктура за подобряване на мобилността, комуникативността и достъпа до услуги;*
- ✓ *Оползотворяване на потенциала на малките населени места с характерни природни и културни ценности и използването му като стимулатор на икономическото развитие.*

Град Златоград има важна роля и при стратегическото планиране на развитието се търси запазване на функциите му с над общинско значение – най-вече в социалната сфера, образованието, здравеопазването и културата. НКПР отчита факта, че от състоянието на градовете от 4-то ниво (в ЮЦР са определени 20 града от четвърто йерархично ниво, сред които гр. Златоград) зависи насоката на развитие на периферните селски и планински райони. Значението на малките градове в селски райони е обект на особено внимание и в общоевропейските документи за балансирано териториално развитие.

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион от ниво 2 за периода 2021–2027 година (ИТС на ЮЦР), определяща общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в годините на новия програмен период 2021–2027, разработена в съответствие с Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013–2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчитаща предвижданията на секторните стратегии на регионално ниво в областта на

икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда. В нея са използвани и резултати от изготвения Социално-икономически анализ на районите в Република България (юли 2019 г.).

Визия за развитие на Южен централен регион от ниво 2 за периода до 2027 г., пренесена от Регионалния план за развитие (2014–2020 г.):

„Южен централен регион – привлекателно място за живеене, бизнес и туризъм, с по-добри условия за комуникация и съхранено природно и културно наследство“

Определените приоритети за развитие на ЮЦР в периода 2021–2027 г. са в съответствие с целите и стратегиите на Националната програма за развитие: България 2030, Актуализираната национална концепция за пространствено развитие за периода 2013–2025 г., както и целите на политиката на ЕС за сближаване и регионално развитие в периода 2021–2027 г. и включват:

- *Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж със следните специфични цели:*
  - *1.1.ИНОВАЦИИ, ТЕХНОЛОГИЧНО РАЗВИТИЕ И РАСТЕЖ*
  - *1.2.ПОДОБРЯВАНЕ НА БИЗНЕС СРЕДАТА И СТИМУЛИРАНЕ НА ПРЕДПРИЕМАЧЕСТВОТО*
  - *1.3.ДОБРО ОБРАЗОВАНИЕ, НОВИ ЗНАНИЯ И ПРОФЕСИОНАЛНО РАЗВИТИЕ*
  - *1.4.РАЗВИТИЕ НА КОНКУРЕНТНИ СЕКТОРИ, БАЗИРАНИ НА МЕСТНИТЕ РЕСУРСИ*
- *Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда на ЮЦР със следните специфични цели:*
  - *2.1.ПОДОБРЯВАНЕ НА ДОСТЪПА ДО КАЧЕСТВЕНИ ЗДРАВНИ, СОЦИАЛНИ, КУЛТУРНИ УСЛУГИ И СПОРТ*
  - *2.2.ИЗГРАЖДАНЕ НА ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА ИНФРАСТРУКТУРА. ОРИЕНТИРАНЕ КЪМ ПО-ЗЕЛЕНА, НИСКОВЪГЛЕРОДНА ИКОНОМИКА*
- *Стратегически приоритет 3: По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата в ЮЦР със следните специфични цели:*
  - *3.1.ПОДОБРЯВАНЕ НА ТРАНСПОРТНАТА И ЦИФРОВАТА СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ*
  - *3.2.ПОДКРЕПА ЗА БАЛАНСИРАНО ПРОСТРАНСТВЕНО РАЗВИТИЕ*
  - *3.3.РАЗВИТИЕ НА ТЕРИТОРИАЛНО СЪТРУДНИЧЕСТВО*

В унисон с Европейските тенденции с Решение на МС №335/ 7.06.2019 г. е планирано всяка от оперативните програми, съфинансирани от Европейския социален фонд+, Европейския фонд за регионално развитие и Кохезионния фонд за програмен период 2021-2027 г., с изключение на оперативната програма за транспортна свързаност и оперативната програма за храни и/или основно материално подпомагане, да задели ресурс в размер на поне 10 на сто от финансовата си алокация за осъществяване на интегрирани подходи за териториално развитие. Стратегическият план за развитие на земеделието и селските райони и програмата за морско дело, рибарство и аквакултури също ще предвидят ресурс за осъществяване на интегрирани подходи за териториално развитие.

За реализация на специфична цел 1.3, ИТС на ЮЦР предвижда използване на подхода на Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) за реализация на следните групи дейности: Създаване на условия за достъп до образование чрез преодоляване на

демографски, социални и културни бариери и Комплексни програми на общинско ниво за десегрегация на училищата, превенция на вторичната сегрегация и против дискриминацията. Дейностите в рамките на подхода ИТИ ще се реализират въз основа на интегрирани концепции, които ще бъдат изготвяни и изпълнявани в партньорство между различни местни заинтересовани страни (общини, НПО, образователни институции и т.н.), с оглед постигане на максимален ефект върху съответната територия.

Основните заинтересовани страни при оформянето и генерирането на проектни идеи са общините, областните администрации, публичните власти и институции на регионално ниво, които добре познават спецификата на собствената си територия, както и общите проблеми и потенциали на областта или на региона от ниво 2, имат опит в подготовката и изпълнението на проекти, финансирани от ЕСИФ и имат потенциала за осъществяване на контакти с други общини, с областни администрации или с представители на бизнеса и неправителствения сектор. Затова през новия планов период от тях се очаква да проявят инициативност и предприемчивост и да бъдат двигатели при генерирането на идеи за ИТИ.

Чрез приложеният интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие на община Златоград, целите и приоритетите са съгласувани и предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, инфраструктура, социална сфера, туризъм, аграрни дейности и др.), залегнали в устройствения план за развитие на територията.

3.1.Стратегически предимства и лимитиращи фактори

Стратегическите предимства на Община Златоград, изведени в рамките на социално-икономическия анализ с най-голямо значение включват:

- ✓ Заобикаляща богата и красива природа в Родопите;
- ✓ Находище на термоминерална вода в село Ерма река, което осигурява възможности за оползотворяване в различни аспекти;
- ✓ Туристически център и място за отдих и рекреация. Природни, културни и исторически предпоставки за развитие на туризъм и за предлагане на разнообразен туристически продукт. Богатите спортни и културни традиции, включително културно-историческото наследство на града, създават добри възможности за развитие на туризъм, вкл. с комбиниране на туристически пакети със съседни населени места и общини;
- ✓ Стратегическо местоположение в регионален и национален план. Благоприятното географско и транспортно-географско местоположение-фактор за развитието на интеграционни процеси и значимо място в транспортно‑комуникационната система на страната. Сравнително добре изградени мрежи на техническа инфраструктура. ГКПП „Златоград – Термес“, който през последните 11 г. благоприятства за развитието на местната икономика;
- ✓ Висок административен капацитет от общинската администрация, вкл. натрупан опит за усвояване на средства по оперативните програми
- ✓ Богато културно-историческо наследство, привличащо посетители, поддържано с различни форми на инвестиции, в т.ч. и чрез ПЧП;
- ✓ Добре изградена пътна мрежа с пространствена организация за удобен достъп на населението от отделните населени места до центъра, областта и страната; достатъчна гъстота на пътната мрежа;
- ✓ Добра трансгранична свързаност и достъп до международната техническа инфраструктура;
- ✓ Подобрена градска среда и улична мрежа, гарантираща по-добро качество на живот;

- ✓ Благоприятни компоненти на околната среда, мек климат, планински въздух и чисти планински извори;
- ✓ Проучени алтернативни водоизточници за питейни нужди (за гр. Златоград и с. Старцево);
- ✓ Богати залежи на полезни изкопаеми, а добивът им гарантира сериозна заетост;
- ✓ Добро качество на атмосферния въздух, съхранено биоразнообразие, съхранени зелени системи;
- ✓ Благоприятна демографска и образователна структура на населението, като фактор за развитие на бизнеса и натрупани традиции в отраслите на преработващата промишленост.
- ✓ Възможности за ефективно сътрудничество между бизнеса и местните власти за бизнес инициативи и публично-частни партньорства.

Проблемният анализ, засягащ община Златоград в т.ч. посочените основни проблеми в анкетното проучване, отчете съществени проблеми, които се явяват сериозни ограничители за развитието на града и останалите населените места. По-съществените от тях са:

- ! Обезлюдяване, в следствие на миграция на млади и образовани хора;
- ! Влошени демографски показатели;
- ! Ниско качество или затруднен достъп до здравеопазване;
- ! Липса на достатъчно предприятия и работни места
- ! Безработица и ниски доходи
- ! Липса или недостатъчно развитие на високотехнологични и иновативни производства с висока добавена стойност;
- ! Липса на подходящи инвестиционни терени;
- ! Липса на квалифицирана работна ръка.

II.2.Визия за развитието на Община Златоград и подход за нейното формулиране

При определяне на визията на община Златоград през 2027 г. година се изхожда реалните оценки, в следствие анализа на социално-икономическото развитие, предвижданията на национално и регионално ниво, анализа на силните, слабите страни, възможностите и заплахите за общината и новите цели и приоритети на Кохезионната политика на ЕС. Визията за развитие на Община Златоград е формулирана в резултат на изводите от допитването (анкетното проучване) сред населението, отразявайки тяхното желание за развитие на общината, базирано на тяхното виждане за приоритетите на общината в следващия програмен период и идентифицираните проблеми, чието решение на местно ниво следва да се търси чрез изпълнението на ПИРО на община Златоград.

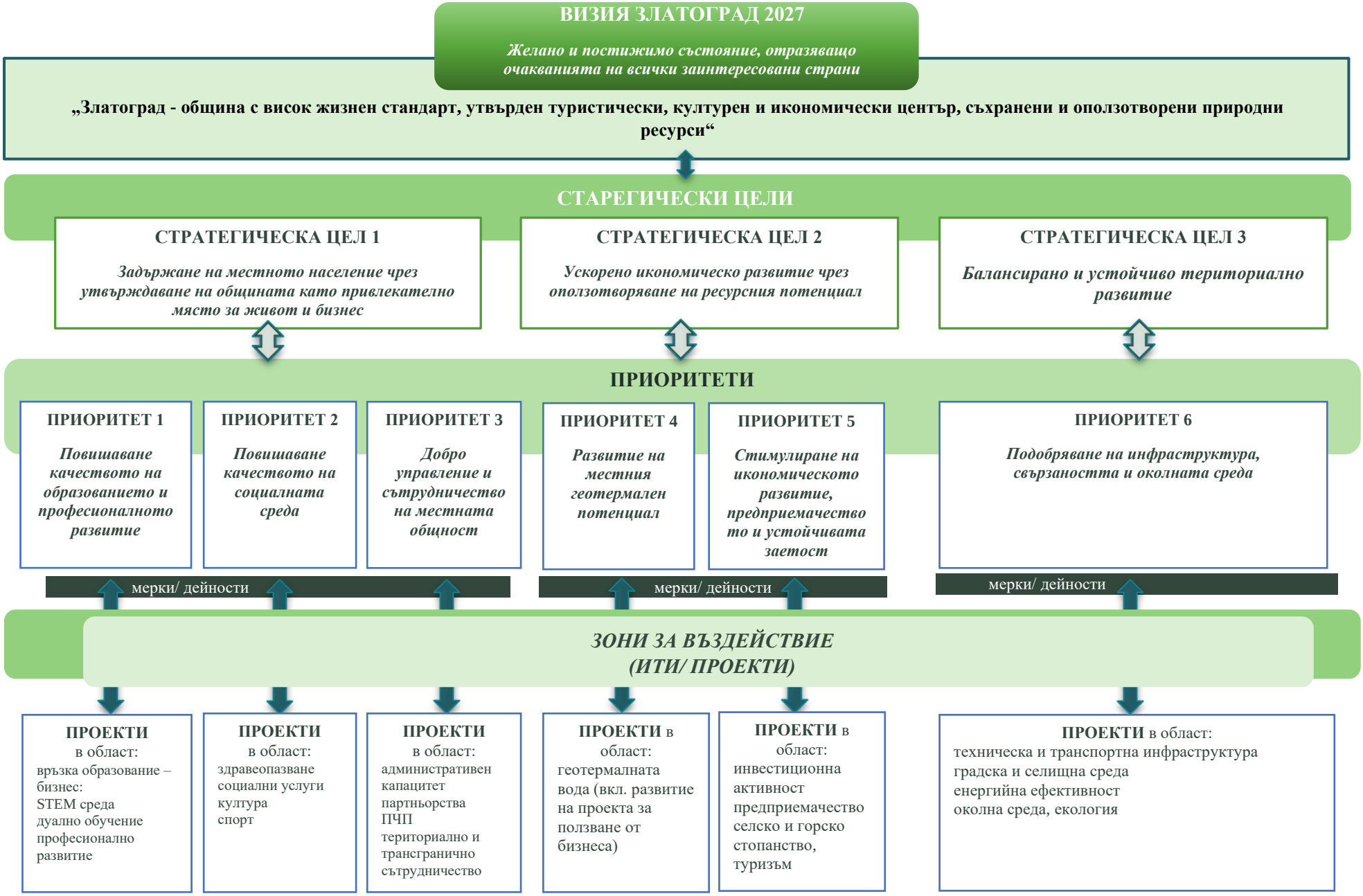
Визията за развитието на общината дава характеристики на специфичния потенциал на общината и насоките за бъдещото ѝ развитие. Тя отразява перспективите пред регионалното и пространственото развитие на територията на общината на основата на икономическите и социалните фактори, като отчита възможностите за преодоляване на различията между градските и селските територии.

ВИЗИЯ НА ОБЩИНА ЗЛАТОГРАД ПРЕЗ 2027 Г.:

„Златоград - община с висок жизнен стандарт, утвърден туристически, културен и икономически център, съхранени и оползотворени природни ресурси“

Обединяващата визия за развитие, представляваща желаното и постижимо състояние на община Златоград през 2027 г., се разгръща в три стратегически цели. Стратегическите цели получават продължение в единството на четири приоритетни направления, изразяващи определена област за действие и съдържащи набор от мерки/ /дейности – реализацията на визията за развитие на общината и всяка стратегическа цел ще бъдат реализирани чрез допълване между приоритетните направления. Предложена е ясна структура, представена на **Фигура 41 Структура на ПИРО на община Златоград за периода 2021 – 2027 г.**, основана на интегрирания подход в стратегическото планиране - изведените цели се разгръщат в единството на очертаните приоритетни направления. По този начин се постига синергичен ефект между резултатите на отделните приоритетни направления, като за осъществяването на дадена цел допринасят повече от един приоритет.

Стратегическите цели и приоритети, включени в стратегическата рамка не са подредени по важност, те са номерирани за по-ясното структурно представяне и в съответствие с представянето на стратегическите цели и приоритети на по-високо йерархично ниво.

ВИЗИЯ ЗЛАТОГРАД 2027
Желано и постижимо състояние, отразяващо очакванията на всички заинтересовани страни
„Златоград - община с висок жизнен стандарт, утвърден туристически, културен и икономически център, съхранени и оползотворени природни ресурси“
СТАРЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1
Задържане на местното население чрез утвърждаване на общината като привлекателно място за живот и бизнес
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2
Ускорено икономическо развитие чрез оползотворяване на ресурсния потенциал
СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3
Балансирано и устойчиво териториално развитие
ПРИОРИТЕТИ
ПРИОРИТЕТ 1
Повишаване качеството на образованието и професионалното развитие
ПРИОРИТЕТ 2
Повишаване качеството на социалната среда
ПРИОРИТЕТ 3
Добро управление и сътрудничество на местната общност
ПРИОРИТЕТ 4
Развитие на местния геотермален потенциал
ПРИОРИТЕТ 5
Стимулиране на икономическото развитие, предприемачеството и устойчивата заетост
ПРИОРИТЕТ 6
Подобряване на инфраструктура, свързаността и околната среда
мерки/ дейности
мерки/ дейности
мерки/ дейности
ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ (ИТИ/ ПРОЕКТИ)
ПРОЕКТИ в област: връзка образование – бизнес: STEM среда дуално обучение професионално развитие
ПРОЕКТИ в област: здравеопазване социални услуги култура спорт
ПРОЕКТИ в област: административен капацитет партньорства ПЧП териториално и трансгранично сътрудничество
ПРОЕКТИ в област: геотермалната вода (вкл. развитие на проекта за ползване от бизнеса)
ПРОЕКТИ в област: инвестиционна активност предприемачество селско и горско стопанство, туризъм
ПРОЕКТИ в област: техническа и транспортна инфраструктура градска и селищна среда енергийна ефективност околна среда, екология

II.3.Цели, приоритети и мерки за развитието на Община Златоград

Избраната стратегия в ПИРО Златоград се базира на следните принципи:

1. Спазване на строго дефинирана логическа и йерархична структура при определяне на отделните компоненти на стратегическата рамка на и на тяхното съдържание: анализ – SWOT - визия - стратегически цели – приоритети– мерки - конкретни проекти;

Фигура 42 Логическа и йерархична структура при определяне на отделните компоненти на стратегическата рамка на ПИРО - Златоград

2. Ясно пространствено адресиране на проблеми и решения;
3. Приоритизация на стратегическите и кумулативни ефекти от интервенциите върху комплексното развитие на града и останалите населени места в общината;
4. Налагане на комплексен подход в структурирането на стратегическата рамка, с акцент върху прилагането на максимално ниво на публичност в процесите на вземане на решения;
5. Осигуряване на адекватна обществена комуникация и максимално обективна обществено достъпна информация за заинтересованите страни и местната общност по отношение стратегическата рамка.

Избраната стратегия се базира на анализа на предимствата и перспективите на общината, изведени в рамките на социално - икономическия анализ, целейки да ги капитализира за целите на устойчивото интегрирано развитие на общината. От друга страна, стратегията отчита и проблемите на територията, като предвижда конкретни мерки за преодоляването им.

Изисквания за планиране на общинско ниво взети предвид при определяне на стратегическата рамка за развитие за периода 2021 - 2027:

- Целите и приоритетите на ПИРО на Община Златоград са определени в съответствие с целите и приоритетите на стратегическите документи за регионално и пространствено развитие на по-високите нива (в новия ЗРР регионалното и пространствено планиране се обединява в една система от документи, намиращи се в йерархична съподчиненост, която обхваща: Национална концепция за регионално и пространствено развитие, интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2, ПИРО), като са обвързвани с постигането на резултати за територията на община Златоград, вж. Фигура 43 Съответствие на ПИРО на Община Златоград с по-високите нива на регионално и пространствено планиране. Приоритетите, дефинирани в ПИРО на Община Златоград са в съответствие с предвижданията на НКПР и другите секторни политики на национално и регионално ниво.

- Целите на ПИРО на Община Златоград отразяват местните потенциали за развитие и се съсредоточават върху решаването на конкретните проблеми на общината.
- На ниво ПИРО следва да се гарантира връзката между регионалния и местния стратегически контекст за развитие чрез ограничен брой ключови приоритети.
- Приоритетите за развитие на Община Златоград в периода до 2027 г. произтичат логически от изводите на аналитичната част на плана (ЧАСТ ПЪРВА Териториален обхват и анализ на икономическото, социално и екологично състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Златоград), като се фокусират върху конкурентните предимства на общината.
- Всеки от приоритетите е свързан със съответна стратегическа цел и представлява по-краткосрочна и конкретна цел, която води до постигането на по-общата стратегическата цел.
- Целите и приоритетите не са номерирани по важност, а за целите на представянето на стратегическата рамка.

Фигура 43 Съответствие на ПИРО на Община Златоград с по-високите нива на регионално и пространствено планиране

1.1. *Подход за формулиране на стратегическите цели и приоритети за развитие*

Стратегическите цели се явяват първата пряка форма на конкретизация на определената и възприета от заинтересованите страни и местната общност **визия за развитие** през периода 2021 – 2027 г. Те са насочени към:

- Постигане на значим напредък в развитието на общината;
- Мобилизация на човешкия капитал и създаване на условия за неговото развитие;
- Ефективни интервенции, оползотворяващи всички възможностите: за ресурсно осигуряване на развитието от различни фондове (ЕС, национален бюджет и частни инвестиции), човешки ресурси и времеви ресурси;

- Намирането на баланс в интересите на местната власт, бизнеса и местната общност и използването му за динамизиране на социално-икономическия живот в града и населените места на общината;
- Намиране на ефикасни решения за преодоляване на основните социални, икономически и екологични проблеми на територия.

Определената Визия за развитие община Златоград през периода 2021-2027 г. ще се осъществява чрез постигането на **3 стратегически цели и 5 приоритета.**

Трите стратегически цели изцяло адресират основните идентифицирани от участниците в анкетното проучване проблеми за развитието на Община Златоград. Резултатите от анкетното проучване са представени на следващата фигура:

Фигура 44 Основни проблеми за развитието на Община Златоград

Решаването на икономическите и демографските проблеми на Община Златоград са основното предизвикателство за местната власт, чието планово изражение е стратегическата рамка на ПИРО – Златоград за периода до 2027 г. Двете проблемни области са пряко свързани, тъй като демографския спад се дължи основно на икономически причини – липса на работни места, продължителна безработица и т.н., водещо до търсене на реализация в големите градове от трудоспособното население и най-вече младите хора.

Решаваща роля за избора на стратегически цели, които са залегнали в общата рамка на интегрираното развитие на Община Златоград в периода до 2027 г. са проблемите идентифицирани при анализа на социално-икономическото развитие и от местната общност, в рамките на проучването. Анкетното проучване извежда следните основни проблеми на населените места на общината:

Фигура 45 Основни проблеми на населените места

Видно от Фигура 45 Основни проблеми на населените места **най-големият проблем е обезлюдяването**, което се потвърждава не само от извършения социално-икономически анализ и проведеното проучване, а и от факта, че за последните 10 години две населени

места са напълно обезлюдели, други три са с трайна тенденция към намаляване на населението и през 2020 г. са с жители под 70. Липсата на достатъчно предприятия и работни места, безработицата и ниските доходи са сред основните проблеми, посочени от населението.

Анкетното проучване разглежда също причините за основните социални проблеми:

Фигура 46 Най-изявени социални проблеми

Миграцията на млади и образовани хора е най-изявеният фактор, водещ до обезлюдяването на населените места, следван от продължителната безработица. Решаването на проблема предполага и насочване на усилията на общината към задържане на младите хора (основна причина за обезлюдяването) и подобряване на бизнес средата, което включва интегрирани действия, насочени към създаване на привлекателна бизнес среда – условие за привличане на инвестиции и повишаване стандарта на живот, професионално развитие на младите хора и устойчива връзка между образованието и бизнеса. Съхранението на човешките ресурси е основен фактор за развитието на всяка община и то е постижимо при комплексното решаване проблемите на социалната сфера и нейното развитие – здравеопазване, социални услуги, култура и спорт. Изхождайки от необходимостта за решаване на важния проблем на община Златоград е формулирана ***Стратегическа цел 1 „Задържане на местното население чрез утвърждаване на общината като привлекателно място за живот и бизнес“***.

Основната предпоставка за преодоляване на лимитиращите фактори за развитието на общината е оползотворяването на местното геотермално богатство, както за енергийни нужди, така и за развитие на балнеологията. Комплексното оползотворяване на минералните и геотермалните води - за производство на енергия и за лечебен туризъм е най-значимата възможност за развитие на община Златоград. Дългогодишните усилия на общинското ръководство за осигуряване на средства за реализация на мащабния стратегически за Златоград проект, довели до реализиране на първата част от дейностите – изграждане на водовземно съоръжение (сондаж) и конструкция на надземната част на геотермалния водоизточник в село Ерма река продължават и в настоящия планов период. Важността на изпълнението на дейностите по оползотворяване на геотермалните води силно се откроява и при проведеното проучване сред местното население. Реализацията на тази важна инвестиция за общината ще има комплексни социални, икономически и екологични ползи и намира място в стратегическата рамка на ПИРО - Златоград като основна част от ***Стратегическа цел 2 „Ускорено икономическо развитие чрез оползотворяване на ресурсния потенциал“, с основен фокус оползотворяване на геотермалната вода.***

Устойчивото, с грижа към околната среда подобряване на инфраструктурата във всички населени места на общината, в т.ч. състоянието на уличната мрежа, ВиК инфраструктурата, благоустрояването и естетизирането на градската и селищна среда, достъпността и свързаността са сред основните предпоставки за повишаване качеството на средата на живот на населението. В този обхват са заложени интервенциите за постигане на ***Стратегическа цел 3*** на ПИРО - Златоград: ***„Балансирано и устойчиво териториално развитие“***.

Приоритетите са пряко следствие от определените стратегически цели. Опазването и ефективното използване на различните дадености, съпътствано от разумното им интегриране в градската и селищна среда са фактор за развитието на ключови икономически отрасли и задължително условие за достигане на социален просперитет.

Чрез спазването на мерки за устойчивост във всички сфери ще се съхрани природното и културно наследство, качествената градска и жизнена среда, ще се подобри социалният статус на населението и ще се възстанови и развие икономиката. За решаване на проблемите на град Златоград и населените места в общината, чрез изработването на ПИРО са определени **приоритети за развитие**, като за постигане на синергичен ефект между резултатите на отделните приоритетни направления, за осъществяването на дадена стратегическа цел допринасят повече от един приоритет.

1.2. Стратегически цели, приоритети, мерки и дейности за развитие

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1

Задържане на местното население чрез утвърждаване на общината като привлекателно място за живот и бизнес

Подобряване сферата на образованието чрез иновативни подходи като създаване на STEM среда, професионално развитие и създаване на устойчива връзка с бизнеса, повишаване качеството на здравеопазването и социалните услуги, запазване и развитие на културата и спортна са сред основните приоритетни направления за съхранение и развитие на човешкия капитал. Фокусът на тази стратегическа цел е поставен върху задържането на младите хора, отчитайки възможностите на Община Златоград за влияние върху този процес. Местната икономика показва индикации за затруднения в набирането на квалифициран персонал - липсата на квалифицирана работна ръка е второто по важност ограничение за развитие на успешен бизнес в общината, сочи анкетното проучване, като същевременно този проблем е и сред изведените най-сериозни икономически проблеми в проучването. Подходите и мерките за решаването му са свързани със засилване на връзката между бизнеса и образованието, вкл. чрез насърчаване на въвеждането на STEM среда (Стълб 1: ИНОВАТИВНА БЪЛГАРИЯ на План за възстановяване и устойчивост на Република България, който към момента все още не е приет), създаване на професионални паралелки за нуждите на бизнеса, квалификация и преквалификация за професионално развитие и т.н.

Тъй като обезлюдяването има икономическо измерение, постигането на Стратегическа цел 1 е невъзможно без подкрепата на бизнеса, насърчаването на неговото развитие, създаване на условия за предприемачество.

Интервенциите от компетентността на местното управление за постигане на Стратегическа цел 1 се изразяват в:

- ✓ Подкрепа на социалната среда, нейното подобряване, поддържане и комплексно развитие (образование, здравеопазване, социални дейности, култура и спорт), създаване на условия за устойчива връзка между образованието и бизнеса, включени в Приоритети 1 и 2 от стратегическата рамка на ПИРО – Златоград;

- ✓ Добро управление и сътрудничество на местната общност – развитие на административния капацитет, партньорства, ПЧП, териториално и трансгранично сътрудничество, включени в Приоритет 3 на ПИРО – Златоград.

Всички мерки за постигане на тази цел се явяват един от важните инструменти за справяне с негативните демографски тенденции и свързаните с тях процеси. Задоволяване потребностите на населението здравни и социални услуги, образование, културни и спортни дейности е предпоставка за намаляване на миграцията и подобряване на демографските показатели.

Принос към постигането на планираните мерки задържане на местното население ще имат и включените приоритети за реализация на Стратегическа цел 2, които са насочени към създаване на условия за икономическо съживяване и развитие, на база местния потенциал – Приоритети 3 и 4 на ПИРО – Златоград. Оползотворяването на геотермалната вода, подобряването на бизнес средата, повишаване на инвестиционната активност, развитието на туризма, в т.ч. балнеологията ще създадат условия за икономическо съживяване, предприемачество и устойчива заетост. Тези фактори имат потенциала да допринесат във висока степен за задържане на младите хора на Златоград.

Стратегическа цел 1 на ПИРО на Община Златоград е пряко свързана и в съответствие с определените в ИТС за развитие на ЮЦР в периода 2021 – 2027:

- *Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, специфична цел 1.3. Добро образование, нови знания и професионално развитие.*
- *Стратегически приоритет 2: Подобряване на социалната и екологичната среда на ЮЦР, специфична цел 2.1. Подобряване на достъпа до качествени здравни, социални, културни услуги и спорт.*

Реализацията на приоритетите, формулирани в ПИРО-Златоград, насочени към запазване и развитие на човешкия капитал ще донесе измерим принос към постигане на Стратегическия приоритети 1 и 2 на ИТС на ЮЦР 2021 – 2027 г.

За реализация на специфична цел 1.3 „ДОБРО ОБРАЗОВАНИЕ, НОВИ ЗНАНИЯ И ПРОФЕСИОНАЛНО РАЗВИТИЕ“, ИТС на ЮЦР предвижда използване на подхода на Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ). Като подходящи да бъдат реализирани на териториално ниво, чрез подхода на Интегрирани териториални инвестиции (ИТИ), са определени:

- дейности в подкрепа на професионално образование и обучение на регионално ниво;
- развитие на дуалната система на обучение;
- ограмотяване на възрастни;
- валидиране на знания, умения и компетентности.

Използването на подхода ИТИ за постигане на Стратегическа цел 1 и в частност на Приоритет 1 на ПИРО – Златоград ще бъде една добра възможност, допринасяща за задържане на местното население на Община Златоград в периода до 2027 г.

ПРИОРИТЕТ 1 „Повишаване качеството на образованието и професионалното развитие“

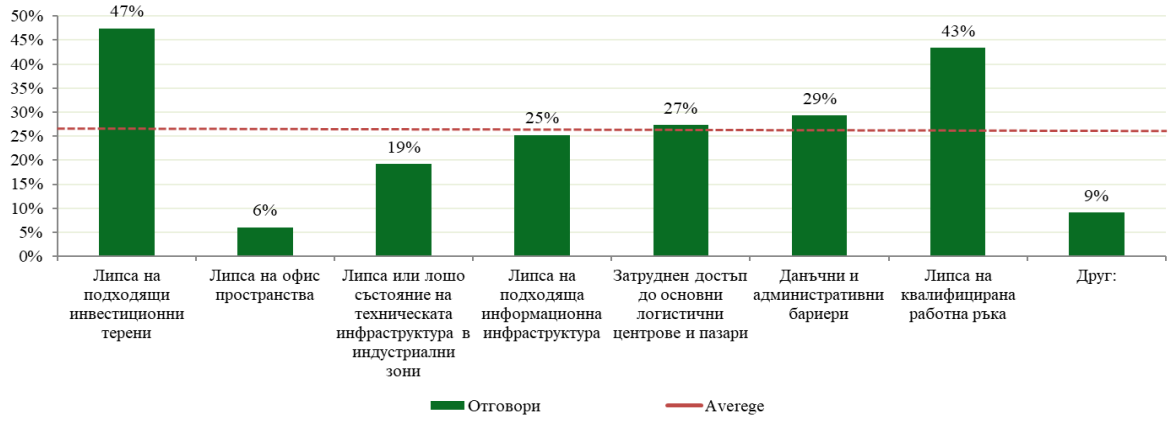
Разглеждане сферата на образованието като един от факторите за развитието на икономиката е комплексен подход за в усилията за развитие на територията. Засилване на връзките между нуждите на бизнеса от квалифицирани кадри и образованието трябва да присъства в насоките за развитие на общината. През последните години община

Златоград обнови образователната инфраструктура, създавайки необходимите материални условия за качествено образование.

Анализът на образователната сфера откроява някои тревожни тенденции, свързани не само с демографския спад, а и с това че след прогимназиално си образование (V - VIII клас), по-малко от 40 % от учениците продължават средното си образование в Златоград. За учебната 2014/ 2015 г. завършилите в ОУ и СУ на територията на община Златоград прогимназиалното си образование са общо 216, а четири години по-късно - през учебна 2018/ 2019 г. средно образование в училищата в Златоград завършват едва 40,3 % от тези ученици или общо 87 %. При следващия випуск, съотношението е още по-тревожно – завършили прогимназиален етап през учебната 2015/ 2016 г. – общо 229, четири години след това (учебната 2019/ 2020) завършилите средно образование в Златоград са едва 70 или 30,6 %. При наличието на модернизираната учебна база, подобряването на този показател ще се търси чрез целенасочени мерки и дейности като разкриване на паралелки, които могат да привлекат интереса на учениците, което включва задължително перспективата за последваща реализация. Такива са паралелки за дуално образование и обучени по заявен интерес от бизнеса, професионални паралелки в областта на дигиталните умения и информационните технологии, както и въвеждане на STEM среда в образованието.

На следващата графика са представени ограниченията за развитие на успешен бизнес, според респондентите на анкетното проучване, като на второ място е поставена липсата на квалифицирана работна ръка:

Фигура 47 Ограничения за развитие на успешен бизнес в общината, Анкетно проучване

За укрепване връзките между образователни институции и бизнеса за подобряване качеството на работната сила следва да насърчава квалификацията и преквалификация в области, развити и развиващи се на територията на общината.

Оползотворяване на възможностите за въвеждане на иновационни подходи в образованите, в т.ч. въвеждане на STEM среда (областите на STEM са природни науки, технологии, инженерство и математика) създават предпоставки за успешна последваща реализация на младите хора.

Подобряването на образователната сфера ще окаже влияние върху икономическия сектор, осигурявайки по-високо качество на човешките ресурси.

В следващата таблица са представени основните проекти/ дейности за всяка от трите мерки, част от Приоритет 1 на ПИРО 2021 – 2027 г.:

ПРИОРИТЕТ 1 **Повишаване качеството на образованието и професионалното развитие**		
Мярка 1.1.	***Съвместни дейности в сектор образование – партньори, в т.ч. училища/ община/ бизнес за укрепване връзките между образованието и бизнеса***	
	проекти/ дейности	• Въвеждане на STEM среда и стимулиране на иновационните подходи в работата с децата и учениците и извънкласните занимания (вкл. дейности за Дигитална трансформация на училищното образование в т.ч. професионалното образование и обучение); • Засилване връзката образование – бизнес, съвместни дейности община/ училища/ бизнес: ✓ организиране на регулярни форуми/ срещи между работодатели, образователни институции и ученици ✓ Подкрепа за развитие на умения за професиите на настоящето и бъдещето, вкл. дуално професионално образование и обучение в партньорство с работодатели; професионалното и кариерно ориентиране; разкриване на професионални паралелки при заявена необходимост от бизнеса • Насърчаване на продължаващото образование за квалификация и преквалификация на заети и неактивни лица
Мярка 1.2.	**Продължаване на модернизацията на образователната инфраструктура**	
	проекти/ дейности	• Подобряване на образователната инфраструктурата (общински общообразователни училища и др. институции в сферата на образованието) • Подобряване инфраструктурата на общински детски градини • Създаване на „зелено училище” или „училище на занаятите” за деца от страната и чужбина, за провеждане на студентски стажове и др. дейности

ПРИОРИТЕТ 2 „Повишаване качеството на социалната среда“

В община Златоград системата от социални услуги е добре развита. Задълбочаване на различията в териториалното разпределение на населението и процесите на обезлюдяване на селата, водят до необходимостта от на мерки, свързани с разширяване и развитие на социални услуги за възрастните хора, които в по-малките населени места ще бъдат преобладаваща част от населението.

С оглед на факта, че населението в общината е трайно застаряващо през разглеждания в социално-икономическия анализ период, естественият прираст е отрицателен и броят на възрастните хора се увеличава за сметка на младите, които намаляват с всяка година, е необходимо да се предвиди създаването на център и/или услуга, които да обхванат нуждаещите се от специфична грижа за самотно живеещи и в невъзможност да се самообслужват стари хора, услуги, които отговарят на техните нужди за равностойно участие в живота на общината и достъп до качествено здравеопазване.

Инвестициите в здравната инфраструктура през последните години осигуряват изцяло обновена, модернизирана и оборудвана материално-техническа база за най-важното

здравно заведение - общинската болница, но за съжаление ниско качество или затруднен достъп до здравеопазване е третият най-изявен социален проблем в Община Златоград (Фигура 46 Най-изявени социални проблеми), след миграцията на млади хора и продължителната безработица. В периода до 2027 г. следва да се предприемат мерки именно за подобряване качеството на здравеопазването, от една страна заради факта, че МБАЛ обслужва не само Община Златоград, но и Неделино и част от Кирково, от друга страна с оглед на демографското развитие на малките населени места, в които все по-изразен става превесът на възрастното население. Това прави все по-значима нуждата от достъп до качествено здравеопазването. За решаване на проблема с качеството на здравните услуги трябва да се насочат съвместни усилия от местната власт и управлението на МБАЛ за привличане на високоспециализирани лекарски кадри и за подобряване финансовите резултати на болничното заведение.

За достъпът до здравеопазване в населените места извън общинския център се предвижда насърчаването използването на новите възможности, въведени с промените в Закона за лечебните заведения през 2020 г. за разкриване на индивидуални практики от медицински сестри, фелдшери и др. медицински специалисти, с което те могат да извършват самостоятелни здравни грижи, манипулации, превенция и профилактика на болести, вкл. и в домашна среда.

Мерките в приоритета, общо 3 на брой са насочени към социалната среда, нейното подобряване, поддържане и комплексно развитие (здравеопазване, социални дейности, култура и спорт):

- Достъпност и качество на социалните и здравни услуги
- Съхранение на културата и развитие на културни дейности
- Развитие на спорта

В дейностите/ проектите са включени както интервенции в здравната, социална, култура и спортна инфраструктура, за осигуряване на съвременни изисквания, така и „меки мерки“: различни видове социални услуги, подобряване достъпа до заетост на хора с увеждания и други уязвими групи, насърчаване на социалното включване на безработни и неактивни лица, подобряване на достъпа на уязвимите групи до специализирани и общодостъпни услуги, дейности в областта на културата и подпомагането развитието на спорта.

Мерките от Приоритет 2 имат за цел справяне с негативните демографски тенденции и свързаните с тях процеси. Задоволяването на потребностите на населението от здравни и социални услуги, културни и спортни дейности е предпоставка за намаляване на миграцията и подобряване на демографските показатели.

В следващата таблица са представени основните проекти/ дейности за всяка от трите мерки, част от Приоритет 2 на ПИРО 2021 – 2027 г.:

ПРИОРИТЕТ 2 **Повишаване качеството на социалната среда**		
Мярка 2.1.	**Достъпност и качество на социалните и здравни услуги**	
	проекти/ дейности	ЦСРИ: Обособяване на нови помещения за психологическа консултация, за индивидуална работа, за социална работа за нуждите на ЦСРИ
		"Изграждане на дневен център за възрастни лица“: резидентна грижа за лица в над трудоспособна възраст без увреждания
		Дневен център за деца и лица с увреждания „Зора“ – разширяване и подобряване базата (дворното пространство)

ПРИОРИТЕТ 2 **Повишаване качеството на социалната среда**		
		Разкриване на нова услуга "Дневен център за пълнолетни лица с увреждания"
		Обособяване на помещения в МБАЛ "проф. д-р Асен Шопов" гр. Златоград за предоставяне на палиативни грижи
		Изграждане на "Обществена трапезария"
		Социални услуги за социално включване и равни възможности, насърчаване на заетостта и развитието на умения, храни и основно материално подпомагане, като: • Предоставяне на социални и здравни услуги в общността и в домашна среда (вкл. интегрирани), мобилни социални услуги в населените места, приемна грижа и др. • Осигуряване на храни и основно материално подпомагане; • Подобряване на достъпа до заетост на хората с увреждания и на други уязвими групи • Насърчаване на социалното включване на безработни и неактивни лица • Подобряване на достъпа на уязвимите групи до специализирани и общодостъпни услуги • други
		Подобряване качеството на общинското здравеопазване: • Подобряване на материалната база и закупуване на оборудване за МБАЛ – Златоград, благоустрояване на паркинга и двора; • дейности за привличане на лекари, засилване контрола от принципала върху общинското здравно заведение и др. • насърчаване разкриването на индивидуални практики от медицински сестри, фелдшери и др., чрез информационни кампании
Мярка 2.2.	**Съхранение на културно-историческото наследство и развитие на културни дейности**	
	проекти/ дейности	Инвестиции за подобряване състоянието на културно – историческото наследство, вкл. социализация, дигитализация и др. (вкл. стартирал проект: „Инвестиции за повишаване на туристическата атрактивност на Община Златоград“, който не е включен в бюджета на ПИРО)
		Изграждане на монументална плоча с надпис на песента за Делю войвода
		Разнообразяване културния живот в населените места, вкл. подкрепа за читалищните дейности, провеждане на ежегодни културни празници и фестивали, в т.ч. доставка на подвижна сцена, екран/видеостена, озвучителна техника, осветление, пейки/столове, система за симултанен превод и др.

ПРИОРИТЕТ 2 **Повишаване качеството на социалната среда**		
Мярка 2.3.	**Развитие на спорта**	
	проекти/ дейности	Ремонт и възстановяване на дейността на открития плувен басейн, вкл. детския басейн в Спортен комплекс “Златоград”, гр. Златоград
		Изграждане на помощно игрище до стадион "Златоград", с размери 55м/35м
		Изграждане на многофункционална спортна зала на закрито
		Подобряване на съществуващата спортна инфраструктура

ПРИОРИТЕТ 3 „Добро управление и сътрудничество на местната общност“

Приоритет 3 е насочен към осигуряване на оптимална институционална среда и предоставяне на ефективни публични услуги, като необходими условия за благоприятна бизнес-среда, икономически растеж и високо качество на живота. Като водещи фактори са административното обслужване, в т.ч. цифровизация, разширяване на електронните услуги, откритото управление и активен диалог и партньорство с местната общност, стопанския и нестопански сектор.

Подобряването и развитието на публичните административни услуги, в т.ч. разширяване на електронните услуги и ефективната комуникация и партньорство на публичния сектор с гражданите, бизнеса и неправителствения сектор, в т.ч. участието им в планирането и изпълнението на политиките за интегрирано развитие ще бъде от съществено значение за успешното постигане на стратегическите цели на ПИРО на Община Златоград в периода 2021 – 2027 г. Натрупаният опит в периода 2014 – 2020 чрез Местан инициативна група „Кирково – Златоград“ и прилагането на подхода ВОМР на територията на общините Златоград и Кирково, както и реализираните социални дейности чрез публично-частни партньорства са основна предпоставка за продължаване на ефективното партньорство и сътрудничество с публичния, частния и неправителствен сектор и в периода до 2027 г.

Развитието на административното обслужване, трябва да се фокусира върху повишаване капацитета на служителите за работа с новите технологии, електронните публични услуги и пр.

ПРИОРИТЕТ 3 **Добро управление и сътрудничество на местната общност**		
Мярка 3.1.	***Подобряване качеството на административните услуги***	
	проекти/ дейности	Подобряване и развитие на административното обслужване, в т.ч. разширяване на електронните услуги
		Цифровизация на архива на общината
		Подобряване на материално-техническата база на администрацията СМР (кметства), обособяване на конферентна зала в ОбА - Златоград
Мярка 3.2.	***Интегриран подход в планирането на социално-икономическото развитие - диалог и партньорство***	
	проекти/ дейности	• Създаване на модел за ефективна комуникация с гражданите, бизнеса и неправителствения сектор за участието им в планирането и изпълнението на политиките за интегрирано развитие • Сътрудничества на общината (в т.ч. насърчаване на публично-частните партньорства, трансгранично

ПРИОРИТЕТ 3 Добро управление и сътрудничество на местната общност		
		сътрудничество), насочени към развитие във всички сектори, в т.ч. разработване на концепция/ анализи за ИТИ (икономика, индустриална зона, вкл. в ИТС ЮЦР); разработване стратегически документи/ програми и т.н. • Териториално и трансгранично сътрудничество, вкл. прилагане на подхода ВОМР на територията на общината и в следващия програмен период 2021 - 2027 г. за стимулиране на местното развитие

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2

Ускорено икономическо развитие чрез оползотворяване на ресурсния потенциал

Извършеният клъстерен анализ по икономически показатели с данни за периода 2008 – 2017 г., част от Анализа на социално икономическото развитие на селските райони в Република България, разработен като компонент от подготовката на стратегически план за ОСП за следващия програмен период 2021-2027 г.[10], определя четири типа селски общини: развитие, догонващи, в развитие и изоставащи. Последните се характеризират с недостатъчно или неефективно развитие на икономиката и Община Златоград е поставена в този тип клъстер. Изследваните показатели в анализа включват процент на безработицата (подобряване на показателя след 2017 г.) в комбинация с дял на работната сила (след 2017 г. се наблюдава влошаване на възрастовото съотношение) и средна брутна заплата (при стойност 719 лв. през 2017 г. показателят се подобрява до 882 лв. през 2019 г.), показателите за производителност на МСП и приходите от дейността. Въпреки положителните тенденции в част от показателите в годините 2018 и 2019, насочването на усилията на общината към подобряване на бизнес средата остават сред основните цели и приоритети. Преодоляването на социално-икономическите проблеми се съсредоточава върху пълноценното и ефективно използване на местните ресурси и оползотворяване на местния потенциал. Анкетното проучване поставя въпроса за наличието на неоползотворен потенциал за икономическо развитие на Община Златоград, като **57 % от отговорите са свързани с оползотворяване на геотермалната и минерална вода, в т.ч. развитие на балнеологията и туризма**. Останалите респонденти са идентифицирали следния неоползотворен икономически потенциал:

- 22 % - привличане на инвеститори, вкл. чрез:
  - изграждане на техническа инфраструктура до предвидени терени за застрояване в ОУП с цел улесняване на строителството за бъдещи инвеститори за развитие на нови производствени бази
  - обособяване на отделни терени за индустриални предприятия
  - обучение на безработни за конкретни нужди на работодатели, които биха имали интерес да инвестират в града и разкрият работни места
- IT технологии, иновации, развитие на селското стопанство и биопроизводството, общинска оранжерия, лятно кино, развитие на спортове на открито и бизнес отношения с Гърция.

[10] Източник: https://www.mzh.government.bg/media/filer_public/2020/01/21/proekt_na_sotsialno-ikonomicheski_analiz_na_razvitieto_na_selskite_raioni_01_2020.pdf

При формулиране на мерките и конкретните дейности/ проекти за постигане на стратегическата цел са взети предвид резултатите от анкетното проучване, като е отчетен и фактът, че ролята на общината е да създаде необходимите условия за бизнеса. Предвидените дейности/ проекти за постигане на приоритети 4 и 5 в Стратегическа цел 2 на ПИРО на Община Златоград, със заложен финансов ресурс в програмата за реализация само за проектите, с възможност за реализация от публичния сектор.

Стратегическата цел е насочена към икономическото възстановяване и развитие, чрез създаване на нови възможности за развитие на икономическия потенциал в региона, повишаване на конкурентоспособността на местния бизнес и осигуряване на допълнителна заетост, базирани на конкурентните предимства и ресурси.

Най-значителните възможности за ускорено икономическо развитие на община Златоград е оползотворяването и развитието на геотермалния потенциал:

- Топлофициране и горещо битово водоснабдяване на обществени и частни сгради;
- Използването на геотермалната вода като алтернативен източник на енергия;
- Развитие на производство, свързано с бутилиране на минералната вода за питейни нужди;
- Развитие на геотермално промишлено рибовъдство;
- Развитие на алтернативни форми на земеделие, включващи оранжерийно производство;
- Развитие на балнеологията, лечебния и спа туризъм – водните ресурсите от находището в Ерма река са с лечебно-профилактични свойства при стомашно-чревни, жлъчно-чернодробни, бъбречно-урологични, метаболитни и др. заболявания.

Усилията на Общината за повишаване на инвестиционната активност, намиращи изражение в мерките за реализация на ПИРО ще подобрят бизнес средата и индустриалните зони в града, чрез създаване на подходящи условия за инвестиции, в т.ч. за високотехнологични производства. Предвижда се анализ на възможностите за предлагане на съществуваща инфраструктура, към която би имало интерес и търсенето и привличането на инвеститори като част от цялостната местна инвестиционна политика, чрез дейности като създаване на инвестиционен профил на общината, продължаване на административна подкрепа при съгласуване на инвестиционни проекти, предоставяне на свободни сгради и терени за инвестиционни проекти и др.

Незначителният дял на селското стопанство в икономиката на общината, определя сектора като възможност за развитие, въпреки наличието на неблагоприятни за интензивно земеделие територии и слабо представеното животновъдство. Полупланинският и планински релеф са предпоставка за силно развитото пасищно животновъдство в миналото и условие за високопланинско животновъдство и в настоящия момент. Екологично чистите ливадни треви и лечебни растения са предпоставка за нарастващо развитие на пчеларството. Производството на екологично чисти продукти в южните склонове от територията, където релефните и почвените условия благоприятстват такова развитие. В контекста на за Зелената сделка и в частност проекта на Стратегията на ЕК за постигане на целите на ООН за устойчиво развитие „От фермата до трапезата“ е залегнал справедлив екологичен преход, в т.ч. чрез осигуряване на устойчив поминък на производителите, по-къси вериги на доставка, насърчаване на биоземеделието и др. Насърчаването развитието на биоземеделие и биологичното животновъдство, е част от Приоритет 5 на ПИРО – Златоград.

Горското стопанство представлява стратегически резерв, основаващ се на структурата на поземлените ресурси - 80 % от общата площ на община Златоград е заета от гори, регулираната горскостопанска дейност, както и потенциалните възможностите за

въвеждане на иновации в горската промишленост, което ще има съществен принос към устойчивото управление на горите и горските ресурси. Грижата и опазването на горските масиви имат важна екологична и икономическа роля за развитието на селските райони.

Културно-историческите ресурси на общината са важна предпоставка за определянето на туризма като приоритетен сектор в местното икономическо развитие. Министерство на туризма определи 8 културно-исторически дестинации за промотиране на страната, сред които „Магията на източните Родопи“, в която е включен и Етнографски ареален комплекс – Златоград, част от вече утвърдената културна дестинация - Златоград. Продължаване на инвестициите за опазване и развитие на културно-историческото и природно наследство, подобряване на достъпността и промотиране и социализация са сред мерките, насочени към туризма, заедно с развитието на нови сегменти, като балнеолечение и SPA.

Съчетанието на уникални природни забележителности, културно-историческо наследство, благоприятен климат, геотермалното богатство и стратегическото географско положение имат потенциала да създадат високо качество на живот за местното население, чрез привличане на инвеститорски интерес и увеличение на заетостта, което от своя страна ще бъде фактор за задържане на младите хора в общината.

Стратегическа цел 2 на ПИРО на Община Златоград е пряко свързана и в съответствие с определените в ИТС за развитие на ЮЦР в периода 2021 – 2027:

- *Стратегически приоритет 1: Засилване на конкурентните позиции на ЮЦР регион чрез инвестиции във факторите на растеж, специфични цели:*
  - ✓ *1.2. Подобряване на бизнес средата и стимулиране на предприемачеството*
  - ✓ *1.4. Развитие на конкурентни сектори, базирани на местните ресурс*

Приоритет 4 „Развитие на местния геотермален потенциал“

България разполага със значителен потенциал за използване на минералната вода на първо място за питейно-битови цели, лечение, СПА, отдих, спорт, отопление и др., но към момента само 15 % от наличните ресурси са оползотворени. Изключително малко са високотемпературните находища от над 60-70°C и то с потенциал да бъдат използвани за геотермална енергия, каквото е находището в с. Ерма река, открито през 1965 г. в землището на с. Ерма река, намиращо се на около 14 км от гр. Златоград, чийто ресурси отговарят на двата критерия - минерални и геотермални води. При избора, дали минералната вода да се ползва за туризъм или за производство на енергия, водещ критерий е качеството на минералната вода съгласно балнеологичните оценки на Министерство на здравеопазването. Балнеологичната оценка на сондаж „Ерма река“ доказва нейните лечебно-профилактични свойства, отговарящи на изискванията на Наредба 14 за курортните ресурси, курортните местности и курортите. Използването на топлинната енергия и минералните води, чрез комплексното усвояване на потенциала на находището в община Златоград е включено в двете мерки за реализация на Приоритет 4.

Златоград е едно от населените места в страната с най-големи перспективи за използване на геотермалната енергия. Минералната вода може да превърне Златоград във водеща СПА дестинация, което означава целогодишни възможности за туризъм.

До момента Община Златоград реализира със средства от ПУДООС първата част от необходимите дейности за ефективната експлоатация на находището при Ерма река. Продължаването на дейностите по реализация на цялостния проект, включващ още „Външен топлопровод от водовземно съоръжение до геотермалната централа в гр. Златоград”, „Геотермална централа”, „Градска топлопреносна мрежа и абонатни станции до 8 обекта с обществено предназначение на територията на гр. Златоград”, е включено

в Приоритет 4 на ПИРО „Оползотворяване на геотермалния потенциал“. За оползотворяване на възможностите на геотермалните ресурси за развитие на икономиката, стратегическа цел 2 на ПИРО предвижда доразвитие на проекта, вкл. проектиране на разпределителни станции за минералната вода и изграждане на техническа инфраструктура за балнеолечение в Златоград.

Реализацията на стратегическият за Община Златоград проект може да се превърне в катализатор за развитие на частния бизнес, осигурявайки финансов ресурс за изграждане на последващата инфраструктура за различните форми на оползотворяване на минералната вода. Това от своя страна ще гарантира по-висок жизнен стандарт и осигуряване на нови работни места за местното население.

В следващата таблица са представени основните проекти/ дейности за мярката, част от Приоритет 4 на ПИРО 2021 – 2027 г.:

ПРИОРИТЕТ 4 **Развитие на местния геотермален потенциал**		
Мярка 4.1	***Оползотворяване на топлинната енергия на геотермалната вода***	
	проекти/ дейности	Продължаване реализацията на проект „Изграждане на геотермална отоплителна система на гр. Златоград", в т.ч.: • „Външен топлопровод от водовземно съоръжение до геотермалната централа в гр. Златоград”, • „Геотермална централа”, • „Градска топлопреносна мрежа и абонатни станции до 8 обекта с обществено предназначение на територията на гр. Златоград”
Мярка 4.2	***Усвояване на минералните ресурси***	
	проекти/ дейности	Проектиране на разпределителни станции за минералната вода
		Развитие на балнеологията и създаване на Център за рекреация и балнеолечение в село Ерма река

Приоритет 5 „Стимулиране на икономическото развитие, предприемачеството и устойчивата заетост“

Двигателите на устойчив икономически растеж и високата конкурентоспособност на страните в съвременната глобална икономика са иновативният капацитет и ефективното разпространение на съвременни технологии - чрез внедряване на иновации и трансфер на технологии. Колкото по-голям е делът на разходите за изследвания и технологично развитие в общите разходи за производство на даден продукт или извършване на определена услуга, по-високотехнологични са производствата и услугите. Потенциалът на местната икономика за въвеждане на иновации от всякакъв вид е голям. Това се отнася и за българската икономика като цяло. Наличието на клъстери представлява предпоставка за въвеждане на иновации и високи технологии, но такива на територията на град Златоград не са формирани. Друг фактор за развитието им е наличието на съвременни индустриални и икономически зони и постоянното повишаване квалификацията на кадрите и управленските умения на мениджмънта. Чуждестранните инвестиции, чрез които в предприятията влизат опитни предприемачи и партньори, както и експортната насоченост на производствата също са стимули за повишаване на технологичното равнище. Като цяло делът на секторите с високотехнологичен потенциал в гр. Златоград е много нисък. Разпределението и тенденциите на предприятията по сектори доказват необходимостта от диверсификация на местната икономика и развитието на сектори, които са с висока добавена стойност и експортен

потенциал – сектори като ИКТ, електроника и др. Ролята на ПИРО и мерките в него, свързани с развитие на зона с икономически потенциал, трябва да допринесат за стимулирането на сектори с по-висока добавена стойност, технологична насоченост, конкурентоспособност и експортен потенциал.

Бизнес средата е основен фактор за дислоциране на инвестициите и постигане на устойчив растеж на местно и национално равнище. Много от факторите на бизнес средата се формират на национално ниво, със съответното законодателство и регулаторни режими в данъчната политика, насърчаването на инвестициите, устройството на територията и др. Ролята на местните власти при формирането на бизнес средата на местно ниво е в провежданата местна данъчна политика, нивото на административно обслужване и др. лостове за привличане и задържане на инвеститори.

Като елементи на бизнес средата се разглежда и състоянието на инфраструктурата. На територията на Община Златоград като цяло гъстотата на пътната мрежа е на по-високи равнища от средните стойности за страната, но проблемите възникват от високопланинския релеф. През областта не преминава магистрален, високоскоростен и първокласен път. На територията на областта не е развит ж.п. транспорт.

Нивата на местните данъци и такси в Златоград са умерени и поносими за бизнеса и гражданите, като нивата на почти всички са под средните за страната.

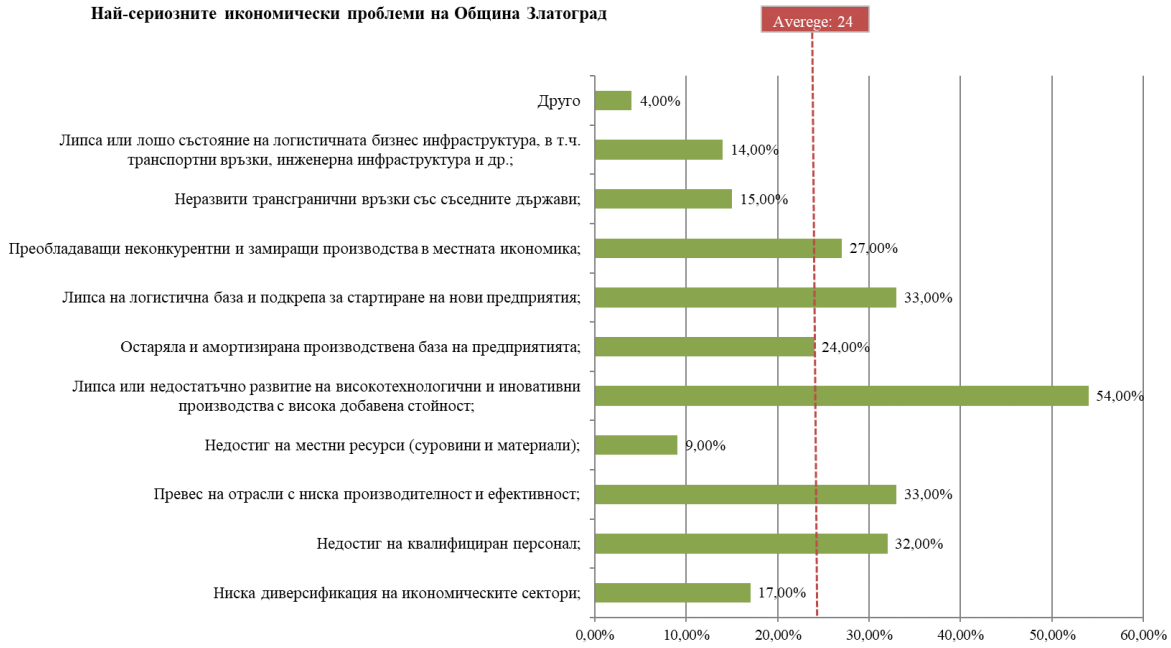
Значение за развитието на бизнеса има и демографският потенциал на общината. Притеснителни са тенденциите на застаряване на населението, на ниска раждаемост, на ясно изразени миграционни процеси. Въпреки тези негативни процеси, все още относителният дял на населението в трудоспособна възраст е колкото средните стойности за страната през 2019 г. или 59 %.

В Златоград е обособена югоизточна индустриална зона. Тя обхваща градска територия с преобладаващо предназначение за производствени и други бизнес дейности с функционални, средови характеристики и състояние на техническата инфраструктура, които не удовлетворяват съвременното инвестиционното търсене за развитие на съществуващите и на нови икономически дейности. В транспортно отношение зоната е осигурена, като през нея минава входната артерия от Кърджали, където е насочен основният транспортен поток. В рамките на анкетното проучване, проведено за целите на ПИРО – Златоград, липсата на подходящи инвестиционни терени и квалифицирана работна ръка (Фигура 47 Ограничения за развитие на успешен бизнес в общината, Анкетно проучване) се отличават като ограничение за развитието на успешен бизнес. Осигуряване на подходящи инвестиционни терени и тяхната техническа обезпеченост е една от възможностите на общината да повлия на икономическото развитие, предвид нейната роля в този процес. От голямо значение за развитието на бизнеса е оптимизирането на транспортна и логистична свързаност на индустриалните зони и достъпът им до основните пътни артерии.

Както е споменато по-горе, освен най-значимият потенциал за икономическо развитие – геотермалните ресурси на Златоград, на второ място като неоползотворен потенциал местното население поставя фокуса върху необходимостта от привличане на инвеститори. Дейностите, които местната администрация може да предприеме в тази насока са изцяло свързани със създаването на привлекателна бизнес среда и условия за предприемачество, решавайки основните проблеми на техническата инфраструктура, свързаните с икономиката социални въпроси (квалификацията на кадрите) и изпълнение на мерки за привличане на инвестиционния интерес. В съответствие и с предвижданията на ОУП – Златоград, ПИРО включва обособяване на икономическа зона с производствени функции - съсредоточаване главно на производствена дейност; със смесено предназначение – съчетаване на производствени и офис сгради, както и складове и съоръжения за офис дистрибуция и др.

Мнението на жителите на Община Златоград е в основата на формиране на конкретните мерки и дейности, включени в Приоритет 5, които са насочени към решаване на основните икономически проблеми чрез оползотворяване на възможностите и потенциалите за съживяване на местната икономика. Проведеното за целите на ПИРО анкетно проучване идентифицира следните най-сериозни икономически проблеми:

Фигура 48 Най-сериозни икономически проблеми на Община Златоград, Анкетно проучване

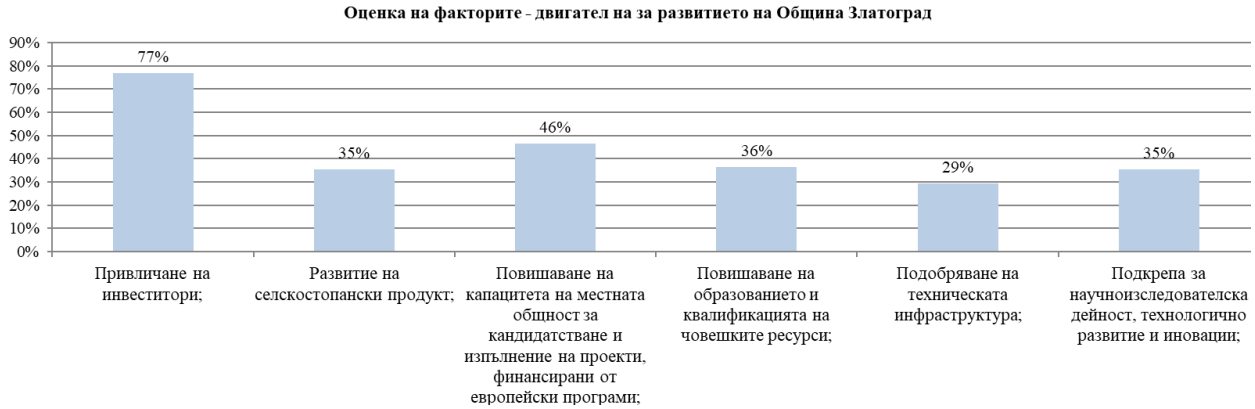
Като потвърждение на резултатите от анализа на икономическата сфера, жителите от община Златоград са на мнение, че сред основните икономически проблеми са:

- ! Липса или недостатъчно развитие на високотехнологични и иновативни производства с висока добавена стойност – 54 % от отговорите;
- ! Превес на отрасли с ниска производителност и ефективност – 33 % от отговорите;
- ! Липса на логистична база и подкрепа за стартиране на нови предприятия – 33 % от отговорите;
- ! Недостиг на квалифициран персонал – 32 % от отговорите;
- ! Преобладаващи неконкурентни и замиращи производства в местната икономика – 27 % от отговорите;
- ! Остаряла и амортизирана производствена база на предприятията – 24 % от отговорите;

За преодоляване на проблемите, респондентите на анкетното проучване са оценили факторите, които могат да бъдат двигател на растеж, сред които се открояват:

- ✓ Привличането на инвеститори;
- ✓ Повишаване на капацитета на местната общност за кандидатстване и изпълнение на проекти, финансирани от европейски програми;
- ✓ Повишаване на образованието и квалификацията на човешките ресурси; оползотворяването
- ✓ Развитие на селскостопански продукт; НИРД, технологично развитие и иновации
- ✓ Оползотворяването на геотермалните ресурси, минералната вода

Фигура 49 Оценка на факторите – двигател на развитието на Община Златоград, Анкетно проучване

В приоритет 5 са включени общо 3 мерки, като за всяка от тях са включени основни дейности/ проекти, в областта на икономиката, определени въз основа на местните характеристики и потенциал. Мерките за изпълнение на Приоритет 5 са насочени към три основни области:

- индустрия и сфери на дейност извън сектор земеделие;
- развитие на алтернативни форми на земеделие, включващи оранжерийно производство;
- туризъм.

В следващата таблица са представени основните проекти/ дейности за всяка от трите мерки, част от Приоритет 5 на ПИРО 2021 – 2027 г.:

ПРИОРИТЕТ 5 **Стимулиране на икономическото развитие, предприемачеството и устойчивата заетост**		
Мярка 5.1.	***Създаване на условия за развитие на икономиката, привличане на нови високотехнологични производства и повишаване конкурентоспособността и иновационната активност на предприятията***	
	проекти/ дейности	Обособяване на индустриална/производствена зона/ Обособяване на икономическа зона гр. Златоград, вкл. довеждаща инфраструктура
		Изграждане на бизнес инкубатор/ бизнес център с бизнес зала
		Внедряване на иновации и повишаване на производствените инвестиции, вкл. насочени към кръговата и нисковъглеродна икономика, използване на ВЕИ за производство на "зелена енергия" (частен сектор)
		Разработване и изпълнение на местна инвестиционна политика (създаване на инвестиционен профил, административна подкрепа при съгласуване на инвестиционни проекти, предоставяне на свободни терени за инвестиционни проекти)
Мярка 5.2.	**Стимулиране развитието на селскостопанският сектор**	
	проекти/ дейности	Насърчаване развитието на екологично/ био земеделие и животновъдство
		Изграждане на животновъден пазар
		Изграждане на нов Кооперативен пазар
Мярка 5.3.	**Развитие на туризма**	

ПРИОРИТЕТ 5 Стимулиране на икономическото развитие, предприемачеството и устойчивата заетост		
	проекти/ дейности	Подобряване на информираността, маркетинга и рекламата на туристическа дестинация Златоград
		Развитие на ТИЦ, в т.ч. подобряване на материално техническата база
		Експониране и социализация на туристически атракции
		Реконструкция на бивши застави (общинска собственост) и изграждане на вилно селище
		Доставка на туристическо влакче за обиколка из туристическите обекти на града
		Подобряване на достъпността до туристическите обекти, в т.ч. и поставяне на указателни табели на маркираните маршрути/ екопътеки
		Участие/ взаимодействие с туристически сдружения/ организации, в т.ч. ОУТР за район Родопи

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3
Балансирано и устойчиво териториално развитие

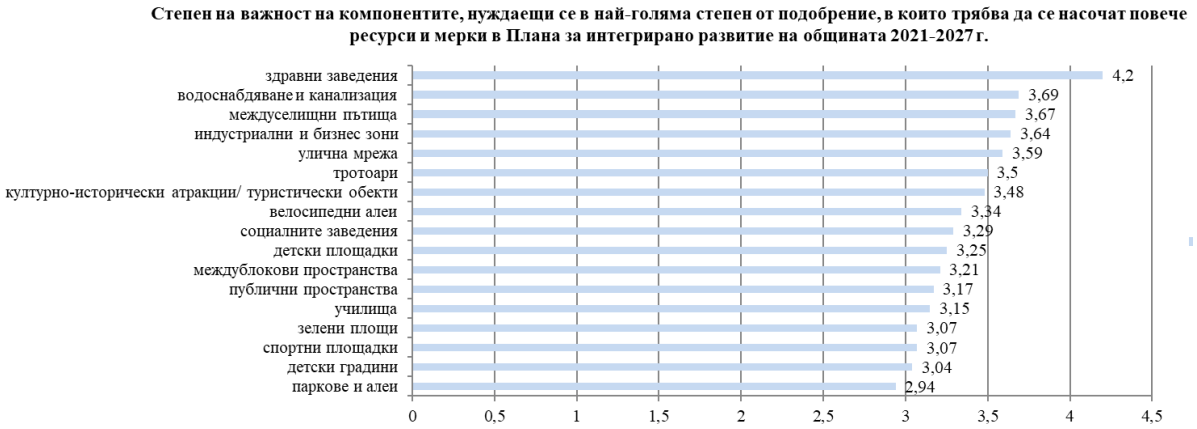
Подобряването на инфраструктурата във всички населени места на общината, в т.ч. състоянието на уличната мрежа, ВиК инфраструктурата, благоустрояването и естетизирането на градската и селищна среда, достъпността и свързаността са сред основните предпоставки за повишаване качеството на живот на населението, заедно с икономическото развитие, водещо до повишаване на заетостта. С изострен фокус към решаване на проблемите на инфраструктурата, общовалидни за голяма част от българските общини, инфраструктурното развитие на Община Златоград ще продължава да бъде сред основните стратегически цели за общината и в ПИРО за периода 2021 – 2027 г. Незадоволителното състояние на част от уличната мрежа в населените места, ВиК мрежата, недостига на обекти за обществено обслужване/ състояние на сградния фонд, състоянието на детските площадки са сред основните проблеми на техническата инфраструктура, адресирани в програмата за реализация на ПИРО на Община Златоград.

Фигура 50 Най-изявени проблеми на техническата инфраструктура на територията на Община Златоград? Анкетно проучване

Фигура 51 Кои според вас са компонентите, нуждаещи се в най-голяма степен от подобрение, в които трябва да се насочат повече ресурси и мерки в Плана за интегрирано развитие на

общината 2021-2027 г.? Моля, посочете степента на важност на всеки от тях. Анкетно проучване

Грижата за околната среда е задължителна мярка за устойчивото инфраструктурно развитие. Това предполага включване на необходимите дейности в ПИРО, насочено към подобряване на енергийната ефективност (мерките са застъпени в Стълб 2 „Зелена България“ на План за възстановяване и устойчивост на Република България), опазване и подобряване на околната среда, управление на отпадъците и превенция на риска. Спазването на нормативните изисквания и режимите на защита на намиращите се на територията на общината природни забележителности и защитени зони допринася за запазването на биологичното и ландшафтното разнообразие и за устойчивото развитие на община Златоград. Интегрирането на мерки, насочени към околната среда, управление на отпадъците и приносът към прехода към кръгова икономика, вкл. чрез изпълнение на проекти за енергийна ефективност отразява съществуващите специфични проблеми, възможности и ресурси на общинско ниво за планиране в контекста на глобалните проблеми по опазване на околната среда и устойчивото развитие, прилагайки принципа „Мисли глобално, действай локално“.

Стратегическа цел 3 „Балансирано и устойчиво териториално развитие“ ще допринесе за постигане на Стратегическия приоритет 3 на ИТС за развитие на ЮЦР в периода 2021 – 2027: ***По-балансирано териториално развитие и намаляване на неравенствата в ЮЦР.*** Приоритетът на регионално ниво се фокусира върху териториално балансираният растеж, чрез подобряване на свързаността в региона и качеството на средата в населените места, укрепване на градовете центрове и ориентиране към полицентрично пространствено развитие.

ПРИОРИТЕТ 6 „Подобряване на инфраструктура, свързаността и околната среда“

Един от основните приоритети на Община Златоград, а и на всички български общини е решаването на проблемите на техническата инфраструктура на населените места.

Развитието и модернизацията на техническата инфраструктура е насочено както до осигуряване на подходяща среда за живот, така и ще подобри условията за развитие на икономиката. Мерките, включени в приоритета са насочени към подобряване състоянието на уличната мрежа, пътната инфраструктура, благоустрояване и естетизиране на селищната среда, опазване и опазване и подобряване на околната среда, превенция, повишаване на енергийната ефективност и т.н. Общо 5 мерки са включени в приоритета:

- Подобряване състоянието на уличната мрежа, ВиК инфраструктурата и елементите на уличната инфраструктура, вкл. обществените паркинги
- Благоустрояване и естетизиране на градската и селищната среда

- Подобряване на достъпността и свързаност на населените места, вкл. важният за общината проект за доизграждане на Комуникационно трасе Златоград-Термес-Ксанти
- Опазване и подобряване на околната среда, управление на отпадъците и превенция на риска
- Подобряване на енергийната ефективност на сградния фонд

В следващата таблица са представени основните проекти/ дейности за всяка от трите мерки, част от Приоритет 2 на ПИРО 2021 – 2027 г.:

ПРИОРИТЕТ 6 **Подобряване на инфраструктура, свързаността и околната среда**		
Мярка 6.1.	***Подобряване състоянието на уличната мрежа, ВиК инфраструктурата и елементите на уличната инфраструктура, вкл. обществените паркинги***	
	проекти/ дейности	Реконструкция и рехабилитация на уличната мрежа в града и селата, в т.ч. съпътстваща инфраструктура (елементи)
		Подобряване организацията на движението/ Генерал план за организация на движението в град Златоград и важни линейни обекти, вкл. обособяване/ изграждане на нови паркинги, реорганизация на съществуващи и въвеждане на система за абонаментно паркиране
		Благоустрояване улиците в Стария град
		Инвестиции във ВиК инфраструктура: • Доизграждане Главен колектор ІА в град Златоград (стартирал, не е включен в бюджета на ПИРО) • Доизграждане и реконструкция на канализационна система на гр. Златоград и с. Старцево • Основен ремонт на външен водопровод от Помпена станция „Пресека”, с. Пресека, общ. Кирково, до водоем гр. Златоград
Мярка 6.2.	**Благоустрояване и естетизиране на градската и селищната среда**	
	проекти/ дейности	Подобряване на съществуващи и създаване на нови зони за широко обществено (кътове за отдих, зелени площи, осветление, парково обзавеждане): • Разширяване на парковата среда и зони за обществено ползване с нови атракции, в т.ч. и изпълнение на стартиралия Проект "Изграждане на паркова среда за широко обществено ползване в град Златоград" (не е включен в бюджета на ПИРО) • Благоустрояване на сегашния пазар в парк – място за почивка и отдих на местните жители и гостите на Златоград (осигурени средства от ПМС 2020 г., не са включени в бюджета на ПИРО) - стартирал проект • Благоустрояване на зоните за обществено ползване в селата
		Благоустрояване на вътрешно квартални пространства: кътове за отдих, зелени площи, осветление, парково обзавеждане (пейки, беседки, кошчета и т.н.); ремонт и подмяна на уреди на съществуващи детски площадки и създаване на нови

ПРИОРИТЕТ 6 Подобряване на инфраструктура, свързаността и околната среда		
		Проектиране и изграждане на навес на гробищния парк, изграждане на костница, дом на покойника и помощни помещения
		Обновяване спирките на обществения транспорт и изграждане на навес на автогарата
Мярка 6.3.	**Подобряване на достъпността и свързаност на населените места**	
	проекти/ дейности	Рехабилитация на общинска пътна инфраструктура за подобряване достъпността и свързаността на населените места
		Поетапно доизграждане на Комуникационно трасе Златоград-Термес-Ксанти
Мярка 6.4.	**Опазване и подобряване на околната среда, управление на отпадъците и превенция на риска**	
	проекти/ дейности	Премахване на нерегламентирани сметища и замърсени терени в населените места и предотвратяване образуването на нови
		Подобряване системата на управление на отпадъци, вкл. изграждане на площадка за временно съхранение на отпадъци и др.
		Организиране и провеждане на кампании за насърчаване на разделното събиране на отпадъци и опазването на околната среда
		Мерки за защита от наводнения, включени в ПУРБ, с цел опазване на човешкия живот и общественото здраве: • Основно и ежегодно почистване на речните корита; • Изграждане на стоманобетонни защитни (крилни) стени по двата бряга на р. Голяма река • Надграждане на съществуващи защитни стени, включени в мерките на ПУРБ • Изграждане на нова стоманобетонна защитна стена в кв. "Изгрев" по левия бряг на р. Върбица лед устието на Дерето протичащо покрай ул."Бор"; нова стоманобетонна защитна стена по левия бряг на р. Малка река/Аламовска - по ул. "Крайречна" - в участъка от моста на ул. "Ерма" (при Джамията) - до моста на ул. „Ахрида" • Реконструкция на съоръжението - моста за ПСОВ-Златоград, който е с недостатъчна хидравлична проводимост и осигуряване на проводимостта му
		• Изграждане/ обособяване на кастрационен център
Мярка 6.5.	**Подобряване на енергийната ефективност на сградния фонд**	
	проекти/ дейности	Въвеждане на мерки за подобряване на енергийната ефективност

II.4. Принос към ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия

Стратегическите документи в областта на околната среда на национално и европейско ниво поставят общи цели и редица изисквания, свързани с изменението на

климата и адаптация към климатичните промени, които следва да бъдат интегрирани в процеса на планиране на регионалното и пространствено развитие като бъдат съобразени с характерните особености и проблеми на всеки регион, област или община. Основната цел е да се определи доколко и по какъв начин процесите на регионалното и пространствено развитие влияят върху състоянието на околната среда и качеството на живот в определена територия, какви са основните проблеми и възможните мерки за тяхното решаване, какви дейности и съответно ресурси ще бъдат необходими за това през съответния период на планиране.

Изготвянето на ПИРО следва да бъде съобразено с програмите от мерки в плановете за управление на речните басейни и с програмите от мерки в плановете за управление на риска от наводнения към басейновите дирекции, както и да се осигури съгласуваност с всички други приложими планове и програми в областта на опазването на околната среда или адаптацията към изменението на климата, разработени на национално, областно или общинско ниво.

Общините имат важна роля в практическото осъществяване на политиката за околна среда. Като отражение на общоевропейската тенденция през последните години все повече се преотстъпват правомощия от централната на местните власти за дейности, свързани с подобряването на околната среда на регионално и местно равнище.

Една от възможностите за противодействие на климатичните промени е използването на ВЕИ, за чието производство се използват водна, вятърна и слънчева енергия в зависимост от специфичните природни условия. Изградените в ЮЦР мощности от ВЕИ представляват над половината от всички в страната (52,6 %), което се дължи предимно на водната енергия – 80 % от мощностите на ВЕЦ в страната се намират на територията на ЮЦР.

В Община Златоград са изградени 5 броя фотоволтаични централи с обща мощност 130 kWA и един брой МВЕЦ, с мощност 400 kWA. Слаб е интересът към инвестиции в този тип енергийни обекти, въпреки че потенциалът на общината е висок и произтича от това, че територията на Златоград попада в район с добри показатели на слънчева радиация и подходящи атмосферни условия.

Потенциалът за използване на ВЕИ на територията на Община Златоград не се изчерпва само с подходящите условия за използване на слънчева енергия - термоминерални извори - **геотермалното находище в с. Ерма река,** освен че оползотворяването на този ресурс може да се превърне във водещ фактор за социално-икономическото развитие на общината ще има и значими екологични ползи за намаляване на парниковите емисии – чрез намаляване на използването на дърва и въглища, с което ще се ограничи замърсяването на въздуха с фини прахови частици.

Интегрирането на въпросите, свързани с опазване на околната среда във всички сфери на човешката дейност и общественото развитие придобива все по-голяма актуалност поради изостряне на редица екологични проблеми, така и с по-широко разпространеното разбиране, че жизнените екосистеми, съхранените природни ресурси и здравословната околна среда са пряко свързани с качеството на живот за хората.

Анализът на територията идентифицира основни области по отношение на околната среда, върху които общината може да въздейства и залегнали в програмата за реализация на ПИРО на Община Златоград за периода до 2027 г., в т.ч.:

Оползотворяване на енергийния и отоплителен потенциал на геотермалното находище за отопление на обществени, промишлени и битови сгради.

Енергийна ефективност:

Жилищните и публичните сгради се характеризират с високо енергийно потребление. Необходимо е внедряване на мерки за енергийна ефективност, основно в жилищните сгради и повишаване качеството на жизнената градска среда и най-вече тази в жилищните квартали.

В периода 2014 – 2020 са реализирани редица проекти за внедряване на мерки за енергийна ефективност в общинските училища и детски градини, в основните публични сгради на територията на град Златоград, както и в многофамилни жилищни сгради. **Мярка 6.5. от Приоритет 6** на програмата за реализация на ПИРО на Община Златоград включва проекти за „Въвеждане на мерки за подобряване на енергийната ефективност в жилищния сграден фонд“. Въпреки, че към настоящия момент все още не е приет, Националният план за възстановяване и устойчивост на Република България е потенциален източник на финансиране на Програмата за енергийна ефективност, в рамките на Стълб 2: ЗЕЛЕНА БЪЛГАРИЯ, като част от действията насочени към Кръговата и нисковъглеродна икономика.

Намаляване риска от бедствия:

Наводнения: Според разработения План за управление на риска от наводнения (ПУРН) на Дирекция Източнобеломорски район за потенциални бъдещи наводнения в пределите на община Златоград се посочва под номер 23 Ерма река, приток на р. Върбица, застрашен град е Златоград, като засегнати ще бъдат индустриални обекти, рудник и хвостохранилище. ПИРО предвижда дейности, включени като мерки в ПУРБ, залегнали като **част от Мярка 6.4. „Опазване и подобряване на околната среда, управление на отпадъците и превенция на риска“ на Приоритет 6** на програмата за реализация на ПИРО на Община Златоград.

Свлачища: На територията на община Златоград са установени следните свлачища, според Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на Република България и допълнението към програмата:

- Свлачище с № SML11.69756-01. Намира се по път SML 11.69759-0 за с. Страшимир. 1 Установено 2010 г. Съвременно и потенциално, клас - IV. Застрашава земеделска територия и път. Размери 30 м на 50 м с обща площ 1,5 дка.
- Свлачище SML 11.00196-01. Установено през 2015 г. от трети клас Съвременно и активно, разположено но пътя Златоград-Аламовци – път SML 2109 /III-867/ в земеделска територия и засягащо ел.провод и път. Размери – 65 м на 55 м с площ 3,58 дка.

В Програмата за реализация на ПИРО не са включени геозащитни мерки, тъй като към момента от съвременните активни свлачища няма риск за населението.

Проблемите на околната среда са застъпени в мерките към всеки от приоритетите на стратегическата част на ПИРО на Община Златоград. Приносът на ПИРО на Община Златоград към адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от природни бедствия, отчитайки спецификата на общината се изразява в залегналите

конкретни проекти и дейности, ресурсно обезпечени и част от програмата за реализация на ПИРО.

При разработването на ПИРО за периода 2021-2027 г. е взета под внимание **„Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие“**. Рамковият документ цели да очертае стратегическата рамка и приоритетни направления за адаптация към изменението на климата на национално и секторно равнище в периода до 2030 г., да дефинира възможни мерки за намаляване уязвимостта на страната от климатичните промени и за подобряване капацитета за адаптиране на природните, социалните и икономическите системи към неизбежните и проявяващи се с по-силен интензитет въздействия от изменението на климата.

Мерките, допринасящи за постигане целите на „Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие“ са представени в следващата таблица. имайки предвид конкретната насоченост на мерките, дейностите и отговорните организации и партньори за реализация на целите на Националната стратегия за АИК, в таблицата е посочен само реално измеримият принос, който общинските мерки могат да имат към целите на националната стратегия.

Таблица 46 Принос на мерките в ПИРО на Община Златоград, допринасящи за постигане на Националната стратегия за АИК

Сектор	Стратегическа и оперативна цел	Дейности	Принос на ПИРО-Златоград	
			мярка/ проект/ дейност	Резултати/ индикатори
Сектор „Туризъм“	СЦ 4. Разработване на конкретни действия за адаптация на туристическия сектор, оперативна цел 4.2 Разработване на иновации в областта на туризма и управлението	4.2.1. Разработване на нови видове туризъм (продукти, дестинации)	Мярка 4.2. Усвояване на минералните ресурси (развитие на балнеологията) Мярка 5.3. Развитие на туризма	Брой нови видове / продукти на туризма / успешно предлагани и продадени туристически дестинации Брой туристи, избрали новите типове / продукти / дестинации
Сектор „Градска среда“	СЦ 1. Подобряване на политическата и правната рамка за включване на адаптацията към изменението на климата, оперативна цел 1.1 Включване на АИК в регионалното и градското развитие	1.1.3 Включване на АИК в новата Национална жилищна стратегия	М 6.5. Подобряване на енергийната ефективност на сградния фонд, проекти за въвеждане на мерки за подобряване на енергийната ефективност в жилищния сграден фонд	Реновирани многофамилни сгради Енергийно по-ефективни жилищни сгради Икономии на енергия в GWh

ЧАСТ ТРЕТА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ

На база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, както и на потенциалите за развитие са определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината, в които основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана.

Съгласно Методическите указания за разработване на ПИРО на МРРБ, приоритетни зони за въздействие са пространствено обособени територии с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове. Зоните следва да са части от територията с конкретно функционално предназначение или собствен потенциал за развитие.

Зоните за въздействие се определят на базата на общи (идентични) характеристики на определена територия и/или общи проблеми или потенциали за развитие. При тяхното определяне се отчитат и ресурсите за осъществяване на интегрираното им развитие. Те са както от финансов, така и от времеви, технологичен, кадрови и друг характер. Отчитат се и възможните ефекти от прилаганите интервенции.

Зоните за прилагане на интегриран подход (Зоните за въздействие), независимо от функционалното предназначение на тяхната територия, могат да бъдат два вида:

- ✓ Градски зони за въздействие – задължително се определят за градовете от 1-во, 2-ро и 3-то йерархично ниво съгласно НКПР, град Златоград е 4-то ниво **и за него не е задължително дефинирането на „градски зони за въздействие“**;
- ✓ Други зони за въздействие със специфични характеристики - могат също да представляват градски по своята същност зони (т.е. да включват територии от урбанизирана градска част, градски покрайнини и функционални зони), но могат да се отнасят до всеки вид населено място или част от територията на общината, както и да включват части от съседни общини.

В ПИРО на Община Златоград не са определени зони за въздействие. Общинският център - град Златоград, представляваща територия с комплексен характер, в която са концентрирани основните икономически, социални и обществени-обслужващи функции, с население над 60 % от общото население на общината през всяка от годините в периода 2014 – 2020 г. Градът е основен двигател на развитието на общината и като такъв, в неговия териториален обхват са планирани голям брой от проектите, включени в програмата за реализация на ПИРО. Основните икономически субекти, функциониращи на територията на общината са ситуирани в общинския център, но потенциал за развитие на сектора има и в някои от останалите населени места.

За намаляване на диспропорциите между града и селата, програмата за реализация на ПИРО на Община Златоград предвижда изпълнение на проекти/ дейности, основано на реалните нужди, потребности и местен потенциал.

ЧАСТ ЧЕТВЪРТА ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

V.1. ОПИСАНИЕ НА ПРИЛАГАНИЯ ИНТЕГРИРАН ПОДХОД И ПРЕДВИДЕНИТЕ МЕРКИ И ДЕЙНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПЛАНА

Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на Община Златоград през периода 2021-2027 г. има за цел въз основа на целите и приоритетите за развитие да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация, като оптимизира възможностите за финансиране на изпълнението на ПИРО. Програмата за реализация е разработена на базата на прилагането на интегриран подход, спазвайки указанията заложени в Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027.

Програмата за реализация е основен елемент от структурата на настоящия стратегически документ и водеща предпоставка за реализацията му. Програмата определя начините за разпределение на наличните и потенциалните общински времеви, финансови и организационни ресурси. В същото време тя дава възможност да се проследят предвидените разходи по приоритети и източници на финансиране, заложени в индикативната финансова таблица (Приложение № 2 към ПИРО). Същността на Програмата за реализация е обобщаването на подходящи проекти, продължаващи и конкретизиращи логиката на стратегическата рамка и формулираните мерки от обхвата на приоритетните направления.

При изготвянето на програмата за реализация е използван интегриран подход:

- Спазен е принципът за партньорство при дефинирането на основните проектни предложения чрез участието на заинтересованите лица при тяхното определяне.
- Предвидените мерки са с конкретно пространствено измерение (изключение са мерките с хоризонтален характер, които носят ползи за цялата територия на общината).

Мерките са определени след идентифициране на отделните проектни идеи, което от своя страна е постигнато чрез съгласуваност с мнението на заинтересованите страни, идентифицираните от тях основни проблеми, чието решение се търси в изпълнението на мерките и приоритетите на ПИРО, специфичните нужди на територията, изведени в рамките на социално-икономическия анализ, идентифициране на възможности за развитие на неоползотворения потенциал на общината.

Основната цел на програмата е да се осигури оперативността при изпълнението на плана. Програмата подрежда на база на логическите връзки отделните мерки и следващите ги проекти, определя ориентировъчната финансова стойност на проектите, идентифицира отговорната структура за изпълнението и надеждните потенциални партньори, както и разпределението на проектите във времето. Дефинираните и включените в състава на ПИРО проекти принадлежат към конкретна мярка от приоритетните направления на стратегическата част. Въпреки комплексния характер на редица проекти и техния принос към повече от една приоритетна област, посочена е

преобладаващата им принадлежност към един приоритет. По този начин се търси рационалност в подредбата на проектите и оптимално управление и разпределение на финансовите ресурси.

Всеки проект може да бъде финансиран от различни източници, които са индикативно определени, във връзка с това, че все още програмите за финансиране със средства от ЕС са в работни варианти, съобразявайки се с особеностите на конкретния проект, като се отчитат възможностите за най-подходящите финансови източници.

Програмата за реализация на Плана за интегрирано развитие на Община Златоград за периода 2021 – 2027 г. съдържа:

- проектите/ дейностите за изпълнение на мерките и приоритети на ПИРО;
- индикативен бюджет;
- източниците на финансиране;
- административна структура, отговорна за реализация на мярката;
- партньорските структури;
- времето за реализация на проектите.

Програмата за реализация на ПИРО има многогодишен характер и може да бъде актуализирана периодично в зависимост от условията и прогнозите за реализация на плана с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при неговото изпълнение и постигане на стратегическите цели и приоритети за развитие. ППЗРР регламентира възможности за изменение, като „при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от ЕС се актуализира и програмата за реализация на плана“.

Програма за реализация на ПИРО на община Златоград за периода 2021-2027 г., включваща описание на предвидените мерки и дейности е представена в Приложение №1 към ПИРО на Община Златоград 2021 – 2027 г.

V.2. Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на програмата

В съответствие с Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027, неразделна част от Програмата за реализация е Индикативен списък на важни за общината проекти, включени в ПИРО на община Златоград за периода 2021-2027 г., представен в Приложение № 1А. Списъкът с проекти може да бъде актуализиран, като нови проекти се включват при спазване на принципа на партньорство чрез съответните мерки от комуникационната стратегия.

V.3. Индикативна финансова таблица

Индикативната финансова таблица представлява обща оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на плана и описва финансовата рамка на поетите ангажименти по изпълнението на плана от страна на всички партньори в

местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Ресурсите за реализацията на плана включват всички планирани средства за реализацията на идентифицираните за развитието на общината мерки и проектни идеи. В този смисъл индикативната финансова таблица включва в прогнозен план пълния обем на финансовите ресурси (собствени и привлечени) за инвестиции, текущи разходи, средства, получени като безвъзмездни помощи, субсидии (трансфери) или друг вид публични и частни средства и разходи, които ще бъдат реализирани на територията на общината и ще допринасят за развитието ѝ през периода до 2027 г., в съответствие с приоритетите и целите на ПИРО.

Следва да се има предвид, че общата сума на посочените финансови ресурси, включително по отделните приоритети, е индикативна и може да претърпи корекции в зависимост от възприетите подходи и степента на изпълнение на приоритетите, промените в пазарните условия, необходимостта от гъвкаво управление и оптимизиране на предвидените средства чрез преразпределение между отделните приоритети на базата на аргументирани промени в предвидените мерки и проекти.

Програмата за реализация и приложенията към нея подлежат на периодична актуализация с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране.

Индикативна финансова таблица, обобщаваща прогнозните финансови ресурси, необходими за реализация на ПИРО на Община Златоград, в съответствие с Приложение № 2 към Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027:

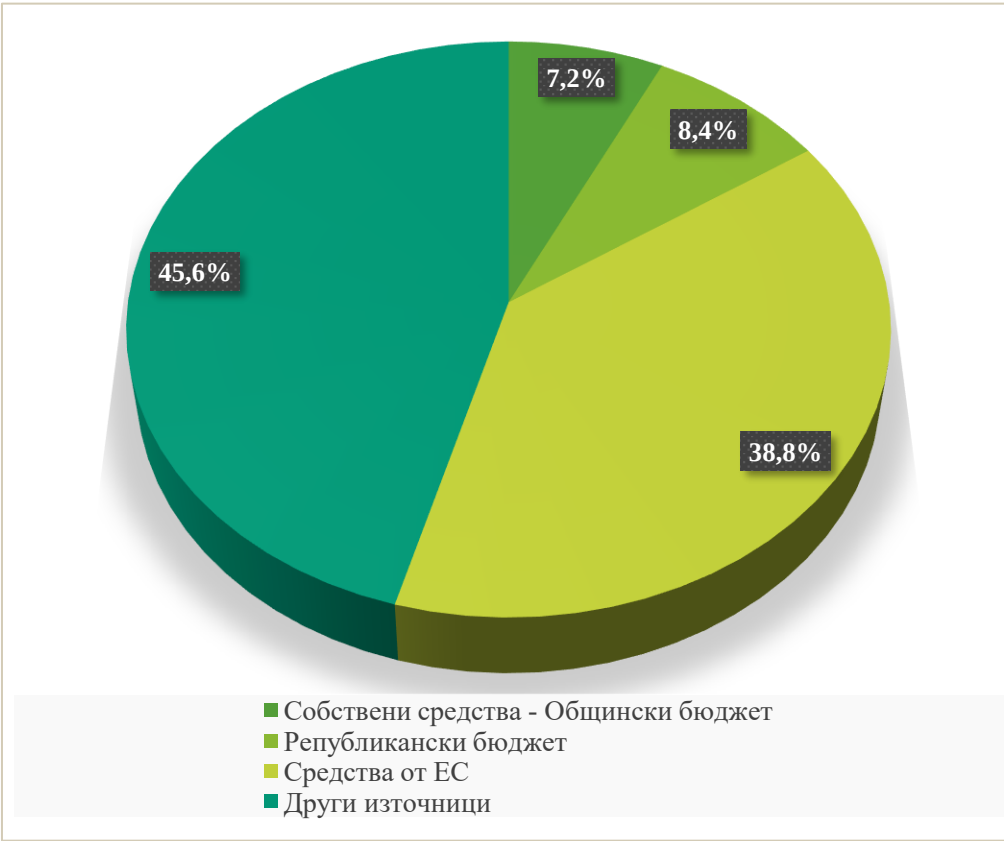
Таблица 47 ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА (хил.лв.)

Период 2021 - 2027	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
Приоритет 1 (Повишаване качеството на образованието и професионалното развитие)	**723**	**14%**	**0**	**0%**	**2 300**	**46%**	**1 992**	**40%**	**5 015**	**7,4%**
Приоритет 2 (Повишаване качеството на социалната среда)	**487**	**6%**	**211**	**2%**	**5 088**	**59%**	**2 880**	**33%**	**8 666**	**12,7%**
Приоритет 3 (Добро управление и сътрудничество на местната общност)	**81**	**20%**	**0**	**0%**	**330**	**80%**	**0**	**0%**	**411**	**0,6%**
Приоритет 4 (Развитие на местния геотермален потенциал)	**580**	**3%**	**0**	**0%**	**0**	**0%**	**18 000**	**97%**	**18 580**	**27,3%**
Приоритет 5 (Стимулиране на икономическото развитие, предприемачеството и устойчивата заетост)	**2 282**	**58%**	**350**	**9%**	**1 326**	**34%**	**0**	**0%**	**3 958**	**5,8%**
Приоритет 6 (Подобряване на инфраструктура, свързаността и околната среда)	**748**	**2%**	**5 123**	**16%**	**17 348**	**55%**	**8 153**	**26%**	**31 372**	**46,1%**
ОБЩО	**4 901**	**7,2%**	**5 684**	**8,4%**	**26 392**	**38,8%**	**31 025**	**45,6%**	**68 003**	**100%**

Фигура 52 Относителен дял на приоритетите от общия бюджет

Фигура 53 Относителен дял на източниците на финансиране в общия бюджет

Проектите/ дейностите са насочени както към града, така и към селата от Общината, търсейки балансирано развитие и предотвратяване появата на социални и териториални различия.

Програмата се финансира със средства от:

- Общински средства - общинския бюджет;
- Републиканския бюджет;
- Средства от ЕС;
- други източници;

Частни средства и средства от ЕС за реализиране на проекти на бизнеса и потенциални партньори в целенасочените действия за интегрирано развитие не са част от финансовото изражение на Програмата за реализация на ПИРО на Община Златоград, въпреки това индикативният техен принос е определен условно на база изпълнените проекти в програмен период 2014 – 2020 от частния сектор. По данни от ИСУН 2020, общата финансова стойност на приключилите проекти за периода 2014 - 2020 на частния сектор за повишаване на производствения капацитет, иновационна дейност, енергийна ефективност и подобряване на работната среда до края на 2020 по ОПИК и ОПРЧР е 13 369 633,87 лв., в т.ч. собствени средства на бизнеса в размер на 4 580 796,49 лв. В процес на изпълнение са още 4 проекта, насочени към неземеделски дейности на обща стойност 1 104 104,92 лв., в т.ч. собствено финансиране 403 048,62 лв. За създаване на стопанства в сектор земеделие са сключени общо 5 договора на обща стойност 147 706 лв.

При формиране на общата финансова рамка на Програмата за реализация са направени следните допускания, на база анализа за периода 2014 – 2020:

- ✓ **Общински средства - общинския бюджет**

Изводи от последните три бюджетни години (2018 – 2020): През 2020 г. размерът на отчетените собствени приходи за капиталови разходи е 439 хил. лв., което представлява повече от 34%, в сравнение с 2018 г. За целите на финансовата прогноза, процентът на нарастване е осреднен за трите бюджетни години или средно по 11,5 % и екстраполиран за всяка от годините на периода 2021 – 2027, за да се определи индикативният размера на собствените средства за капиталови разходи – общо за седем годишния период до 2027 г.: 4 867 хил. лв. Собствените средства, заложени в програмата за реализация са в размер на 4 901 хил. лв.

- ✓ **Републикански бюджет**

Изводи от последните три бюджетни години (2018 – 2020): През 2020 г. размерът на Целева субсидия за капиталови разходи е 438 300 лв., което представлява повече от 18 %, в сравнение с 2018 г. За целите на финансовата прогноза, процентът на нарастване е осреднен за трите бюджетни години или средно по 6,2 % и екстраполиран за всяка от годините на периода 2021 – 2027, за да се определи индикативният общ размер на републиканския бюджет (целевата субсидия за капиталови разходи) – общо за седем годишния период: 3 928 702 лв. Средствата от републиканския бюджет, заложени в програмата за реализация са в размер на 5 683 хил. лв.

- ✓ **Средства от ЕС**

Средствата от ЕС включват всички възможности за финансиране на общински проекти по програмите, по които Община Златоград е допустим бенефициент, като ПРСР (вкл. по подхода ВОМР), ОПРЧР, ОП Храни и основно материално подпомагане, ОП за Образование, Други средства от ЕС (Оперативна програма за електронно управление и техническа помощ за програмен период/ ИТИ/ План за възстановяване и устойчивост/ трансгранично сътрудничество и др.). Индикативните източници по програми са посочени в Програмата за реализация на ПИРО. Към момента, програмирането за периода 2021 – 2027 не е приключило и не може категорично да се определят конкретните източници за финансиране на общинските проекти. В процеса на реализация на ПИРО 2021 – 2027, Община Златоград трябва да се възползва в максимална степен от всички възможности за безвъзмездно финансиране на включените в програмата проекти/ дейности, както и на нови проекти, определени при бъдещи актуализации на програмата, с цел постигане на заложените стратегически цели и приоритети.

- ✓ **Други източници/ привлечени средства**

Други източници на финансиране на проекти/ дейности, предвидени в програмата за реализация трябва да се търсят при изчерпване на възможностите за привличане на безвъзмездни. Такива източници могат да бъдат финансови средства за целево финансиране от държавен бюджет, финансови инструменти, заемно финансиране и др. В програмата за реализация на ПИРО са предвидени проекти, за които към момента, анализът на възможностите за финансиране, извършен на база проектите на програмите, финансирани от ЕС не идентифицира индикативен източник. В случай на появата на допустими сходни интервенции в окончателните проекти на програмите за финансиране от ЕС реализацията на тези проекти може да се осъществи с подкрепата на ЕС.

ЧАСТ ПЕТА НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите за интегрирано местно развитие съгласно определените индикатори, организацията и методите на изпълнение, прилагани от органите за управление, и мерките за осигуряване на информация и публичност за резултатите от изпълнението на ОПР.

За постигане целите на наблюдението и оценката се **изгражда система от индикатори** - основен инструмент за проследяване на степента на изпълнение на ПИРО, като те са неразривно свързани с цялостният процес за наблюдение и оценка. Подборът на индикаторите се основава на специфичните характеристики на стратегическата част на ПИРО, както и на целите и приоритетите на стратегическите документи, с които ПИРО е свързан.

Общата система за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО на Община Златоград в периода до 2027 г. обхваща:

- *Източници на информация, начин и периодичност на събиране, обработка и анализиране;*
- *Индикатори за наблюдение – индикатори за резултат и индикатори за продукт;*
- *Органи за наблюдение и организацията на работата по наблюдението и оценката;*
- *Системата на докладване и осигуряване на информация и публичност.*

Планирането на системата от индикатори и структурирането й съответства на Методическите указания на МРРБ за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021 – 2027. Двата вида индикатори съвместно позволяват да се определи степента на постигане на целите и приоритетите от съдържанието на ПИРО.

V.1. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

Важно условие за обективното наблюдение и оценка е осигуряването на надеждни и прецизни източници на информация, която да захранва системата от индикатори.

Основното средство за събиране на информация е базата данни на Националния статистически институт, неговата текуща статистика и периодично издаваните сборници. Предстоящото национално преброяване ще предоставя ценна информация за демографското развитие на населението, образователното равнище и икономическата активност, включително и на общинско ниво. Данните ще представляват добри базови стойности за сравнение в периода до 2027 г.

Възможности за получаване на официална информация съществуват и по отношение на други институции, поддържащи информация в определени области на общинско ниво като в следващата таблица те са индикативно посочени за всяка област (без информацията, която е налична само в Общината):

Област	Информация, поддържана от източника на общинско ниво	Официален източник
ИКОНОМИКА	***Основни икономически показатели:*** • *Нетни приходи от продажби на нефинансови предприятия по икономически дейности* • *Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по икономически дейности* • *Брой предприятия по видове за периода* • *Основни икономически показатели на нефинансовите предприятия по групи предприятия според броя на заетите* • *Основни икономически показатели на сектор „Селско, горско и рибно стопанство“ по години* • *Основни икономически показатели на сектор „Преработвателна промишленост“ по години* • *Дейност на средствата за подслон и местата за настаняване* • *Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи по икономически дейности* • *Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи по видове* • *Придобити дълготрайни материални активи по форма на собственост* • *Придобити дълготрайни материални активи по видове* • *Придобити дълготрайни материални активи по икономически дейности* • *Чуждестранни преки инвестиции в нефинансовия сектор (хил. евро)* • *Продукция на промишлените предприятия по икономически дейности* • *Производство на промишлени изделия* • *Брутна добавена стойност по икономически сектори – Аграрен, Индустрия, Услуги и брутен вътрешен продукт* • *Разходи за НИРД и персонал, зает с НИРД*	**НСИ**
	Допълнителна информация за иновации, високи технологии и модернизация: - *Реализирани проекти от частния сектор, финансирани от ЕС*	ИСУН
	Сертифицирани инвестиционни проекти – Клас А и Б (по ЗНИ)	Публичен регистър на БАИ
СОЦИАЛНА СФЕРА И ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ	Демографски показатели: население, структура, прираст, коефициент на икономическа активност, заетост, равнище на безработица и др.)	**НСИ**
	Здравни заведения, лекарски практики и др. в областта на здравеопазването	РЗИ, НСИ
	• Детски градини по вид, детски учители и деца, детски ясли (в града и селата) • Учебни заведения (бр.), преподаватели по видове учебни заведения, учащи по видове учебни заведения, както и по степени на Международната стандартна класификация на образованието (МСКО 2011)	НСИ, РИО

Област	Информация, поддържана от източника на общинско ниво	Официален източник
	Завършили по степени на образование, отпаднали ученици и др.	РУО
	Брой безработни лица по степен на образование в община Златоград (ниво на безработица)	Дирекция „Бюро по труда”
	Регистрирани безработни лица в бюрата по труда и равнище на безработица, продължително безработни	**НСИ**
	• Социални услуги – видове и капацитет • Брой потребители по видове услуги, брой настанени в ЦНСТ и ЗЖ и т.н. информация от социалната сфера	Регистри Агенция за социално подпомагане РДСП
ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА	ВиК инфраструктура (брой аварии по населени места, налични отклонения в качеството на водата, планирани и извършени инвестиции) Дял на населението, обхванато от обществено водоснабдяване, обществена канализация и селищни пречиствателни станции за отпадъчни води Използвана вода общо и по видове дейности (селско стопанство, в т.ч. за напояване, индустрия, услуги, домакинства), в куб.м/год. Използвана питейна вода от домакинствата от общественото водоснабдяване, в л/чов./ден	ВиК НСИ
	Състояние на републиканската пътна мрежа	АПИ, МРРБ
ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ	Данни за количества битови отпадъци и сметосъбиране Общо образувани неопасни и опасни отпадъци по видове отпадъци и по групи икономически дейности	НСИ МОСВ
	• качеството на атмосферния въздух • качеството на водите • подземни води • почви • управление на отпадъците	РИОСВ
	Регистрирани шумови нива (дБ)	РЗИ
	Рискове от наводнения	БД ИБР
	Рискове от свлачища и срутища	Геозащита
	Защитени природни територии и защитени зони по „НАТУРА 2000”	РИОСВ / МОСВ
ФИНАНСИ	Финансов състояние на Общината	Министерство на финансите

Област	Информация, поддържана от източника на общинско ниво	Официален източник
КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОТО НАСЛЕДСТВО	Културно историческо наследство - недвижими културни ценности	Регистър на Министерство на културата
СЕЛИЩНАТА МРЕЖА И ЖИЛИЩНИЯ СЕКТОР	Жилищен сектор 1. Полезна площ на жилищата 2. Жилищни сгради по материал на външните стени на сградата 3. Жилища по форма на собственост 4. Жилища по брой на стаите 5. Въведени в експлоатация сгради, жилища и полезна жилищна площ	НСИ
ПРОЕКТИ И УСВОЕНИ СРЕДСТВА ОТ ЕС	Реализирани проекти, усвоени средства, наложени финансови корекции[11] - проекти по оперативните програми	ИСУН
	Реализирани проекти, усвоени средства - проекти по ТГС	МРРБ, официалните сайтове на програмите за ТГС
База данни с информация за общината следва да се поддържа от общинската администрация и нейните специализирани администрации и отдели. За целта е необходимо активното и регламентирано взаимодействие между общинските звена и представителите на експлоатационните ведомства, териториалните подразделения на националните дирекции. Поддръжката на общински справочник следва да бъде неразделна част от дейностите по организирането и представянето на **годишните доклади за изпълнение на ПИРО**, заложени в системата за наблюдение и оценка на плана. Ежегодно трябва да се проследява всеки един от индикаторите, като точните стойности на показателите следва да бъдат отразявани в съответните годишни доклади за наблюдение изпълнението на плана.		

[11] От декември 2020 в ИСУН вече се поддържа официална информация за размера на наложените финансови корекции и причините за тях

V.2. Индикатори за наблюдение

Системата за наблюдение и оценка интегрира индикаторите за измерване на резултатите и въздействието на плана, като ги подрежда в стройна логически обвързана и подчинена система отчитаща изпълнението на целите и приоритетите на ПИРО. Индикаторите за наблюдение на ПИРО отчитат степента на постигане на целите и приоритетите за развитие, определени в плана, въз основа на данните за физическото и финансовото им изпълнение. Индикаторите за наблюдение отчитат конкретните продукти, резултатите и въздействието от изпълнението на целите и приоритетите за интегрирано развитие.

За целите на ПИРО на Община Златоград 2021 – 2027 г. са използвани два вида индикатори: **индикатори за продукт и индикатори за резултат.** Индикаторите обхващат както физически характеристики (параметри), така и финансови по отношение реализацията на поставените цели и приоритети за развитие, като стойностите им могат да бъдат абсолютни или относителни.

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените **приоритети и мерки** за развитие на общината. По някои от мерките или приоритетите могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са (по възможност) количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и мерките и постигнатото пряко въздействие в съответната приоритетна област.

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на **стратегическите цели** и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори за достигнатата степен в социалното, икономическото и инфраструктурното развитие на общината и приноса на това развитие за общото развитие на региона.

Наблюдението и оценката на ПИРО, който е част от документите за регионално развитие се извършва с цел постигане на ефективност и ефикасност на стратегическото планиране, програмирането, управлението и ресурсното осигуряване на регионалното развитие. В тази връзка, при разработването на системата от индикатори са взети предвид общите индикатори в областта на регионалната политика и за постигане на растеж и заетост чрез структурната помощ на ЕС през периода 2021-2027 г.

За разработването на индикаторите е използвана SMART концепцията, а именно:

- **Specific** – точност – индикаторите трябва да са конкретни и положителни.
- **Measurable** – измеримост – индикаторът трябва да бъде насочен към желано бъдещо състояние (в сравнение с базовия индикатор) и да бъде количествено определен, така че да позволява измерване. Внимание следва да се обърне на мерната единица.
- **Available/Achievable** – постижим – трябва да бъде възможно да се получат данни за стойността на всеки индикатор и то във времето, когато са необходими.

В следващата таблица е представена матрицата на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО на Община Златоград за периода 2021 – 2027 г.

Таблица 48 Матрица на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО на Община Златоград за периода 2021 – 2027 г.

Индикатори за продукт						
Приоритет, мярка	**Индикатор**	**Мерна единица**	**Източник на информация**	**Период на отчитане**	**Базова стойност (при % нарастване)**	**Целева стойност 2027**
ПРИОРИТЕТ 1 Повишаване качеството на образованието и професионалното развитие						
Мярка 1.1. Съвместни дейности в сектор образование – партньори, в т.ч. училища/ община/ бизнес за укрепване връзките между образованието и бизнеса	Проекти за изграждане на STEM, стимулиране на иновационните подходи в работата с децата и учениците и извънкласните занимания	брой	ОбА-Златоград	годишно	н/п	2
	Регулярни форуми/ срещи между работодатели, образователни институции и ученици	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	7
	Разкрити на професионални паралелки по заявки на бизнеса, паралелки за дуално обучение	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	2
Мярка 1.2. Продължаване на модернизацията на образователната инфраструктура	Училища и институции в сферата на образованието с подобрена база (физкултурни салони, училищни дворове/ площадки, вкл. детски площадки, мерки за ЕЕ)	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	5
	Детски градини с подобрена/ обновена база, дворни пространства, мерки за ЕЕ	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	5
Приоритет 2: Повишаване качеството на социалната среда						
Мярка 2.1. Достъпност и качество на социалните и здравни услуги	Социални обекти с разширени или подобрени услуги	брой	ОбА – Златоград/ ИСУН	годишно	н/п	2
	Новосъздадени социални услуги за пълнолетни и възрастни лица		ОбА – Златоград/ ИСУН/ Регистри на МСП	годишно	н/п	4
	Брой потребители на Предоставяне на грижи в домашна среда на 100 хиляди души	брой на 10 000	ОбА - Златоград	годишно	131	140
	Обекти от инфраструктурата на здравеопазването с подобрена база и модернизирано оборудване	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	1
Мярка 2.2. Съхранение на културно-историческото	Проведени културни събития, фестивали, празници в населените места	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	7 (всяка година)

Индикатори за продукт						
Приоритет, мярка	**Индикатор**	**Мерна единица**	**Източник на информация**	**Период на отчитане**	**Базова стойност (при % нарастване)**	**Целева стойност 2027**
наследство и развитие на културни дейности	Брой проекти за подобряване състоянието на културно – историческото наследство, вкл. социализация, дигитализация и др.	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	1
	Брой подкрепени читалища	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	4
Мярка 2.3 Развитие на спорта	Инвестиционни проекти за нова спортна инфраструктура	брой	ОбА – Златоград/ ИСУН	годишно	н/п	2
	Съществуващи спортни обекти с подобрено състояние	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	4
Приоритет 3: Добро управление и сътрудничество на местната общност						
Мярка 3.1. Подобряване качеството на административните услуги	Служители, преминали обучения	брой	ОбА – Златоград	годишно	н/п	40 (с натрупване)
	Проекти за цифровизация на архива на общината	брой	ОбА – Златоград/ ИСУН	годишно	н/п	4
	Брой кметства и административни сгради с подобрен на материално-техническата база	брой	ОбА – Златоград/ ИСУН	годишно	н/п	5
Мярка 3.2. Интегриран подход в планирането на социално-икономическото развитие - диалог и партньорство	Събития за консултиране при планиране и изпълнение на политиките за интегрирано развитие	брой	ОбА – Златоград	годишно	н/п	7
	Брой партньорства за местно развитие между публичния, частния и неправителствен сектор	брой	ОбА – Златоград	годишно	н/п	3
Приоритет 4: Развитие на местния геотермален потенциал						
Мярка 4.1. Оползотворяване на топлинната енергия на геотермалната вода	Реализирани проекти за оползотворяване на топлинната енергия на геотермалната вода	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	1
Мярка 4.2. Усвояване на минералните ресурси	Новосъздадени центове за рекреация и балнеолечение	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	1

Индикатори за продукт						
Приоритет, мярка	**Индикатор**	**Мерна единица**	**Източник на информация**	**Период на отчитане**	**Базова стойност (при % нарастване)**	**Целева стойност 2027**
Приоритет 5: Стимулиране на икономическото развитие, предприемачеството и устойчивата заетост						
Мярка 5.1. Създаване на условия за развитие на икономиката, привличане на нови високотехнологични производства и повишаване конкурентоспособността и иновационната активност на предприятията	Новосъздадени/ с подобрено състояние икономически зони	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	2
	Новоизградени бизнес центрове	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	1
	Създаден инвестиционен профил	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	1
	Брой реализирани от частния сектор инвестиционни проекти за създаване на нови/ разширяване на съществуващи производства/ производствени инвестиции, иновации и ЕЕ (ОПИК)	брой	ОбА – Златоград/ ИСУН	годишно	н/п	15
"Мярка 5.2. Стимулиране развитието на селскостопанският сектор"	Брой проекти за развитие на екологично/ био земеделие и животновъдство	брой	ИСУН	годишно	н/п	5
	Новосъздадени пазари	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	2
Мярка 5.3. Развитие на туризма	Нарастване на реализираните нощувки в местата за настаняване	брой	НСИ	годишно	30930 (2019)	45 000
	Информационни кампании за подобряване на информираността, маркетинга и рекламата на туристическа дестинация Златоград	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	7
	Туристически информационни центрове с подобрена материално-техническа база	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	1
	Участия в туристически борси/ изложения, сдружения, срещи	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	7
	Подобрени еко пътеки	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	5
Приоритет 6: Подобряване на инфраструктура, свързаността и околната среда						
Мярка 6.1. Подобряване състоянието на уличната	Рехабилитирани улици, в т.ч. съпътстваща инфраструктура в населените места	метра	ОбА - Златоград	годишно	н/п	6000

Индикатори за продукт						
Приоритет, мярка	**Индикатор**	**Мерна единица**	**Източник на информация**	**Период на отчитане**	**Базова стойност (при % нарастване)**	**Целева стойност 2027**
мрежа, ВиК инфраструктурата и елементите на уличната инфраструктура, вкл. обществените паркинги	Брой новоизградени/ обособени или с подобрено състояние паркинги	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	4
	Нововъведени система за абонаментно паркиране	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	4
	Генерални планове за организация на движението	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	1
	Брой проекти за ВиК инфраструктура	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	1
Мярка 6.2. Благоустрояване и естетизиране на градската и селищната среда	Населени места с благоустроени зони за обществено ползване	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	5
	Облагородени/ подобрени зелени площи	дка	ОбА - Златоград	годишно	н/п	30
	Новосъздадени/ ремонтирани детски площадки	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	1
	Гробищни паркове с подобрено състояние	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	1
	Брой спирки/ автогари с подобрено състояние	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	5
Мярка 6.3. Подобряване на достъпността и свързаност на населените места	Рехабилитирана общинска пътна инфраструктура	км	ОбА - Златоград	годишно	н/п	16
Мярка 6.4. Опазване и подобряване на околната среда, управление на отпадъците и превенция на риска	Нови площадки за строителни отпадъци	Брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	1
	реализирани кампании за насърчаване на разделното събиране на отпадъци и опазването на околната среда	брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	7
	Реализирани кампании за почистване на нерегламентирани сметища	Брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	7
	Изпълнени мерки за защита от наводнения, включени в ПУРБ, с цел опазване на човешкия живот и общественото здраве	Брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	5

Индикатори за продукт						
Приоритет, мярка	**Индикатор**	**Мерна единица**	**Източник на информация**	**Период на отчитане**	**Базова стойност (при % нарастване)**	**Целева стойност 2027**
Мярка 6.5. Подобряване на енергийната ефективност на сградния фонд	Брой обекти с подобрена енергийна ефективност	Брой	ОбА - Златоград	годишно	н/п	10

Индикатори за резултат							
Приоритет, мярка	**Индикатор**	**Мерна единица**	**Източник на информация**	**Период на отчитане**	**Базова стойност**	**Междинна стойност**	**Целева стойност**
Стратегическа цел 1 *Задържане на местното население чрез утвърждаване на общината като привлекателно място за живот и бизнес*	*Отношение на групите 15-64 и 65+ години, 2019 г.*	*%*	*ИПИ, 265 истории за икономика*[12]	*два пъти за периода (междинна и окончателна оценка)*	*2,85*	*2,95*	*3,00*
	Рейтинг на ПДИ за активна прозрачност на общините 2020	*точки*			*87.7*	*89,0*	*91,0*
	Дял от населението, което ползва услугата Домашен социален патронаж, 2019 г.	*%*			*0*	*0,6*	*1*
	Средна оценка на ДЗИ по БЕЛ/ 2019-2020	*оценка*			*3,67*	*3,95*	*4,25*
	Брой създадени партньорства по проекти и местни сътрудничества	*бр. (с натрупване)*	*ОбА – Златоград, ИСУН*		*1*	*2*	*3*
Стратегическа цел 2 *Ускорено икономическо развитие чрез оползотворяване на ресурсния потенциал*	*Нетни приходи от продажби 2019*	*хил. лв.*	*НСИ*		*178 888*	*190 000*	*190 000*
	Произведена продукция от предприятията 2019	*хил. лв.*	*НСИ*		*130 182*	*140 000*	*163 100*
	Равнище на безработица 2019	*%*	*НСИ, АЗ*		*9,66*	*8,00*	*5,00*
	Средна брутна месечна заплата, 2019	*лв.*	*ИПИ/ НСИ*		*882*	*900*	*1010*
Стратегическа цел 3 *Балансирано и устойчиво териториално развитие*	*Привлечени средства (БФП) на 1 човек (за периода 2021 – 2027 общо), 2021*	*лв.*	*ИСУН/ ИПИ*		*2000*	*2100*	*2200*
	Доизградено Комуникационно трасе Златоград-Термес-Ксанти	км	АПИ				

[12] http://www.265obshtini.bg/map/127

V.3. Органи за наблюдение, организация на работата по наблюдението и оценката, докладване и осигуряване на информация и публичност. Комуникационен механизъм за осигуряване на информация, отчетност и прозрачност относно постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за реализация

В процеса по наблюдение и оценка на ПИРО, при спазване принципа на партньорство участват *общинския съвет на община Златоград, кмета, общинската администрация, кметовете на населени места и кметските наместници, общинската администрация, социалните и икономическите партньори, неправителствените организации, представители на гражданското общество в общината*.

Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината.

Кметът на Община Златоград организира наблюдението на изпълнението на ПИРО чрез разработване **годишен доклад за всяка година от действието на плана**, изготвен на база на програмата за реализация. Кметът представя годишния доклад за наблюдение на изпълнението на плана за интегрирано развитие за одобряване от общински съвет – Златоград. Изготвянето на годишния доклад се осъществява по определен от кмета на общината ред.

Общински съвет – Златоград одобрява годишните доклади за наблюдение на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината по предложение на кмета на общината.

Наблюдението на плана се осъществява, в съответствие с разпоредбите на ППЗРР.

Годишни доклади

Годишните доклади за наблюдението на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината съдържат и резултатите от извършени оценки към края на съответната година – междинна, последващата оценка на плана, в случай че е приложимо за съответната година.

Годишните доклади съдържат най-общо следната информация (по детайлна информация за съдържанието на годишните доклади се съдържа в ППЗРР) :

1. общите условия за изпълнение на плана за интегрирано развитие на общината и в частност промените в социално-икономическите условия в общината;

2. постигнатия напредък по изпълнението на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината въз основа на индикаторите за наблюдение;

3. действията, предприети от компетентните органи с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината;

4. изпълнението на проекти, допринасящи за постигане на целите и приоритетите на плана за интегрирано развитие на общината с размера на усвоените средства за отчетния период и източниците на тяхното финансиране;

5. заключения и предложения за подобряване на резултатите от наблюдението на плана за интегрирано развитие на общината.

Оценки, съгласно ЗРР:

За реализацията на ПИРО се извършва **междинна оценка** в средата на периода на неговото действие, която включва:
1. оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
2. оценка на степента на постигане на съответните цели;

3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки за изпълнението.

За изпълнението на ПИРО се извършва **последваща оценка** не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие, която включва:
1. оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите;
2. оценка на общото въздействие;
3. оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
4. изводи и препоръки относно провеждането на политиката за местно развитие.

Техническото изпълнение на дейностите, свързани с прилагането на мониторинга и оценката, се извършва от екипа на общинска администрация. За по-голяма обективност на оценката е възможно и привличане на външни експерти.

Комуникационен механизъм за осигуряване на информация, отчетност и прозрачност относно постигнатите резултати и използваните финансови ресурси по програмата за реализация

Принципът на партньорство и сътрудничество с представителите на различните групи заинтересовани страни ще се прилага в рамките на целия процес на изпълнение на ПИРО на Община Златоград. Обществеността следва да бъде информирана за начина на изпълнение на мерките от програмата за реализация, за резултатите от тях и за начина, по който са били изразходвани финансовите ресурси. Такава информация се съдържа в годишните доклади за изпълнение на ПИРО.

Кметът на общината и общинският съвет осигуряват информация и публичност на плана за интегрирано развитие на общината в съответствие със своите компетенции.

Кметът на общината осигурява публичност и прозрачност на плана за интегрирано развитие на общината, както и на действията по реализацията му, в т.ч. оповестява на страницата на общината в интернет Годишния доклад.

Докладите за резултатите от междинната и последващата оценка на изпълнението на плана за интегрирано развитие на общината се публикуват на страницата на общината в интернет и на портала за обществени консултации на Министерския съвет.

ЧАСТ ШЕСТА КОМУНИКАЦИОННА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ

Принципът на партньорство между представителите на гражданското общество (бизнес, публичен сектор, неправителствени и други организации) и администрацията е въведен като основополагащ от европейски и национални документи за регионално развитие. Този принцип се прилага на всички етапи от дейностите по регионално развитие - планиране, изпълнение, мониторинг и оценка на въздействието на политиките. Представителите на бизнеса, гражданското общество, неправителствените и публични организации и др. играят особено важна роля в този процес. Техните нужди и проблеми трябва да бъдат оценявани при планирането на местните политики, участието им във всички етапи на стратегическо планиране трябва да бъде предвидено чрез подходящи форми и механизми. Основната цел на партньорството е при планиране на местното

развитие да се вземат предвид мненията на различни заинтересовани страни, да се съберат представители на всички заинтересовани страни в решаване на даден въпрос, да се приобщят гражданите с техния потенциал и ресурс, за да бъде по-ефективно планирането за развитие на дадена територия.

Задължението на общините да прилагат принципа на партньорство в процесите по планиране, провеждане и оценка на общинските политиките произтича и от едно от условията за провеждането на политиката за регионално развитие в ЗРР чл. 3, т. 6 партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

Формите на комуникация могат да бъдат директни и индиректни.

Директните форми включват:

- ✓ Публични дискусии и обществени обсъждания;
- ✓ Партньорски срещи с експерти;
- ✓ Работни дискусии/Фокус групи;

Индиректните форми включват:

- ✓ *обществени консултации, с предвидена възможност за изпращане (от участниците) на мнения и/или предложения чрез интернет и чрез поща*
- ✓ *локални медийни публикации, прессъобщения;*
- ✓ *изследване на общественото мнение – напр. анкетно проучване;*
- ✓ *поддръжка и регулярно обновяване с информация на обособена секция за ПИРО на официалния сайт на Общината – годишни доклади за изпълнението, оценки;*

Активното включване на гражданите и различни техни структури, както и представители на бизнеса в процесите на стратегическото планиране има редица положителни ефекти, част от които:

- Създаването, приемането и прилагането на управленски решения след и в условията на консултации и сътрудничество с всички заинтересованите страни е предпоставка за приемане на по-добри решения, които в по-голяма степен отговарят на обществения интерес; институциите получават информация за различните възможни ефекти, които дадено решение може да има, до която те иначе не биха имали достъп.
- Осигурява се по-голяма прозрачност и отчетност.
- Приетите решения отговарят на обществения интерес и го отразяват в по-голяма степен.
- Вземат се под внимание различни гледни точки.
- Най-ефективно е проблемите да се решават на нивото, на което са възникнали, защото там са и най-заинтересованите страни.
- Участието на гражданите в решаването на дадени въпроси е плюс, тъй като те не само имат съответните идеи и познания, които често външните експерти не познават, но и защото, когато хората са включени в процес на съвместно решаване на дадени въпроси, преодоляват нагласата само да критикуват като външни наблюдатели, приобщават се към процеса на управление и допринасят с креативни идеи и нагласи.
- Отчитайки мнението на заинтересовани страни по даден въпрос (граждани, бизнес, община и др.) поражда ресурс за неговото решение и допринася за адекватно планиране на развитието на територията и др.

В съответствие с Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община /ПИРО/ за периода 2021-2027 година, утвърдени със заповед на министъра на регионалното развитие и благоустройството, в подготвителния етап на разработване на ПИРО на община Златоград е изготвена Комуникационна стратегия, чрез която да бъде стимулиран подходът „отдолу-нагоре“ при идентифициране на нуждите, потенциала за развитие и възможните решения. Основна цел на комуникационната стратегия за етапа на планиране на местната политика за интегрирано развитие е да бъдат предоставени възможности за местната общност, в това число бизнеса, неправителствения и публичен сектор за идентифициране на проблемите в средата около тях и за предложения за решения.

Предвид извънредната ситуация във връзка със световната пандемия от COVID-19, включването на заинтересованите страни в процеса на планиране на интегрираното развитие на Община Златоград за периода до 2027 г. се осъществи основно в он-лайн среда. За представяне на максимален брой засегнати страни при планирането е осигурен непрекъснат публичен достъп за информация и възможност за излагане на становища на всички етапи от разработването на ПИРО, чрез създадена секция на официалната страница на Община Златоград на адрес: www.zlatograd.bg. Секцията има за цел да предостави възможност за участие в разработването на ПИРО на заинтересованите органи и организации, икономическите и социалните партньори, както и физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината, чрез предоставяне на мнения и предложения. В он-лайн среда се проведе анкетно проучване, като се даде и допълнителна възможност чрез он-лайн формуляр – проектен фиш и по мейл за представяне на проектни идеи, мнения и предложения от заинтересованите страни.

Финалното съгласуване на проекта на План за интегрирано развитие на община Златоград (ПИРО) за периода 2021 – 2027 г. се осъществи чрез проведено обществено обсъждане на проекта на ПИРО.

Целите на комуникационната стратегия включват:

- ✓ Осигуряване на публичност и прозрачност – среда за ефективна комуникация със заинтересованите страни, не само в процеса на изработване, но и в периода на реализация на ПИРО;
- ✓ Ангажиране на интереса на местния публичен, частен и неправителствен сектор в процеса на разработване на ПИРО;
- ✓ Идентифициране на специфични местни проблеми и интегрирането им в приемливи за местната общност решения;

В условията на COVID-19 се наложи общинските администрации да създадат по-гъвкава среда за комуникация с местната общност, използвайки он-лайн канали, вкл. социални медии. Електронните допитвания, видео-срещи и поддържането на актуална информация в процеса на изпълнение на местните политики за развитие ще бъдат част от начините за комуникация и в следващите години. Публичността и прозрачността при изпълнение на ПИРО 2021 – 2027 трябва да остане един от водещите принципи в реализацията на плана.

VI.1. ЦЕЛЕВИ ГРУПИ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

Със Заповед на кмета на Община Златоград, на основание чл.44, ал.2 от ЗМСМА, чл.23, ал.1 от ЗРР и Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община /ПИРО/ за периода 2021-2027 година, утвърдени със заповед на министъра на регионалното развитие и благоустройството е сформирана

Работна група със задача да извърши необходимата подготовка и организира изготвянето и одобряването на План за интегрирано развитие на общината /ПИРО/ за периода 2021-2027 година, като осигурява непрекъснат публичен достъп за информация и възможност за излагане на становища на всички етапи от разработването на ПИРО.

Целевите групи са обединени в сферата/ функциите си и включват:

1. **Социална сфера (образование, здравеопазване, социални услуги, култура и спорт), в т.ч. следните заинтересовани страни:**
   - **a.** общинска образователна структура – училища, детски градини, ЦПЛР
   - b. стопански и нестопански организации в сферата на образованието
   - **c.** лечебни заведения, медицински практики и други от системата на здравеопазването
   - **d.** общински институции в сферата на социалните дейности и услуги
   - **e.** организации, предоставящи социални услуги – стопански и от нестопански сектор
   - **f.** Агенция за социално подпомагане
   - **g.** пенсионерски клубове
   - **h.** Културни институции – местни и държавни
   - **i.** Читалища
   - **j.** Стопански и нестопански организации в сферата на културата
   - k. Спортни клубове – от стопанския и нестопански сектор
   - l. Младежки организации – формални и неформални
   - m. Организации и съюзи, имащи отношения към младежта и спорта
   - n. Община Златоград
2. **Икономика (индустрия, услуги, селско и горско стопанство, туризъм), в т.ч. следните заинтересовани страни:**
   - a. Предприятия от икономически сектор C, D и E (производители и преработватели)
   - b. Професионални и браншови организации;
   - c. Организации и агенции, имащи отношение към икономическото развитие на територията;
   - d. Организации занимаващи се подбор, обучение и преквалификация на персонала;
   - e. Агенцията за заетост;
   - **f.** Юридически и физически лица с дейност в областта на търговията и услугите;
   - g. Земеделски производители и животновъди;
   - h. Рибовъди и преработватели;
   - i. Дърводобивни и дървопреработващи организации;
   - j. Преработватели на земеделска продукция;
   - k. Общинска служба по земеделие и гори;
   - l. Държавни горски стопанства и лесничейства;
   - m. Ловно-рибарски съюзи/ организации;
   - n. Професионални и браншови сдружения/ фондации/ организации;
   - o. Съюзи на потребителите;
   - p. хотелиери и ресторантьори
   - q. хотели и къщи за гости
   - r. Организации, предлагащи туристически услуги;
   - s. Туристически агенции и оператори;
   - t. Организации, имащи отношения към развитието на туризма, в т.ч. туристически сдружения, ОУТР и др.
   - u. Местни медии
   - v. Рекламни агенции

w. Община Златоград (за туризма)

3. **Инфраструктура и комуникации:**
   a. Община Златоград
   b. Общински предприятия, имащи отношение към инфраструктурата
   c. Местни/ регионални представители на държавни/ регионални агенции, имащи отношение към инфраструктурата и комуникациите
   d. Експлоатационните дружества (водоснабдяване и електроенергия)
   e. стопански сектор в сферата на строителството и строителни организации
   f. архитекти и проектанти, вкл. техни организации
   g. Сдружения на собственици (жилищни кооперации и сдружения)
   h. Стопански организации предлагащи транспортни и комуникационни услуги
4. **Екология и околна среда:**
   a. Община Златоград
   b. Общински предприятия, имащи отношение към системата за управление на битови и строителни отпадъци и комуналните дейности като цяло
   c. Организации в сферата на екологията и опазването на околната среда
5. **Управление на общината:**
   a. Кмет на община Златоград
   b. Ръководен екип на Общината
   c. Кметове на населени места и кметски наместници
   d. Общински съвет - Златоград

VI.2. Резюме на проведените обсъждания и приноса на партньорите при разработването на ПИРО на Община Златоград

За целите на ПИРО е създадена подходяща среда за комуникация със заинтересованите страни и привличането им в процеса по планиране на интегрираното развитие на Община Златоград за периода 2021 – 2027 – секция на официалната страница на общината.

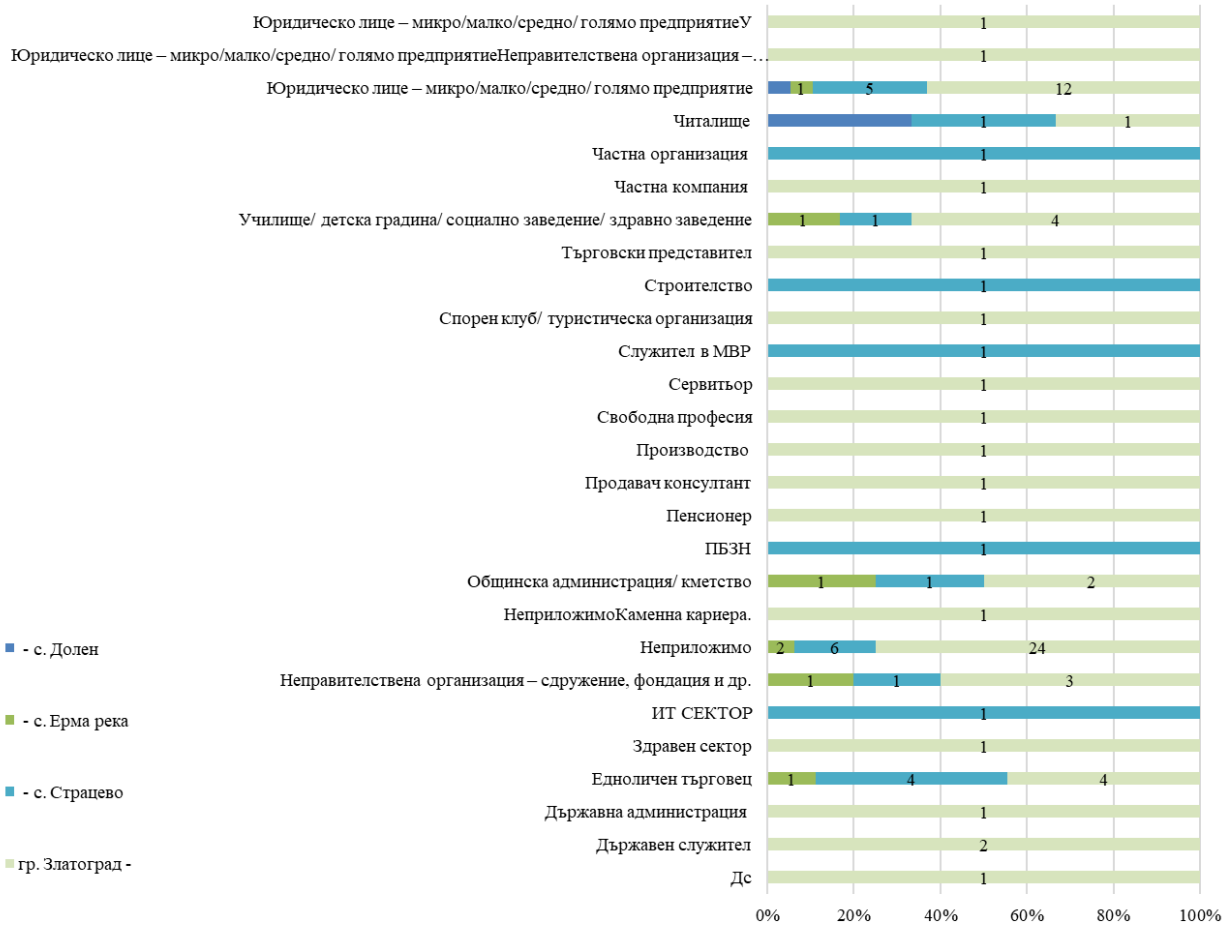
През месец март-април 2021 Община Златоград проведе анкетно проучване във връзка с разработването на План за интегрирано развитие на община Златоград (ПИРО) за периода 2021 – 2027 г. и оценката на изпълнението на Общински план за развитие (ОПР) на община Златоград 2014 – 2020 г.

Допитването имаше за цел включването на максимално широк кръг от заинтересовани страни в процеса на планирането на местната политика за интегрирано устойчиво развитие на Община Златоград за период 2021 – 2027 г., както и събиране на информация за оценката на ОПР за периода 2014 – 2020 г. Он-лайн анкетата се намира на следния линк: https://www.surveymonkey.com/r/PIRO-Zlatograd

В настоящата част са обобщени мненията и предложенията събрани в рамките на проведените допитвания и обсъждания, които стоят в основата на стратегическата рамка на ПИРО на Община Златоград, като за целта е направен секторен анализ на основните проблеми и потенциалите за развитие.

В анкетното проучването се включиха 99 респондента. 67 % от участвалите в анкетата лица са от град Златоград, представителите селата Долен, Ерма река и Старцево са общо 33 % от респондентите.

Фигура 54 Профил на респондентите в анкетното проучване

В следващите графики са представени основните резултати от проведеното анкетно проучване:

Таблица 49 Обобщени резултати от проведеното анкетно проучване

Почти половината от респондентите са на мнение, че общината се е променила към по-добро, но с много по-бавни темпове от очакваното.

31% от респондентите са на мнение, че общината се е променила бързо към по-добро. 10 % смятат, че нищо не се е променило и 10 % са посочили, че общото състояние на общината се е влошило.

*Според 69 % от отговорите на участниците в проведеното анкетно проучване, **основните проблеми за развитието на общината са икономически**. Следват демографските проблеми, представляващи 63 % от отговорите и проблеми на пътната и техническа инфраструктура - 35%. Социалните проблеми представляват 31% от всички посочени отговори. Тези резултати очертават областите на приоритетите в стратегическата рамка:*

*Респондентите подреждат **приоритетите за развитие както следва**:*

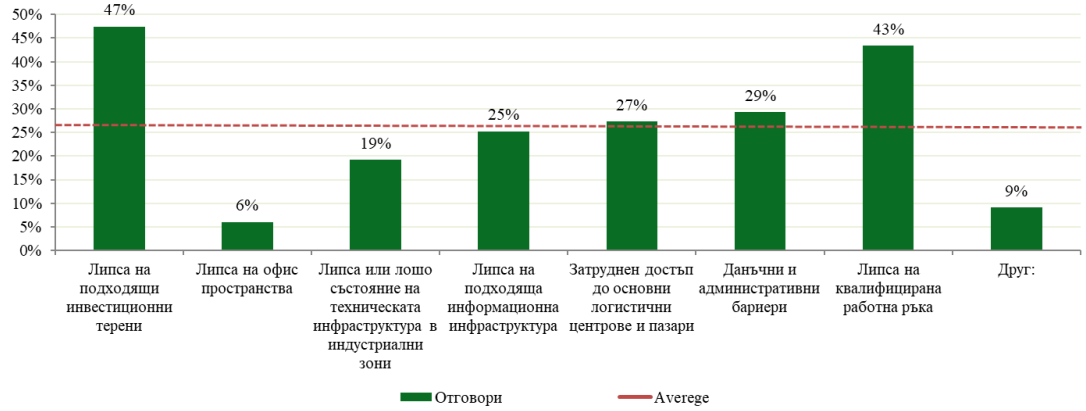
- ✓ *Околна среда (оползотворяване на термо минералните води от геотермално находище за отопление, зелени площи, ВиК и пречистване на води, въздух, управление на отпадъци и др.);*
- ✓ *Култура и образование, включително опазване и възстановяване на културно-историческо наследство, условия за учене през целия живот, осигуряване на условия за развитие на изкуствата, културни мероприятия и др.;*
- ✓ *Туризъм (в т.ч. развитие на балнеотуризъм в Община Златоград);*
- ✓ *Подкрепа и стимулиране на бизнеса и МСП.*

*Обезлюдяване, липса на достатъчно предприятия и работни места, безработица и ниски доходи са сред **основните проблемите на Община Златоград**, според резултатите от анкетното проучване:*

ИКОНОМИКА

Липсата на подходящи инвестиционни терени, на квалифицирана работна ръка и данъчни и административни бариери са водещите ограничения за развитие на успешен бизнес.

СОЦИАЛНА СФЕРА

Най-изявените социални проблеми на територията на Община Златоград

Най-изявените социални проблеми според респондентите са:

- ✓ *Миграция на млади и образовани хора;*
- ✓ *Продължителна безработица;*
- ✓ *Ниско качество или затруднен достъп до здравеопазване.*

ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

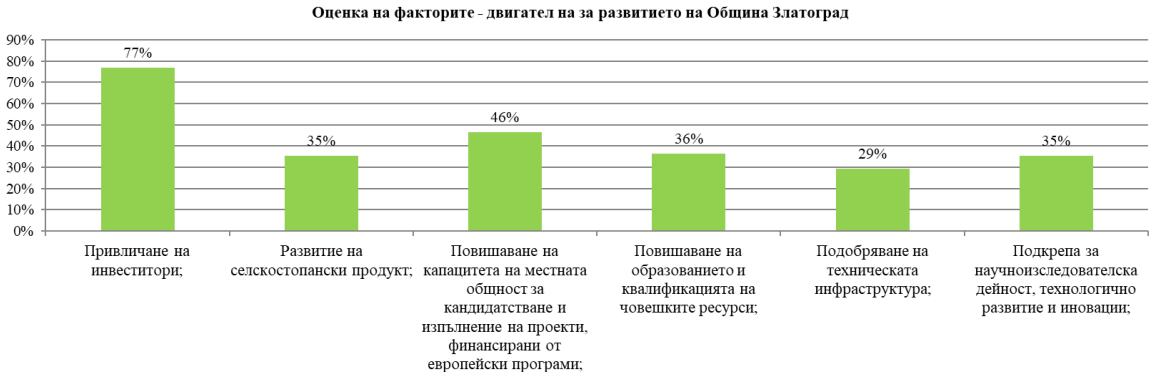
Най-изявени проблеми на техническата инфраструктура

При определянето на проекти за подобряване на техническата инфраструктура са взети предвид най-изявените проблеми, според респондентите, в т.ч.:

- ✓ *Лошо състояние на пътната и улична инфраструктура;*
- ✓ *Лошо състояние на водоснабдителната и канализационна мрежа;*
- ✓ *Недостиг на обекти за обществено обслужване – социални и здравни заведения, културни и спортни обекти;*

ФАКТОРИ ЗА РАЗВИТИЕ

НЕОПОЛЗОТВОРЕН ПОТЕНЦИАЛ

- ✓ *Минералната вода – геотермалното находище в с. Ерма река, вкл. развитие на балнеотуризъм, изграждане на голям балнеоложки комплекс (57 % от отговорите)*
- ✓ *Привличане на инвеститори, които да съживят производството в района и осигурят повече работни места (22 % от отговорите)*
- ✓ *Общинската оранжерия*
- ✓ *Градският- басейн, язовирът*
- ✓ *Лятно кино*
- ✓ *Развитие на спортове на открито*
- ✓ *Подкрепа и стимулиране на малкия бизнес*
- ✓ *Нови предприятия с модерни производства.*
- ✓ *Няма разнообразие на инвеститорите*
- ✓ *Изграждане на техническа инфраструктура до предвидени терени за застрояване в ОУП с цел улесняване на строителството за бъдещи инвеститори за развитие на нови производствени бази*
- ✓ *Възможност за развитие на нови индустрии на база на все още налични образовани млади хора и възможност за дистанционна работа*
- ✓ *Иновативни, технологични, софтуерни фирми*
- ✓ *Иновации, био производство, туризъм*
- ✓ *IT технологии*
- ✓ *бизнес отношения с Гърция*
- ✓ *Селско стопанство*

VI.3. БЪДЕЩА АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ПРОГРАМАТА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ И ИДЕНТИФИЦИРАНЕ НА НОВИ ПРОЕКТНИ ИДЕИ В ПЛАНА

Изменение и актуализация на плана се допуска при условията, посочени в ППЗРР, в т.ч.:

- ✓ при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- ✓ в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- ✓ при съществени промени в секторни стратегии и програми, влияещи върху изпълнението на плана;
- ✓ при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от Европейския съюз се актуализира и програмата за реализиране на плана.

Същевременно, актуализация на програмата за реализация на плана може да бъде извършвана периодично въз основа на изводите и препоръките в годишните доклади за наблюдение с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане на целите и приоритетите за развитие. Периодичната актуализация на програмата за реализация и приложенията към нея се извършва с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране. Така например, в случай на възникнала възможност за включването на допълнителни ресурси – средства от оперативните програми за периода 2021-2027 г. или от други национални или донорски проекти и програми, при актуализацията на програмата за реализация могат да бъдат идентифицирани допълнителни проектни идеи, които да бъдат финансирани с допълнителните ресурси. Допълнителни мерки, дейности и проекти/проектни идеи се включват в програмата или приложенията към нея само чрез обосновка на приноса им към постигането на целите и приоритетите на плана при спазване на принципа на интегриран подход.

Изготвеният актуализиран ПИРО се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана.

Същото важи и за актуализацията на програмата за реализация на ПИРО: **изменение и актуализация на програмата за реализация се извършва при стриктно спазване на принципа на партньорство и прилагане на мерките от комуникационната стратегия**. Актуализацията на програмата за реализация се одобрява от общинския съвет по предложение на Кмета на общината.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 – Програма за реализация на ПИРО

Приложение 1А – Индикативен списък на важни за общината проекти